

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป
เพื่อตอบสนองความต้องการพฤติกรรมนักท่องเที่ยวสำหรับ
ประเทศไทย กรณีศึกษา 14 จังหวัดภาคใต้”

Tour Repackaging for Thailand The Case Study of
14 Provinces of the South of Thailand

โดย นันทรัตน์ นามบุรี และคณะ

เมษายน 2550

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป
เพื่อตอบสนองความต้องการพฤติกรรมนักท่องเที่ยวสำหรับ
ประเทศไทย กรณีศึกษา 14 จังหวัดภาคใต้”

Tour Repackaging for Thailand The Case Study of
14 Provinces of the South of Thailand

คณะผู้วิจัย	สังกัด
นันทรัตน์ นามบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ศิริชัย นามบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
กัณฑ์กนิษฐ์ พงศ์กระพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ชุดโครงการการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป
เพื่อตอบสนองความต้องการพฤติกรรมนักท่องเที่ยวสำหรับ
ประเทศไทย กรณีศึกษา 14 จังหวัดภาคใต้

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวที่ให้ข้อเสนอแนะข้อมูลเกี่ยวกับการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย ทวีร์ทุญ์ยะลา ปรินดาทวัธ และทวิธอื่น ๆ ที่ให้ความร่วมมือสำหรับการสัมภาษณ์ข้อมูล ตลอดจนชุมชน ซึ่งให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวและขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เสนอแนะข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้งานวิจัยมีความถูกต้อง อีกทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ พนาวาส ผู้ตรวจสอบความถูกต้องภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

บทสรุปผู้บริหาร

การปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป เพื่อตอบสนองความต้องการพฤติกรรม
นักท่องเที่ยวสำหรับประเทศไทย กรณีศึกษา 14 จังหวัดภาคใต้

Tour Repackaging for Thailand The Case Study of 14 Provinces of the South
of Thailand

นันทรรัตน์ นามบุรี (nantharat namburi)*

สถานการณ์การท่องเที่ยวภาคใต้ ปริมาณนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มลดลงด้วยปัจจัย
ภัยธรรมชาติ ภัยจากการก่อการร้ายในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งโปรแกรมการนำเที่ยว
มักเป็นโปรแกรมที่ซ้ำเหมือนๆเดิมทำให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกน้อยจึงได้ทำการวิจัยโดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวของภาคใต้ อีกทั้งเพื่อพัฒนาโปรแกรมการ
ท่องเที่ยวสำเร็จรูปตลอดจนสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถาม
นักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์จำนวน 350 คน นักท่องเที่ยวอิสระจำนวน 350 คน นอกจากนี้สอบถาม
ชุมชนจำนวน 140 คน และบุคคลในองค์กรของรัฐจำนวน 70 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วย
โปรแกรม SPSS for Windows เพื่อหาค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภาคใต้
จากนั้นนำผลวิจัยที่ได้จากการสอบถามดังกล่าวเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงโปรแกรมสำเร็จรูป
สำหรับการปรับปรุงโปรแกรมสำเร็จรูป เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการระดมความเห็นแบบมีส่วนร่วม
ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวจำนวน 4 คน กลุ่มธุรกิจจัดทัวร์ 5 คน บุคลากรด้านการท่องเที่ยว 3 คน
และชุมชนจำนวน 3 คน

ผลการวิจัย จากการสำรวจนักท่องเที่ยวประเภทอิสระ ปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นเพศ
หญิง คิดเป็นร้อยละ 60.30 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.70 การศึกษาระดับปริญญา
ตรี คิดเป็นร้อยละ 78.90 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 81.70 มีรายได้ต่ำกว่า
10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 86.30 ส่วนใหญ่เป็นวัยหนุ่มสาว คิดเป็นร้อยละ 76.30 ความถี่ในการ
ท่องเที่ยวภาคใต้อยู่ในระหว่าง 3-4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 33.40 รูปแบบของการท่องเที่ยวชอบการ
ท่องเที่ยวแบบอิสระ คิดเป็นร้อยละ 64.30 เมื่อสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของการท่องเที่ยว พบว่า
ชอบท่องเที่ยวประเภทเชิงธรรมชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.60 และความรู้ที่นักท่องเที่ยวได้รับ
จากแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 78.90 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่
รับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว โดยการบอกต่อจากบุคคลอื่น คิดเป็นร้อยละ 41.10 ความประทับใจของ
นักท่องเที่ยวอิสระที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในเขตภาคใต้นั้น ส่วนใหญ่ประทับใจแหล่ง

ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ 36.20 เมื่อสอบถามถึงเป้าหมายการท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่ท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนและชื่นชมธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 41.60 และประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวอิสระ คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยว คือ บรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 27.60 นอกจากนี้ แรงจูงใจสำหรับการท่องเที่ยว คือ ความสวยงามของธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 32.40 และบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจท่องเที่ยว ได้แก่ บุคคลในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 47.70 นอกจากนี้ ระดับของค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวต่อครั้ง โดยส่วนใหญ่คิดว่าอยู่ในระดับต่ำกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40 สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ เรื่องของความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 31.40 เมื่อสอบถามนักท่องเที่ยวอิสระเกี่ยวกับรูปแบบของการท่องเที่ยวครั้งต่อไป ส่วนใหญ่ของท่องเที่ยวอิสระ คิดเป็นร้อยละ 71.70

สำหรับผลการสำรวจนักท่องเที่ยวประเภทท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ ปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.60 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.90 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.90 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 63.70 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.40 ส่วนใหญ่เป็นวัยหนุ่มสาว คิดเป็นร้อยละ 70.90 ความถี่ในการท่องเที่ยวภาคใต้อยู่ในระหว่าง 3-4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.90 รูปแบบของการท่องเที่ยวชอบการท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ คิดเป็นร้อยละ 40.60 เมื่อสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของการท่องเที่ยวพบว่าชอบท่องเที่ยวประเภทเชิงธรรมชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.30 และความรู้ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.30 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว โดยการบอกต่อจากบุคคลอื่น คิดเป็นร้อยละ 46.30 ความประทับใจของนักท่องเที่ยวอิสระที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในเขตภาคใต้ในส่วนใหญ่ประทับใจแหล่งท่องเที่ยวในเขตจังหวัดภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ 26.40 เมื่อสอบถามถึงเป้าหมายการท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่ท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนและชื่นชมธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 38.60 และประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวอิสระ คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยว คือ บรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 22.20 นอกจากนี้ แรงจูงใจสำหรับการท่องเที่ยว คือ ความสวยงามของธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 29.70 และบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจท่องเที่ยว ได้แก่ บุคคลในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 38 นอกจากนี้ ระดับของค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวต่อครั้ง โดยส่วนใหญ่คิดว่าอยู่ในระดับต่ำกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.30 สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ เรื่องของความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 22.30 เมื่อสอบถามนักท่องเที่ยวอิสระเกี่ยวกับรูปแบบของการท่องเที่ยวครั้งต่อไป ส่วนใหญ่ของท่องเที่ยวอิสระ คิดเป็นร้อยละ 76.60

ผลการสอบถามกลุ่มจัดทัวร์เกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวภาคใต้ ปรากฏว่าลักษณะของโปรแกรมการท่องเที่ยวที่จำหน่ายได้มากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 70.59 รองลงมาได้แก่ การท่องเที่ยวประเภทผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 17.65 และประเภทการท่องเที่ยวที่จำหน่ายได้น้อยที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 11.76 สำหรับระยะเวลาในการจัดนำเที่ยวจัดโปรแกรมระยะเวลา 3 วัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.36 รองลงมาคือ ระยะเวลามากกว่า 3 วัน คิดเป็นร้อยละ 34.10 และระยะเวลาที่จัดน้อยที่สุด คือ ระยะเวลา 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 11.36 นอกจากนี้ เมื่อสอบถามถึงปัจจัยที่ควรคำนึงถึงในการจัดโปรแกรมนำเที่ยว พบว่าสิ่งที่ควรคำนึงถึงมากที่สุด ได้แก่ สิ่งที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 29.78 รองลงมาได้แก่ กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 23.40 และสิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 21.28

สำหรับผลการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวภาคใต้ โดยสอบถามชุมชนและบุคคลในหน่วยงานของรัฐ ผลปรากฏว่า จุดแข็งหรือจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้ ได้แก่ ความประทับใจแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย ทะเลและเกาะ คิดเป็นร้อยละ 36.95 เมื่อวิเคราะห์จุดอ่อน พบว่าแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้ โดยสามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล คิดเป็นร้อยละ 38.21 แต่อย่างไรก็ตาม โอกาสของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้ ได้แก่ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวท้าทายและสร้างความตื่นเต้นให้กับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 35.89 เมื่อวิเคราะห์ถึงอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้ ได้แก่ อุปสรรคจากปัญหากับภัยธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 34.23 และรองลงมา ได้แก่ อุปสรรคจากปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์ต่อการก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ คิดเป็นร้อยละ 33.34

ผลที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 สามารถนำไปปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระและสำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์ โปรแกรมดังกล่าว จัดท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทการท่องเที่ยว กล่าวคือ ประเภทท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และท่องเที่ยวผสมผสาน ทั้งสามประเภทจัดโปรแกรมสำหรับระยะเวลา 1 วัน 3 เส้นทาง 2 วัน 3 เส้นทาง และ 3 วัน 3 เส้นทาง เมื่อนำโปรแกรมการท่องเที่ยวที่พัฒนาดังกล่าว สอบถามนักท่องเที่ยว เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละเส้นทาง โดยขั้นตอนนี้สอบถามนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวในเขตภาคใต้ จำนวน 500 ราย ผลการประเมินความพึงพอใจ ดังกล่าวปรากฏว่า

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวอิสระพึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทระยะเวลา 1 วัน กับโปรแกรมวัฒนธรรมโบราณคดีสมบัติโลกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.40 สาเหตุเนื่องจาก เป็นเส้นทางที่มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย มีทั้งถ้ำ วัด สำนักสงฆ์ วัดอุโบสถและโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์พระพุทธรูปต่าง ๆ และที่สำคัญมีพระพุทธรูปที่มีความงดงามและยังมีพระปรมาภิไธยย่อของพระเจ้าแผ่นดินและยังได้ชมฝูงลิงจำนวนมากที่ลงมารับอาหารจากนักท่องเที่ยว

สำหรับโปรแกรมระยะเวลา 2 วัน นักท่องเที่ยวพึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับโปรแกรมตำนานอันเล่าขานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.40 สาเหตุเนื่องจาก เป็นเส้นทางในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้เงื่อนไขที่สถานการณ์ปลอดภัย และมีพระนอนที่วัดหาดใหญ่ใน ซึ่งเชื่อกันว่าใหญ่เป็นอันดับสามของโลก นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศนิยมไปนมัสการ นอกจากนี้ มัสยิดกรือเซะ ซึ่งมีตำนานเล่าสืบต่อกันมาพร้อมกับตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 2 แห่งนี้มีความเก่าแก่มาก อีกทั้งได้ชมเมืองโบราณยะรัง อันเป็นชุมชนสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ของประเทศไทย นอกจากนี้ได้ไปนมัสการหลวงพ่อบุญรอดที่วัดช้างไห้ อันเป็นที่รู้จักกันดีของชาวพุทธทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ความเคารพนับถือหลวงพ่อบุญรอด เพื่อการบนบานอธิษฐานซึ่งได้ผลตามประสงค์ ความศักดิ์สิทธิ์จึง เลื่องลือไปไกล สำหรับโปรแกรมระยะเวลา 3 วัน นักท่องเที่ยว พึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับโปรแกรมเส้นทางที่ 3 อดีตอันเล้าลือสถาปัตยกรรมมากที่สุดสาเหตุเนื่องจากเป็นเส้นทางที่ได้เที่ยวชมวัด ที่มีความเก่าแก่มากมาย คือวัดเขียนบางแก้ว มีอายุกว่า 1,000 ปี สร้างขึ้นในสมัยศรีวิชัย และได้ศึกษาความสำคัญด้านศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษาเล่าเรียน และการพัฒนาจิตใจ ภายในวัดถ้ำคูหาสวรรค์ ต่อจากนั้นได้ชมความงามวิจิตรตระการตาตามธรรมชาติ มีหินงอกหินย้อย และยังเป็นสถานที่วิปัสสนาปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนในกลุ่มของผู้แสวงหาธรรมอีกด้วย คือวัดถ้ำสุมะโน และวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดของภาคใต้ สร้างมากกว่า 1,500 ปี มีพระวิหารหลวง ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา

สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มทัวร์ ปรากฏว่านักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์พึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเภทระยะเวลา 1 วัน กับโปรแกรมตำนานแผ่นดินไหวยามากที่สุด สาเหตุเนื่องจากเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้ครบทุกอรรถรส ไม่ว่าจะเป็นถ้ำสิงขร ซึ่งมีปติมากรรมทางพระพุทธประวัติ ได้แก่ องค์พระพุทธรูปเป็นภาพเทพชุมนุม ในบรรดาภาพเหล่านั้นมีพระพรหมเทพกุมภภักดิ์ ท้าวเวสสุวรรณ(ยักษ์) และเทพรูปสัตว์ในเทพนิยาย สำหรับโปรแกรมระยะเวลา 2 วัน นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มทัวร์พึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับโปรแกรม อนุสรณ์แห่งวีรกรรม มากที่สุด สาเหตุเนื่องจาก เป็นเส้นทางที่มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น วัดราชบูรณะอุปถัมภ์เป็นวัดที่มีภูเขาล้อมรอบสมบูรณ์ด้วยต้นไม้ใหญ่ในวัดมีถาวรวัตถุทางธรรมที่สำคัญ คือ พระธาตุเจดีย์มีเทพนิมิต และได้ชมอนุสาวรีย์วีรสตรีท้าวเทพกษัตรี และท้าวศรีสุนทร และได้ชมแหล่งประวัติเมืองกลางที่สำคัญแห่งหนึ่ง เพราะเคยเป็นค่ายสู้รบกับพม่าที่วัดพระนางสร้าง และได้ชมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดพระทอง หรือ วัดพระผุดเป็นพระพุทธรูปผุดขึ้นมาจากพื้นดินเพียงครึ่งองค์ นอกจากนี้ โปรแกรมระยะเวลา 3 วัน นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มทัวร์พึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับโปรแกรมประตูสู่แหล่งศิลาจารึก มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากเป็นเส้นทางเชิงวัฒนธรรมที่หาชมความงามจากจิตรกรรมฝาผนังที่เล่าเรื่องราวพุทธประวัติทศชาติชาดก และพุทธประวัติของเจ้าชายสิทธัตถะ และ ชมพระนอนที่ใหญ่เป็นอันดับสามของโลกที่วัดหาดใหญ่ใน ได้ชมภาพเขียนสีอายุพันปีที่ถ้ำผีหัวโตและถ้ำลอด ได้ชมโบราณวัตถุ จากอินเดีย โรมัน เปอร์เซีย และอาหรับ ซึ่งหาชมได้ยากจากพิพิธภัณฑ์วัดคลองท่อม

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ผลปรากฏว่า นักท่องเที่ยวอิสระพึงพอใจที่จะท่องเที่ยวประเภทระยะเวลา 1 วัน กับโปรแกรมศูนย์รวบรวมธรรมชาติ มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากเป็นเส้นทางที่รวบรวมธรรมชาติอย่างงดงามเข้าด้วยกัน ได้ชมน้ำตกร้อนที่มีคูลอยกรุ่นดูแล้ว มีความแปลกตา ชมธรรมชาติร่มรื่นไปด้วยแมกไม้ ถ้าเดินขึ้นไปทางตอนเหนือก็จะเห็นสายน้ำที่ไหลลงมารวมกันจนกลายเป็นสระมรกตแห่งนี้ พักผ่อนบริเวณหาดเป็นทรายละเอียดปะปนด้วยเปลือกหอยเล็ก ๆ ประดับด้วยทิวสนเรียงรายไปตามชายทะเลยาวเหยียดที่หาดนพรัตน์ธารา สำหรับโปรแกรมระยะเวลา 2 วัน นักท่องเที่ยวอิสระพึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติกับโปรแกรม สายน้ำลำธารอันดามัน มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากเป็นเส้นทางที่มีธรรมชาติหลากหลายได้ท่องเที่ยวดูน้ำตกร้อน ซึ่งเกิดจากแหล่งแร่ร้อนใต้ดิน และที่น้ำตื้นตาตื่นใจกับความสวยงามของน้ำสีเขียวมรกตของสระมรกต นอกจากนี้ ไปดำน้ำดูปะการังที่สวยงามใต้ท้องทะเลที่เกาะพีพีดอน นอกจากนี้ โปรแกรมระยะเวลา 3 วัน นักท่องเที่ยวอิสระพึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติกับโปรแกรมพรรณไม้หลากหลายพืชพันธุ์ มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากเป็น

เส้นทางที่ได้พบกับความงามยามพลบค่ำตอนพระอาทิตย์ตกดินที่แหลมพรหมเทพ และชมพรรณไม้ที่หายาก คือ “ปาล์มหลังขาว” ที่เขาพระแทว พบกับความตื่นตื่นในการลอดถ้ำเลเขากอบ โดยนอนราบไปกับเรือเพื่อชมความงามของหินงอกหินย้อยเปรียบเสมือนได้ลอดท้องมังกร

สำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์มีความพึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

ประเภทระยะเวลา 1 วัน กับโปรแกรมอสังการธรรมชาติได้สุดสยามเมืองงามชายแดน มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากเป็นเส้นทางที่จะได้พบกับความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ ซึ่งเกิดบ่อน้ำพุร้อน และอาบน้ำแร่แช่น้ำร้อนเป็นสปรังธรรมชาติที่บ่อน้ำพุร้อน อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ชมความงดงามของดอกไม้เมืองหนาว อีกทั้งชมรสชาติของต้นตำรับส้มโชกุน การเลือกเส้นทางนี้ภายใต้เงื่อนไขที่สถานการณ์ภายใต้สงบสุขเหมือนเช่นอดีตที่ผ่านมา สำหรับโปรแกรมระยะเวลา 2 วัน นักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์พึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติกับโปรแกรมมรื้นสมบุรณ์พรรณไม้นานาชนิด มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากพบกับความงดงามของหินงอกหินย้อยบนผนังถ้ำเป็นรูปปั้นลักษณะต่าง ๆ และมิน้ำหยดตามเพดานถ้ำที่ถ้ำแก้วสุรกันต์ ได้ชมและเล่นน้ำตกที่สวยงาม ประกอบด้วย พรรณไม้นานาชนิด และน้ำตกที่สวยงามประมาณ 50 ชั้น อีกทั้งน้ำตกพรหมโลกพบกับความงดงามของชั้นน้ำตกไหลลดหลั่นกันประมาณ 100 ชั้น ไหลลงมาจากหน้าผาสูงลดระดับตามความลาดเอียงของภูเขาที่น้ำตกอ้ายเขียว อันเงียบสงบ มีเสน่ห์น่าค้นหา สำหรับโปรแกรมระยะเวลา 3 วัน นักท่องเที่ยวอิสระพึงพอใจที่จะท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติกับโปรแกรมเป็นสุข สนุกที่อำเภอไทย มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากได้ชมพรรณไม้ป่าดิบชื้น อีกทั้ง น้ำตก 7 ชั้น ที่สวยงามซ่อนตัวอยู่กลางป่า เตรียมพร้อมกับการเดินป่าชมธรรมชาติ ความเขียวขจี และได้ชมความยิ่งใหญ่ของน้ำตกกรุงชิง ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ชมทะเลหมอกและบรรยากาศอันร่มรื่น แวะพักผ่อนหย่อนใจกับการชมวิว อีกทั้งเล่นน้ำที่หาดแสนสุขลำปำ

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอิสระที่มีต่อการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน ปรากฏว่า นักท่องเที่ยวอิสระที่มีความพึงพอใจท่องเที่ยวผสมผสานประเภทระยะเวลา 1 วัน กับโปรแกรมตระการตาทิวทัศน์ธรรมชาติมากที่สุด สาเหตุเนื่องจากเป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวจะได้รับสัมผัสถึงธรรมชาติความงามของน้ำตกที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถลงไปนอนแช่น้ำแร่อุ่น ๆ ซึ่งเชื่อกันว่าจะดีต่อสุขภาพ ประหนึ่งเหมือนสปรังธรรมชาติ นอกจากนี้ แวะชมและสักการะขอพรจาก “เจ้าแม่กวนอิม” อีกทั้งสามารถแวะกราบไหว้ “พระพุทธรูปหยกขาว” และ “พระพุทธรูปบาทจำลอง” ได้อีกด้วยพร้อมนำอาหารให้ฝูงลิงที่มาอาศัยอยู่ภายในบริเวณวัดถ้ำเสือ สำหรับโปรแกรมระยะเวลา 2 วัน นักท่องเที่ยวพึงพอใจที่จะท่องเที่ยวแบบผสมผสานกับโปรแกรมมหัศจรรย์ทุ่งหญ้ากลางทะเล มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากชมเกาะขนาดใหญ่ที่สุดในทะเลตรัง

อีกทั้งเกาะลิบงเป็นเกาะที่เต็มไปด้วยหญ้าทะเลและปลาพะยูน สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมผิวน้ำใหญ่ของประเทศไทย และเป็นแหล่งรวมของนกหลายชนิดทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ สามารถชมได้โดยการนั่งเรือและมองเห็นหญ้าทะเลขึ้นเขียวขจีเหมือนกับทุ่งหญ้ากลางทะเล ซึ่งเป็นอีกธรรมชาติหนึ่ง นอกจากนี้ มีทิวทัศน์งดงามที่อุทยานนกน้ำคูขุดพร้อมกับบรรยากาศสงบร่มรื่นจากร่มไม้และความเย็นสบายจากสายน้ำตกเหมาะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ สำหรับโปรแกรมระยะเวลา 3 วันนักท่องเที่ยวอิสระพึงพอใจที่จะท่องเที่ยวกับโปรแกรมขึ้นลำสาयน้ำตำนานแห่งพรรณไม้ มากที่สุดสาเหตุเนื่องจาก เป็นเส้นทางที่ได้พบกับ ปุชนิยสถานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของภาคใต้ มีศิลปะการก่อสร้างแบบศรีวิชัยที่วัดพระธาตุดูรวมหาวิหาร และมีพระบรมธาตุเจดีย์ตามแบบสถาปัตยกรรมทรงลังกา อีกทั้งชมทิวทัศน์ธรรมชาติสวยงามพรรณไม้ตระกูลต่าง ๆ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งอีกแห่งหนึ่ง สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ที่มีความพึงพอใจแบบผสมผสาน ผลปรากฏว่า นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์มีความพึงพอใจท่องเที่ยวประเภทระยะเวลา 1 วัน กับโปรแกรมนิทานเล่าขานตายาย มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากได้ท่องเที่ยวทะเลอ่าวไทยกันที่เกาะสมุย เกาะแตน ร่มรื่นไปด้วยต้นมะพร้าว ป่าชายหาดและป่าชายเลนสีเขียวขจี เหมาะสำหรับผู้รักธรรมชาติหรือสนใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์สภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติอันบริสุทธิ์ อีกทั้งยังมีชายหาดที่สวยงามให้เลือกเล่นน้ำได้ สำหรับโปรแกรมระยะเวลา 2 วัน นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์พึงพอใจท่องเที่ยวกับโปรแกรมรวบรวมอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำมากที่สุดสาเหตุเนื่องจากเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางทะเลที่มีความตื่นเต้นในการเดินทางลอดถ้ำมรกตสามารถเข้าออกได้เฉพาะช่วงน้ำลงเท่านั้น ปากถ้ำเป็นโพรงเล็ก ๆ สูงพ้นน้ำโดยเรือสามารถลอดได้ การเข้าออกจะต้องลอยคอในน้ำ ลอดถ้ำอันมืดมิดผ่านเส้นทางคดโค้งเมื่อพ้นปากถ้ำจะเป็นหาดทรายขาวสะอาดทั้งเกาะและภายในถ้ำมองเห็นเป็นสีเขียวมรกตงดงามตระการตา จากนั้นได้ชมสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำซึ่งรวบรวมพันธุ์สัตว์น้ำที่หายากไว้จำนวนมาก ที่พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำราชมงคลตรัง และไปพบกับความหลากหลายอันงดงามอัศจรรย์ของธรณีฐานบนผืนดินไทยที่ถ้ำเลเขากอบ มีถ้ำลอด ที่ต้องนอนราบไปกับเรือเพื่อลอดถ้ำ สำหรับโปรแกรมระยะเวลา 3 วัน นักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์พึงพอใจที่จะท่องเที่ยวกับโปรแกรม ปรากฏการณ์ธรรมชาติน่าค้นหา มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากพบกับความมหัศจรรย์ที่ธรรมชาติได้สร้างขึ้นคือ บ่อน้ำร้อนควนแดง เป็นบ่อน้ำร้อนที่มี 3 บ่อ แต่ละบ่อมีอุณหภูมิของน้ำแตกต่างกันไป คือ 70 องศา 40 องศา และ 20 องศา ค้นพบกับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่คลองสองน้ำมีลักษณะพิเศษ คือ มีน้ำเค็มและน้ำจืดไหลมาบรรจบกับทะเลคลองสองน้ำ อีกทั้งน้ำใสรวกระจก มองดูเป็นสีเขียวมรกต เป็นพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมีปลาน้ำจืดปลาน้ำเค็มที่สลับกันมาว่ายเวียนหาอาหารเป็นทั้งงดงามและหาดูได้ยาก

อภิปรายผล จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ การปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป เพื่อตอบสนองความต้องการพฤติกรรมนักท่องเที่ยว อภิปรายผลได้ดังนี้ สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการแข่งขันทางการตลาดเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางภาคใต้มีลักษณะเด่น คือ แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล และหลายจังหวัดมักจะส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน กล่าวคือ มีบริเวณที่นักท่องเที่ยวมีร้านอาหาร ระบบสาธารณูปโภคต่างๆ แต่สิ่งที่ขาดไป และมักไม่ให้ความสำคัญได้แก่การ ดูแลรักษาความสะอาดเพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว เกิดการเที่ยวซ้ำ ฝ่ายดูแลแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งชุมชนควรจัดระบบบริหารจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวภาคใต้ควรมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ หลายช่องทาง นักท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง บางครั้งยังไม่ทราบว่าแหล่งท่องเที่ยวใกล้บ้านมีอะไรบ้างที่น่าสนใจ และควรอนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์อะไร

แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยการตลาดที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวในเขตภาคใต้ได้แก่ การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ มีกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มชมรมของท้องถิ่นควรเรียนรู้ การใช้ทักษะภาษาให้ถูกต้อง และควรมีความรู้ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี สำหรับธุรกิจจัดทัวร์ควรหนุนเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งการจัดโปรแกรมนำเที่ยวควรแทรกแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ บ้างเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ประเด็นปัญหาที่พบจากสภาพแวดล้อมภายนอกแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ ปัญหาฤดูกาลของการท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวของภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นทะเล ดังนั้น ฤดูกาลที่เหมาะสมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวพึงระมัดระวังสำหรับปัญหาของสภาพแวดล้อมภายในได้แก่การไม่รวมกลุ่มของชุมชนในบางพื้นที่ ทำให้การพัฒนาไม่เกิดความยั่งยืนชุมชนเคยชินกับการหนุนเสริมจากหน่วยงานราชการไม่เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองส่งผลให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่องและยั่งยืน

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG 4950140

ชื่อโครงการ : การปรับปรุงแผนการท่องเที่ยวสำเร็จรูปเพื่อตอบสนองความต้องการ
พฤติกรรมนักท่องเที่ยวสำหรับประเทศไทย กรณีศึกษา 14 จังหวัดภาคใต้

ชื่อนักวิจัย : นันทรัตน์ นามบุรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

E-mail Address: nantharat.nbr@gmail.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2549 ถึง 30 เมษายน 2550

สถานการณ์การท่องเที่ยวภาคใต้ ปริมาณนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มลดลงด้วยปัจจัย
ภัยธรรมชาติ ภัยจากการก่อการร้ายในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งโปรแกรมการนำเที่ยว
มักเป็นโปรแกรมที่ซ้ำเหมือนๆเดิมทำให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกน้อยจึงได้ทำการวิจัยโดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวของภาคใต้ อีกทั้งเพื่อพัฒนาโปรแกรมการ
ท่องเที่ยวสำเร็จรูปตลอดจนสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถาม
นักท่องเที่ยวในกลุ่มทัวร์จำนวน 350 คน นักท่องเที่ยวอิสระจำนวน 350 คน นอกจากนี้สอบถาม
ชุมชนจำนวน 140 คน และบุคคลในองค์กรของรัฐจำนวน 70 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วย
โปรแกรม SPSS for Windows เพื่อหาค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภาคใต้
จากนั้นนำผลวิจัยที่ได้จากการสอบถามดังกล่าวเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงโปรแกรมสำเร็จรูป
สำหรับการปรับปรุงโปรแกรมสำเร็จรูป เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการระดมความเห็นแบบมีส่วนร่วม
ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวจำนวน 4 คน กลุ่มธุรกิจจัดทัวร์ 5 คน บุคลากรด้านการท่องเที่ยว 3 คน
และชุมชนจำนวน 3 คน

ผลการศึกษาปรากฏว่าแหล่งท่องเที่ยวของภาคใต้นักท่องเที่ยวประทับใจท่องเที่ยว
ธรรมชาติ ประเภททะเล และเกาะ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.95 สำหรับจุดอ่อนนั้นพบว่า
ไม่สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล คิดเป็นร้อยละ 38.21 ทำให้สถานการณ์การท่องเที่ยวของ
ภาคใต้มีนักท่องเที่ยวลดลง อีกทั้งสืบเนื่องจากภัยการก่อการร้ายของภาคใต้ตอนล่าง ทำใ้
นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศลดลง สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว พบว่าทั้ง
นักท่องเที่ยวอิสระและนักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์ ส่วนใหญ่ชอบโปรแกรมระยะเวลา 3 วัน โดยมี
เป้าหมายเพื่อพักผ่อนและชื่นชมธรรมชาติ อีกทั้งชอบบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดและ
นักท่องเที่ยวคิดว่า แรงจูงใจสำหรับการท่องเที่ยวแต่ละครั้งได้แก่ ความสวยงามของธรรมชาติ

เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยว พบว่ากระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่น การลักลอบพันธุ์พืชพรรณไม้ที่แปลกใหม่ ต้นไม้บางส่วนถูกทำลาย สำหรับผลกระทบต่อชุมชนและสังคมได้แก่ การแต่งกายไม่เหมาะสมต่อประเพณีของไทยทำให้เยาวชนรุ่นใหม่แต่งกายล่อเลียนแบบ สำหรับการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงธรรมชาติและแบบผสมผสานโดยจัดโปรแกรมให้นักท่องเที่ยวอิสระ และนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ ระยะเวลาในจัดโปรแกรม 1 วัน 2 วันและ 3 วัน การจัดโปรแกรมหักล้างจัดได้ทั้งหมด 54 เส้นทาง เมื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางทั้งหมด ปรากฏว่าเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มนักท่องเที่ยวอิสระพึงพอใจต่อเส้นทางสำหรับระยะเวลา 1 วัน 2 วันและ 3 วัน มากที่สุดตามลำดับได้แก่เส้นทางโบราณคดีสมบัติโลก เส้นทางตำนานอันเล่าขาน และเส้นทางอดีตอันเล่าสืบสถาปัตยกรรม สำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์พบว่าพึงพอใจต่อเส้นทางเชิงวัฒนธรรมกับเวลา 1 วัน 2 วัน และ 3 วัน มากที่สุดตามลำดับได้แก่ ตำนานแผ่นดินไชยา อนุสรณ์แห่งวีรกรรมและประตูสู่แหล่งศิลาจารึก เมื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติพบว่า นักท่องเที่ยวอิสระพึงพอใจเส้นทางดังกล่าวกับระยะเวลา 1 วัน 2 วัน และ 3 วันมากที่สุดตามลำดับ ได้แก่ เส้นทางศูนย์รวมธรรมชาติ เส้นทางสายน้ำลำธารอันล่ำลือ และเส้นทางพรรณไม้หลากหลายพืชพันธุ์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ พบว่าพึงพอใจต่อเส้นทางเชิงธรรมชาติ สำหรับระยะเวลา 1 วัน 2 วัน และ 3 วัน ตามลำดับได้แก่ เส้นทางอสังการธรรมชาติใต้สุดสยามเมืองงามชายแดน เส้นทางร่มรื่นสมบูรณ์พรรณไม้นานาชนิดและเส้นทางเป็นสุขสนุกที่อ่าวไทย นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางผสมผสานพบว่า นักท่องเที่ยวอิสระพึงพอใจต่อเส้นทางดังกล่าวสำหรับระยะเวลา 1 วัน 2 วัน และ 3 วันมากที่สุดตามลำดับ ได้แก่ เส้นทางตระการตาทิวทัศน์ธรรมชาติ เส้นทางมหัศจรรย์ทุ่งหญ้ากลางทะเล และเส้นทางชื่นชมสายน้ำตำนานแหล่งพันธุ์ไม้ ดังนั้นเส้นทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของภาคใต้สามารถเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวท่องเที่ยวภาคใต้มาก

Abstract

Project Code : RDG
Project Title : Tour Repackaging for Thailand The Case Study of 14 Provinces of the South of Thailand
Investigators : nantharat namburi
Faculty of Management Science Yala Rajabhat University
E-mail Address : nantharat.nbr@gmail.com
Project Duration : 1 September 2006 – 30 August 2007

Tourists were tending to fall in the South because of natural disaster and terrorism. Besides, tour programs were the same that made the tourists had no more choice. Thus, the purposes of this research were to study tourism situations in the South for developing tour program and creating tour network. The samples used for the research were 1) 350 tourists from the tour group, 2) 350 independent tourists, 3) 140 persons in community and 4) 70 government officials. The data analyzed by SPSS for Windows and used the findings and the opinions of 4 tourists, 5 tour agents, 3 tour officials and 3 persons from community for improving the tour program.

The findings indicated that the Southern tourist attractions where the tourists appreciated most were natural attractions such as sea and islands (36.95%). The weakness was they could not tour for every season (38.21%) and because of natural disaster and terrorism that caused number of tourists was reduced. About tour program it was found that both independent tourist and tour group favored 3 days tour program best. Their purpose was to relax and see the nature and their loved the atmosphere of tourist attractions best. Their motivation was the beauty of the nature. The findings also revealed that some plants were stolen and damaged. The effect to the community was the youngsters got a bad model of dress from the tourists. For the tour rout of cultural and natural tour it was found that the tourists liked 1 – 3 days tour program best. Thus, the tour routs that were appropriate for the south could be the choice for the tourists as their motivation to travel to the south.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	6
คำถามการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	9
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	9
บทที่ 2 บรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
การทบทวนวรรณกรรม	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
สรุป	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	52

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 4	ผลการศึกษา	54
	สรุป	260
บทที่ 5	บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	261
	บทสรุป	261
	อภิปรายผล	274
	ข้อเสนอแนะ	275
	บรรณานุกรม	276
	ภาคผนวก	278
	ภาคผนวก ก - บทความการวิจัย	278
	ภาคผนวก ข - กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการ ไปใช้ประโยชน์	296
	ภาคผนวก ค - ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรม ที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและ ผลที่ได้ที่ได้รับตลอดโครงการ	298
	ภาคผนวก ง - ตัวอย่างแบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์	300
	ภาคผนวก จ - รูปภาพกิจกรรม	325
	ภาคผนวก ฉ - สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยว ภาคใต้	339
	ภาคผนวก ช - ประวัติผู้วิจัยและคณะ	393

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 พฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว.....	31
2 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ.....	55
3 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ.....	55
4 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับการศึกษา.....	56
5 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามศาสนา.....	56
6 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ.....	57
7 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับรายได้.....	57
8 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามวิถีชีวิตครอบครัว.....	58
9 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวนครั้งของการท่องเที่ยวในเขตภาคใต้.....	59
10 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามความชอบที่มีต่อรูปแบบของการท่องเที่ยว.....	59
11 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามลักษณะการท่องเที่ยว.....	60
12 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางภาคใต้	60
13 การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	61
14 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามระยะเวลาการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว.....	61
15 จังหวัดที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติเขตภาคใต้ที่นักท่องเที่ยวประทับใจ	62
16 จังหวัดที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขตภาคใต้ที่นักท่องเที่ยวประทับใจ	63
17 เป้าหมายการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว.....	64
18 ประโยชน์ที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว.....	64
19 แรงจูงใจสำหรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว.....	65
20 บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจท่องเที่ยว.....	66
21 ระดับของค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวต่อครั้ง.....	66
22 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ.....	67
23 รูปแบบการท่องเที่ยวครั้งต่อไป.....	68
24 ลักษณะของโปรแกรมแหล่งท่องเที่ยวที่จำหน่ายได้ดี.....	68
25 ระยะเวลาการนำเที่ยว.....	69
26 ปัจจัยที่ค่านึงถึงการจัดโปรแกรม.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
27	แบบสอบถามสำหรับชุมชนและบุคคลในหน่วยงานของรัฐ.....	70
28	การมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	70
29	การส่งเสริมและชักนำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว....	71
30	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็งหรือจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้.....	72
31	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้.....	72
32	ความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้.....	73
33	อุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้.....	73

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดภูเก็ต.....	2
2	ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดกระบี่.....	3
3	ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดพังงา.....	3
4	ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	4
5	ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา.....	4
6	ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดปัตตานี.....	5
7	ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดนราธิวาส.....	5
8	ประเภทการท่องเที่ยว.....	8
9	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	53
10	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน.....	76
11	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน.....	78
12	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน.....	83
13	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน.....	85
14	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน.....	89
15	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน.....	92
16	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน.....	97
17	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน.....	100
18	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน.....	103

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
19	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน.....	108
20	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน.....	110
21	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน.....	116
22	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน	119
23	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน	125
24	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน	128
25	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน	131
26	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน	136
27	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน	139
28	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน.....	142
29	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน.....	145
30	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน.....	147
31	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน.....	149

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
32 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน.....	152
33 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน.....	154
34 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน.....	158
35 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน.....	161
36 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน.....	164
37 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน.....	167
38 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน.....	170
39 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน.....	171
40 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน.....	173
41 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน.....	175
42 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน.....	179
43 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน.....	183
44 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน.....	186

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
45	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน.....	190
46	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอิสระ ระยะเวลา 1 วัน.....	193
47	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอิสระ ระยะเวลา 1 วัน.....	196
48	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอิสระ ระยะเวลา 1 วัน.....	200
49	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอิสระ ระยะเวลา 2 วัน.....	203
50	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอิสระ ระยะเวลา 2 วัน.....	206
51	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอิสระ ระยะเวลา 2 วัน.....	211
52	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอิสระ ระยะเวลา 3 วัน.....	215
53	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอิสระ ระยะเวลา 3 วัน.....	219
54	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอิสระ ระยะเวลา 3 วัน.....	222
55	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน.....	226
56	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน.....	228
57	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน.....	230

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
58	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน.....	233
59	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน.....	236
60	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน.....	239
61	เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน.....	242
62	เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน.....	245
63	เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวผสมผสานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน.....	248

บทที่ 1

บทนำ

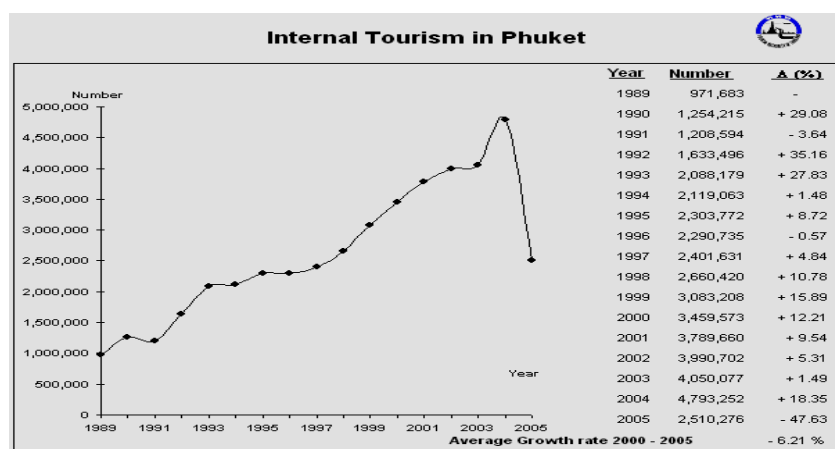
การปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป เพื่อตอบสนองความต้องการพฤติกรรมนักท่องเที่ยวสำหรับประเทศไทยกรณีศึกษา 14 จังหวัดภาคใต้ สำหรับเนื้อหาของบทนำนี้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลในการทำวิจัย เพื่ออธิบายถึงขอบเขตของปัญหา อีกทั้งกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย คำถามการวิจัย นอกจากนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ตลอดจนผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ซึ่งมีข้อมูลดังนี้

หลักการและเหตุผล

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่นำรายได้เข้าประเทศด้วยเม็ดเงินจำนวนมากมหาศาลในแต่ละปีผนวกกับรัฐบาลได้ประกาศยุทธศาสตร์ให้ประเทศไทยเป็นมหานครการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย ดังนั้น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว โดยมุ่งส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นเครื่องมือทางนโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญในการเพิ่มพลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศและได้ยกระดับความสำคัญ ให้เป็นวาระแห่งชาติ จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าปี 2548 ที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศมากกว่า 10 ล้านคน ดังนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย จึงมีการเติบโตอย่างรวดเร็วจนสามารถสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด การดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ก่อกำเนิดขึ้นมาอย่างมากมายในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป (tour packages) ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นแม่เหล็กสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไร้ซึ่งความหลากหลาย และยังไม่มีการพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดความแปลกใหม่มากเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการเดินทางในเส้นทางท่องเที่ยวซ้ำ ๆ กัน ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายกับแหล่งท่องเที่ยวเดิม อีกทั้งก่อให้เกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวจนเกินศักยภาพของการรองรับ (carrying capacity) จนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไม่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

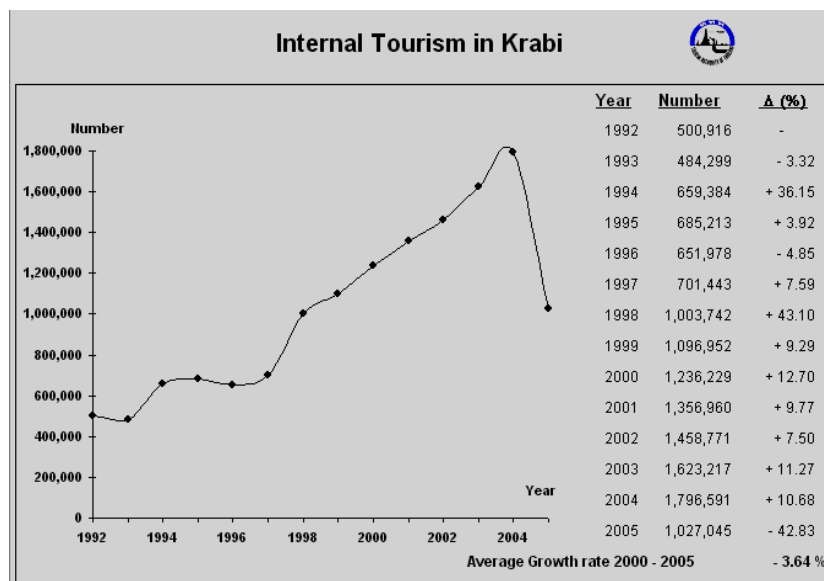
ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547 – 2551 มีเป้าหมายเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสาขาหลักที่เติบโตอย่างยั่งยืน เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชียที่สามารถกระจายรายได้และโอกาสการพัฒนาแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่อุปสรรคประการหนึ่งที่มีผลต่อการกระจายรายได้เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ คือ โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปของภาคธุรกิจส่วนใหญ่ในปัจจุบัน มักจัดทำโดยมุ่งเน้นผลประโยชน์ด้านธุรกิจ ทำให้โปรแกรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่สิ้นเปลืองเวลาไปกับการเลือกซื้อสินค้า ถึงแม้ว่าการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ในปัจจุบันทำให้ง่ายกว่าเดิม ผนวกกับการสนับสนุนของรัฐบาลที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยว unseen in Thailand แต่แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่เหล่านี้ยังให้ผลตอบแทนน้อยกว่า ทำให้การบรรจุลงในโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปยังไม่แพร่หลายมากนัก ด้วยเหตุนี้นักท่องเที่ยวจึงมีแนวโน้มในการบริการการท่องเที่ยวจากภาคธุรกิจท่องเที่ยวน้อยลงและหันมาเดินทางในลักษณะของการเป็นนักท่องเที่ยวอิสระ (free independent traveller : FITs) เพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อรสนิยม (taste) ในการท่องเที่ยวของตนเองได้อย่างสูงสุดซึ่งพฤติกรรมนักท่องเที่ยว(consumer behavior) ในปัจจุบันมีความหลากหลายและแปลกใหม่ไปกว่าเดิม นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มในการเดินทางด้วยความถี่มากขึ้น ทำให้จำนวนการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แต่จะใช้ระยะเวลาในแต่ละสถานที่ท่องเที่ยว น้อยลง

สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวของภาคใต้ในปัจจุบันประสบปัญหาจากภัยธรรมชาติที่เกิดจากสึนามิ ตั้งแต่ปี 2547 ทำให้หลายจังหวัดตั้งแต่ภูเก็ต กระบี่ พังงา ได้รับผลกระทบนั้นคือ ปริมาณนักท่องเที่ยวลดลงอย่างเห็นได้ชัด ดังภาพที่ 1.1 ภาพที่ 1.2 และภาพที่ 1.3

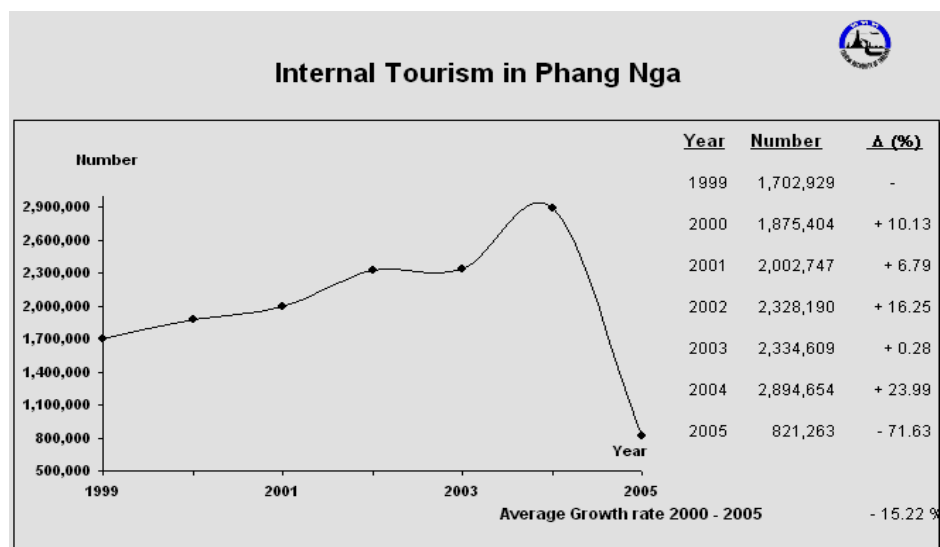

ภาพที่ 1.1 ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดภูเก็ต

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2548

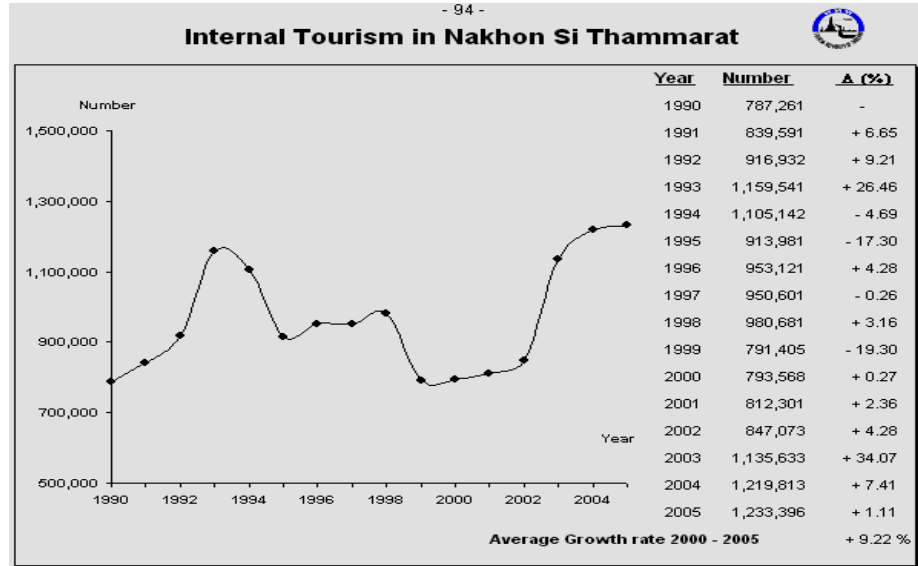

ภาพที่ 1.2 ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดกระบี่
ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2548

ภาพที่ 1.3 ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดพังงา
ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2548

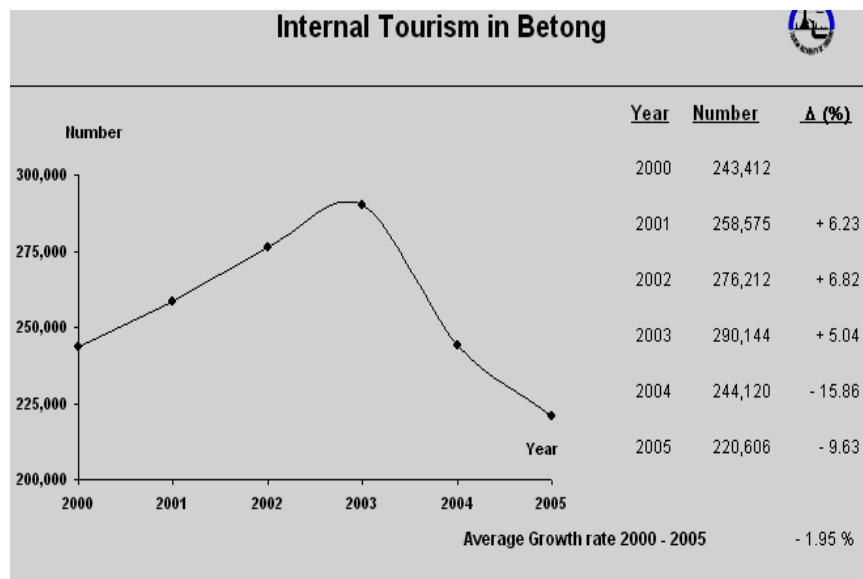
ในขณะที่เดียวกันจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี หลายจังหวัดก็ได้รับผลกระทบต่อเนื่อง จึงทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวเริ่มลดลง ดังภาพที่ 1.4

ภาพที่ 1.4 ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

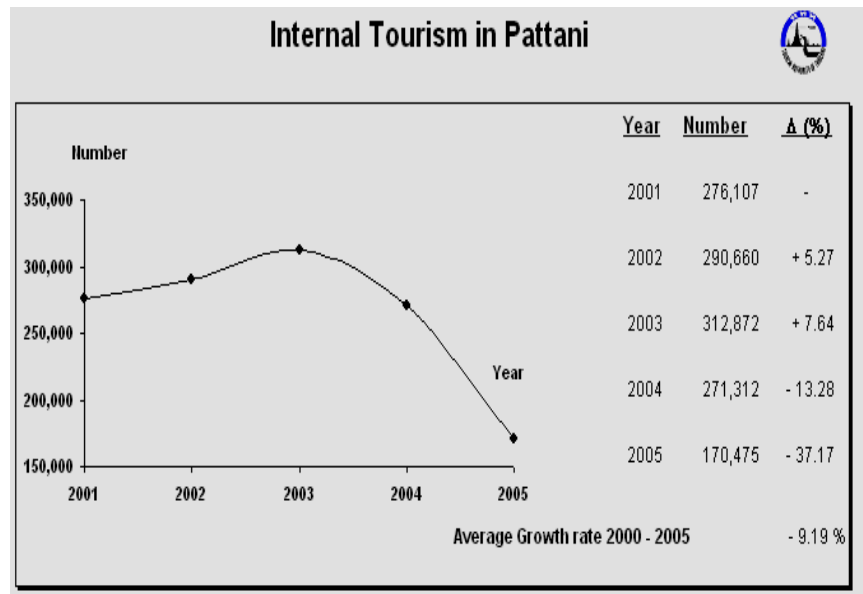
ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2548

นอกจากนี้ในเขตภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ก่อการร้าย ทำให้นักท่องเที่ยวลดลงจนแทบจะไม่มีนักท่องเที่ยว ดังภาพที่ 1.5 ภาพที่ 1.6 และ ภาพที่ 1.7

ภาพที่ 1.5 ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2548

ภาพที่ 1.6 ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดปัตตานี

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2548

ภาพที่ 1.7 ปริมาณนักท่องเที่ยวของภาคใต้ จังหวัดนราธิวาส

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2548

ปัญหาการลดลงของนักท่องเที่ยวในเขตภาคใต้นั้น ส่งผลให้รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวลดลงเช่นกัน ดังนั้น การแก้ปัญหาโดยการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวใหม่ให้สอดคล้องและเข้ากับสถานการณ์ของภาคใต้ในปัจจุบัน จะทำให้เกิดแรงจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น จึงดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวตามรูปแบบ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของโครงการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการปรับโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปเพื่อตอบสนองความต้องการพฤติกรรม นักท่องเที่ยวสำหรับประเทศไทยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปให้เป็นทางเลือกใหม่ในการตอบสนองความต้องการด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันใน 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย
2. เพื่อสร้างเครือข่ายภาคีระหว่างนักวิจัยท่องเที่ยวไทยกับภาคธุรกิจท่องเที่ยวใน 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวใน 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย
4. เพื่อสร้างธนาคารข้อมูลด้านการท่องเที่ยวใน 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย

คำถามการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงได้กำหนดคำถามการวิจัยไว้ดังนี้

1. ปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยวใน 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยเป็นอย่างไร
2. โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ควรเป็นอย่างไร
3. การสร้างเครือข่ายภาคีระหว่างนักวิจัยท่องเที่ยวกับภาคธุรกิจท่องเที่ยวใน 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ควรดำเนินการในลักษณะใด มีอุปสรรคและปัญหาอย่างไรบ้าง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในเขตภาคใต้ 2 กลุ่ม คือ

1.1.1 นักท่องเที่ยวอิสระที่ท่องเที่ยวในเขตภาคใต้ โดยเดินทางท่องเที่ยวอย่างอิสระ ไม่ผ่านบริษัทนำเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง 384 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548)

1.1.2 นักท่องเที่ยวที่บริษัทนำเที่ยวที่ท่องเที่ยวในเขตภาคใต้ โดยท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว กลุ่มตัวอย่าง 384 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547)

1.2 บุคคลจากองค์กรของรัฐ ที่ดูแลการท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ ในเขตภาคใต้ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 14 จังหวัด ๆ ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 70 คน

1.3 ชุมชน ผู้ดูแลการท่องเที่ยวในเขตภาคใต้ 14 จังหวัด ๆ ละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 140 คน

1.4 บริษัทหรือกลุ่มธุรกิจที่จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวในเขตภาคใต้ จำนวนทั้งสิ้น 20 กลุ่ม

2. ขอบเขตของพื้นที่

พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวแบบผสมผสานในเขตภาคใต้

3. ขอบเขตของระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ 8 เดือน เริ่มตั้งแต่ 1 กันยายน 2549 ถึง 30 เมษายน 2550

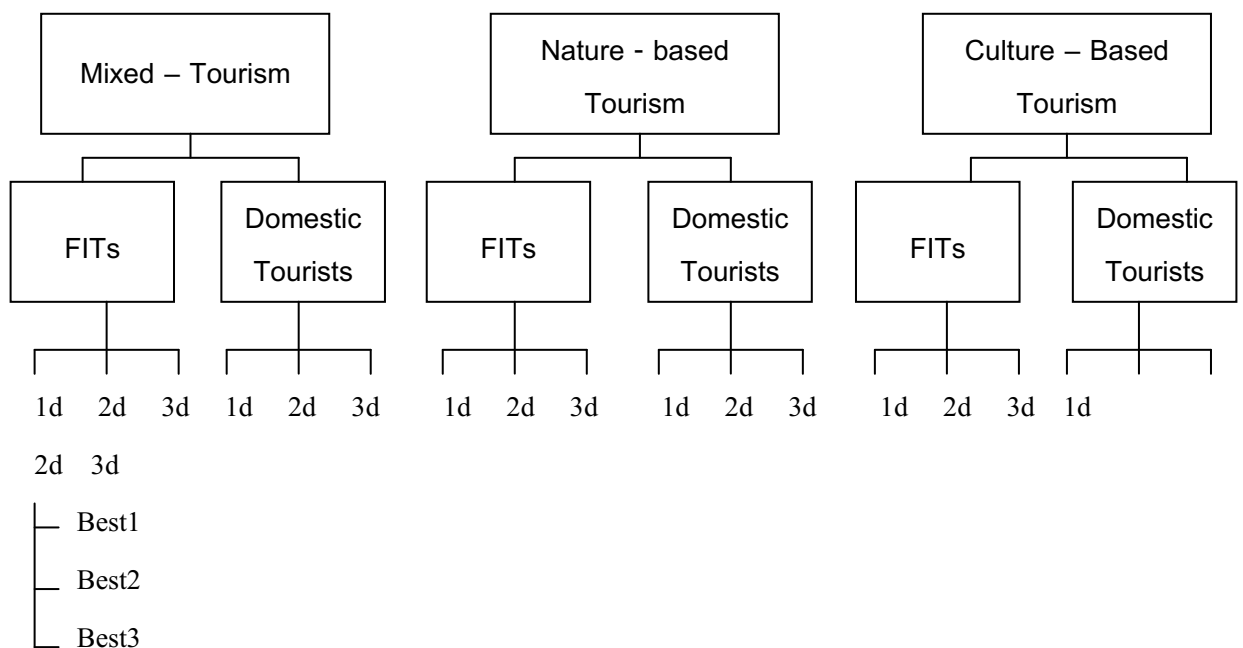
4. ขอบเขตของเนื้อหา

เนื้อหาในการวิจัยเป็นการพัฒนาหรือปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวของเขตภาคใต้ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งมีการสร้างเครือข่ายหรือกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว นอกจากนี้เป็นการเก็บข้อมูลหรือสร้างธนาคารข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของภาคใต้

ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ ประกอบด้วย

1. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยว (Tourism SWOT Analysis) ใน 14 จังหวัดภาคใต้ (กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล สุราษฎร์ธานี)
2. แนวทางการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐและเอกชน
3. แนวทางการท่องเที่ยวสำเร็จรูปสำหรับ 14 จังหวัดภาคใต้ ของประเทศไทย ได้แก่ โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป (best tour packages) สำหรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศไทย (domestic tourists) จำนวน 27 โปรแกรม และเส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ (FITs) จำนวน 27 เส้นทาง แยกตามประเภทการท่องเที่ยวแบบผสม (mixed-tourism) การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (Nature-Based Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (culture-based tourism) ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1, 2 และ 3 วัน ดังภาพที่ 1.8

ภาพที่ 1.8 ประเภทการท่องเที่ยว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อโครงการวิจัยดำเนินการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการวิจัยดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมดังนี้

1. ประเทศชาติ รายได้เพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ทั้งนักท่องเที่ยวจากภายในประเทศและต่างประเทศ
2. ชุมชน จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
3. ชุมชน มีการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น ตามโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกใหม่ให้นักท่องเที่ยว

แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวของภาคใต้ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัดทุกจังหวัดนำผลการวิจัยไปจัดทำแผนกลยุทธ์ของจังหวัด เพื่อแก้ไขและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อแก้ไขและส่งเสริมการท่องเที่ยว สำหรับผลการจัดโปรแกรมใหม่กลุ่มจัดทัวร์ สามารถนำไปประชาสัมพันธ์จำหน่ายโปรแกรมให้กับทัวร์ได้อีก ทั้งนักท่องเที่ยวอิสระสามารถดูข้อมูลเพื่อตัดสินใจท่องเที่ยวได้ตามความเหมาะสม

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ประกอบด้วย รายละเอียดที่นำไปประกอบการดำเนินการวิจัย โดยนำวรรณกรรมทั้งหมดนี้ใช้ในการสร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม อีกทั้งนำไปประกอบการปรับปรุงโปรแกรมท่องเที่ยว ตลอดจนการอภิปรายผล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การทบทวนวรรณกรรม

วรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การวางแผนจัดรายการนำเที่ยว เมื่อผู้จัดรายการได้เส้นทางและรูปแบบการเดินทางที่แน่ชัดจากการสำรวจเส้นทาง เพื่อการนำเที่ยวแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็ต้องติดต่อกลุ่มผู้ประกอบการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับ การจัดรายการนำเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยวท้องถิ่น รถเช่า แหล่งเข้าชม ฯลฯ จากนั้นก็จัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบของเอกสารนำเที่ยว (brochure) หรือรายการที่นำเสนอ เพื่อเสนอให้แผนกขายและการตลาดได้จัดเผยแพร่โฆษณา ส่งเสริมการขายแก่ผู้ที่สนใจ ต่อจากนั้นแผนกปฏิบัติการก็ต้องจัดอุปกรณ์ เอกสาร จัดการเดินทางตามรายการที่กำหนดไว้ และจัดหาวัสดุตกแต่งเพื่อมอบหมายงาน

การวางแผนก่อนการนำเที่ยว และการจัดทำรายการนำเที่ยว (itinerary) เป็นการผลิตสินค้าออกมาเป็นรายการนำเที่ยว โดยก่อนที่จะจัดทำรายการนำเที่ยว ผู้จัดต้องมีข้อมูลการเตรียมการต่าง ๆ ที่รัดกุม และตัดสินใจในการเลือกสถานประกอบการที่ดีที่สุดที่เกี่ยวข้องในการจัดการนำเที่ยว เช่น การวางแผนเลือกโรงแรมที่ดี เลือกแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เลือกร้านอาหารที่อร่อย เลือกยานพาหนะพร้อม เลือกแหล่งซื้อของที่มีคุณภาพ ฯลฯ โดยการเลือกจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในเรื่องของราคา ท่าเลที่ตั้ง การเข้าถึงได้สะดวก ความพึงพอใจของลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว ความเป็นไปได้ในเรื่องของการบริหารเวลา มีการสำรวจตลาด หาข้อมูลต่าง ๆ ในทุก ๆ ด้าน เพื่อการป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม การวางแผนรายการนำเที่ยวจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ (นิศา ธวัชกุล, 2548)

1. ประเภทการเจ้าหน้าที่เที่ยว บริษัทนำเที่ยวต้องมียุทธศาสตร์ในการเจ้าหน้าที่เที่ยวว่าจะเจ้าหน้าที่เที่ยวประเภทใดบ้าง เช่น ประเภทรับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างประเทศโดยเน้นเที่ยวแบบ one day หรือ city tour หรือประเภทเจ้าหน้าที่เที่ยวให้นักท่องเที่ยวไทยเที่ยวภายในประเทศหรือเที่ยวต่างประเทศ เป็นต้น

2. ภูมิภาค/จุดหมายปลายทาง บริษัทนำเที่ยวมุ่งเน้นการเจ้าหน้าที่เที่ยวสู่ภูมิภาคยุโรป เอเชีย หรือ อเมริกา เป็นต้น โดยเน้นหนักประเทศใดบ้าง ถ้าเป็นภายในประเทศมุ่งเน้นภาคหรือจังหวัดใดบ้าง

3. วัตถุประสงค์ในการเจ้าหน้าที่เที่ยวแต่ละครั้งควรวางวัตถุประสงค์ของการจัดแต่ละครั้งว่า มีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักท่องเที่ยวได้อะไรมาบ้าง เช่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักสถานที่ต่าง ๆ หรือให้ทราบถึง สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถานที่สวยงามตามธรรมชาติ หรือเน้นให้มีโอกาสได้ซื้อของหรือ เพื่อให้ได้มีโอกาสได้ลองรับประทานอาหารประจำท้องถิ่นนั้น ๆ หรืออาจเน้นให้มีโอกาสได้ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่น เน้นเพื่อให้มีโอกาสเล่นกีฬา หรือชมกีฬา เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบเชิงอนุรักษ์หรือเชิงประชุมสัมมนาอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเน้นหลาย ๆ อย่าง เป็นต้น อนึ่งถ้าวางวัตถุประสงค์ในการเจ้าหน้าที่เที่ยวไว้แล้ว บริษัทนำเที่ยวก็ต้องจัดการตอบสนองวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ได้ ก็จะช่วยทำให้บริษัทมีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง นักท่องเที่ยวจะคิดถึงเราก่อนเสมอ ถ้าจะไปเที่ยวในลักษณะที่เราคิดว่าเราสามารถจัดได้ตรงกับความต้องการของเขา

4. ช่วงเวลาของการจัด จำนวนวัน และระยะทางในการเจ้าหน้าที่เที่ยว บริษัทนำเที่ยวจะเจ้าหน้าที่เที่ยวเวลาในช่วงใดบ้าง ต้องใช้ระยะเวลาที่วัน ต้องพิจารณาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมของสถานที่ที่จะไปประกอบกับเวลาว่างของนักท่องเที่ยว เช่น สมมติว่านักท่องเที่ยวมีช่วงวันหยุดยาวหน้าเทศกาล 4 วัน ก็ควรจัดรายการให้สอดคล้องกับเวลาที่มี ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวยุโรปนิยมเที่ยวในประเทศไทยช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม เพราะต้องการหนีอากาศที่หนาวเย็นและเป็นช่วงที่ประเทศไทยอากาศไม่ร้อนมาก แต่ถ้าจะจัดให้นักท่องเที่ยวไทยชม ดอกทิวลิปบานที่เนเธอร์แลนด์ ก็ต้องจัดในช่วงเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤษภาคม เพราะระยะนั้นเป็นช่วงที่ดอกทิวลิปบานและเป็นช่วงที่โรงเรียนไทยปิดภาคฤดูร้อน ผู้ปกครองอาจมีเวลาพาบุตรหลานเที่ยวและเป็นช่วงฤดูร้อนที่คนไทยอยากหลบลมร้อนไปเที่ยวเมืองหนาว และช่วงนั้นยุโรปเป็นช่วงฤดูใบไม้ผลิ นักท่องเที่ยวยังไม่มีมากพอเท่ากับเหมือนช่วงฤดูร้อน ความสะดวกในด้านบริการของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังมีมากกว่าฤดูร้อน ถ้าเป็นการเที่ยวในประเทศไทยหน้าหนาวก็ควรเที่ยวภาคเหนือ หน้าร้อนควรเที่ยวภาคใต้ เป็นต้น

5. ความคาดหวังจากลูกค้าเป้าหมาย บริษัทต้องพิจารณาถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่เป็นลูกค้าว่ามีกำลังทรัพย์ที่สามารถท่องเที่ยวได้มากน้อยแค่ไหนเป็นสำคัญ ซึ่งโดยมากบริษัทมักได้รับข้อมูลของลูกค้าจากลูกค้าที่เคยใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวมาแล้ว นอกจากนั้นก็เป็นลูกค้าใหม่ที่บริษัทหามาได้จากการทำการตลาดใหม่ และเพื่อให้ทราบความต้องการด้านการท่องเที่ยวจากลูกค้าว่าชอบอะไรบ้าง เช่น ต้องการสัมผัสธรรมชาติ อากาศดี สิ่งบันเทิงเริงรมย์ เยี่ยมชมสถานที่ได้เห็นสิ่งแปลกใหม่ ๆ หรือซื้อของ ถ้าเป็นลูกค้าอายุมาก ควรจัดการท่องเที่ยวระยะสั้นเพื่อเวลาให้มาก ไม่ควรให้นั่งรถนานทั้งวัน หรือไม่ควรให้เดินชมนาน ๆ ควรคำนึงถึงอาหารที่เหมาะสมกับวัย ดังนั้น การจัดรายการต้องมีความยืดหยุ่นเพราะคนชรามักทำอะไรเชื่องช้าเหนื่อยง่ายและชอบทานอาหารอ่อน ๆ แต่ถ้าเป็นการจัดรายการของกลุ่มเหมาหรือเป็นทัวร์ให้รางวัลแก่พนักงาน ก็ควรจัดนำเที่ยวให้มี Party กิจกรรมนันทนาการไว้ด้วย เป็นต้น นอกจากนี้ ที่ลืมไม่ได้ต้องมีการบริการที่ดีต่อลูกค้า การให้เขาได้พักผ่อนเต็มที่ การได้กินอาหารอร่อย ๆ การได้ซื้อของถูกใจ ได้เห็นสิ่งแปลกใหม่ที่เขาต้องการ ได้รับความรู้สนุกสนานตามความคาดหวังของเขาในครั้งนั้น ๆ เขาก็จะมีความสุข บริษัทก็จะได้รับชื่อเสียงตามมา บริษัทต้องตั้งเป้าหมายการทำงานไว้ว่า “ต้องพยายามทำให้การบริการนำเที่ยวเป็นที่ประทับใจเกินความคาดหวังที่ลูกค้ามีให้” ทุกครั้ง

6. กิจกรรม ความต้องการที่แตกต่างกันของลูกค้า ทำให้บริษัทนำเที่ยวต้องมีวิธีการสร้างกิจกรรมที่หลากหลาย บริษัทนำเที่ยวต้องจัดกิจกรรมให้เหมาะกับวัยของลูกค้า ถ้าจัดไปตรงกับช่วงเทศกาลก็ควรให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในเทศกาลนั้น เช่น ขบวนพื้เสด็จทอดกฐินทางชลมารค เทศกาลลอยกระทง หรือเทศกาลคริสต์มาสในต่างประเทศ ถ้าไม่ตรงกับเทศกาลหรือเหตุการณ์พิเศษก็ควรจัดหากิจกรรมบันเทิงให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าชม เช่น เข้าชมละคร ไซน ที่โรงละครแห่งชาติ รายการมวยที่เวทีราชดำเนินของไทย ชมคาบาเร่ต์ อัลคาซาร์ การแสดงพื้นบ้าน หรือจัดเรือล่องแม่น้ำพร้อมรับประทานอาหารค่ำ โดยอาจจัดเป็นแบบเสริมพิเศษให้เลือก (option tour) ก็ได้ ซึ่งการจัดให้มีกิจกรรม ก็จะเป็นการเพิ่มความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น การปล่อยให้ให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อของฝากตามสมควรก็เป็นทางเลือกหนึ่ง อย่างน้อยก็เพื่อเป็นการฆ่าเวลาโดยที่บริษัทนำเที่ยวไม่ต้องลงทุนอะไรเลย ยิ่งไปกว่านั้นก็เป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับมัคคุเทศก์และบริษัทนำเที่ยวอีกด้วย

7. แหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดนำเที่ยว ผู้จัดต้องให้ความสำคัญในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ผู้จัดคงไม่ยากได้ยินนักท่องเที่ยวบ่นว่าอาหารอร่อย ที่พักดี แต่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้เรื่อง ผู้จัดต้องจัดรายการให้มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่บนความสนใจของนักท่องเที่ยวมากที่สุด ควรจัดให้แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ไม่ควรคำนึงถึงแค่เดินทางไปถึงสะดวกหรือคิดเพียงแค่ว่าจะเข้าชมในสถานที่ที่ไม่ต้องเสียค่าเข้าชมเท่านั้น

8. งบประมาณ ในการจัดนำเที่ยวจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการจ่ายของลูกค้าเป็นสำคัญ โดยมากลูกค้าจะเรียกร้องความสะดวกสบายมาน้อยเพียงใดนั้น บริษัทนำเที่ยวมักจะจัดหาบริการมาให้ได้เสมอสำคัญที่ว่าลูกค้ามีความสามารถในการจ่ายเท่าไร ถ้าลูกค้าให้งบประมาณมาน้อยนิด แต่เรียกร้องการบริการที่ดีขึ้นเลอเลิศ อาหารจากภัตตาคาร 5 ดาว รายการนำเที่ยวอย่างหรู บริษัทนำเที่ยวก็ไม่สามารถจัดให้ได้ แต่ถ้าลูกค้ามีกำลังจ่ายมากบริษัทจะทำงานได้ง่ายขึ้น การวางแผนระยะสั้นเกี่ยวกับงบประมาณ ก็จะเน้นหนักไปในการลงโฆษณาตามสื่อต่าง ๆ นอกจากนี้ ต้องกันบส่วนหนึ่งไว้สำหรับเป็นการจองสถานประกอบการโดยเฉพาะช่วงเทศกาลสำคัญ ๆ

ปัจจัยที่ควรพิจารณาประกอบการวางแผน มีดังต่อไปนี้

1. ที่พัก บริษัทนำเที่ยวควรศึกษาข้อมูลต่อไปนี้

1.1 ทำเลที่ตั้งของโรงแรม ต้องคำนึงถึงทำเลที่ตั้ง ถ้าโรงแรมตั้งอยู่ในเมืองใหญ่หรืออยู่ใจกลางย่านธุรกิจการค้า ราคาของโรงแรมก็จะสูงกว่าโรงแรมที่อยู่นอกเมือง แต่นักท่องเที่ยวจะชอบมากกว่าเพราะได้มีโอกาสเดินชมเมือง ได้เห็นสิ่งที่เจริญที่สุดในเมืองนั้น ๆ แต่ส่วนมากถ้าไม่มีจุดประสงค์ในเรื่องการให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อของสะดวกหรือได้เปิดหูเปิดตาในตัวเมืองแล้ว บริษัทนำเที่ยวมักจะจัดโรงแรมที่พักให้อยู่นอกเมือง เพื่อความสะดวกในการเดินทาง หลีกเลียงการจราจรหนาแน่น ที่สำคัญคือได้ราคาประหยัด ไม่วุ่นวาย และสามารถต่อรองเรื่องราคาและเงื่อนไขต่าง ๆ ได้มากกว่า

1.2 ระดับของโรงแรม จะมีผลต่อการกำหนดราคา ต้องคำนวณดูว่าชนิดของโรงแรมควรเป็นระดับใด ส่วนมากบริษัทนำเที่ยวจะเลือกระดับของโรงแรมระหว่าง 3 ดาวถึง 4 ดาว

1.3 ควรเลือกซื้อโรงแรมที่มีภาพลักษณ์ดีหรือมีชื่อเสียง เช่น โรงแรมในเครือชายข้ามชาติ เพราะเป็นที่รู้จักดี สามารถวางใจได้ในด้านคุณภาพและบริการ มีความสะดวกในการจอง เพราะสามารถจองจากสาขาใดก็ได้ แต่อาจมีปัญหาระยะของราคาที่อาจสูงเกินไป

1.4 ชนิดของห้อง ส่วนใหญ่การจัดนำเที่ยวบริษัทมักจัดให้นักท่องเที่ยวได้พักห้องคู่ ซึ่งจะมีเตียงเดี่ยว (single bed) 2 เตียง เรียกว่าห้อง twin room ยกเว้นลูกค้าแสดงความต้องการว่าต้องการห้องเป็นอย่างอื่น ดังนั้น โรงแรมที่เน้นการจัดห้องเป็นอย่างอื่น จึงไม่ค่อยได้รองรับกรู๊ปทัวร์ในเรื่องที่เกี่ยวกับขนาดของเตียงนั้น นักท่องเที่ยวไม่ค่อยมีปัญหาหรือเรียกร้องเตียงขนาดใหญ่ โดยเฉพาะคนไทยมีขนาดรูปร่างไม่ใหญ่โต จนทำให้เกิดปัญหากับเตียง ผิดกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทั้งนี้ทั้งนั้นการเลือกประเภทของห้องให้กับนักท่องเที่ยวของตนนั้น ต้องคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าด้วย เช่น ถ้าลูกค้าเป็นกลุ่มฮันนีมูนหรือกลุ่มครอบครัวเขาอาจต้องการห้อง suite ลูกค้าเป็นนักธุรกิจก็ต้องเลือกโรงแรมในย่านตัวเมืองที่เน้นการจัดห้องสำหรับนักธุรกิจที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายครบครัน เป็นต้น

1.5 การมีบริการเสริม เช่น มีป้ายผ้าต้อนรับ มีการบริการขนส่งกระเป๋าไปยังห้องพัก มีการบริการที่เหมาะสมกับราคาที่ต้องจ่าย มีการเปลี่ยนหรือเสริมเตียงให้ฟรีโดยไม่คิดค่าบริการเพิ่ม มี welcome drink โดยการมีบริการด้วยน้ำใจเล็กน้อยเหล่านี้ จะทำให้ลูกค้ารู้สึกเหมือนเป็นคนสำคัญของโรงแรม

1.6 ที่จอดรถภายในบริเวณของโรงแรม ต้องกว้างพอสำหรับจอดรถได้ข ทำให้ลูกค้าไม่ต้องขึ้นลงจากรถและเดินไกล

1.7 ควรเลือกโรงแรมที่มีเอ็กซิคนันทนาการห้องฟรีรวมค่าอาหาร สำหรับคนขับรถหรือผู้นำเที่ยวด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ทางโรงแรมจะให้ห้องพักฟรี 1 ห้อง ต่อการจอง 15 - 20 ห้อง หรือ 1 ห้องต่อรถ 1 คัน หรือแล้วแต่จะตกลงกัน

1.8 ควรเลือกโรงแรมที่บริษัทนำเที่ยวหรือผู้จัดมี contract อยู่ เพราะจะได้ราคาที่ดีกว่าเป็นราคาสำหรับตัวแทนจำหน่าย บางครั้งผู้จัดหรือบริษัทก็อาจได้สิทธิในการค้างชำระได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ด้วย

1.9 ควรคำนึงถึงจุดที่จะเดินทางไปต่อจากโรงแรมด้วย ไม่ใช่ว่าเลือกที่พัก อีกเมืองแต่วันรุ่งขึ้นต้องเดินทางไกลข้ามไปอีกเมืองหนึ่ง

1.10 ควรเลือกใช้บริการจากโรงแรมที่ยินดี และมีความพร้อมในการรองรับกรู๊ปทัวร์ เนื่องจากมีประสบการณ์และรู้ปัญหา เพราะบางครั้งแขกที่เป็นกรู๊ปทัวร์มักมากันคราวละมาก ๆ อาจสร้างความยุ่งยากให้กับโรงแรมได้ การเลือกโรงแรมที่มีความพร้อมในการรองรับกรู๊ปทัวร์มาแล้ว จึงสามารถทำให้บริษัทนำเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย เวลาเช็คอิน - เช็คเอาท์ หรือบริการอื่น ๆ มากขึ้น

1.11 การคำนึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีในโรงแรมให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวของตน เช่น มีคาราโอเกะ สนุกเกอร์คลับ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้อาจสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้เช่นกัน

1.12 หลักอย่างหนึ่งในการจองที่พักจองไว้ให้เผื่อเหลือมากกว่าขาด โดยเฉพาะช่วงหน้าเทศกาล เนื่องจากบางครั้งผู้จัดนำเที่ยวไม่สามารถทราบได้ว่าจะมีลูกค้ามากหรือน้อยเพียงใด แต่โดยมากแล้วการจองไว้คราวละมาก ๆ แต่พอจริง ๆ ให้ใช้ไม่ครบเหลือบ้างเล็กน้อย โรงแรมก็สามารถให้คืนห้องได้ ถ้าเป็นเทศกาลถ้าบริษัทจองไว้แล้วห้องเหลือบริษัทก็สามารถขายต่อบริษัทอื่นที่ต้องการได้

1.13 บริษัทควรเลือกโรงแรมที่พักที่มีการบริการอาหารเช้าด้วย เพราะจะเป็นการช่วยประหยัดเวลา ไม่ต้องรีบตื่นเพื่อไปหาร้านอาหารที่อื่นรับประทานอีก

ผู้จัดควรคำนึงเสมอว่านักท่องเที่ยวโดยธรรมชาตินั้น ต้องการที่จะพักในโรงแรมที่ดีที่สุด แต่ผู้จัดก็ต้องคำนึงถึงต้นทุนในการจัดนำเที่ยวแต่ละครั้งด้วย และพึงระลึกไว้เสมอว่าการเลือกโรงแรมที่ดีที่สุดในย่านนั้น ๆ จะเป็นการตัดปัญหาความไม่พอใจทั้งหลายทั้งปวงในเรื่องที่พักจากลูกค้าได้เป็นอย่างดี

2. ร้านอาหาร ข้อมูลที่บริษัทนำเที่ยวควรศึกษาก่อนที่จะกำหนดร้านอาหารไว้ให้อยู่ในรายการจัดนำเที่ยวของตน คือ

2.1 ควรเป็นร้านที่มีคุณภาพ มีความสะอาด และรสชาติของอาหารดี มีการบริการและพนักงานที่เพียงพอ

2.2 ราคาอาหารต้องต่อรองได้ตามความเหมาะสม

2.3 รูปแบบของการบริการ ซึ่งอาจจะเป็นการนั่งโต๊ะ แบบเซ็ทเมนูแบบบุฟเฟต์ โดยมากจะเน้นการทานอาหารอย่างรวดเร็ว ไม่เน้นการนั่งนานดื่มด่ำเย็นเยือก ยกเว้นการรับประทานอาหารพร้อมชมการแสดง ทางร้านควรมีที่นั่งกว้างขวางเพียงพอ มีความสามารถในการรองรับกรุ๊ปทัวร์ได้เป็นอย่างดี

2.4 บางครั้งอาจจัดให้มีการรับประทานอาหารพร้อมชมการแสดงด้วยก็ได้ เพื่อให้ลูกค้าได้รับความสุข สนุก เพลิดเพลิน

2.5 ที่จอดรถกว้างขวาง เพียงพอสำหรับรถโค้ช

2.6 มีอภิธานการอาหารให้สำหรับผู้นำเที่ยว พนักงานขับรถและผู้ติดตาม

2.7 ควรเป็นร้านที่เป็นเส้นทางผ่านไปยังสถานที่ต่อไปได้อย่างสะดวกไม่วกไปวนมา

2.8 รายการของอาหารควรคำนึงถึงอาหารท้องถิ่นด้วย เช่น ไปทะเล ก็ควรมีอาหารทะเล เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศในการท่องเที่ยว

2.9 รายการอาหารแต่ละมื้อควรมีความหลากหลาย ไม่สั่งอาหารที่ซ้ำ ๆ กันหลาย ๆ มื้อ เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวเบื่อได้ รสชาติอาหารก็ไม่ควรเน้นไปในแนวทางเดียวกันหมด ควรมีทั้งจืด เผ็ด ผัด ทอด ของหวาน ผลไม้ในมื้อเดียวกัน ฯลฯ

2.10 กรณีที่มีมื้ออาหารให้นักท่องเที่ยวได้รับประทานเองตามอัธยาศัย ก็ควรจัดรถที่ร้านอาหารจัดให้มากพอสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวจะได้กระจายกันออกไปรับประทานได้ พร้อมกันนี้ผู้นำเที่ยวแนะนำนักท่องเที่ยวด้วยการบอกอาหารที่มีชื่อของท้องถิ่นหรือของร้าน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ลองรับประทานแล้วนัดเวลาขึ้นรถที่ชัดเจน

2.11 ต้องพิจารณาร้านที่มีประสิทธิภาพในการจัดอาหารได้อย่างรวดเร็ว กรณีที่เป็นอาหารมื้อเที่ยงและมื้อเช้า เนื่องจากต้องใช้เวลาท่องเที่ยวต่อ

2.12 เป็นร้านที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพอที่จะรับกลุ่มใหญ่ก็ได้ ควรคำนึงถึงสถานที่ที่จะจอดรถ และพึงระลึกเสมอว่าอาหารอร่อยเพียงอย่างเดียว ไม่ใช่สิ่งที่จะนำมาตัดสินใจในการเลือกร้านอาหารสำหรับรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยว แต่ผู้จัดต้องคำนึงถึงความสะดวกด้านอื่น ๆ ด้วย

2.13 เป็นร้านที่มีอาหารให้เลือกหลากหลายและราคาเหมาะสม

2.14 บริษัทนำเที่ยว ควรจัดนำเที่ยวโดยคิดบริการรวมอาหาร 3 มื้อ จะทำให้นักท่องเที่ยวไม่ต้องไปหาทานเอง

2.15 พึงคำนึงเสมอว่ามื้ออาหารที่ต้องทานแบบบุฟเฟต์ อาจต้องใช้เวลาในการทานนาน แต่ถ้าเป็นแบบเซ็ทเมนู อาจใช้เวลาไม่มากนัก เพราะทุกคนต้องทานแข่งกัน โดยทั่วไปแล้วการจัดนำเที่ยวควรใช้เวลาในการทานอาหารแต่ละมื้ออยู่ในช่วงหนึ่งถึงหนึ่งชั่วโมงครึ่ง

3. ยานพาหนะ ถ้าเป็นเครื่องบิน รถไฟหรือเรือ ต้องทราบตารางเวลาและราคาที่ชัดเจน ควรเลือกที่นั่งให้แขกกลุ่มของตนได้นั่งใกล้ ๆ กันโดยเน้นริมหน้าต่าง ต้องให้นักท่องเที่ยวของเราได้ไปในเที่ยวบินเดียวกัน เลือกเวลาเดินทางที่นักท่องเที่ยวสะดวกและง่ายต่อการตัดสินใจเดินทาง สำหรับรถโค้ชควรเน้นการบริการที่ปลอดภัยมีเบาะปรับเอนได้มาก พนักงานขับรถมีความชำนาญไว้ใจได้ มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย มีห้องน้ำ เครื่องเล่นซีดี วีดีโอ เครื่องเสียงและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ควร

3.1 คำนึงถึงขนาดที่นั่งต้องเพียงพอกับจำนวนลูกค้า ไม่แน่นเกินไป เพราะลูกค้าจะอึดอัดและไม่ควรหลวมเกินไป เพราะจะทำให้บริษัทเสียค่าใช้จ่ายเยอะ

3.2 ควรเลือกพนักงานขับรถที่ไว้ใจได้ ขับรถดี มีมนุษยสัมพันธ์ รู้เส้นทาง

3.3 เลือกรถที่มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก พร้อมมีประกันภัยทางรถยนต์

3.4 ควรเลือกรถในสภาพดี ถูกสุขลักษณะตามพระราชบัญญัติการขนส่ง

3.5 บริษัทควรทำประกันชีวิตระหว่างการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยวของตนด้วย

4. จุดแวะพัก ในต่างประเทศจะมีการจำกัดเวลาในการขับรถให้อยู่ในช่วงเวลาหนึ่งเมื่อถึงกำหนดแล้วจะต้องหยุดรถเพื่อพัก เช่น ในมาเลเซีย เกาหลีใต้ แม้กระทั่งในประเทศไทย (ตามปั้มต่าง ๆ) หรือตามเทศกาลก็จะมีตำรวจตั้งด่านตรวจ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้คนขับเหนื่อยล้าจนเกินไป ฉะนั้น คนขับรถจะรู้ว่าควรหยุดพักเมื่อใดและจุดใด ส่วนมากแล้วสถานที่ให้หยุดพักนั้นมักจะเป็นปั้มเติมน้ำมันหรือร้านอาหาร เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสพักผ่อน เข้าห้องน้ำ หรือรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม สำหรับการจ้ดนำเที่ยวในประเทศไทย ส่วนใหญ่การหยุดพักจะขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว และอาจเป็นการหยุดเพื่อให้พนักงานขับรถได้พักคลายความเมื่อยล้าและได้เติมน้ำมัน แต่ส่วนใหญ่แล้วทุก 2 – 4 ชั่วโมง ควรจะได้มีการหยุดพักเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เปลี่ยนอิริยาบถหรือเข้าห้องน้ำ ถึงแม้บนรถจะมีห้องน้ำแล้วก็ตาม เนื่องจากลูกค้าบางคนไม่ยินดีที่จะเข้าบนรถเนื่องจากคับแคบ และไม่สะดวกจะกระเทือนสั่นไหวตลอดเวลาขณะวิ่ง

5. ร้านขายของที่ระลึก เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ผู้วางแผนจ้ดนำเที่ยว ต้องให้ความสำคัญโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่มที่นิยมขึ้นชอปปิงได้ซื้อของฝากกลับบ้าน โดย ปกติแล้วการแวะซื้อของฝาก ควรแวะตามรายการที่ระบุไว้ในรายการนำเที่ยว โดยมากจะเป็นร้านที่อยู่บนทางผ่านที่จะไปในจุดต่อไป ควรเป็นร้านที่มีสินค้าที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่ควรแวะร้านค้าที่มีสินค้าที่สามารถหาซื้อที่ไหนก็ได้ เพราะเป็นการเสียเวลาเปล่า ถ้าอุดหนุนไปเที่ยวทะเลแล้วไปซื้อของที่ระลึกที่หาดทรายขาว ๆ ก็ไม่แปลกแต่กลับได้ของที่ระลึกที่หาดทรายขาว ๆ ซึ่งโดยมากการวางแผนบรรจุรายชื้อร้านที่จะแวะ ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

5.1 ควรแวะร้านขายของที่ระลึกที่รัฐบาลของประเทศนั้น ๆ ให้การรับรองว่าสินค้ามีคุณภาพ ราคายุติธรรม นักท่องเที่ยวจะได้เกิดความเชื่อถือ เชื่อนั่น

5.2 การแวะซื้อสินค้าในแต่ละที่ควรเป็นร้านคนละประเภทกัน ควรให้มีสินค้าที่แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น

5.3 ร้านค้าที่ระลึกทั้งหลาย ควรเป็นร้านที่อยู่ในทางผ่านหรือละแวกใกล้เคียงที่จะเดินทางต่อไป ไม่ควรเป็นร้านที่ต้องขับรถอ้อมไปไกล ๆ

5.4 ถ้าเป็นไปได้ควรเป็นร้านที่มีการสาธิตให้ชมถึงกระบวนการผลิต ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และเห็นถึงคุณค่าของสินค้านั้น ๆ จริง

5.5 ทางผู้วางแผนจัดนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ไม่ควรคำนึงถึงผลประโยชน์จากทางร้านค้าที่มาเสนอให้เข้าร้านเพื่อแลกกับค่าตอบแทน จนลืมถึงคุณภาพและผลกระทบที่จะตามมากับลูกค้าของตน

6. แหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ควรเลือกเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ โดยมีจุดเด่นหรือสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว หรือจุดที่ควรค่าแก่การเยี่ยมชม ซึ่งอาจเป็นสถานที่ที่ต้องเสียเงินเข้าชม หรือไม่ต้องเสียค่าเข้าชมก็ได้ โดยควรมีโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวควรได้รับ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ระบบสื่อสาร โทรคมนาคม การเดินทางสะดวก มีถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในสภาพดี สามารถเข้าถึงได้หลายทาง ในแหล่งท่องเที่ยวควรมีร้านอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย มีอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวในราคาประหยัด มีร้านจำหน่ายพวงกับนักท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยตลอดตามเส้นทางเดินทางท่องเที่ยว มีความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย ไม่มีอันตราย ไม่มีความล่อแหลมที่จะทำให้พลาดพลั้งถึงกับเสียชีวิต ที่สำคัญถ้าชาวเมืองท้องถิ่นมีอัธยาศัยทัศนคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยว ยิ้มแย้มให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว ทักทายและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ก็จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจมากขึ้น และถ้าเป็นไปได้การจัดนำเที่ยวในช่วงที่ตรงกับงานเทศกาลงานของท้องถิ่น เช่น งานช้างที่จังหวัดสุรินทร์ หรือการจัดลอยกระทงที่จังหวัดสุโขทัย งานเทศกาลดื่มเบียร์ที่ประเทศเยอรมัน หรืองานคาร์นิวัลที่ประเทศบราซิล ก็จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้ประโยชน์จากการเข้ามาเที่ยวในท้องถิ่นนั้นเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ผู้จัดนำเที่ยวควรให้ความสำคัญถึงแหล่งเข้าชมในประเด็นต่อไปนี้ด้วย

- 6.1 แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่นั้นอยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวหรือไม่
- 6.2 แหล่งท่องเที่ยวให้เข้าชมเป็นกลุ่มพิเศษโดยเฉพาะหรือไม่
- 6.3 เวลาการเข้าชมสถานที่ที่มีการเปิด - ปิด เป็นอย่างไร ช่วงเวลาที่เข้ามาเที่ยวแล้วสวยงามคือช่วงไหน
- 6.4 เสียค่าเข้าชมมากน้อยเพียงใด มีฟรีสำหรับทีมงานนำเที่ยวหรือไม่
- 6.5 มีร้านอาหารหรือไม่ และถ้ามีต้องศึกษาอีกว่าเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวหรือไม่ (กรณีต้องทานอาหารในแหล่งท่องเที่ยว) ปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งที่เน้นกิจกรรมการแสดงพร้อมการได้รับประทานอาหารด้วย เช่น ชันโตกดินเนอร์ เป็นต้น
- 6.6 มีบริการมัคคุเทศก์สำหรับการบรรยายหรือนำชมสถานที่หรือไม่
- 6.7 เป็นที่ที่มีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด เข้าถึงยากหรือง่าย ต้องมีการเปลี่ยนยานพาหนะไหม
- 6.8 แหล่งท่องเที่ยวแต่ละที่ควรมีลักษณะการเดินทางต่อเนื่อง เป็นวงรอบไม่ย้อนไปมา และมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว

7. บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ บริษัทควรมีหลักในการเลือกผู้นำเที่ยว ดังนี้

- 7.1 เป็นผู้ที่สามารถนำเที่ยวได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย (มีบัตรมัคคุเทศก์)
  - 7.2 มีประสบการณ์เดินทางไปในโปรแกรมนั้น ๆ มาแล้ว
  - 7.3 มีจิตวิทยาในการนำเที่ยว รู้ซึ่งถึงความต้องการของลูกค้า รักในงานบริการ
  - 7.4 สามารถสร้างความครื้นเครง สนุกสนานให้เกิดขึ้นกับคณะทัวร์ได้ โดยไม่ฝืนธรรมชาติของตนเองและผู้อื่น
  - 7.5 เป็นผู้มีความซื่อตรงนำเที่ยวโดยไม่หวังผลประโยชน์แก่ตนเองจนน่าเกลียด
  - 7.6 สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเด็ดขาดในการทำงาน
- การวางแผนจึงเป็นหัวใจสำคัญในความสำเร็จของธุรกิจการจ้ดนำเที่ยว วิธีที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการจ้ดนำเที่ยว คือ ต้องมีการวางแผนที่ดี การวางแผนเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่ต้องใช้ผู้มีความรู้ความสามารถมาดำเนินการ เพราะนั่นหมายถึงงานอื่น ๆ ที่จะตามมาจากการวางแผน เช่น การจัดโปรแกรม การเขียนรายการนำเที่ยว การส่งเสริมการขายให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ นอกจากนี้ สามารถอธิบายถึงขั้นตอนการวางแผน ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์ ในการวางแผนธุรกิจ การวิเคราะห์สถานการณ์ถือเป็นสิ่งสำคัญ นักวางแผนจะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับลูกค้า ประวัติความเป็นมาของบริษัท การดำเนินงานและนโยบายของบริษัทว่าอยู่ตรงจุดใด เมื่อทราบข้อมูลเหล่านี้แล้ว จึงวิเคราะห์สถานการณ์การจัดนำที่ผ่านมาที่บริษัทนำเสนอขายต่อลูกค้า ตลอดจนวิเคราะห์ถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว ข้อดี ข้อเสีย โดยปัจจัยอื่นที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ ได้แก่ การพิจารณาสภาพพื้นฐานของลูกค้า ซึ่งจะต้องมีการวิเคราะห์ โดยสำรวจว่ารายการใดที่ลูกค้าให้ความสนใจมาก ปานกลาง น้อย แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงเหตุผลเพื่อการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์บริษัทคู่แข่ง การยึดหลักความสำเร็จทางธุรกิจที่ว่า “รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง” ยังเป็นสิ่งจำเป็นเสมอ ต้องรู้ว่าบริษัทเราอยู่ในระดับใดเมื่อเทียบกับคู่แข่ง และมีการแข่งขันในด้านใด ระดับการแข่งขันมากน้อยแค่ไหน ต้องวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งในการดำเนินงานของเรา วิเคราะห์ในส่วนที่คล้ายคลึงกับบริษัทอื่น เช่น จุดหมายปลายทางของการเดินทาง ช่วงเวลาของการจัด การแนะนำจุดหมายปลายทางใหม่ เทคนิคการจัดนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย หรือการกำหนดราคาค่าบริการท่องเที่ยว การบริการจากพนักงานขาย ทีมงานนำเที่ยว การบริการหลังการขาย การติดตามงานหลังเสร็จสิ้นภารกิจ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 พิจารณาเพิ่มการขาย โดยนำข้อมูลที่เป็นข้อเด่นและข้อบกพร่องที่ได้จากการวิเคราะห์ทั้ง 2 ขั้นตอนแรกมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงยอดการขายในแง่ของรายการนำเที่ยว จำนวนลูกค้าและเทคนิคการขาย โดยประการแรกต้องคำนึงถึงฤดูกาลท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงฤดูกาลกับจุดหมายปลายทางว่าจะทำอย่างไร ที่จะคิดหาวิธีที่เพิ่มการผลิตในช่วงนอกฤดูกาล เพราะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ยอดการขายจะสูง ทำให้มีรายได้มากอยู่แล้ว วิธีที่ดีที่สุดในการทำงานตลาดช่วงนอกฤดูกาล คือ การจัดการท่องเที่ยวในราคาที่ถูกลงเพื่อให้พนักงาน ผู้นำเที่ยว และคนขับรถ มีงานทำและบริษัทมีรายได้ตลอดปี ถึงแม้ว่ารายได้จะน้อยกว่าในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว แต่ก็ยังดีกว่าไม่มีรายได้เลย การจัดนำเที่ยวช่วงนอกฤดูกาลจะช่วยให้มีเวลาในการวางแผนเรื่องทรัพยากรบุคคล และมีการวางแผนด้านการเงินให้มากขึ้น มีการบริการลูกค้าได้อย่างเต็มที่ การที่บริษัทจะมีกำไรมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความต้องการ และความนิยมของลูกค้าที่มีต่อบริษัท บริษัทจึงต้องพิจารณาถึงลูกค้าเป้าหมายว่าเป็นใคร มีความต้องการอย่างไร เพื่อประโยชน์ในการจัดการ กำหนดราคาและการปรับปรุงรายการให้เป็นที่ต้องการของลูกค้าเป้าหมาย โดยอาจจะยกเลิกรายการที่ไม่เป็นที่นิยมและทำกำไรน้อยออก และเพิ่มรายการที่กำลังเป็นที่นิยมเข้าไปแทน

ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาหาตลาดเป้าหมาย โดยพิจารณาหาตลาดที่มีความต้องการสินค้าชนิดที่บริษัทสามารถจัดทำขึ้นเองได้ พยายามขายสินค้ารายการนำเที่ยวตามความต้องการของลูกค้าให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องติดตามกลุ่มตลาดที่เคยเป็นลูกค้าเก่าของเราตลอดจนศึกษาความเคลื่อนไหวของกระแสนิยมของนักเดินทางในปัจจุบันด้วยว่ามีแนวโน้มไปในทิศทางใด

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาแนวทางการติดต่อสื่อสาร

ต้องพิจารณาถึงแนวทางในการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร ที่จะให้ถึงตลาดเป้าหมาย ทั้งเก่าและใหม่ให้ได้อย่างโดนใจและรวดเร็ว เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการขายสินค้า โดยวิธีการสามารถทำได้หลายแนวทาง ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีกับสาธารณชน
2. เผยแพร่ เป็นการบอกเล่าผลผลิตของบริษัทโดยการพิมพ์เผยแพร่
3. โฆษณา โดยการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมหรือนิทรรศการทางการท่องเที่ยว
4. ทางไปรษณีย์ เป็นการติดต่อโดยตรงกับลูกค้าทางไปรษณีย์
5. ขายโดยตรง เป็นการขายหน้าร้านหรือขายทางโทรศัพท์

ขั้นตอนที่ 6 ติดตามและประเมินผล บริษัทนำเที่ยวควรมีการติดตามผลของการจัดนำเที่ยวแต่ละครั้ง รวมถึงมีการประเมินผลแต่ละปีในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- เขตภูมิภาค และจุดหมายปลายทางใดที่บริษัทจัดนำเที่ยวแล้วประสบผลสำเร็จ
- เขตภูมิภาค และจุดหมายปลายทางใดที่บริษัทอื่น ๆ หรือบริษัทคู่แข่งประสบ

ผลสำเร็จ

- รายการไหนที่ได้รับความนิยมและได้ทำกำไรมากหรือน้อยแค่ไหน
- ตลาดไหนที่ควรจะเจาะลึกหรือให้ความสำคัญเป็นพิเศษ
- จุดหมายปลายทางใดที่ควรจะพัฒนาใน 2-3 ปี ข้างหน้า โดยอาจมีข้อเสนอแนะ

ให้สามารถจัดจุดหมายปลายทางใหม่ จัดกิจกรรมใหม่ให้เข้ากับลูกค้าใหม่ได้

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการนำเที่ยว สำหรับการจ้ดรายการนำเที่ยว

จำเป็นต้องมีการพิจารณาข้อมูลหลายด้าน เพื่อประกอบการกำหนดแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากข้อมูล เหล่านี้ (นพรัตน์ มุณีรัตน์, 2541)

1. วัตถุประสงค์ การจัดรายการนำเที่ยวต้องจัดให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางแผนไว้ เช่น จัดไปฮ่องกงเพื่อเน้นการซื้อของ รายการนำเที่ยวก็ควรให้เวลาอิสระมาก ๆ เพื่อให้โอกาสลูกค้าได้ซื้อของตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ หรือจัดไประนองเพื่ออาบน้ำแร่ ให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสอาบน้ำแร่หรือจัดไปภาคเหนือของประเทศไทย เพื่อศึกษาความเป็นอยู่ของชาวเขาชนกลุ่มน้อย ก็ควรให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสชีวิตของชนกลุ่มน้อยให้มากที่สุดเท่าที่เวลาจะอำนวย เป็นต้น

2. เส้นทางและระยะทางในการเดินทาง ถ้าการเดินทางเป็นระยะสั้นก็อาจจะจัดแวะเที่ยวระหว่างทางได้ไม่มาก ถ้าการเดินทางระยะยาว จะต้องคำนวณเพิ่มเวลาการอยู่บนรถด้วย อาจต้องลดจำนวนการแวะเที่ยวระหว่างทางลง โดยให้การเที่ยวอยู่ในเส้นทางมากขึ้น สำหรับกรณีที่ต้องเดินทางกลางคืน วันรุ่งขึ้นไม่ควรจัดกิจกรรมตลอดทั้งวันจนถึงกลางคืน ควรดกกิจกรรมกลางคืน เพื่อให้ลูกค้าได้มีเวลาสำหรับพักผ่อน ที่สำคัญพนักงานขับรถก็จะได้พักผ่อนด้วย

3. ลูกค้าเป้าหมาย ผู้จัดนำเที่ยวต้องทราบว่าต้องการจัดการท่องเที่ยวให้กับใคร ลูกค้าเป้าหมาย คือ ใคร มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและสถานภาพเศรษฐกิจอย่างไร เพื่อจะได้จัดรายการได้ถูกต้อง

4. ราคาบริการท่องเที่ยว ก่อนเลือกเดินทางท่องเที่ยวลูกค้าส่วนใหญ่จะดูที่ราคาบริการท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ดังนั้น การคิดราคาจึงต้องคำนึงถึงลูกค้าว่าสามารถซื้อบริการได้หรือไม่ ถ้าราคาแพงก็ต้องจัดรายการให้ดี ให้คุ้มค่ากับการที่ลูกค้าต้องจ่ายเงิน ผู้จัดจะต้องศึกษาข้อมูลของบริษัทนำเที่ยวอื่น ๆ และเปรียบเทียบกับข้อมูลของตนเอง ถ้าโปรแกรมเที่ยวและที่พักจัดคล้ายคลึงกัน แต่ของบริษัทอื่นถูกกว่าก็อาจจะทำให้บริษัทของตนขายไม่ได้ เป็นต้น

5. ความต้องการของตลาดเป้าหมาย ควรจัดรายการให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มตลาดเป้าหมายของบริษัท โดยจัดลำดับความสนใจของตลาดหรือนักท่องเที่ยว แล้วทำเป็นรายการที่น่าสนใจตามความต้องการของกลุ่มตลาดนั้น ๆ

6. การท่องเที่ยวโดยรถโค้ชหรือความพร้อมของยานพาหนะ ถ้าเป็นการเดินทาง โดยรถโค้ชจะต้องเผื่อเวลาสำหรับหยุดพักระหว่างทาง เพื่อเข้าห้องน้ำ ให้นักท่องเที่ยวได้ยืดเส้นยืดสาย รับประทานของว่างและเปลี่ยนอิริยาบถ ถ้าเป็นไปได้เส้นทางที่รถผ่าน ควรเลือกเส้นทางที่มีทัศนียภาพสวยงามสองข้างทาง และในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงการจราจรที่สะดวกสบายด้วย

7. อาหาร ทำเลที่ตั้งร้านอาหาร มีความสำคัญพอ ๆ กับอาหาร ควรรับประทานอาหารในโรงแรมสำหรับมื้อเช้าเพื่อหลีกเลี่ยงการไปหาที่อื่นแทนเป็นการเสียเวลา และให้ลูกค้าได้พักผ่อนเร็วขึ้น หลังอาหารเช้าควรให้เวลาลูกค้าได้กลับห้องพักเพื่อทำธุระส่วนตัว หรือเตรียมตัวเดินทาง สำหรับอาหารมื้ออื่นๆนั้น ไม่ควรจัดที่โรงแรมทุกมื้อ ควรเปลี่ยนสถานที่บ้าง ที่สำคัญอาหารควรมีความหลากหลาย และให้โอกาสนักท่องเที่ยวได้ลองอาหารท้องถิ่นด้วยก็จะดียิ่ง

8. ระยะเวลา ถ้าเดินทางกลางวันควรมีจุดแวะเที่ยวตลอดทางแต่ถ้าเดินทางกลางคืน โดยธรรมชาติแล้วมักไม่มีการแวะเที่ยว เพราะคงไม่มีที่ไหนเปิดให้เข้าชมตอนกลางคืน การเดินทางท่องเที่ยวแต่ละที่ไม่ควรเดินทางนานเพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวเบื่อ และเมื่อยล้าควรให้ความสำคัญเรื่องเวลามากหรือน้อยในแต่ละจุดแตกต่างกันอย่างเหมาะสม และให้เวลานักท่องเที่ยวได้มีอิสระซื้อของบ้างพอสมควร

9. แหล่งท่องเที่ยว นอกจากจะเลือกสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ ที่เป็นจุดเด่นทางการท่องเที่ยวแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น สถานที่จอดรถขนาดใหญ่ มีห้องน้ำ ร้านอาหาร และร้านจำหน่ายของที่ระลึก และไม่ควรลืมเด็ดขาดว่าแหล่งท่องเที่ยวคือเป้าหมายอันดับแรกของลูกค้าในการท่องเที่ยว อุปสรรคปัญหาต่างๆจะคลี่คลายลงถ้าเขาเจอสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามน่าประทับใจ

10. การตั้งชื่อ การตั้งชื่อต้องให้สัมพันธ์กับรายการนำเที่ยวที่ต้องไป ต้องตั้งให้จำง่าย ชื่อสามารถดึงดูดความสนใจได้ดี เช่น ไปเมืองจีน อาจตั้งชื่อ "ท่องแดนมังกร" ไปญี่ปุ่นตั้งชื่อว่า "คลีกิโมโน" หรือ "ซากระบานที่โตเกียว" ส่วนไปยุโรปอาจใช้ชื่อว่า "ยุโรปรำลึก" ไปเที่ยวอีสาน อาจตั้งชื่อว่า "ฟังเสียงแคนแดนอีสาน" เป็นต้น ควรตั้งแล้วสามารถให้ผู้อ่าน อ่านแล้วเกิดจินตนาการขึ้นในจิตใจจนเกิดความสนใจ อยากทราบรายละเอียด กรณีที่บริษัทจัดโปรแกรมเป็นจำนวนมากในแต่ละปี อาจตั้งชื่อโดยใช้หมายเลขประกอบ เพื่อความสะดวกในการจดจำ และสะดวกในการทำบัญชีการเงิน เช่น ทัวร์ 078 หรือ tour 2665 เป็นต้น

11. ความปลอดภัย เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกสำหรับผู้เดินทางและผู้จัดนำเที่ยวจะต้องคำนึงถึง สถานที่ท่องเที่ยวใดอยู่ในภาวะเสี่ยงก็ไม่ควรจัดไปนำเที่ยว เพราะนอกจากจะเสี่ยงจากความปลอดภัยแล้ว ยังจะเสี่ยงต่อการขาดทุนอันเนื่องมาจากการไม่เลือกเดินทางของนักท่องเที่ยว

เที่ยวนั่นเอง ยกตัวอย่าง เหตุการณ์ระเบิดในเกาะบาลี อินโดนีเซีย หรือเหตุการณ์ระบาดของโรคซาส (SARS) ในจีน หรือในหลาย ๆ ประเทศ เมื่อปี พ.ศ.2546 ความปลอดภัยในที่ยังหมายรวมถึง การที่บริษัทนำเที่ยวจะต้องให้ความมั่นใจในการเดินทางกับนักท่องเที่ยวได้ โดยการทำประกันภัยต่าง ๆ โดยมากแล้วก็ยังคงจะเป็นการประกันชีวิต การประกันอุบัติเหตุจากการเดินทาง

12. ไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การวางแผน

จัดนำเที่ยวต้องคำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติในแต่ละท้องถิ่นด้วย โดยเฉพาะการจัดนำเที่ยวไปในสถานที่ที่เราไม่คุ้นเคยด้วย ยิ่งจำเป็นที่เราจะต้องศึกษาให้เข้าใจองค์แท่งวัฒนธรรมความเป็นมา เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวของเราทำตัวไม่ขัดกับสิ่งที่คนท้องถิ่นเขาปฏิบัติ ในแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งนั้นอาจไม่มีพิธีรีตองอะไรมากมาย เนื่องจากคนในแหล่งท่องเที่ยวนั้นสามารถปรับตัว และคุ้นเคยกับการให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวหรือคนแปลกหน้าอยู่เป็นประจำอะไรที่จะอะลุ่มอะล่วยได้เขาก็ไม่ถือสา แต่ในแหล่งท่องเที่ยวอีกหลายแห่งที่ยังรับไม่ได้กับการกระทำที่ขัดต่อแนวปฏิบัติของเขาอันนี้ผู้จัดนำเที่ยวต้องยิ่งระวัง และต้องให้ข้อมูลความรู้ต่อนักท่องเที่ยวก่อนเข้าไปนำเที่ยวทุกครั้ง

13. ไม่ผิดกฎหมายหรือความมั่นคงของประเทศชาติ ข้อนี้สำคัญมากโดยเฉพาะ

การจัดนำเที่ยวไปต่างประเทศ เพราะในแต่ละประเทศก็มีกฎระเบียบ บทลงโทษที่ไม่เหมือนกันมีระเบียบพิธีด้านการตรวจคนเข้าเมือง ข้อจำกัดด้านศุลกากรที่ต่างกัน บางประเทศเข้าออกง่าย บางประเทศเข้าออกยากมาก บริษัทนำเที่ยวจึงต้องจัดหามัคคุเทศก์หรือหัวหน้าทัวร์ที่มีความรู้ความเข้าใจในการเดินทางไปต่างประเทศนั้น ๆ มาอย่างดีด้วย เพื่อป้องกันการผิดพลาดจากการไม่รู้ไม่เข้าใจของนักท่องเที่ยวของเรา

14. ข้อมูลจากบุคคลที่มีประสบการณ์นำเที่ยว หรือจากผู้ที่มีประสบการณ์

ด้านวางแผนจัดนำเที่ยวนั่นเอง ผู้วางแผนหลายคนจัดนำเที่ยวโดยอาศัยแผนที่หรือข้อมูลจากหนังสือเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้เกิดความผิดพลาดได้ ผู้วางแผนจัดนำเที่ยวที่ดีจึงต้องมีประสบการณ์ตรงในการเดินทางมาแล้ว เพราะจะสามารถมองรายการนำเที่ยวออกว่าควรจะไปที่ไหนก่อนหลัง กินร้านอาหารอะไร พักโรงแรมไหน ซื้อปิ้งแวงไหน การวางแผนจัดนำเที่ยวจึงต้องอาศัยข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์มามีส่วนช่วยให้การวางแผนนั้น ๆ จึงจะประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลประกอบสำหรับการจัดรายการนำเที่ยว มีรายละเอียด ดังนี้

1. ต้องดูลูกค้าเป็นใคร ต้องการอะไร เวลาไหน เวลาที่จัด และสถานที่เยี่ยมชมเป็นสิ่งสำคัญ คงไม่มีใครชอบตื่นตี 4 เพื่อขึ้นเครื่องบิน หรือใช้เวลาเพียง 30 นาที ชมพิพิธภัณฑ์ที่อังกฤษ (British Museum) ซึ่งไม่เพียงพอ
2. ต้องพิจารณาว่าเวลาไหนของปีที่เหมาะสมสำหรับการจัดนำเที่ยว ซึ่งต้องพิจารณาจากเวลาว่างของลูกค้า ปฏิทินวันหยุดของแต่ละเทศกาล และจุดหมายปลายทางที่เหมาะสมสำหรับการเยี่ยมชม เช่น ยุโรป ถ้าเป็นหน้าหนาวก็ไม่ควรจัด ยกเว้นเพื่อเล่นสกี
3. พิจารณารวันที่ออกเดินทาง เช่น วันเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับคนทำงานทั่วไป ควรเป็นการเดินทางวันศุกร์ กลับวันอาทิตย์ถัดไป จะได้เวลาท่องเที่ยวประมาณ 8 - 9 วัน โดยลูกค้าจะลางานเพียง 5 วัน แต่ถ้าเดินทางไปต่างประเทศ ก็จำเป็นต้องนึกถึงเที่ยวบิน เพราะสายการบินบางสายมีเพียง 2 เที่ยวบินต่อ 1 สัปดาห์ บริษัทนำเที่ยวก็ต้องจัดให้เหมาะสมกับเที่ยวบินของสายการบินนั้น
4. พิจารณาถึงจำนวนวันที่จะจัดการท่องเที่ยว โดยดูจากจุดหมายปลายทางที่จะไป โดยดูว่าจะขายอะไรสำหรับจุดหมายปลายทางนั้น สถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งซื้อของ ถ้าเดินทางไปหลายประเทศ ควรมีโอกาสได้อยู่ในประเทศหรือเมืองนั้น ๆ ก็วัน ถ้าแะเพียง 1 วัน แล้วเดินทางไปอีกประเทศจะเหมาะหรือไม่ ต้องพิจารณาว่าถ้าประเทศหรือเมืองไหนมีสถานที่ท่องเที่ยวมาก ก็ควรจะอยู่หลายวัน และให้ความสำคัญถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวด้วยว่าต้องการให้ผ่านการเดินทางท่องเที่ยวหลายประเทศหรือไม่อย่างไร
5. เลือกผู้ประกอบการธุรกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องที่น่าเชื่อถือ มีฐานะทางการเงินดี เช่น สายการบิน โรงแรม และบริษัทตัวแทนนำเที่ยว บริษัทผู้ผลิตเหล่านี้ต้องไวใจได้ เพราะจะมีส่วนอย่างมากที่จะทำให้การจัดนำเที่ยวมีความราบรื่น
6. ในวันแรกและวันสุดท้ายของรายการนำเที่ยว ไม่ควรจัดรายการให้มีการท่องเที่ยวเยอะเกินไปเนื่องจากนักท่องเที่ยวจะอ่อนเพลีย ควรเน้นให้เป็นการท่องเที่ยวใกล้ๆ หรือ ช้อปปิ้งในตัวเมืองแล้วเข้าที่พักหรือรถขึ้นเครื่องกลับ
7. พิจารณาเที่ยวบิน ว่าเป็นเที่ยวบินตรงหรือต้องเปลี่ยนเครื่องกี่ครั้ง ทางที่ดีควรเลือกเครื่องบินตรง เพราะยังเป็นระยะทางไกลจะใช้เวลาการเดินทางนาน ถ้าต้องเปลี่ยนเครื่องจะทำให้เสียเวลาเพิ่มอีก และทำให้ลูกค้าอ่อนเพลีย และถ้ามีความจำเป็นต้องเสียเวลาเปลี่ยนเครื่อง การจัดรายการนำเที่ยวในวันแรกก็ไม่ควรมีรายการท่องเที่ยวแน่นเกินไป และควรให้ลูกค้าได้พักผ่อนเร็วขึ้น

8. พยายามจัดให้เปลี่ยนโรงแรมน้อยที่สุด เพราะทำให้ลูกค้าไม่ต้องจัดกระเป๋าทุกวัน ถ้าเป็นไปได้ควรจัดให้พักโรงแรมในเมืองที่สามารถเดินทางไปชมเมืองที่อยู่ใกล้เคียงแบบเข้าไปเย็นกลับ แต่ถ้าต้องใช้เวลาเดินทางไป-กลับ อย่างน้อย 4-5 ชั่วโมง ก็ไม่ควรทำลักษณะนี้เพราะจะเป็นการเสียเวลามาก

9. ควรจัด city tour ให้ในวันแรกของการไปถึง เพื่อให้ลูกค้าได้มีโอกาสเห็นเมืองโดยทั่วไป ถนนหนทาง ตัวอาคาร ย่านราชการ และแหล่งซื้อของ เป็นการสำรวจตัวเมืองก่อนที่จะได้มีโอกาสและชมสถานที่ท่องเที่ยวของเมืองนั้นในวันถัดไป แต่ถ้ามีเวลาพักเมืองนั้นเพียง 1 คืน ก็จะเป็นการเยี่ยมชมทั่วเมืองนั้นในเวลาอันรวดเร็วและฉิวเฉียด

10. อย่าจัดรายการแน่นจนเกินไป ผู้เขียนรายการนำเที่ยวบางคนคิดว่าลูกค้าเสียเงินแล้วก็ต้องต้องการเที่ยวให้คุ้ม จึงจัดรายการต่างๆ แน่นมาก ตั้งแต่เช้าตรู่จนถึงดึก ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้อง เพราะลูกค้าจะเหนื่อยเกินไป และต้องเที่ยวแบบเร่งรีบ เป็นการเสี่ยงเกินไปถ้าไม่สามารถไปเที่ยวได้ครบตามที่ระบุ

11. ไม่ควรจัดให้นั่งรถโค้ชนานเกินไปในแต่ละวัน และในระหว่างการเดินทางควรให้เวลาพักเข้าห้องน้ำ รับประทานอาหารว่าง หรือแวะเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวบางอย่างน้อยๆ 2-3 ชั่วโมง ถ้านั่งนานเกินไปจะเมื่อยล้า จุดที่ต้องนั่งรถไปไกลๆ แต่มีความน่าสนใจน้อยก็ไม่ควรไปเพราะจะเป็นการเสียเวลาและไม่เกิดความประทับใจ

12. ควรจัดรายการให้หลากหลายเพื่อความสนุกเพลิดเพลิน เพราะลูกค้าส่วนใหญ่ต้องการมาเที่ยวพักผ่อน ควรจัดให้มีโอกาสได้สัมผัสกับสถานที่ท่องเที่ยว และมีกิจกรรมหลายอย่าง เช่น มีทั้งธรรมชาติทางทะเล มีทิวทัศน์ป่าเขา น้ำตก มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ เทศกาลงานประเพณี ฯลฯ

13. การเขียนรายการนำเที่ยว ยึดหลัก kiss “keep it simple stupid” คือ เขียนให้ง่าย ธรรมดา ไม่ต้องให้เป็นวิชาการมากเพราะจะทำให้คนอ่านเบื่อ และขาดความน่าสนใจ

3. หลักการเขียนรายการนำเที่ยว หลังจากที่ได้ตารางระยะทางแล้ว ก่อนเขียนรายการนำเที่ยว ยังจะต้องศึกษาสถานที่หรือเมืองที่จะจัดนำเที่ยวอย่างละเอียด ต้องรู้เส้นทาง ตารางการบินของสายการบินต่าง ๆ ทั่วโลก รวมไปถึงตารางรถไฟ เรือโดยสาร ต้องพิจารณาสถานที่พักในแต่ละคืน ต้องรู้วันเวลาเทศกาลวันหยุดต่าง ๆ ของต่างประเทศและในประเทศ ต้องทราบวันเวลาเปิด – ปิดของสถานที่สำคัญ ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ ปราสาท ตลอดจนร้านค้าต่าง ๆ การแวะให้เยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสมว่าจะให้เวลามากน้อยแค่ไหน ต้องจัดเวลาให้เหมาะสมกับความสำคัญของแต่ละสถานที่ด้วย (นิศา รัชกุล, 2548)

โดยหลักการเขียนรายการนำเที่ยว ควรกำหนดจุดหมายปลายทาง (เมือง / จังหวัด / ประเทศ) ที่จะไปเสียก่อน โดยพิจารณาจากกิจกรรมพิเศษตามกระแสนิยมหรือตามความต้องการของลูกค้า ภูมิอากาศ แล้วจึงกำหนดวัน ระยะเวลา สถานที่ท่องเที่ยว แล้วเลือกจองโรงแรม สายการบิน ภัตตาคาร ร้านอาหาร จากนั้นลองเขียนรายการในแต่ละวันโดยการเขียนอาจใช้ตารางระยะทางประกอบ เป็นการร่างไว้ก่อนด้วยดินสอ เพื่อสะดวกในการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การเขียนรายการนำเที่ยวจะต้องอยู่ในที่สงบเงียบ ไม่มีคนขัดจังหวะเพราะต้องการสมาธิ มีแผนที่ประกอบ มีการคำนวณระยะทางจากสภาพถนนและการจำกัดความเร็วในแต่ละที่ เพื่อจะได้คิดเวลาว่าต้องใช้เวลาเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งเป็นเวลาเท่าไร และจะให้แวะระหว่างทางที่ไหนบ้าง จากนั้นเมื่อติดต่อผู้ประกอบการธุรกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องได้ครบ แล้วก็เขียนรายการนำเที่ยวฉบับจริง โดยต้องมีข้อมูลด้านที่กิน ที่เที่ยว ที่นอน ที่ซื้อของครบถ้วนถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการจัดนำเที่ยวในครั้งนั้น

ถ้าผู้เขียนได้มีโอกาสไปสำรวจเส้นทางก่อนเขียนรายการ ก็จะทำให้สามารถเขียนรายการได้ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งจะดีกว่าการเขียนโดยศึกษาจากเอกสารหรือสอบถามจากผู้อื่น ดังนั้น ในการจัดนำเที่ยวจึงนิยมที่จะให้มีการสำรวจเส้นทางก่อนลงมือเขียนรายการนำเที่ยวเสมอโดยเฉพาะผู้จัดนำเที่ยวมือใหม่ หลังจากที่ได้ข้อมูลมาจากการสำรวจเส้นทาง แล้วนำมาเขียนเป็นตารางระยะทาง จากนั้นก็เริ่มเขียนรายการนำเที่ยวเป็นกำหนดการเดินทางที่ระบุเวลาและกิจกรรมท่องเที่ยวในแต่ละวันที่ชัดเจน ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสุดท้ายตามจำนวนวันที่จัด

การเขียนรายการนำเที่ยวจัดว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง จะมีบางคนเท่านั้นที่มีความสามารถในการเขียนได้เป็นอย่างดี เพราะการเขียนนี้จะต้องเขียนเหมือนตัวเอง “เดิน” ผ่านมาแล้วด้วย ซึ่งความหมายว่า ผู้เขียนจะต้องมองเห็นภาพกิจกรรมการเดินทางในแต่ละวันตั้งแต่เช้าจรดเย็น

4. ขั้นตอนการจัดทำรายการนำเที่ยว การเตรียมการจัดทำรายการนำเที่ยว คือ การเตรียมความพร้อมในเรื่องเส้นทางและการประสานการจองกับผู้ประกอบการต่าง ๆ จนถึง การเตรียมการเพื่อเสนอรายการนำเที่ยว เพื่อขายแก่ลูกค้า โดยจะมีขั้นตอน 4 ขั้น (นิศา ธัชกุล, 2548) คือ

ขั้นเตรียมเส้นทาง ขั้นเตรียมรายการ ขั้นทำกำหนดการ และขั้นเสนอรายการนำเที่ยวแก่ลูกค้า ซึ่งแต่ละขั้นตอนประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นเตรียมเส้นทาง คือ การกำหนดเส้นทางที่จะจัดนำเที่ยว ต้องมีการสำรวจเส้นทางและศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ระยะเวลาในการเดินทาง ความยากง่ายของการเดินทาง เข้าถึง สภาพของเส้นทาง จุดท่องเที่ยว จุดแวะพัก จุดพักรับประทานอาหาร จุดพักรวม สภาพของร้านอาหาร และที่พักแรม มาตรฐานการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก ณ จุดต่าง ๆ สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว จุดที่ตั้งของสถานที่สำคัญที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลทางวิชาการของท่องเที่ยวที่แวะชม ตลอดจนเรื่องพาหนะที่จำเป็นต้องใช้ในการเดินทาง คือองค์ประกอบที่จำเป็นในการจัดนำเที่ยวที่ผู้จัดนำเที่ยวต้องเตรียมการให้พร้อม

2. ขั้นเตรียมรายการ ในการเตรียมรายการนำเที่ยวจะต้องนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเตรียมเส้นทางมาศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดสิ่งต่อไปนี้

2.1 วางแผนในเรื่องบุคลากร เป็นการวางแผนแนวทางการจัดรายการนำเที่ยว และเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดนำเที่ยวจัดกำลังคนว่าจะมีบุคลากรในฝ่ายใดบ้างที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายขาย ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายจัดการท่องเที่ยว ฝ่ายยานพาหนะ ฝ่ายการเงิน

2.2 ระยะเวลาในการท่องเที่ยวตามเส้นทาง ซึ่งอาจเป็นครั้งวัน เต็มวัน มากกว่า 1 วัน จนถึงหนึ่งสัปดาห์หรือมากกว่านั้น การกำหนดระยะเวลานี้จะสัมพันธ์กับการคิดราคาค่าที่พักแรม ค่าอาหาร และค่าอื่น ๆ อีกมาก จึงต้องกำหนดให้ละเอียดโดยระบุเป็นวัน เช่น 5 วัน 3 คืน

2.3 กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น จะชมแหล่งท่องเที่ยว ซื้อสินค้า
ชมการแสดงหรือพักผ่อนตามอัธยาศัย ที่ตรงจุดไหนบ้าง

2.4 กำหนดสถานที่รับประทานอาหาร สถานที่พักแรม ตลอดจนสถานบริการต่าง ๆ
สำหรับนักท่องเที่ยว

2.5 กำหนดพาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละชุด เช่น จะเป็นเครื่องบิน
- โค้ช, รถโค้ช - เรือ, รถไฟ - รถโค้ช, รถโค้ช - แพ หรือต้องใช้ทั้งเครื่องบิน - รถโค้ช - รถตู้ - แพ
เป็นต้น

2.6 ระบุราคาค่าใช้จ่ายตลอดรายการ ซึ่งประกอบด้วย ค่าพาหนะ ค่าอาหาร
ค่าที่พัก ค่าบริการนำเที่ยว ค่ามัคคุเทศก์ ค่าเข้าชมจากแหล่งท่องเที่ยว เช่น ค่าผ่านประตู ค่าเข้าชม
การแสดง ฯลฯ เมื่อได้ราคาทุนแล้วให้บวกด้วยผลกำไรที่ต้องการและรวมภาษี ก็จะได้เป็นราคาที่จะ
เสนอขายแก่นักท่องเที่ยว

2.7 ระบุเงื่อนไขของค่าใช้จ่ายตามรายการ โดยทั่วไปทัวร์เหมาจ่ายมักไม่รวม
ค่าอาหารบางมื้อที่ไม่ปรากฏอยู่ในกำหนดการ ไม่รวมค่าภาษีเดินทาง ไม่รวมค่าบริการซักรีด
ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าอาหารและเครื่องดื่มที่นักท่องเที่ยวสั่งพิเศษนอกรายการ เงื่อนไข
เหล่านี้ควรกำหนดไว้ในกำหนดการเป็นหมายเหตุให้นักท่องเที่ยวได้ทราบด้วย

3. ขั้นตอนกำหนดการ กำหนดการเดินทางที่บริษัทนำเที่ยวจัดขึ้นให้กับลูกค้าก็คือ
รายการนำเที่ยวนั่นเอง ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดของการเดินทาง การท่องเที่ยว การเข้าที่พัก
และอื่น ๆ

3.1 รายการนำเที่ยวอย่างย่อ (summary or graphic itinerary) เป็นรายการ
นำเที่ยวที่เขียนเฉพาะจุดสำคัญ ๆ เน้นเส้นทางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเท่านั้น จะ
ไม่ระบุรายละเอียดอื่น การเขียนรายการนำเที่ยวชนิดนี้ใช้ในจุดประสงค์เพื่อการตลาด เพื่อการ
โฆษณา โดยมากมักเป็นแผ่นพับ โบรชัวร์ ที่ต้องการแนะนำออกกล่าวและชักชวนให้ซื้อสินค้า
และอาจใช้เป็นเอกสารทำความเข้าใจ ระหว่างบริษัทนำเที่ยวกับลูกค้าหรือระหว่างบริษัทนำเที่ยว
กับผู้ประกอบธุรกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยว (suppliers) อื่น ๆ เช่น สายการบินหรือบริษัทรถเช่า
เป็นต้น

3.2 รายการนำเที่ยวสำหรับลูกค้า (detailed itinerary) หรืออาจเรียกว่า
a detailed passenger itinerary หรือ passenger itinerary เป็นรายการนำเที่ยวที่เขียนข้อมูล
อย่างละเอียด เพียงพอที่จะให้ลูกค้าทราบว่าต้องมียุทธศาสตร์ระหว่างการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง

ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบสิ้นสุดการเดินทางในแต่ละวัน เพื่อให้ลูกค้าได้วางแผนเตรียมตัวสำหรับการเดินทางได้ถูกต้อง เช่น ขึ้นเขา เล่นสกี หรือเล่นน้ำทะเล ล่องแก่ง พักแรมด้วยเต็นท์ เป็นต้น

3.3 รายการนำเที่ยวสำหรับผู้ปฏิบัติงาน (operating itinerary) อาจเรียกว่า operating working itinerary เป็นรายการนำเที่ยวที่เขียนเพื่อใช้เป็นคู่มือสำหรับนำเที่ยวหรือคนขับรถ ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ค่อนข้างละเอียด ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับระยะทาง เวลา และการติดต่อกับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานที่ท่องเที่ยวที่จะไปเยี่ยมชม ภัตตาคาร ร้านอาหาร โรงแรม ซึ่งจะมีชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ที่จะติดต่อด้วย นอกจากนี้ อาจเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ให้ผู้นำเที่ยวเป็นแนวทางในการประกอบการอธิบายแก่ลูกค้าด้วย

4. การเสนอรายการนำเที่ยวแก่ลูกค้า หลังจากกรรายการนำเที่ยวได้ผ่านการกำหนดเวลา กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็ต้องนำมาออกแบบจัดทำเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ เช่น จัดทำเป็นแผ่นพับโบรชัวร์ที่มีสีสันของรูปภาพสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจแก่ผู้ที่ต้องการข้อมูล ที่พักรายการนำเที่ยวอ่านแล้วดึงดูดใจนำไปเที่ยว หลังจากนั้นก็จัดส่งไปยังตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยวเพื่อเสนอขายนักท่องเที่ยวต่อไป

5. พฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การศึกษาเพื่อทราบถึงความต้องการความจำเป็นของผู้บริโภคที่เป็นตลาดเป้าหมาย เพื่อวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบสนองความต้องการบริโภคนั้น ๆ และเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุด นักท่องเที่ยวเป็นผู้บริโภคที่ต้องการสินค้าและบริการที่แตกต่างจากการบริโภค สินค้าจำเป็นและสินค้าอุตสาหกรรมทั่ว ๆ ไป ผู้ประกอบธุรกิจจำเป็นต้องค้นหาหรือวิจัยพฤติกรรม การบริโภคของนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมการซื้อก่อนและหลังการใช้บริการอย่างไร เพื่อช่วยให้ฝ่ายการตลาดสามารถจัดกลยุทธ์ และกิจกรรมทางการตลาดให้ตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

คำถาม 7 คำถามที่นิยมใช้ค้นหาพฤติกรรมผู้บริโภค ประกอบด้วย 6 Ws และ 1 H 6 Ws คือ Who, Who, What, Why, When, Where, 1 H คือ How คำตอบ 7 คำตอบที่ต้องการทราบเพื่อรู้จักพฤติกรรมผู้บริโภค ประกอบด้วย 7 Os

7 Os คือ Occupants, Objects, Objectives, Organizations, Occasions, Outlets และ Operations (บุญหลิบ พานิชชาติ, 2544)

ตารางที่ 2.1 พฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว

คำถาม	คำตอบ	กลยุทธ์ในแผนงานตลาด
1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (who is in the target market?)	- ลักษณะกลุ่มเป้าหมาย (occupants) - ประชากรศาสตร์ - ภูมิศาสตร์ - จิตวิทยา - พฤติกรรมการบริโภค	- กลยุทธ์ 4 Ps หรือมากกว่า product, price, place, promotion - ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
2. ผู้บริโภคซื้ออะไร (what does the consumer buy?)	- สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ (objects) ได้แก่ สินค้าและบริการ คุณสมบัติและองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ (product components)	- กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ (product strategies) - ความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ บุคลากร ราคา ภาพลักษณ์
3. ทำไมผู้บริโภค จึงซื้อ (why does the consumer buy?)	- วัตถุประสงค์ในการซื้อ (objectives) - ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ ได้แก่ ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกและปัจจัยเฉพาะบุคคล	- กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (promotion strategies) - ศึกษาเหตุจูงใจในการซื้อ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยวกำหนดแนวความคิดและจุดขายในการโฆษณา
4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (who participates in the buying?)	- บทบาทของกลุ่มต่าง ๆ (organizations) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย ผู้ริเริ่ม ผู้มีอิทธิพล ผู้ตัดสินใจซื้อ ผู้ซื้อและผู้ใช้	- กลยุทธ์การโฆษณาและการส่งเสริมการตลาด (Advertising and Promotion Strategies) โดยใช้กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มเป้าหมายเป็นแนวทางสร้างสรรค์การโฆษณาและเลือกใช้สื่อโฆษณาให้เหมาะสมกับกลุ่ม (นักท่องเที่ยว)

ตารางที่ 2.1 พฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	กลยุทธ์ในแผนงานตลาด
5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (when does the consumer buy?)	- โอกาสในการซื้อ (occasions) ช่วงฤดูกาลของปี ฤดูกาล ท่องเที่ยว เทศกาล โอกาส พิเศษ วันหยุด เวลาว่าง	- กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (promotion strategies) เช่น ส่งเสริมการตลาดนอกฤดูกาล ท่องเที่ยว การส่งเสริมการขาย ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ (partnership)
6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (where does the consumer buy?)	- แหล่งหรือสถานที่จำหน่าย (outlets) เช่น สำนักงาน ตัวแทนจำหน่าย ฯลฯ	- กลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่าย (channel of distribution) โดย ผ่านสถาบันการค้าส่ง สถาบัน การค้าปลีกและช่องทางพิเศษ อื่นๆ
7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (how does the consumer buy?)	- ขั้นตอน (operations) ในการ ตัดสินใจซื้อ - การรับรู้ปัญหาหรือ ความต้องการ - การค้นหาข้อมูล - การประเมินผลพฤติกรรม - การตัดสินใจซื้อ - ความรู้สึกหลังการซื้อ	- กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (promotion strategies) และ ราคาให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ในการตัดสินใจซื้อ

ปัจจัยต่อไปนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคสินค้าการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละคน ทำให้พฤติกรรมการเดินทาง ตลอดจนการเลือกซื้อรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างกัน ปัจจัยเหล่านี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ (Morrison, 1989:63) คือ

1. ปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการซื้อ ประกอบด้วย (ศรีสุภา สหชัยศรี, 2544)

1.1 ความจำเป็น ความต้องการ และการจูงใจ (needs want and motivation)

ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความจำเป็น ความต้องการ การจูงใจ และวัตถุประสงค์ในการซื้อ ดังนี้

ความจำเป็น (needs) ของลูกค้าเป็นรากฐานของงานตลาดซื้อต้องสร้างความพอใจเพื่อความสำเร็จอันยาวนานของธุรกิจ ความต้องการจำเป็นเกิดจากสภาพทางร่างกายและจิตใจของลูกค้าแต่ละคน เกิดจากช่องว่างระหว่างสิ่งที่ลูกค้ามีอยู่แล้วและอยากจะมี และมักจะไม่รู้ว่าตัวเองมีความจำเป็นอะไรบ้าง หน้าที่สำคัญของการตลาด คือ ต้องทำให้ลูกค้ารู้จัก ความจำเป็นอันนี้ และเกิดความต้องการพร้อมทั้งเหตุผลต่างๆ ที่สามารถไปกระตุ้นให้เกิดการซื้อสินค้าและบริการตามวัตถุประสงค์ของตนและจะตอบสนอง สร้างความพึงพอใจให้แก่ความจำเป็นนั้น ๆ ได้

การจูงใจ (motivation) หมายถึง การกระตุ้นให้กระทำหรือดำเนินการให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ (Holloway, 1998: 97) นับว่าเป็นปัจจัยภายในตัวแรกที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ได้รับการกระตุ้น

แรงจูงใจ (motives) หมายถึง ความต้องการที่ได้รับการกระตุ้นของบุคคลหนึ่งที่ต้องการแสวงหาความพอใจด้วยพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย และแรงกระตุ้น (drive) เป็นตัวที่ทำให้เกิดการกระตุ้นอย่างรุนแรงเพื่อจะได้เกิดการตอบสนองที่พอใจ

ความต้องการต่าง ๆ ของบุคคลเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมต่างกัน สำหรับนักการตลาดลำดับความต้องการ (hierarchy of needs) จากทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (maslow's theory of motivation) เป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกันออกมา

ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ มีลำดับขั้นความต้องการทางทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ มี 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านกายภาพ (physiological needs) ได้แก่ ความต้องการในสิ่งที่จำเป็นต่อร่างกาย การดำรงชีวิต เช่น น้ำดื่ม อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่มห่ม ยารักษาโรค การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ ฯลฯ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดในการดำรงชีวิต ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองชีวิตก็จะดำรงอยู่ไม่ได้

2. ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) ได้แก่ ความปลอดภัยต่อร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน เช่น ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ อาชญากรรม อันตรายต่าง ๆ จากการบริโภค และการเดินทางท่องเที่ยว ความมั่นคงการทำงาน และปรารถนาจะอยู่ในสังคมที่เป็นระเบียบและสามารถคาดหมายได้ แต่ละบุคคลรู้ถึงข้อจำกัด หรือขอบเขตของพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม

3. ความต้องการได้รับการยอมรับในสังคม (belonging / social needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะเข้าร่วม การให้และได้รับความรัก ความเป็นมิตร ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน หมู่คณะและสังคม ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ และให้บุคคลอื่นยอมรับในความสำคัญของตน

4. ความต้องการการยกย่องนับถือ (esteem need) ได้แก่ ความต้องการมีชื่อเสียง มีความรู้ความสามารถ ความสำเร็จ มีศักดิ์ศรี มีฐานะดี ความเป็นอิสระและเสรีภาพ อยู่ในความหรูหรา เป็นที่รู้จักและได้รับความยกย่อง ยอมรับนับถือจากบุคคลทั้งหลายในสังคม

5. ความต้องการได้รับความสำเร็จสูงสุดในชีวิต (self-actualization needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดหรือสิ่งที่ตั้งความปรารถนาสูงสุดเอาไว้ โดยใช้ความสามารถทุก ๆ อย่างที่มีอยู่ เช่น การเป็นผู้บริหารในระดับสูงสุด เป็นผู้นำของประเทศ ซึ่งเป็นความต้องการพิเศษขั้นสูงสุด นึกอยากได้หรือนึกอยากเป็น แต่ในความเป็นจริงไม่อาจเสาะแสวงหามาได้ ทั้งนี้ แต่ละคนย่อมมีความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันไป

1.2 การรับรู้ (perception) กระบวนการรับรู้และความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อโลก ที่อาศัยอยู่ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน ได้แก่ ความเชื่อ ประสบการณ์ อารมณ์ ฯลฯ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งกระตุ้นที่มากระทบกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การได้กลิ่น การได้ยิน การได้เห็น การได้รู้สึก การได้รสชาติ ฉะนั้นการโฆษณาในธุรกิจท่องเที่ยวโรงแรมจึงต้องพยายามสร้างให้เกิดความรู้สึก การได้รสชาติ ฉะนั้นการโฆษณาในธุรกิจท่องเที่ยวโรงแรมจึงต้องพยายามสร้างให้เกิดความรู้สึกทางด้านการอารมณ์ และความน่าเชื่อถือ เช่น ภาพโฆษณาความสะอาดสบายในการนั่งเครื่องบินชั้นหนึ่ง

กระบวนการรับรู้ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การเปิดรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร (selective exposure) ในแต่ละวันลูกค้าจะเปิดรับข้อมูลจากการโฆษณาเข้ามาสู่ตัวเอง ตั้งแต่เช้าจนค่ำไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ หรืออื่นๆ แต่จะมีโฆษณาใดบ้างที่ลูกค้าเปิดรับข้อมูลอย่างเลือกสรร นักการตลาดต้องใช้ความสามารถทั้งหมดเพื่อให้สินค้าและบริการของตนอยู่ในรายการเลือกสรรนั้น

2. การตั้งใจรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร (selective attention) หมายถึง ผู้บริโภคได้รับสิ่งกระตุ้นอย่างหนึ่งเมื่อเลือกสรรการเปิดรับข้อมูลและความให้สนใจมาแล้ว

3. ความเข้าใจในข้อมูลที่ได้เลือกสรร (selective comprehension) คือ ความเข้าใจตีความหมายของข้อมูลที่ได้รับมาให้ตรงกับความหมาย แต่บางครั้งลูกค้าอาจแย้งข้อมูล มีความลำเอียงในการรับรู้ (perceptual biases) อันเนื่องมาจากความเชื่อถือ ทศนคติ และประสบการณ์ ซึ่งเป็นความต้องการภายในของตน

4. การเก็บรักษาข้อมูลที่ได้เลือกสรร (selective retention) จะเกิดความทรงจำข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดความต้องการและตัดสินใจซื้อในโอกาสต่อไป นักการตลาดควรใช้โอกาสในช่วงนี้เสริมข้อมูลเข้าไปอีก เพื่อให้ลูกค้าได้ข้อมูลเต็มที่สูงสุด เปิดรับข้อมูล (closure) จากคู่แข่งรายอื่น เช่น บัตรเครดิต american express ใช้คำพูดว่า “ don't leave home without it” สายการบินอยู่ united airlines ใช้คำพูดเน้นชื่อบริษัทว่า “ fly the friendly sky of united” ซึ่งนับเป็นกระตุ้นสิ่งหนึ่งนอกเหนือจากสีสันทัน และรูปแบบของการโฆษณา

1.3 การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและ / หรือความเข้าใจอันเป็นผลจากประสบการณ์ที่ผ่านมา การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งกระตุ้น (stimulus) ผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดและความตอบสนอง (response) ตามทฤษฎีส่ิงกระตุ้น-ตอบสนอง (stimulus-response theory) กลยุทธ์การโฆษณาซ้ำแล้วซ้ำอีกจึงได้นำมาใช้ในการส่งเสริมการตลาดไปยังกลุ่มเป้าหมาย

ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวคนหนึ่งมีตำแหน่งเป็นผู้บริหารของบริษัทต้องการท่องเที่ยวพักผ่อนให้คลายเครียดจากการทำงานหนักในแต่ละวัน ได้ดูโฆษณาของ club med ในโทรทัศน์ ว่าเป็นหมู่บ้านแห่งการพักผ่อนหย่อนใจ โฆษณานี้เป็นแรงจูงใจ (การพักผ่อนหย่อนใจ) ที่จะตอบสนองความต้องการพักผ่อน (ร่างกาย) แต่เขาไม่มีเวลาจะติดต่อ travel agent ได้ 2-3 สัปดาห์ต่อมาเขาได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่าจะเดินทางไปไหน อย่างไร เมื่อใด และการประชุมทางธุรกิจ เขาก็ได้พบกับผู้บริหารคนอื่น ๆ ซึ่งพูดถึงวันหยุดพักผ่อนด้วย และเคยไปหมู่บ้าน club med มาแล้ว และชอบมาก เขาก็ตัดสินใจไป travel agent ทันทีพร้อมต้องไปจองหมู่บ้าน club med

เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ที่ภูเก็ต (ตอบสนองข้อมูล) และได้พักผ่อนอย่างเต็มที่ การหยุดพักผ่อนต่อไป เขาก็เลือกไปหมู่บ้าน club med ที่อื่นๆ เช่น ที่ มัลดีฟ หรือคาบิเบียน และถ้าได้รับความพอใจมากขึ้นก็จะเป็นการเพิ่มกำลังสนับสนุน (reinforce) ให้เกิดการเรียนรู้และซื้อสินค้าและบริการท่องเที่ยวต่อไป

1.4 บุคลิกภาพ (personality) บุคลิกภาพเป็นลักษณะเด่นของแต่ละบุคคลเกิดจากความรู้สึกนึกคิด ความรับผิดชอบ ความต้องการภายใน การรับรู้ การรับรู้ของบุคคล และ แสดงออกมาเป็นบุคลิกภาพเฉพาะตนตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง ทฤษฎีของฟรอยด์ (freud theory) หรือทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (psychoanalytic theory) เป็นทฤษฎีวิเคราะห์บุคลิกภาพ ซึ่งเน้นเรื่องความจำเป็น แรงจูงใจและสิ่งกระตุ้นอันเป็นจิตไร้สำนึกจะเป็นการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคล

ลักษณะที่แตกต่างกันของบุคลิกภาพ มีดังนี้

1. id เป็นบุคลิกภาพที่เกิดจากสิ่งกระตุ้นอย่างหยาบ และความรู้สึกที่ถูกกระตุ้น ทำให้บุคคลพยายามตอบสนองความพึงพอใจของเขา เช่น ความต้องการทางเพศ การโฆษณา ง่าย ๆ หยาบ ๆ ก็สามารถกระตุ้น id ได้
2. ego เป็นบุคลิกภาพที่เกิดจากการควบคุมจิตใจสำนึกของบุคคลจะควบคุมความต้องการภายในที่เกิดจาก id ได้ โดยบุคลิกภาพจะมีลักษณะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคม และวัฒนธรรม
3. super ego เป็นบุคลิกภาพที่สะท้อนถึงจริยธรรมและศีลธรรมของสังคม มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการเป็นพลเมืองดี การโฆษณาและการส่งเสริมการตลาด จึงควรชี้ลักษณะบุคลิกภาพที่เหมาะสมนี้เพื่อให้สอดคล้องกับจริยธรรมและคุณธรรมที่ดีของสังคม

นักท่องเที่ยวมีบุคลิกภาพแตกต่างกันตามเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และสังคม ดังนั้น การเรียนรู้และเข้าใจบุคลิกภาพของนักท่องเที่ยว หมายถึง ความเข้าใจพฤติกรรม การเดินทางและการบริโภค เช่น นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันชอบความสะดวกสบายทันสมัยและถูกต้อง รอบคอบ (มีการประกันทุกอย่าง) นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นรักความสะอาดและความเป็นระเบียบ

1.5 รูปแบบการดำรงชีวิต (life style) ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ชั้นของสังคม และกลุ่มอาชีพของแต่ละบุคคล การเลือกบริโภค หรือ เลือกซื้อสินค้าและบริการ ขึ้นอยู่กับรูปแบบการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล เช่น คนสมณะจะบริโภคสินค้าจำเป็น อ่านหนังสือ แต่คนชอบเที่ยวกลางคืนจะชอบการพักผ่อนหย่อนใจ เที่ยวเตร่ รับประทานอาหารนอกบ้าน ดูภาพยนตร์ รูปแบบการดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับความสนใจ ทัศนคติ และความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ซึ่งนักการตลาด เชื่อว่าจะสามารถชี้นำพฤติกรรมผู้บริโภคได้ โดยเป็นปัจจัยหนึ่งในการแบ่งส่วนตลาด รูปแบบ

การดำรงชีวิตจะควบคู่กันไปกับค่านิยม (values) ตัวอย่างเช่น กลุ่มผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพจะนิยมเดินทางโดยเครื่องบิน พักในโรงแรม เช่ายานพาหนะ และเมื่ออยู่ระหว่างติดต่อธุรกิจก็จะใช้บริการของ travel agent คนกลุ่มนี้จะเป็นตลาดเป้าหมายที่ดีที่สุดของสายการบิน โรงแรมและ travel agent และเป็นกลุ่มสำคัญที่กำหนดรูปแบบ และสื่อโฆษณา เช่น โฆษณาในวารสารธุรกิจ ส่วนผู้ที่มีรูปแบบการดำรงชีวิตแบบอยู่กับบ้านไม่โลดโผนจะชอบดูโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่

1.6 แนวความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (Self-concept) หมายถึง ความคิดหรือความเข้าใจที่เกิดขึ้นภายในของบุคคลพร้อม ๆ กับการรับรู้ (perception) ประกอบด้วย

1.6.1 แนวคิดของตนเองที่แท้จริง (real self) มีความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงว่ามีนิสัย ความชอบอย่างไรเช่น ชอบเดินทางท่องเที่ยวเพราะคิดว่าได้พักผ่อน ได้รับความรู้ คลายเครียด

1.6.2 แนวคิดของตนเองในอุดมคติ (ideal self concept) เป็นความนึกคิดที่บุคคลใฝ่ฝันอยากให้เป็นเช่นนั้น หรือมีผู้เข้าใจว่าตนเองเป็นเช่นนั้น และแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแนวคิดของตนเองในอุดมคติ เช่น การไปท่องเที่ยวต่างประเทศทุกปีเพราะคิดว่าเป็นที่ยอมรับของสังคม

1.6.3 แนวคิดของตนเองที่คิดว่าบุคคลอื่นมองตนเองที่แท้จริง (reference-group self concept) เป็นภาพที่บุคคลเห็นว่าบุคคลอื่นมองตนเองที่แท้จริงว่าเป็นอย่างไร เช่น คิดว่าคนอื่นมองตนเดินทางท่องเที่ยวเพราะต้องการพักผ่อน

1.6.4 แนวคิดของตนเองที่ต้องการให้บุคคลอื่นคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self – image concept) เป็นภาพที่บุคคลต้องการให้คนอื่นคิดถึงเขาในแง่ใดแง่หนึ่ง เช่น ต้องการให้คนอื่นมองว่าการเดินทางท่องเที่ยวทำให้บุคคลเป็นที่ยอมรับในสังคม

จากแนวความคิดต่างๆ เหล่านี้ เป็นผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการท่องเที่ยว และต้องการสร้างความประทับใจให้แก่บุคคลใกล้ชิดด้วย เช่น การเดินทางด้วยเรือสำราญ (cruise) ที่หรูหรา หรือ การเดินทางโดยขบวนรถไฟ orient express ทำให้เพื่อนนักธุรกิจนิยมชมชอบได้

1.7 ทศนคติ (Attitudes) หมายถึง ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นไปในทิศทางที่สม่ำเสมอ หรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ที่มีทัศนคติเป็นพลังที่สำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการรับรู้ และพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว โดยพยายามกลั่นกรองสิ่งที่ตนเองคิดว่าไม่ขัดแย้งกับทัศนคติที่มีอยู่ ทัศนคติสามารถบิดเบือนข่าวสารข้อมูลที่เป็นความจริงได้ในลักษณะได้แก่ ทัศนคติเกิดจากประสบการณ์ที่ตนได้รับ เช่น โดยสายการบินหนึ่งแล้วไม่ประทับใจการบริการก็ไม่คิดจะใช้บริการของสายการบินนั้นอีก อาจบอกว่า

เครื่องบินสกปรก อาหารไม่อร่อย นอกจากนี้้อาจเกิดจากกลุ่มอ้างอิงอื่นๆ เช่น ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน กลุ่มสังคม ฯลฯ การเปลี่ยนทัศนคติต้องใช้เวลา เครื่องมือการสื่อสารมาก และต้องที่จะมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

2. ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมของคนทั้งชาติซึ่งสืบทอดและยึดถือต่อกันมา ได้แก่

2.1 วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย (Culture and subcultures) วัฒนธรรมเป็นเครื่องผูกพันบุคคลในสังคมเดียวกันไว้ด้วยกัน วัฒนธรรมแสดงออกมาในรูปของความเชื่อถือ (beliefs) ค่านิยม (values) ทัศนคติ (attitudes) อุปนิสัย (habits) ประเพณี (traditions) และพฤติกรรมของบุคคล วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น

2.1.1 วัฒนธรรมพื้นฐาน (Culture) เป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมการบริโภคของบุคคลเพราะวัฒนธรรมเป็นตัวหล่อหลอมลักษณะนิสัย และความคิดของคน เช่น คนไทยรักความอิสระ รักพวกพ้อง มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบความโอ้อ่า ลักษณะเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการบริโภคด้วย เช่น การแต่งกายงดงาม การซื้อรถยนต์ยี่ห้อดีราคาแพง การเดินทางโดยเครื่องบิน แทนการเดินทางโดยรถไฟ หรือรถทัวร์ การรับประทานอาหารในภัตตาคาร การซื้อของในห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ ฯลฯ และวัฒนธรรมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากแบบแผนเก่าไปสู่แบบใหม่อยู่เสมอ เช่น วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ต้องการวันหยุดพักผ่อน ความสะดวกสบาย การซื้อโดยไม่ตั้งใจ ฯลฯ

2.1.2 วัฒนธรรมกลุ่มย่อย หรือชนบทรรมนิยมประเพณี (subculture) วัฒนธรรมกลุ่มย่อยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นฐาน เป็นวัฒนธรรมของกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม และอยู่ภายในสังคมขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนมาก มีรากฐานมาจากเชื้อชาติ ศาสนา ถิ่นที่อยู่ทางภูมิศาสตร์ที่ต่างกัน แม้จะอยู่ในประเทศเดียวกัน เช่น วัฒนธรรมคนจีน วัฒนธรรมล้านนา แต่ละกลุ่มจะมีพฤติกรรมการบริโภคต่างกัน และในกลุ่มเดียวกันจะมีพฤติกรรมซื้อสินค้าและบริการคล้ายคลึงกัน เช่น การซื้อผลิตภัณฑ์อาหาร การแต่งกาย การบันเทิง ดังนั้น นักท่องเที่ยวที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมย่อยเดียวกันย่อมมีความต้องการ และพฤติกรรมท่องเที่ยวคล้าย ๆ กัน การให้บริการควรสอดคล้องกับวัฒนธรรมของกลุ่มนั้น ๆ และไม่ขัดต่อวัฒนธรรมพื้นฐาน วัฒนธรรมกลุ่มย่อยแบ่งออกเป็น

2.1.2.1 กลุ่มเชื้อชาติ (nationality groups) ได้แก่ กลุ่มเชื้อชาติไทย จีน อเมริกัน อังกฤษ ฯลฯ แต่ละเชื้อชาติจะมีธรรมเนียม ความชอบ และการบริโภคการท่องเที่ยวต่างกัน คนไทยชอบซื้อของจากแหล่งท่องเที่ยว แต่คนอเมริกันชอบสถานที่ท่องเที่ยวแปลกใหม่

2.1.2.2 กลุ่มศาสนา (religious groups) ได้แก่ กลุ่มชาวคริสต์ ชาวยุทธ มีความนับถือข้อห้าม ความเชื่อและความชอบแตกต่างกัน เช่น ศาสนาอิสลามห้ามรับประทานหมูและของมีนม การให้บริการควรระมัดระวังเป็นพิเศษ

2.1.2.3 กลุ่มสีผิว (racial groups) เช่น ผิวดำ ผิวขาว ผิวเหลือง ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีรูปแบบวัฒนธรรม และทัศนคติที่แตกต่างกันมาก

2.1.2.4 พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ (geographical areas) ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทำให้ลักษณะการดำรงชีวิตต่างกัน เช่น ชาวญี่ปุ่นและตราบาทำงานหนัก แต่คนไทยนิยมการพักผ่อนหย่อนใจมากกว่า

2.2 ชั้นของสังคม (social classes) เป็นการจัดลำดับบุคคลในสังคมออกเป็นกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จากระดับสูงไประดับต่ำ สิ่งที่น่าสนใจในการแบ่งชั้นของสังคมคือ อาชีพฐานะ รายได้ ชาติกำเนิด สถานที่พำนัก ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และบุคลิกลักษณะของบุคคล ชั้นของสังคมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ และ 6 กลุ่มย่อย ดังนี้

2.2.1 ระดับสูง (upper class) แบ่งออกเป็น

2.2.1.1 ระดับสูงอย่างสูง (upper-upper class) ได้แก่ ผู้ดีเก่า ชนชั้นสูง มีความมั่งคั่งเนื่องจากได้รับมรดกเป็นจำนวนมาก สถานะมั่นคง บุตรหลานเรียนในโรงเรียนที่ดีที่สุด อาศัยอยู่ในคฤหาสน์ใหญ่โต รู้สึกภูมิใจชอบต่อสังคม จะมีอำนาจการซื้ออย่างพอเพียง ซื้อสินค้าและบริการฟุ่มเฟือย มีราคา เช่น บ้าน รถยนต์ราคาแพง ใช้บริการโรงแรมที่หรูหราราคาแพง ไปแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของโลก

2.2.1.2 ระดับสูง อย่างต่ำ (lower-upper class) ได้แก่ เศรษฐีใหม่ ผู้บริหารระดับสูงที่ประสบความสำเร็จด้วยความสามารถของตนเอง เป็นเจ้าของกิจการขนาดใหญ่ จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย หาสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับบุตรหลาน อยู่ในวงการธุรกิจ สังคม จะต้องการสินค้าและบริการคล้ายคลึงกับกลุ่มแรก

2.2.2 ระดับกลาง (middle class) แบ่งออกเป็น

2.2.2.1 ระดับกลางอย่างสูง (upper- middle class) ได้แก่ ผู้ได้รับความสำเร็จจากอาชีพและหน้าที่การงานพอสมควร เห็นความสำคัญของการศึกษา ะมัดระวังในการใช้จ่าย มีสินค้าและบริการที่จำเป็นต้องใช้คือ เสื้อผ้าที่ดี บ้าน และของใช้ในครัวเรือน สินค้าจำเป็นแก่ฐานะ เช่น รถยนต์

2.2.2.2 ระดับกลางอย่างต่ำ (lower-middle class) ได้แก่ พนักงาน ข้าราชการระดับการปฏิบัติงาน ต้องการใช้นสินค้าและบริการราคาปานกลางที่จำเป็นแก่ชีวิตประจำวัน แสวงหาที่อยู่ของตนเอง สมถะมีความอ่อนไหวในเรื่องราคา

2.2.3 ระดับต่ำ (lower class) แบ่งออกเป็น

2.2.3.1 ระดับต่ำอย่างสูง (upper- lower class) ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน มีทักษะพอสมควร แสวงหาสิ่งที่มีมั่นคง ไม่เข้าสังคมมากนัก ต้องใช้สินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพ และราคาประหยัด จงรักภักดีต่อยี่ห้อสินค้า

2.2.3.2 ระดับต่ำอย่างต่ำ (lower- lower class) ได้แก่ กรรมกรที่มีรายได้ต่ำ เป็นหนี้ มีการศึกษาต่ำ อยู่สลัม ต้องการสินค้าจำเป็นพื้นฐานแก่การครองชีพ และราคาประหยัด

ชั้นของสังคมมีความสำคัญต่อการซื้อสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเนื่องจากมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมเวลาว่างของแต่ละระดับ และแตกต่างกันในด้านอุปนิสัย และสื่อที่ใช้ในการติดต่อซึ่งกันและกัน

2.3 กลุ่มอ้างอิง (reference groups) เป็นกลุ่มที่เข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นทัศนคติความชอบ / ไม่ชอบ และค่านิยมของบุคคลในกลุ่มอ้างอิง กลุ่มอ้างอิงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

2.3.1 กลุ่มปฐมภูมิ (primary groups) ได้แก่ เพื่อนสนิท ครอบครัว

2.3.2 กลุ่มทุติยภูมิ (secondary groups) ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน ร่วมวิชาชีพ ร่วมสถาบัน ร่วมองค์กร และบุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. การวิจัย เรื่อง “สภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลของ จังหวัดสตูล” จากการวิจัยปรากฏผลสรุปได้ว่า

1.1 สภาพการท่องเที่ยวทางทะเลของจังหวัดสตูล จากการศึกษาพบว่า สภาพ การท่องเที่ยวมีส่วนที่น่าสนใจศึกษาอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านนักท่องเที่ยว ด้านสินค้าท่องเที่ยวและ แหล่งท่องเที่ยว และด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 ด้านนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ทางทะเลของจังหวัดสตูล มีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่มาจากทุกจังหวัดแต่ส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ส่วนนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศมาจากประเทศมาเลเซียเป็นส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวเหล่านี้จะกระจายไปตาม อาณาบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติตะรุเตาและอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา ซึ่ง กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย จะเข้ามาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การประชุมการปฏิบัติราชการ เป็นต้น ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนั้น จะเข้ามาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจอย่างเดียว ส่วนฤดูกาล ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน – เดือนพฤษภาคม ของทุกปี เนื่องจากเป็นช่วงเปิดเทศกาลการท่องเที่ยวทางทะเล นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว ทางทะเล นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลของจังหวัดสตูล ส่วนใหญ่จะมีความพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าท่องเที่ยวว่ามีความสวยงาม มีจำนวนหลายแห่งและมีการ บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม สามารถรองรับและบริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่าง เพียงพอ

1.1.2 ด้านสินค้าท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสตูลมีแหล่ง ท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติตะรุเตาและอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา อุทยานแห่งชาติตะรุเตามีเกาะต่าง ๆ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวอันสวยงาม ได้แก่ เกาะตะรุเตา หมู่เกาะ กลาง หมู่เกาะอาดัง เกาะหลีเป๊ะ เกาะหินงาม เกาะราวี และเกาะดง โดยเฉพาะเกาะตะรุเตา นอกจากจะมีความสวยงามแล้วยังมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ส่วนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะ เภตรานั้น มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามทั้งบนบกและตามเกาะต่าง ๆ ได้แก่ อ่าวนุ่น หาดปากบารา เกาะลิดี เกาะเขาใหญ่ หมู่เกาะบูโหลน หาดราวี และเกาะเภตรา ซึ่งบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามและมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป

1.1.3 ด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพการท่องเที่ยวทางทะเล

ของจังหวัดสตูลในด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย การคมนาคมขนส่ง การบริการด้านที่พัก การบริการด้านร้านอาหารและเครื่องดื่ม การบริการนำเที่ยวและบริการอื่น ๆ ในด้านการคมนาคมขนส่งนั้น มีรูปแบบการเดินทางหลายรูปแบบ ซึ่งทางจังหวัดสตูลได้จัดบริการพาหนะในการเดินทางไว้เพียงพอ ทั้งการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยวและภายในแหล่งท่องเที่ยว ในด้านการบริการด้านที่พักและด้านร้านอาหารและเครื่องดื่มนั้น ได้จัดบริการไว้ทั้งที่อุทยานแห่งชาติตะรุเตาและอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา ซึ่งผู้ดำเนินการจัดบริการ ได้แก่ รัฐบาลและเอกชน นอกจากนี้ยังมีที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ภายในนอกบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวไว้คอยบริการแก่นักท่องเที่ยวอีกจำนวนมาก ในด้านการบริการนำเที่ยวนั้นจังหวัดสตูลมีบริษัทนำเที่ยวของเอกชนจำนวนทั้งสิ้น 12 บริษัท ที่ได้จัดบริการนำเที่ยวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนด้านการบริการอื่น ๆ ได้แก่ งานบริการด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ งานบริการด้านร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง งานบริการด้านความปลอดภัย งานบริการด้านสถานที่จอดรถ และงานบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งงานบริการเหล่านี้ได้จัดไว้เพื่อบริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยมีความพร้อมและมีจำนวนเพียงพอต่อการบริการและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่

1.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลของจังหวัดสตูล จากการศึกษา

พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลมีส่วนที่น่าสนใจศึกษาอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทั่วไป ด้านสินค้าท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว และด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

1.2.1 ด้านทั่วไป แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านทั่วไป

มีแนวทางต่าง ๆ หลายแนวทาง เช่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรมีการวางแผนและดำเนินการอย่างรอบคอบ ควรมีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่นในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มการเดินทางท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวในประเทศ และควรเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น พักอยู่นานวัน และใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

1.2.2 ด้านสินค้าท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาด้านสินค้า

ท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว มีแนวทางต่าง ๆ หลายแนวทาง เช่น ในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ควรระมัดระวังไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู ไม่ควรแปลงสภาพแหล่งท่องเที่ยวจากที่มีอยู่เดิมจนหมดสิ้น ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และประชาชน ในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนา บริหารจัดการในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่าดึงดูด

ความสนใจนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และ / หรือกฎหมายเพื่อให้การท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำโครงการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวและสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ให้นักท่องเที่ยว การเรียนรู้เกี่ยวกับทะเลและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในทะเล เพื่อที่จะสามารถร่วมมือปฏิบัติตนในการดูแลรักษาสินค้าท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลได้

1.2.3 ด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก แนวทางการพัฒนา

การท่องเที่ยวด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก มีแนวทางต่าง ๆ หลายแนวทางดังนี้ ด้านคมนาคมขนส่ง ควรมีการปรับปรุงและตรวจสอบสภาพเส้นทางหรือพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ให้พร้อมและมีความปลอดภัยอยู่เสมอ ด้านที่พัก ควรจัดบริการด้านที่พักให้พร้อม มีมาตรฐานูปโภคที่จำเป็นให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ด้านร้านอาหารและเครื่องดื่ม ควรมีจำนวนร้านให้เพียงพอกับนักท่องเที่ยว มีมาตรฐานด้านคุณภาพ ราคาและความสะอาด ด้านบริการนำเที่ยว บริษัทนำเที่ยวควรมีใบอนุญาตการประกอบกิจการอย่างถูกต้อง มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่ผ่านการอบรม มัคคุเทศก์เฉพาะทางทะเลชายฝั่ง มีโปรแกรมหรือรายการนำเที่ยวและอัตราค่าบริการที่ชัดเจน ควรมีประกันภัย (พระราชบัญญัติ)คุ้มครองนักท่องเที่ยวและควรมีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัย ตลอดจนการเดินทาง และด้านการบริการอื่น ๆ ควรมีป้ายรณรงค์และป้ายเตือนอุบัติเหตุในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรแต่งเครื่องแบบหรือติดป้ายชื่อเพื่อให้นักท่องเที่ยวจะได้ทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำรวจท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่พยาบาล (ณรงค์ ศรีสวัสดิ์, 2549)

2. การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจให้นักท่องเที่ยว

ชาวไทยเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวเพื่อต้องการพักผ่อน เป็นเหตุผลสำคัญที่สุด และเห็นว่าประเทศไทยมีจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย โดยมีโทรทัศน์เป็นสื่อที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศในลำดับมาก คือ งบประมาณ ค่าครองชีพ ระยะเวลา การเตรียมความพร้อม ระยะทาง สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความพร้อมในการรองรับด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสอดแทรกที่สำคัญที่มีอิทธิพลในลำดับมากต่อการเบี่ยงเบนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ให้หันมาเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ คือ อัตรา

แลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ และการขอความร่วมมือปลูกจิตสำนึกให้ไทยเที่ยวไทยจาก ภาครัฐบาลและภาคเอกชน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา)

3. การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผลการวิจัยพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อหัวของนักท่องเที่ยว เป็นปัจจัย ที่สำคัญที่สุดต่อนักท่องเที่ยวจีน จากสมมติฐานพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น 1,250 คน หากรายได้ของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 1 ดอลลาร์สหรัฐ อัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบมากที่สุดกับ นักท่องเที่ยวเกาหลีและญี่ปุ่น โดยจำนวนนักท่องเที่ยวเกาหลีจะเพิ่มขึ้น 18,485 คน ขณะที่จำนวน นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นจะเพิ่มขึ้น 8,432 คน เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้น 1 วอน และ 1 เยน ตามลำดับ ส่วนปัจจัยค่าใช้จ่ายในการเดินทางมีนัยสำคัญมากที่สุดต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวเยอรมันนี้ โดยเมื่อ ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น 1 ดอลลาร์สหรัฐ จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 7,628 คน นอกจากนี้ แล้วการศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์ต่าง ๆ พบว่าวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย มีผลกระทบทางด้าน บวกต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความได้เปรียบทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนกับประเทศไทยมากที่สุด เนื่องจากค่าเงินบาทอ่อนค่า โดยจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นเดินทางมาประเทศไทยเพิ่มขึ้น 383,663 คน จำนวนนักท่องเที่ยวเยอรมันเดินทางมาประเทศไทยเพิ่มขึ้น 275,996 คน และ จำนวนนักท่องเที่ยวสหราชอาณาจักรเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยเพิ่มขึ้น 115,579 คน ใน ทางตรงกันข้ามผลกระทบทางด้านลบ จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวเอเชียเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวมาเลเซีย เกาหลี ไต้หวัน และสิงคโปร์ตามลำดับ ส่วนผลกระทบจาก สงครามอ่าวเปอร์เซีย นั้น จะส่งผลทางด้านลบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวมาเลเซีย ซึ่งจะลดลงถึง 251,086 คน (ณรงค์ ศรีสวัสดิ์, 2549)

4. การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศของ

นักท่องเที่ยวไทย จากการวิจัยพบว่า ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน กับค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคน คือ เมื่อดัชนีค่าเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันเพิ่มขึ้น 64.65 บาท แต่ดัชนีค่าเงินบาทมีทิศทางตรงข้ามกับจำนวนนักท่องเที่ยวไทย ค่าใช้จ่ายต่อปีต่อคน และจำนวนวันพักเฉลี่ย คือ เมื่อดัชนีค่าเงินบาทเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง 797,064 คน ค่าใช้จ่ายต่อปีต่อคนลดลง 2,647.20 บาท และจำนวนวันพักเฉลี่ยลดลง 0.79 วัน อัตราเงินเฟ้อจะมีทิศทางเดียวกันกับจำนวนนักท่องเที่ยวไทย แต่จะมีทิศทางตรงข้ามกับค่าใช้จ่าย ต่อคนต่อวัน ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อปีและจำนวนวันพักเฉลี่ย คือ เมื่ออัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคนลดลง 48.21 บาท ค่าใช้จ่ายต่อปีต่อคนลดลง 279.38 บาท และจำนวน

วันพักเฉลี่ยลดลง 0.43 วัน อัตราการว่างงานมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามกับค่าใช้จ่ายต่อคนต่อปี และจำนวนวันพักเฉลี่ย ส่วนปริมาณเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำจะมีทิศทางพักเฉลี่ย คือ เมื่อปริมาณเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาท ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวไทยเพิ่มขึ้น 56,804 คน ค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคนเพิ่มขึ้น 2.11 บาท ค่าใช้จ่ายต่อปีต่อคนเพิ่มขึ้น 309.37 บาท และจำนวนวันพักเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.07 วัน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546)

5. การวิจัย เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่

ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับ การศึกษา รายได้ และอาชีพ มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ความคิดเห็นต่อสิ่งที่นักท่องเที่ยวชาวไทยประทับใจในจังหวัดกระบี่ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ธรรมชาติที่สวยงาม อากาศดี และกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ปีนเขา ดำน้ำ พายเรือคายัก และอื่น ๆ ตามลำดับ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสิ่งที่ควรปรับปรุง เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ค่าครองชีพราคาแพง การคมนาคมและขนส่งภายในจังหวัด และข้อมูลการท่องเที่ยวไม่เพียงพอตามลำดับ และพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและรายได้ มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ความคิดเห็นต่อสิ่งที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศประทับใจในจังหวัดกระบี่ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ธรรมชาติที่สวยงาม ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น และอากาศดี ตามลำดับ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างประเทศต่อสิ่งที่ควรปรับปรุง เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ปัญหาด้านสาธารณูปโภค ปัญหาด้านภาษา และปัญหาการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ตามลำดับ (กรณพิชัย สุมา, 2544)

6. การวิจัย เรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

6.1 สภาพการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา มี 3 ด้านดังนี้ ด้านนักท่องเที่ยว คือลักษณะของนักท่องเที่ยว การขยายตัวของนักท่องเที่ยว กิจกรรมของนักท่องเที่ยว การกระจายตัวของนักท่องเที่ยว และทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรและสินค้า ท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง เขารักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนาช้าง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา และแหลมสมิหลา และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ประเพณีประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนา คือ สถานทักษิณคดีศึกษา พิพิธภัณฑ์

ภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มัชฌิมาวาส วัดพะโคะ วัดคงคาเลียบ วัดมัทตมังคลาราม สำนักปฏิบัติธรรมโคกสัก (วัดขวด) สุสานตระกูล ณ สงขลา และชุมชนโบราณ สทิงพระ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม คือ ประเพณีลากพระ และตักบาตรเทโว และสวนสัตว์สงขลา ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก คือ การคมนาคมขนส่ง การบริการด้านที่พัก การบริการด้านร้านอาหารและเครื่องดื่ม การบริการด้านการนำเที่ยว และการบริการด้านอื่น ๆ เช่น พิธีการเข้าเมือง ร้านขายของที่ระลึก ความปลอดภัย

6.2 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา มี 3 ด้าน

คือ ด้านทั่ว ๆ ไป มีหลายแนวทาง เช่น เน้นการท่องเที่ยวด้านธรรมชาติผสมผสานกับด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนา และขยายกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มากขึ้น สำหรับด้านทรัพยากรและสินค้าท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีความงดงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และให้ประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนา และบริหารจัดการสินค้าท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การปรับปรุงเส้นทางการคมนาคมในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ปรับปรุงด้านคุณภาพและมาตรฐานของบุคลากรด้านบริการนำเที่ยว ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและระบบสาธารณูปการให้เพียงพอและมีมาตรฐาน (เนตรชนก นันท์, 2544)

สรุป

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการจัดรายการนำเที่ยว ทฤษฎีนี้เป็นการบอกให้รู้ว่าการจัดโปรแกรมเที่ยวนั้น ควรทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัด ความคาดหวังของลูกค้าเป้าหมาย ความเหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรม อีกทั้งลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนงบประมาณในการใช้เพื่อท่องเที่ยว และนอกจากนี้ ควรคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวใช้บริการได้ นอกจากนี้ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมบริโภคของนักท่องเที่ยว ผู้จัดรายการนำเที่ยวควรพิจารณาถึงคำถามที่นิยมใช้ค้นหาพฤติกรรมผู้บริโภคด้วยหลัก 6WS และ 1H ซึ่งได้แก่ ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย ผู้บริโภคซื้ออะไร ทำไม ผู้บริโภคจึงซื้อ ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด ผู้บริโภคซื้อที่ไหน และผู้บริโภคซื้ออย่างไร เมื่อศึกษาถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่า นักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวทางทะเลของจังหวัดสตูลนั้น นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและการประชุมการปฏิบัติ

ราชการ แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกเดินทางท่องเที่ยว ภายในประเทศ พบว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ งบประมาณสำหรับการท่องเที่ยวและเหตุผลที่ท่องเที่ยว เพื่อต้องการพักผ่อนมากที่สุด สำหรับการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัด กระบี่นั้น นักท่องเที่ยวประทับใจเรื่องของธรรมชาติที่สวยงาม อากาศดี อีกทั้งการจัดกิจกรรมที่ สนุกสนาน และเมื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา ปรากฏว่า แนวทางในการพัฒนามีหลายด้านผสมผสาน พร้อม ๆ กัน ได้แก่ เป็นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ผสมผสานกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและการพัฒนาดังกล่าวได้สร้าง จิตสำนึกให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาหรือปรับปรุงแผนการท่องเที่ยวในเขต 14 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งมีกระบวนการในการดำเนินการวิจัย โดยจัดเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแต่วัตถุประสงค์มีข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจน การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 ข้อ 3 และข้อ 4

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปให้เป็นทางเลือกใหม่ในการตอบสนองความต้องการด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในเขต 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศ มีการกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. นักท่องเที่ยว ซึ่งแยกเป็นนักท่องเที่ยวอิสระและนักท่องเที่ยวกับบริษัท ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 นักท่องเที่ยวอิสระ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้นในเขต 14 จังหวัดภาคใต้ มากกว่า 100,000 คน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครชีซีและมอร์แกน จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 384 คน (ธวัชชัย ปทุมรัตน์, 2544)

1.2 นักท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว ซึ่งมีประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวทั้งสิ้นในเขต 14 จังหวัดภาคใต้ มากกว่า 100,000 คน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครชีซีและมอร์แกน จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 384 คน (ธวัชชัย ปทุมรัตน์, 2544)

2. บุคคลจากองค์กรของรัฐ ซึ่งดูแลการท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ เช่น องค์กรการบริหารส่วนตำบล สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดละ 5 คน 14 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 70 คน

3. ประชาชนผู้ดูแลการท่องเที่ยวโดยตรง จังหวัดละ 10 คน 14 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 140 คน

4. บริษัทหรือกลุ่มธุรกิจ ซึ่งจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวในเขตภาคใต้ จำนวนทั้งสิ้น 20 กลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 รูปแบบ ประกอบด้วย รายละเอียดดังนี้

1. **แบบสอบถาม** การสร้างแบบสอบถามในการวิจัย เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวใหม่ในเขตภาคใต้นั้น ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1.1 **แบบสอบถาม ชุดที่ 1** สำหรับสอบถามนักท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเภท เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเขตภาคใต้ สำหรับรายละเอียดของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำนวน 17 ข้อ

1.2 **แบบสอบถาม ชุดที่ 2** สำหรับสอบถามชุมชนและบุคคลในองค์กรของรัฐ ที่ดูแลการท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวภาคใต้ในแต่ละจังหวัด อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ตลอดจนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้ แล้วนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวของเขตภาคใต้ต่อไป รายละเอียดของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมทัวร์ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สถานการณ์การท่องเที่ยวภาคใต้และแนวโน้มการพัฒนา จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 สสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มในการพัฒนาให้เป็นที่รู้จัก จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยว แสดงความคิดเห็น

1.3 **แบบสอบถาม ชุดที่ 3** สำหรับสอบถามกลุ่มบริษัทหรือกลุ่มธุรกิจผู้จัดทัวร์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่กลุ่มธุรกิจจัดโปรแกรมอยู่ในปัจจุบันว่าจัดโปรแกรมในลักษณะใด ใครคือกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ อีกทั้งแนวโน้มของการท่องเที่ยว ตลอดจนการวิเคราะห์ตลาดการท่องเที่ยวในมุมมองของกลุ่มธุรกิจจัดทัวร์ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวของภาคใต้ต่อไป สำหรับรายละเอียดของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรค (SWOT)
จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มในการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับ สำหรับการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 4 สถานการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัด จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยว แสดงความคิดเห็น

1.4 แบบสอบถาม ชุดที่ 4 สำหรับสอบถามนักท่องเที่ยว เมื่อมีการปรับหรือ

พัฒนาโปรแกรมใหม่แล้ว เพื่อคัดเลือกโปรแกรมการท่องเที่ยวตามลักษณะประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและคัดเลือกโปรแกรมตามลักษณะของระยะเวลา โดยการสอบถามโปรแกรมที่เหมาะสมที่สุด สำหรับรายละเอียดของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมการท่องเที่ยวของภาคใต้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดโปรแกรมใหม่

2. แบบบันทึกข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลจากการเข้าร่วมประชุมกลุ่มของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยว ตลอดจนแนวทางในการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

3. บัตรคำ เป็นเครื่องมือสำหรับให้ผู้เข้าร่วมประชุม ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นโดยเขียนข้อความในบัตรคำ เพื่อป้องกันข้อมูลที่อาจเป็นความลับหรือกระทบกระทั้งต่อบุคคลอื่น หรือบางครั้งผู้เข้าประชุมไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ดังนั้น การเขียนข้อความด้วยตนเอง สามารถทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและมีความน่าเชื่อถือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยและคณะผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและสอบถามทางโทรศัพท์ตามแผนการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. กรณีเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว เพื่อสอบถามพฤติกรรมการท่องเที่ยว แบ่งเขตการท่องเที่ยวของภาคใต้ เป็น 5 เขต ตามความรับผิดชอบของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่กำลังท่องเที่ยวในเขตนั้น ๆ ยกเว้น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งขณะนี้ไม่มีนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยว จึงสอบถามผู้ที่เคยท่องเที่ยวในเขต 3 จังหวัดดังกล่าว

สำหรับการแบ่งเขตการท่องเที่ยว 5 เขต ประกอบด้วย

เขตที่ 1 ประกอบด้วย จังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล

เขตที่ 2 ประกอบด้วย จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดตรังและจังหวัดสตูล

เขตที่ 3 ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลาและจังหวัดปัตตานี

เขตที่ 4 ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่

เขตที่ 5 ประกอบด้วย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพรและจังหวัดระนอง

จำนวนของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง โดยนักท่องเที่ยวอิสระ เขตละ 77 คน และนักท่องเที่ยวกับกลุ่มบริษัททัวร์ เขตละ 77 คน รวมนักท่องเที่ยวประเภทละ 384 คน รวมทั้งสิ้น 2 ประเภท จำนวน 768 คน

2. กรณีเก็บข้อมูลจากชุมชนและบุคคลในองค์กรของรัฐ ผู้วิจัยและคณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามด้วยตนเองตามจังหวัดต่าง ๆ สอบถามชุมชนจังหวัดละ 10 คน 14 จังหวัด รวม 140 คน สำหรับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มอบหมายให้ผู้ช่วยผู้วิจัยในท้องถิ่นเป็นผู้สอบถามชุมชนในท้องถิ่น จังหวัดละ 10 คน รวม 30 คน สำหรับการสอบถามบุคคลในองค์กรของรัฐ ส่วนใหญ่ ได้แก่ สมาชิกในองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับความเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นตนเองมากที่สุด ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ จังหวัดละ 5 คน 14 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 70 คน

3. กรณีเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว เพื่อคัดเลือกโปรแกรมการท่องเที่ยว เก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างสอบถามนักท่องเที่ยว จาก 5 เขต เขตละ 100 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมในเชิงปริมาณ ทั้งหมดวิเคราะห์โดยคำนวณค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

วัตถุประสงค์ ข้อ 2

เพื่อสร้างเครือข่ายภาคีระหว่างนักวิจัยท้องถิ่นไทยกับภาคธุรกิจท้องถิ่นเขต 14 จังหวัดภาคใต้ ที่กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มนักวิจัยและกลุ่มภาคธุรกิจจัดทัวร์ท้องถิ่นในเขตภาคใต้ โดยคัดเลือกตัวอย่างนักวิจัย 5 คน กลุ่มนักธุรกิจ 24 คน

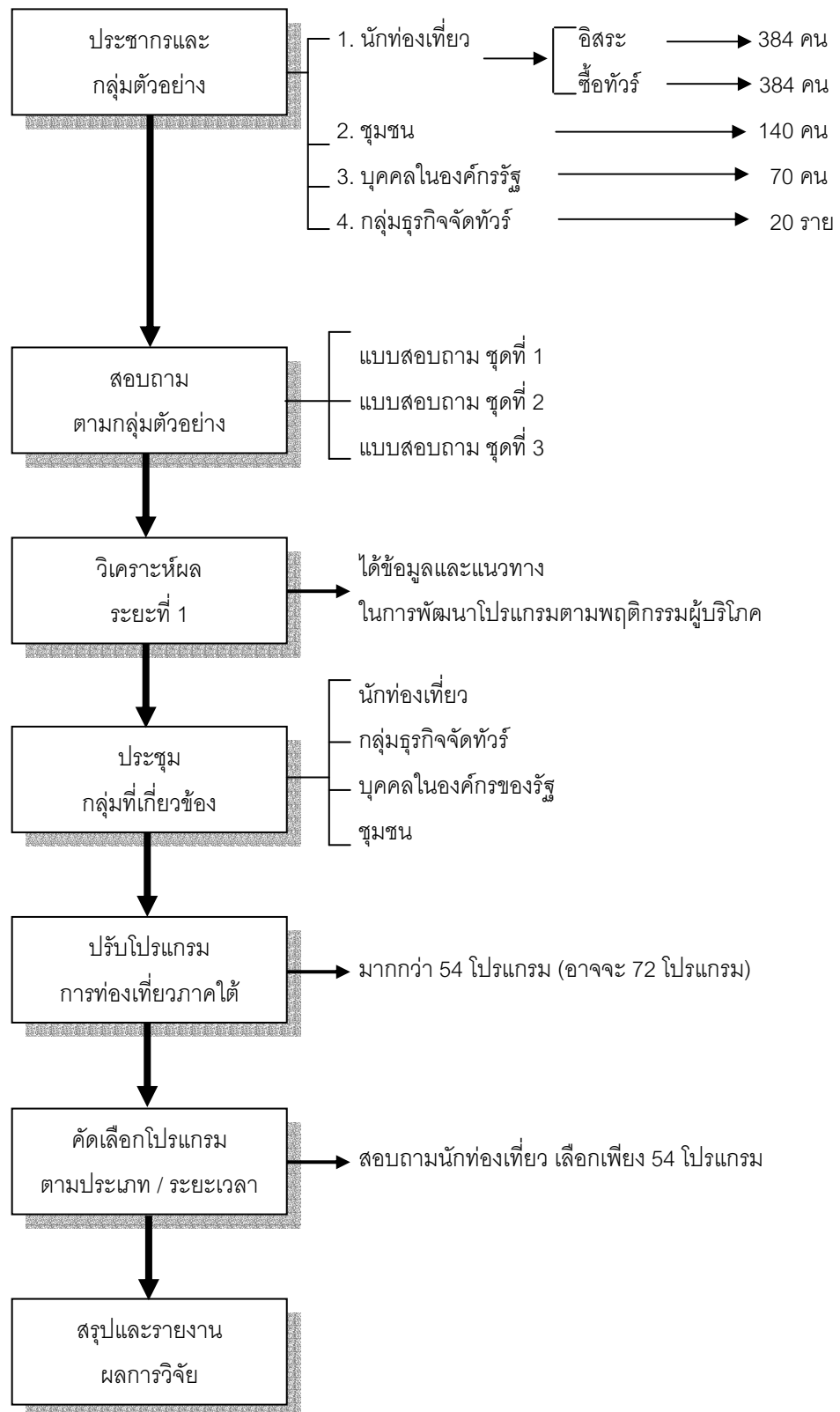
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

จากการกำหนดกลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล อีกทั้งการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถแสดงเป็นขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังภาพที่ 9 ดังนี้

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยในบทนี้ นำเสนอตามคำถามการวิจัยโดยคำถามการวิจัย ข้อ 1 ปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยว 14 จังหวัดภาคใต้เป็นอย่างไร ข้อ 2 โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร และ ข้อ 3 การสร้างเครือข่ายภาคีระหว่างนักท่องเที่ยวกับภาคธุรกิจท่องเที่ยวใน 14 จังหวัดภาคใต้ ควรดำเนินการในลักษณะใด มีอุปสรรคและปัญหาอย่างไรบ้างตามคำถามการวิจัยดังนี้

คำถามการวิจัยข้อ 1 ปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยวในเขต 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยเป็นอย่างไร เมื่อสอบถามถึงสภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวภาคใต้ พบว่า จำนวนของนักท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับอดีตลดลง เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความหวาดกลัวกับภัยธรรมชาติที่อาจจะเกิดขึ้นซ้ำ อีกทั้งปัญหาความไม่ปลอดภัยจากเหตุการณ์ความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้รายได้ของบริษัททัวร์ที่จัดท่องเที่ยวภาคใต้ลดลง นอกจากนี้ ระดับการแข่งขันกับทัวร์อื่นน้อย เนื่องจากทัวร์แต่ละกลุ่มมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน สำหรับการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวภาคใต้ ตามทฤษฎีการวิเคราะห์ SWOT พบว่า จุดเด่นหรือจุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้ คือ มีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและกิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยว สำหรับจุดอ่อนนั้น พบว่า สามารถจัดท่องเที่ยวได้ตามฤดูกาลที่เหมาะสมเท่านั้น เนื่องจากภาคใต้ส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวเป็นเกาะอยู่กลางทะเล ดังนั้น ถ้าพบกับพายุหรือฝนตก ทำให้ไม่สามารถจัดโปรแกรม นำเที่ยวได้ แต่อย่างไรก็ตามแหล่งท่องเที่ยวของภาคใต้ ก็ยังมีโอกาสที่ดีสำหรับการท่องเที่ยว กล่าวคือ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายทั้งแบบธรรมชาติ โดยเฉพาะหาดทรายชายทะเล อีกความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงอุปสรรคทางการท่องเที่ยว ในปัจจุบันพบว่า ปัญหาภัยก่อการร้ายของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว เป็นอย่างมาก

เมื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์ ตลอดจนชุมชนและบุคคลในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจำเป็นต้องใช้หรือสนับสนุนการปรับโปรแกรมการท่องเที่ยวภาคใต้ ดังนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอจัดเรียงตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มนักท่องเที่ยว การเก็บรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยว แบ่งนักท่องเที่ยวเป็น 2 ประเภท คือ นักท่องเที่ยวอิสระจำนวน 350 ราย และนักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์จำนวน 350 ราย แสดงผลการวิจัยโดยจำแนกตามประเภทของนักท่องเที่ยวมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการ ปรับปรุงกรรมการท่องเที่ยว แสดงรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ

อายุ	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
15-20 ปี	153	43.7	80	22.9
21-30 ปี	123	35.1	150	42.9
31-40 ปี	38	10.9	34	9.7
41-50 ปี	34	9.7	49	14.0
51 ปี ขึ้นไป	2	.6	37	10.6
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ มีอายุระหว่าง 15-20 ปี มากที่สุด รองลงมา อายุระหว่าง 21-30 ปี และมีอายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุด สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ามีอายุระหว่าง 21-30 ปีมากที่สุด รองลงมา อายุระหว่าง 15-20 ปี และมีอายุระหว่าง 31-40 ปี น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ

เพศ	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	211	60.3	191	54.6
ชาย	139	39.7	159	45.4
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 60.30 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์เป็นเพศหญิงเช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 54.60

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลนักท่องเที่ยวยุโรปจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	67	19.1	67	19.1
ปริญญาตรี	276	78.9	255	72.9
สูงกว่าปริญญาตรี	7	2.0	28	8.0
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระมีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 19.1 ปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 78.9 และสูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 2.0 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 19.1 เช่นเดียวกัน ปริญญาตรี คิดเป็น ร้อยละ 72.9 และสูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 8.0

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลนักท่องเที่ยวยุโรปจำแนกตามศาสนา

ศาสนา	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	256	81.70	223	63.7
คริสต์	-	-	8	2.3
อิสลาม	64	19.3	119	34.0
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.7 รองลงมาคือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 19.3 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ามีการนับถือศาสนาพุทธมากที่สุดเช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 63.7 รองลงมาคือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 34.0 และน้อยที่สุดคือศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 2.3

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นักศึกษา	223	63.7	190	54.3
พนักงานเอกชน	13	3.7	10	2.9
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	45	12.9	102	29.1
ข้าราชการเกษียณอายุ	19	5.4	3	0.9
นักธุรกิจ	35	10.0	23	6.6
นักวิชาการ/นักวิชาชีพเฉพาะด้าน	1	0.3	4	1.1
อื่นๆ	14	4.0	18	5.1
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.5 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ กำลังศึกษามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 63.7 รองลงมาคืออาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 12.9 และน้อยที่สุดคืออาชีพนักวิชาการ/นักวิชาชีพเฉพาะด้าน คิดเป็นร้อยละ 0.3 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ากำลังศึกษา คิดเป็นร้อยละ 54.3 มากที่สุดเช่นเดียวกัน รองลงมาคืออาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 29.1 และน้อยที่สุดคือข้าราชการเกษียณอายุ คิดเป็นร้อยละ 0.9

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับรายได้

รายได้	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	302	86.3	194	55.4
10,001-20,000 บาท	6	1.7	60	17.1
20,001-30,000 บาท	38	10.9	60	17.1
30,000 บาท ขึ้นไป	4	1.1	36	10.3
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.6 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.3 รองลงมาคือ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.9 และน้อยที่สุดคือ 30,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.1 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ามีรายได้

ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.4 มากที่สุดเช่นเดียวกัน รองลงมา 10,001 - 20,000 บาท และ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.1 และน้อยที่สุดมีรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.3

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามวิถีชีวิตครอบครัว

วิถีชีวิตครอบครัว	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วัยหนุ่มสาวโสด	267	76.3	248	70.9
คู่สมรสใหม่ ไม่มีบุตร	66	18.9	8	2.3
ครอบครัวที่มีบุตรแล้ว บุตรคนเล็กอายุ ต่ำกว่า 6 ขวบ	6	1.7	26	7.4
ครอบครัวที่มีบุตรโตแล้ว บุตรคนเล็ก อายุมากกว่า 6 ขวบ	6	1.7	31	8.9
ครอบครัวมีบุตรโตแล้ว แต่ยังศึกษาและ อาศัยอยู่กับบิดามารดา	4	1.1	16	4.6
ครอบครัวที่มีบุตรแยกครอบครัวออกไป แล้ว และยังทำงานอยู่			12	3.4
ครอบครัวที่มีบุตรแยกครอบครัวออกไป แล้ว และเกษียณอายุหรือผู้สูงอายุ อยู่คนเดียว (อีกคนหนึ่งตายหรือ หย่าขาด) และยังทำงานอยู่	1	0.3	2	0.6
อยู่คนเดียว (อีกคนหนึ่งตายหรือ หย่าขาด) และเกษียณอายุหรือผู้สูงอายุ			5	1.4
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.7 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ มีวิถีชีวิตครอบครัววัยหนุ่มสาวโสด มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมาคือ คู่สมรสใหม่ ไม่มีบุตรคิดเป็นร้อยละ 18.9 สำหรับ นักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น มีวิถีชีวิตครอบครัววัยหนุ่มสาว โสด มากที่สุด เช่นเดียวกัน

คิดเป็นร้อยละ 70.9 รองลงมาคือครอบครัวที่มีบุตรแล้ว บุตรคนเล็กอายุมากกว่า 6 ขวบ คิดเป็นร้อยละ 8.9

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวนครั้งของการท่องเที่ยวในเขตภาคใต้

จำนวนครั้ง	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-2 ครั้ง	91	26.0	88	25.1
3-4 ครั้ง	117	33.4	73	20.9
5-6 ครั้ง	55	15.7	37	10.6
มากกว่า 6 ครั้ง	87	24.9	152	43.4
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.8 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ มีจำนวนครั้งของการท่องเที่ยวในเขตภาคใต้ 3-4 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.4 รองลงมาคือ 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 26.0 และน้อยที่สุดคือ 5-6 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 15.7สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ามีจำนวนครั้งของการท่องเที่ยวในเขตภาคใต้มากกว่า 6 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.4 รองลงมาคือจำนวน 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.1 และน้อยที่สุดคือจำนวน 5-6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.6

ตารางที่ 4.9 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามความชอบที่มีต่อรูปแบบของการท่องเที่ยว

รูปแบบ	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ท่องเที่ยวอิสระ	225	64.3	208	59.8
ท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์	125	35.7	142	40.6
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.9 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ ส่วนใหญ่มีความชอบที่จะท่องเที่ยวแบบท่องเที่ยวอิสระมากกว่าเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์ คิดเป็นร้อยละ 64.3 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ามีความชอบที่จะท่องเที่ยวอิสระมากกว่าเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์ เช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 59.8

ตารางที่ 4.10 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามลักษณะการท่องเที่ยว

ลักษณะ	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เชิงธรรมชาติ (ทะเล หาดทราย)	268	76.6	211	60.3
เชิงวัฒนธรรม (โบราณสถาน-วัตถุ)	7	2.0	31	8.9
แบบผสมผสาน (การท่องเที่ยวหลาย รูปแบบ)	75	21.4	108	30.9
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.10 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ ชอบท่องเที่ยวลักษณะเชิงธรรมชาติ (ทะเล หาดทราย) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.6 รองลงมาคือ แบบผสมผสาน (การท่องเที่ยวหลายรูปแบบ) คิดเป็นร้อยละ 21.4 และน้อยที่สุดคือ เชิงวัฒนธรรม (โบราณสถาน-วัตถุ) คิดเป็นร้อยละ 2.0 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่าชอบท่องเที่ยวลักษณะเชิงธรรมชาติ (ทะเล หาดทราย) คิดเป็นร้อยละ 60.3 มากที่สุด เช่นเดียวกัน รองลงมาคือแบบผสมผสาน (การท่องเที่ยวหลายรูปแบบ) คิดเป็นร้อยละ 30.9 และน้อยที่สุดคือ เชิงวัฒนธรรม (โบราณสถาน-วัตถุ) คิดเป็นร้อยละ 8.9

ตารางที่ 4.11 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางภาคใต้

ระดับ	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	65	19.6	63	18.0
ปานกลาง	276	78.9	225	64.3
มาก	9	2.6	62	17.7
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.11 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ ได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวภาคใต้ อยู่ในระดับปานกลาง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.9 รองลงมาคือ ได้รับความรู้ระดับน้อย คิดเป็น

ร้อยละ 19.6 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่าได้รับความรู้ในระดับปานกลาง มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 64.3 รองลงมาคือ ได้รับความรู้ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 18.0

ตารางที่ 4.12 การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ระดับ	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทางอินเทอร์เน็ต	81	23.1	102	29.1
ตัวแทนจำหน่าย	6	1.7	25	7.1
กลุ่มบริษัทจัดทัวร์	110	31.4	57	16.3
การบอกต่อจากบุคคลอื่น	144	41.1	162	46.3
อื่น ๆ	9	2.6	4	1.1
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.12 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว การบอกต่อจากบุคคลอื่น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมาคือ กลุ่มบริษัทจัดทัวร์ คิดเป็นร้อยละ 31.4 และน้อยที่สุดคือ ตัวแทนจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 1.7 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่าได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวการบอกต่อจากบุคคลอื่น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.3 เช่นเดียวกัน รองลงมาคือ ทางอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 29.1 และน้อยที่สุดคือ อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.1

ตารางที่ 4.13 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจำแนกตามระยะเวลาการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว

ระยะเวลา	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1 วัน ไป – กลับ	2	6	9	2.6
2 วัน	6	1.7	31	8.9
3 วัน	207	59.1	186	53.1
อื่น ๆ	135	38.6	124	35.4
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.13 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ คิดว่าระยะเวลาที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับการท่องเที่ยว ควรใช้เวลา 3 วัน คิดเป็นร้อยละ 59.1 รองลงมาคือ อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 38.6 และน้อยที่สุดคือ 2 วัน คิดเป็นร้อยละ 1.7 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่าระยะเวลาที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับการท่องเที่ยว ควรใช้เวลา 3 วัน เช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 53.1 รองลงมาคือ อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 35.4 และน้อยที่สุดคือ 1 วัน ไป-กลับ คิดเป็นร้อยละ 2.6

ตารางที่ 4.14 จังหวัดที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติเขตภาคใต้ที่นักท่องเที่ยวประทับใจ

แหล่งท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชุมพร	37	4.6	18	2.2
สุราษฎร์ธานี	42	5.3	69	8.4
นครศรีธรรมราช	12	1.5	35	4.3
ภูเก็ต	289	36.2	216	26.4
พังงา	108	13.5	87	10.6
กระบี่	144	18	156	19.0
ระนอง	36	4	21	2.6
พัทลุง	1	0.1	25	3.1
สตูล	19	2.4	49	6.0
ตรัง	74	9.3	70	8.5
สงขลา	13	1.6	44	5.4
ยะลา	10	1.3	21	2.6
ปัตตานี	6	0.8	8	1.0
นราธิวาส	7	0.9	0	0
รวม	350	100	350	100

ตารางที่ 4.14 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ มีความประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในเขตจังหวัดภูเก็ต มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาคือ จังหวัดกระบี่ คิดเป็นร้อยละ 18.0 และน้อยที่สุดคือ จังหวัดพัทลุง คิดเป็นร้อยละ 0.1 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ามีความประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในเขตจังหวัดภูเก็ต มากที่สุดคิดเป็น

ร้อยละ 26.4 รองลงมาคือ จังหวัดกระบี่ คิดเป็นร้อยละ 19.0 และประทับใจน้อยที่สุด คือ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งไม่มีนักท่องเที่ยวมีความประทับใจเลย

ตารางที่ 4.15 จังหวัดที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขตภาคใต้ที่นักท่องเที่ยวประทับใจ

แหล่งท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชุมพร	23	2.9	50	6.9
สุราษฎร์ธานี	89	11.2	81	11.1
นครศรีธรรมราช	121	15.2	459	21.9
ภูเก็ต	177	22.2	87	12.0
พังงา	47	5.9	30	4.1
กระบี่	109	13.7	53	7.3
ระนอง	3	0.4	16	2.2
พัทลุง	44	5.5	70	9.6
สตูล	24	3.0	39	5.4
ตรัง	8	1.0	30	4.1
สงขลา	7	0.9	29	4.0
ยะลา	43	5.4	24	3.3
ปัตตานี	52	6.5	31	4.3
นราธิวาส	49	6.2	28	3.9
รวม	796	100	727	100

จากตารางที่ 4.15 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ มีความประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตจังหวัดภูเก็ต มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.2 รองลงมาคือ จังหวัดนครศรีธรรมราช คิดเป็นร้อยละ 15.2 และน้อยที่สุดคือ จังหวัดระนอง คิดเป็นร้อยละ 0.4 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ามีความประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.9 รองลงมาคือ จังหวัดภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ 12.0 และประทับใจน้อยที่สุด คือ จังหวัดระนอง คิดเป็นร้อยละ 2.2

ตารางที่ 4.16 เป้าหมายการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

เป้าหมายการท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
พักผ่อน ชื่นชมธรรมชาติ	306	41.6	259	38.6
จัดประชุมสัมมนา	41	5.6	89	13.3
ศึกษาหาความรู้	231	31.4	216	32.2
เยี่ยมเพื่อน / ญาติ	157	21.4	107	15.9
รวม	735	100	671	100

จากตารางที่ 4.16 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ เพื่อพักผ่อน ชื่นชมธรรมชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.6 รองลงมาคือ เพื่อศึกษาหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 31.4 และน้อยที่สุดคือ การจัดประชุมสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 5.6 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ามีเป้าหมายที่จะท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน ชื่นชมธรรมชาติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.6 เช่นเดียวกัน รองลงมาคือ เพื่อศึกษาหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 32.2 และน้อยที่สุดคือ เพื่อจัดประชุมสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 13.3

ตารางที่ 4.17 ประโยชน์ที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว

ประโยชน์ที่ได้รับ จากการท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป	49	6.15	101	12.4
ได้รับความรู้	177	22.0	138	17.0
ความหลากหลายของกิจกรรม	112	13.9	138	17.0
ความเป็นมิตรไมตรีจากคนในท้องถิ่น	86	10.7	117	14.4
บรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว	222	27.6	181	22.2
สภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว	157	19.6	139	14.1
รวม	803	100	814	100

จากตารางที่ 4.17 พบว่าประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวอิสระ ที่ได้รับมากที่สุด คือ บรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 27.6 รองลงมาคือ ได้รับความรู้ คิดเป็นร้อยละ 22.0

และน้อยที่สุด คือ คำนวณค่ากับเงินที่จ่ายไป คิดเป็นร้อยละ 6.15 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่าประโยชน์ที่ได้รับมากที่สุด คือ บรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 22.2 เช่นเดียวกัน รองลงมาคือ ความหลากหลายของกิจกรรมและได้รับความรู้ คิดเป็นร้อยละ 17.0 และน้อยที่สุด คือ ความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป คิดเป็นร้อยละ 12.4

ตารางที่ 4.18 แรงจูงใจสำหรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

แรงจูงใจสำหรับการท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วัฒนธรรมน่าสนใจ	80	9.7	105	12.1
ความสวยงามของธรรมชาติ	268	32.4	257	29.7
อาหารที่หลากหลายและ ถูกหลักอนามัย	18	2.2	77	8.9
คุณภาพของโรงแรมและรีสอร์ท ที่มีคุณภาพสูง	39	4.7	62	7.2
ผู้คนมีจิตใจให้บริการที่ดี	98	11.9	41	4.7
บรรยากาศดี	195	23.6	122	14.1
ความคุ้มค่าของเงิน	9	1.1	41	4.7
ความปลอดภัย	74	8.9	100	11.6
กิจกรรมที่มีความตื่นเต้นและท้าทาย	46	5.6	60	6.9
รวม	827	100	865	100

จากตารางที่ 4.18 พบว่า แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวอิสระชอบการท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ความสวยงามของธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 32.4 รองลงมาคือ บรรยากาศดี คิดเป็นร้อยละ 23.6 และน้อยที่สุดคือ ความคุ้มค่าของเงิน คิดเป็นร้อยละ 1.1 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่า แรงจูงใจสำหรับการท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ความสวยงามของธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 29.7 รองลงมา คือ บรรยากาศดี คิดเป็นร้อยละ 14.1 และน้อยที่สุดคือ ความคุ้มค่าของเงิน คิดเป็นร้อยละ 4.7

ตารางที่ 4.19 บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจท่องเที่ยว

บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ระบุ	31	8.9	60	17.1
บุคคลในครอบครัว	167	47.7	133	38.0
เพื่อน	99	28.3	79	22.6
บุคคลในองค์กรทำงาน	7	2.0	24	6.9
ญาติพี่น้อง	35	10.0	6	1.7
คนรัก	11	3.1	48	13.7
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.19 พบว่าบุคคลที่ร่วมตัดสินใจมากที่สุด สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ คือ บุคคลในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมาคือ เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 28.3 และน้อยที่สุดคือ บุคคลในองค์กรทำงาน คิดเป็นร้อยละ 2.0 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ามีบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุดคือ บุคคลในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมาคือ เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 22.6 และน้อยที่สุดคือ ญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 1.7

ตารางที่ 4.20 ระดับของค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวต่อครั้ง

ระดับค่าใช้จ่ายต่อครั้ง	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ระบุ	35	10.0	-	-
ต่ำกว่า 3,000 บาท	140	40.0	92	26.3
3,000-6,000 บาท	85	24.3	102	29.1
6,001-10,000 บาท	69	19.7	36	10.3
10,001-20,000 บาท	18	5.1	43	12.3
มากกว่า 20,000 บาท	3	.9	17	4.9
รวม	350	100.0	350	100.0

จากตารางที่ 4.20 พบว่านักท่องเที่ยวอิสระ คิดว่าการใช้จ่ายที่เหมาะสมมากที่สุดต่ำกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคือ 3,000-6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.3 และน้อยที่สุดคือ มากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่า ระดับการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่เหมาะสมมากที่สุด คือ 3,000-6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.1 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.3 และน้อยที่สุดคือ มากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.9

ตารางที่ 4.21 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต้นทุนค่าใช้จ่ายสำหรับท่องเที่ยว	147	18.6	166	19.3
ความปลอดภัย	248	31.4	191	22.3
ช่วงเวลาที่เหมาะสม	59	7.5	170	19.8
ระยะทาง	65	8.2	62	7.2
ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว	127	16.1	131	15.3
อาหารที่พัก	129	16.3	80	9.3
สมาชิกร่วมเดินทาง	14	1.8	58	6.8
รวม	789	100	858	100

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เพื่อการท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 31.4 รองลงมาคือ ต้นทุนค่าใช้จ่ายสำหรับท่องเที่ยว คิดเป็น ร้อยละ 18.6 และน้อยที่สุดคือ สมาชิกร่วมเดินทางคิดเป็นร้อยละ 1.8 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์นั้น พบว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมากที่สุด คือ ความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมา คือ ช่วงเวลาที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 19.8 และน้อยที่สุด คือ สมาชิกร่วมเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 6.8 เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวอิสระ

ตารางที่ 4.22 รูปแบบการท่องเที่ยวครั้งต่อไป

ตัดสินใจ	นักท่องเที่ยวอิสระ		นักท่องเที่ยวกับ กลุ่มจัดทัวร์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ท่องเที่ยวอิสระ	251	71.7	286	76.6
ท่องเที่ยวกับบริษัทจัดทัวร์	99	28.3	82	23.4
รวม	350	100	350	100

จากตารางที่ 4.22 การตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวครั้งต่อไปของนักท่องเที่ยวอิสระและนักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์ พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวอิสระมากกว่าการท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์ คิดเป็นร้อยละ 71.70 และ 76.60 ตามลำดับ

1.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มจัดทัวร์ จากการสอบถามกลุ่มจัดทัวร์เกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวภาคใต้ แสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 4.23 ลักษณะของโปรแกรมแหล่งท่องเที่ยวที่จำหน่ายได้ดี

ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เชิงธรรมชาติ	24	70.59
เชิงวัฒนธรรม	4	11.76
ท่องเที่ยวแบบผสมผสาน	6	17.65
รวม	34	100

จากตารางที่ 4.23 พบว่ากลุ่มจัดทัวร์สามารถจำหน่ายโปรแกรมการท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.59 รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวแบบผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 17.65 และน้อยที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 11.76

ตารางที่ 4.24 ระยะเวลาการนำเที่ยว

ระยะเวลานำเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1 วัน	5	11.36
2 วัน	8	18.18
3 วัน	16	36.36
มากกว่า 3 วัน	15	34.10
รวม	44	100

จากตารางที่ 4.24 พบว่ากลุ่มจัดทัวร์จัดระยะเวลาการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ใช้เวลา 3 วัน คิดเป็นร้อยละ 36.36 รองลงมาคือ มากกว่า 3 วัน คิดเป็นร้อยละ 34.10 และน้อยที่สุดคือ 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 11.36

ตารางที่ 4.25 ปัจจัยที่คำนึงถึงการจัดโปรแกรม

ปัจจัยที่คำนึงถึงการจัดโปรแกรม	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย	11	23.40
สิ่งที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว	14	29.78
สิ่งอำนวยความสะดวก (อาหารและที่พัก)	10	21.28
ความปลอดภัย	4	8.50
ความสัมพันธ์ในการเดินทาง	1	2.13
ราคา	2	4.26
ได้เที่ยวครบโปรแกรมที่จัดไว้	1	2.13
การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว	2	4.26
ความต้องการของลูกค้า	2	4.26
รวม	47	100.00

จากตารางที่ 4.25 พบว่ากลุ่มจัดทัวร์คำนึงถึง สิ่งที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.78 รองลงมา คือ กลุ่มลูกค้าเป้าหมายและสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ

1.3 ข้อมูลทั่วไปสำหรับชุมชนและบุคคลในหน่วยงานของรัฐ จากการสอบถามข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการท่องเที่ยวภาคใต้ โดยสอบถามชุมชนและบุคคลในหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบต่อแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ แสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 4.26 แบบสอบถามสำหรับชุมชนและบุคคลในหน่วยงานของรัฐ

ผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
บุคลากรในหน่วยงานของรัฐ	70	33.33
สมาชิกในชุมชน	140	66.67
รวม	210	100

จากตารางที่ 4.26 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นสมาชิกในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และ บุคลากรในหน่วยงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 33.33

ตารางที่ 4.27 การมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ลักษณะการมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
1. สอดส่องดูแลและป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวทำลายสิ่งแวดล้อม	112	15.71
2. รณรงค์ให้เยาวชนรุ่นใหม่มีความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว	98	13.74
3. จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปลูกฝังให้ชุมชนคนอื่น ๆ รู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว	86	12.06
4. เข้าร่วมประชุมกับ อบจ. อบต. เพื่อรับฟังนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	62	8.70
5. ร่วมกันจัดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนคำนึงถึงคุณภาพและราคาไม่แพง	64	8.98
6. ช่วยดูแลเรื่องความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว	112	15.71
7. รักษาความสะอาดและการจัดการขยะมูลฝอย	105	14.72
8. จัดทำป้ายบอกทางบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	75	10.38
รวม	713	100

จากตารางที่ 4.27 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐ ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดคือ สอดส่องดูแลและป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวทำลาย สิ่งแวดล้อม ตลอดจนช่วยดูแลเรื่องความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 15.71 รองลงมา คือ รักษาความสะอาดและการจัดการขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 14.72 และน้อยที่สุด คือ เข้าร่วมประชุมกับ อบจ. อบต. เพื่อรับฟังนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไทย คิดเป็นร้อยละ 8.70

ตารางที่ 4.28 การส่งเสริมและชักนำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ลักษณะการมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
1.จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	70	15.45
2.จัดอบรมอาสาสมัครนำเที่ยวให้กับชุมชน	32	7.06
3.จัดอบรมผู้นำชุมชนด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว	44	9.71
4.สนับสนุนการวิจัยด้านการท่องเที่ยว	30	6.62
5.ปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว	45	9.94
6.พัฒนาเส้นทางคมนาคมที่นำสู่แหล่งท่องเที่ยว	48	10.60
7.จัดกิจกรรมรณรงค์การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม	64	14.13
8.จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม	38	8.39
9.มีการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	26	5.74
10.ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อต่าง ๆ	56	12
รวม	453	100

จากตารางที่ 4.28 เมื่อสอบถามบุคคลของรัฐ เรื่องการส่งเสริมและชักนำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พบว่า การช่วยจัดทำแผนพัฒนาท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 15.45 รองลงมาคือ จัดกิจกรรมรณรงค์การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 14.13 และน้อยที่สุดคือ มีการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 5.74

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็งหรือจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้

จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. ความประทับใจแหล่งเที่ยวของนักท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ – ทะเล - เกาะ	160	36.95
2. การคมนาคมสามารถเดินทางได้สะดวก	145	33.49
3. ทำกิจกรรมได้หลากหลาย	128	29.56
รวม	433	100

จากตารางที่ 4.29 พบว่าจุดแข็งหรือจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้ ชุมชน และบุคลากรของรัฐ เห็นว่าความประทับใจแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ทะเล และเกาะเด่นที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.95 รองลงมาคือ การคมนาคมสามารถเดินทางได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 33.49 และน้อยที่สุดคือ ทำกิจกรรมได้หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 29.56

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้

จุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล	167	38.21
2. ใช้เวลาในการเดินทางมาก	149	34.10
3. ขาดการโฆษณาและประชาสัมพันธ์	121	27.69
รวม	437	100

จากตารางที่ 4.30 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อน คือ ไม่สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล คิดเป็นร้อยละ 38.21 รองลงมาคือ ใช้เวลาในการเดินทางมาก คิดเป็นร้อยละ 34.10 และน้อยที่สุดคือ ขาดการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 27.69

ตารางที่ 32 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้

โอกาสของการพัฒนา	จำนวน	ร้อยละ
1. สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล	120	29.70
2. มีแหล่งท่องเที่ยวมาก	139	34.41
3. ลักษณะแหล่งท่องเที่ยวท้าทายและสร้างความตื่นเต้น	145	35.89
รวม	404	100

จากตารางที่ 32 พบว่า โอกาสของแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้นั้น ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวมีความท้าทายและสร้างความตื่นเต้น คิดเป็นร้อยละ 35.89 รองลงมา คือ มีแหล่งท่องเที่ยวมากและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวท้าทายและสร้างความตื่นเต้น ตามลำดับ

ตารางที่ 33 อุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้

อุปสรรคต่อการพัฒนา	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหารัษฎรรมชาติ	152	34.23
2. ปัญหาผลกระทบจากสถานการณ์ก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดน	148	33.34
3. งบประมาณไม่เพียงพอ	144	32.43
รวม	444	100.00

ตารางที่ 33 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคต่อการพัฒนา คือ ปัญหารัษฎรรมชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.23 รองลงมาคือ ปัญหาผลกระทบจากสถานการณ์ก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ คิดเป็นร้อยละ 33.34 และน้อยที่สุดคือ งบประมาณไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 32.43

เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยว พบว่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการลักลอบพรณไม้และพันธุ์พืชจากแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะพันธุ์พืชที่มีลักษณะแปลกใหม่ ยังมีการลักลอบยิงสัตว์ป่า ตลอดจน ต้นไม้บางส่วนถูกทำลายและทำให้แหล่งน้ำสกปรกเนื่องจาก การไม่มีจิตสำนึกของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีผลกระทบต่อสังคมหรือชุมชน กล่าวคือ บางแห่งนักท่องเที่ยวแต่งกายตามธรรมเนียมแต่ไม่เหมาะสมกับประเพณีของไทยทำให้เกิดการลอกเลียนแบบที่ผิด และบางครั้งมีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว พบว่าชุมชนร่วมกันจัดเวรยามบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

เพื่อดูแลความปลอดภัย การลักลอบต่าง ๆ และร่วมกันจัดทำป้ายบอกชนบทธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ จากข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวภาคใต้ ตลอดจนข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มจัดทัวร์ กลุ่มชุมชนและบุคลากรในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวของภาคใต้และการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยว ดังกล่าวแสดงผลการวิจัยในระยะที่ 2

ชุมชนและบุคลากรในหน่วยงานของรัฐได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวในครั้งนี้ ดังนี้

1. สถานศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรการท่องเที่ยว ควรทดลองจัดเส้นทางการท่องเที่ยวตามแหล่งที่ไม่เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวใหม่

2. ผู้ให้บริการจัดทัวร์ท่องเที่ยว ควรกระจายแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายมากขึ้น

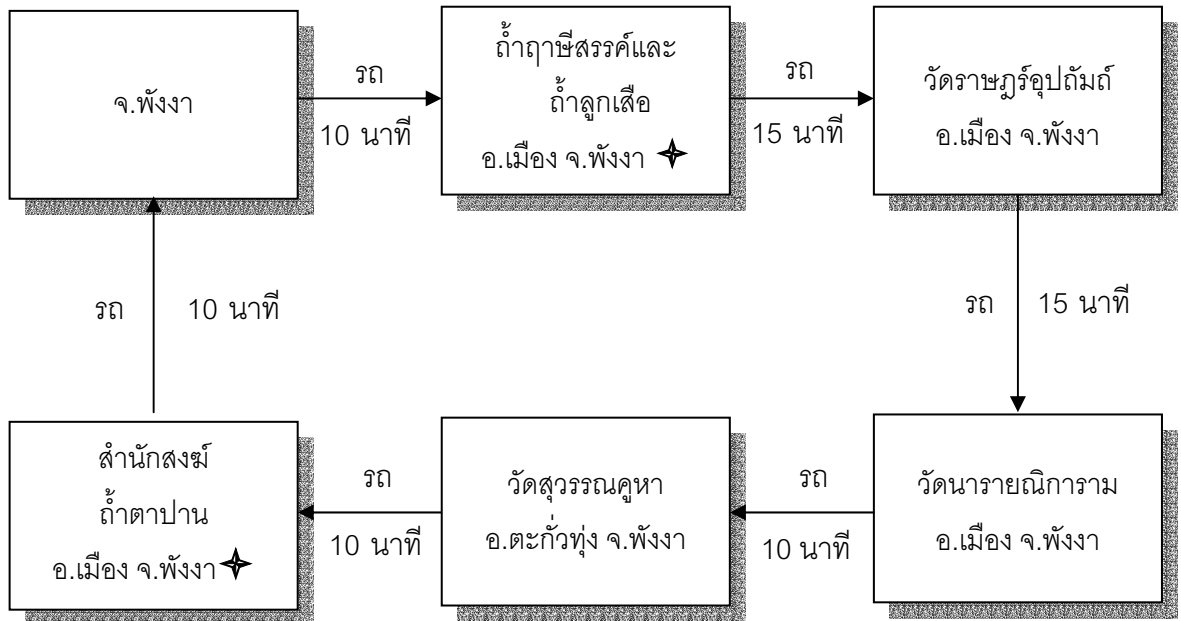
คำถามการวิจัยข้อ 2 โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว 14 จังหวัดภาคใต้ ของประเทศไทย ควรเป็นอย่างไร สำหรับการจัดการท่องเที่ยวของภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเส้นทางการท่องเที่ยวผสมผสาน ทั้งสามกรณี ดังกล่าวได้จัดเป็นเส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระและนักท่องเที่ยวกับกลุ่มจัดทัวร์มีข้อมูลดังต่อไปนี้

1. เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้จัดเส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระและกับกลุ่มจัดทัวร์ โดยจัดเส้นทางเป็นระยะเวลา 1 วัน 2 วัน และ 3 วัน ดังนี้

1.1 นักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน 3 เส้นทาง มีรายละเอียดดังนี้

เส้นทางที่ 1 วัฒนธรรมโบราณคดีสมบัติโลก

- 08.00 น.   - พร้อมเดินทางออกจากจังหวัดพังงา
                   - ถ้ำฤๅษีสวรรค์และถ้ำลูกเสือ
                   - วัดราษฎร์อุปัถม์ภ
                   - วัดนารายณ์การาม
                   - วัดสุวรรณคูหา
                   - สำนักสงฆ์ถ้ำตาปาน
 17.00 น.   - เข้าที่พักจังหวัดพังงา

ภาพที่ 4.1 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

ถ้ำถ้ำชีสรรค์ และถ้ำลูกเสือ อยู่ในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ถนนเขาช้าง ริมถนนเพชรเกษม เยื้องกับศาลากลางจังหวัด ถ้ำถ้ำชีสรรค์และถ้ำลูกเสือเป็นถ้ำที่สามารถทะลุถึงกันได้ ถ้ำถ้ำชีสรรค์อยู่ด้านหน้าถ้ำลูกเสือ ภายในถ้ำทั้งสองเย็นสบาย มีธารน้ำใสและมีหินงอกหินย้อย ด้านหน้าถ้ำริมถนนเพชรเกษม ทางสำนักงานเทศบาลจัดเป็นสวนสาธารณะ

วัดราษฎร์อุปถัมภ์ อยู่ที่หมู่ 2 ตำบลกระโสม ตามทางหลวงหมายเลข 4 (พังงา-ภูเก็ต) ห่างจากตัวเมืองพังงาประมาณ 9 กิโลเมตร บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 30 จะมีถนนลาดยาง แยกเข้าขวามือไปอีก 1 กิโลเมตร วัดสุวรรณคูหานี้ชาวบ้านทั่วไป เรียกว่า “วัดถ้ำ” เป็นวัดสำคัญของจังหวัดพังงา เนื่องจากเป็นโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และทางโบราณคดี บริเวณที่ตั้งวัดมีภูเขา ซึ่งมีถ้ำใหญ่น้อย ถ้ำที่สำคัญ ได้แก่ ถ้ำใหญ่ ถ้ำแจ้ง ถ้ำมืด และถ้ำแก้วโดยถ้ำใหญ่อยู่ตอนล่างสุด ตลอดความยาวของถ้ำประดับตกแต่งด้วยกระเบื้อง ถ้วย จานเชิงลายคราม และเบญจรงค์ ถ้ำใหญ่นี้ใช้เป็นวิหารมีพระพุทธรูปต่าง ๆ ประดิษฐานอยู่หลายองค์ ที่สำคัญ คือ พระพุทธไสยาสน์ มีความงดงามมาก นอกจากนั้นยังมีพระปรมาภิไธยย่อของพระเจ้าแผ่นดินและพระราชวงศ์หลายพระองค์ เช่น จปร. ปปร. ภปร. รพ. เป็นต้น นอกจากนั้นบริเวณหน้าถ้ำยังเป็นที่อยู่อาศัยของฝูงลิงจำนวนมากที่ลงมาหาอาหาร เก็บค่าเข้าชมเฉพาะชาวต่างชาติ คนละ 10 บาท

วัดนารายณิการาม ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลเหล ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 14 กิโลเมตร หรือตามทางหลวงหมายเลข 401 (ตะกั่วป่า-สุราษฎร์ธานี) จะมีทางแยกขวาเข้าไป 2 กิโลเมตร เป็นที่ประดิษฐานเทวรูปพระนารายณ์ เทวรูปพระลักษณ องค์จำลอง ซึ่งองค์จริงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต และเทวรูปพระแม่นางสีดา (นางสีดา) ซึ่งเป็นองค์จริง นอกจากนี้ยังพบศิลาจารึกอายุ 1,300-1,400 ปี ที่ขุดได้บริเวณยอดเขาเลียง อยู่ภายในวัด รูปสลักเหล่านี้มีความสำคัญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมือง “ตะโกลา” (ชื่อเดิมของเมืองตะกั่วป่า) และการเผยแพร่เข้ามาของวัฒนธรรมอินเดียในภูมิภาคแถบนี้

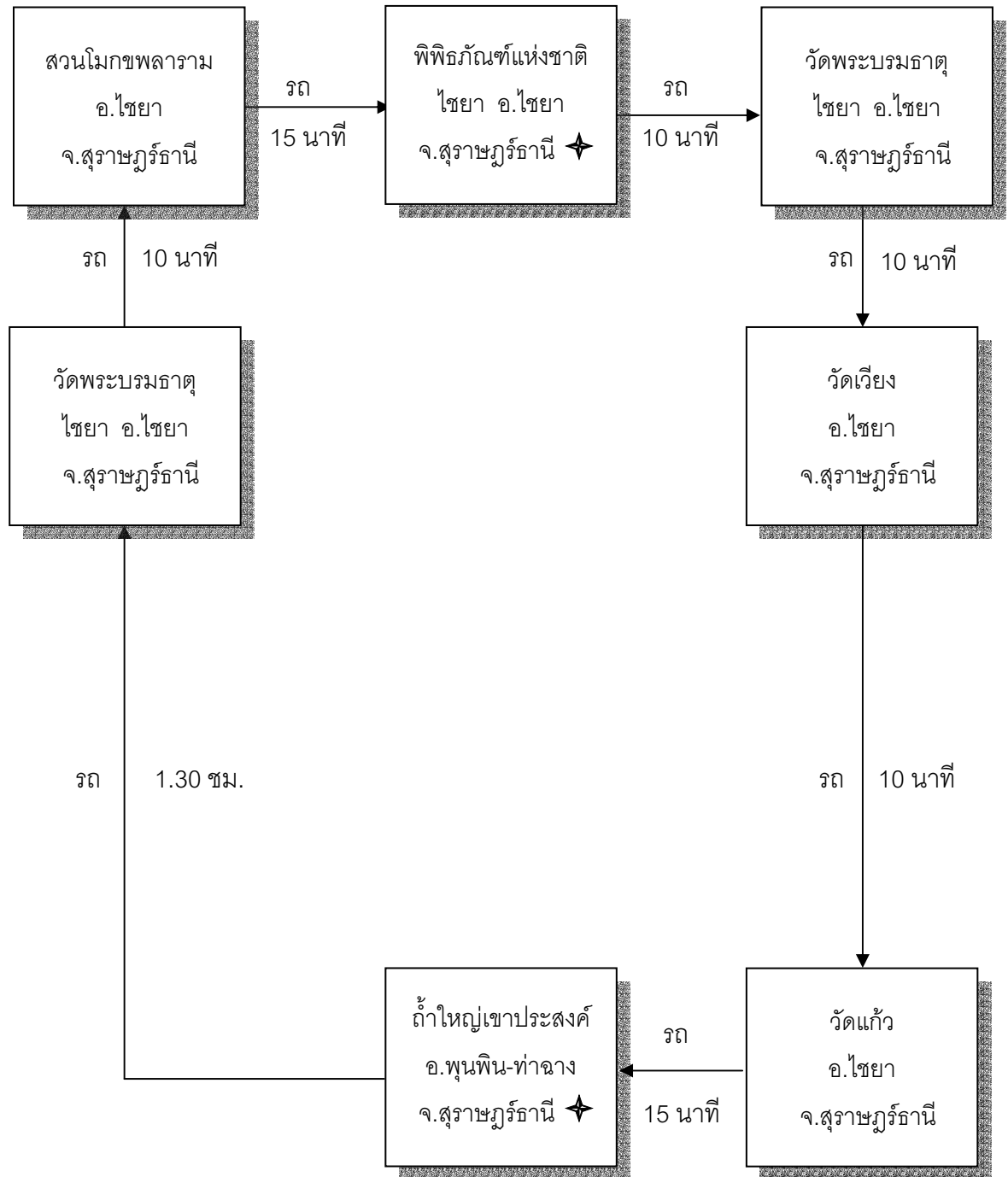
วัดสุวรรณคูหา หมู่ที่ 2 ตำบลกระโสม อำเภอตะกั่วทุ่งการเดินทาง ใช้เส้นทางสายพังงา-โคกกลอย(ทางหลวงหมายเลข 4) ไป 7 กิโลเมตรถึงหลักกิโลเมตรที่ 31 อำเภอตะกั่วทุ่งจะมีถนนลาดยางแยกเข้าขวามือไปอีก 1 กิโลเมตร วัดสุวรรณคูหานี้ ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า “วัดถ้ำ” เป็นวัดที่น่าสนใจและมีความสำคัญที่สุดของจังหวัดพังงา เนื่องจากเป็นโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ในบริเวณที่ตั้งวัดมีภูเขาสูงหนึ่งซึ่งเขาภูนี้ มีถ้ำใหญ่หลายแห่งทั้งที่ต่ำและที่สูง ถ้ำที่สำคัญมี ถ้ำใหญ่ ถ้ำแจ้งถ้ำมืด และถ้ำแก้ว ถ้ำใหญ่อยู่ตอนล่างสุด เวลาเข้าถ้ำจะต้องผ่านก่อนเสมอ มีขนาดใหญ่กว่าถ้ำอื่น กว้างประมาณ 20 เมตรเศษ ยาวประมาณ 40 เมตรเศษ พื้นถ้ำเรียบ เพดานโค้งครึ่งวงกลมเหมือนประทุนเรือ ตลอดความยาวของ ถ้ำประดับตกแต่งด้วยกระเบื้องถ้วยจานเชิงลายครามและเบญจรงค์ขนาดต่างๆ ถ้ำใหญ่ใช้เป็นวิหารมีพระพุทธรูปปูนปั้นต่าง ๆ ประดิษฐานอยู่จำนวนหลายองค์ที่สำคัญคือ พระพุทธรูปไสยาสน์ ขนาดยาว 7 วา 2 ศอก องค์หนึ่งสวยงามมาก นอกจากนั้นยังมีพระปรมาภิไธยย่อของพระเจ้าแผ่นดินและพระราชวงศ์หลายพระองค์

สำนักสงฆ์ถ้ำตาปาน สำนักสงฆ์ถ้ำตาปาน อยู่ตำบลท้ายช้าง ในตัวเมืองพังงาหากเดินทางจากภูเก็ตเข้าตัวเมืองพังงา ผ่านศาลากลางจังหวัดพังงาประมาณ 600 เมตร ด้านซ้ายมือเลี้ยวเข้าไปประมาณ 400 เมตร จะถึงสำนักสงฆ์ ภายในมีสะพานชื่อว่า “สะพานมังกรข้ามนรก” ข้ามสะพานไปเป็นถ้ำ ภายในถ้ำมีน้ำตก ธารน้ำไหล ลานธรรมเพชร เจดีย์สามยอด ปราสาทหินน้อย เต่าหินพันปี เป็นต้น

เส้นทางที่ 2 ตระการตาประติมากรรม

- 08.00 น. - พร้อมเดินทางออกจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- สวนโมกขพลาราม
  - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา
  - วัดพระบรมธาตุไชยา
  - วัดเวียง

- วัดแก้ว
  - ถ้ำใหญ่เขาประสงค์
- 17.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 4.2 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ
ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

สวนโมกขพลาราม สวนโมกขพลาราม หรือวัดธารน้ำไหล อยู่บริเวณเชิงเขาพุทธทอง
แยกจากทางหลวงหมายเลข 41 ก่อนถึงตลาดไชยาเล็กน้อย ตรงหลักกิโลเมตร ที่ 134 เดิมชื่อวัดธาร
น้ำไหล มีท่านพุทธทาสภิกขุเป็นผู้ริเริ่มสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2502 เพื่อเป็นสถานที่แสวงหาความสงบ
และศึกษาธรรมะ เป็นสำนักสงฆ์ ที่ตั้งอยู่ในอุทยานที่สวยงามตามธรรมชาติ และสงบร่มรื่นเหมาะแก่
การวิปัสสนาธรรม มีศาลา โรงธรรม ประมวลภาพบทกวี และคติธรรมไว้จำนวนมากซึ่งเรียกว่า
โรงมหรสพแห่งวิญญาน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา ตั้งอยู่ที่วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร
ตำบลเวียง อำเภอไชยา เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี อาคาร
หลังแรกด้านหน้าจัดแสดงประติมากรรมศิลาและสำริดที่ค้นพบในเมืองไชยาเก่า ได้แก่ เทวรูป
ปพระนารายณ์ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ส่วนอาคารที่สอง เป็นที่จัดแสดงหลักฐาน สมัยก่อน
ประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย อยุธยา นอกจากนี้ยังจัดแสดง งานประณีต
ศิลป์ต่าง ๆ อีกมากมาย การเดินทาง จากตัวเมืองสุราษฎร์ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลขที่ 41
ประมาณ 50 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายบริเวณ ก.ม. ที่ 134 จะถึงสวนโมกขพลาราม ส่วนวัด พระบรม
ธาตุไชยาราชวรวิหาร ตั้งอยู่ห่างจากสวนโมกขพลาราม 3 กิโลเมตร สำหรับรถโดยสารประจำทางที่
ผ่าน แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวได้แก่ รถโดยสารสายสุราษฎร์ธานี-ระนอง และสุราษฎร์ธานี-ชุมพร
นอกจากนี้ยังมีรถแท็กซี่บริการในเส้นทางสุราษฎร์ธานี-ไชยา อีกด้วย

วัดพระบรมธาตุไชยา อยู่ตำบลเวียง ห่างจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานี ประมาณ
54 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 41 และแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 4011 เลี้ยวซ้ายบริเวณ
กิโลเมตรที่ 137 องค์พระเจดีย์เป็นโบราณสถาน ที่สร้างขึ้นตามแบบลัทธิมหายาน ตั้งแต่ครั้ง
อาณาจักรศรีวิชัยรุ่งเรือง รอบองค์พระธาตุมีเจดีย์เล็กๆ 4 ทิศ ล้อมรอบด้วยวิหารคด ซึ่งประดิษฐาน
พระพุทธรูปเก่าแก่ขนาดต่างๆ โดยรอบทั้ง 4 ด้าน พระธาตุไชยานับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญทาง
พุทธศาสนาของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พระบรมธาตุไชยา เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของ
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นับเป็นปูชนียสถานสำคัญคู่บ้านคู่เมือง ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และ
เป็นหนึ่งในสามของ โบราณสถานอันศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชาของภาคใต้ ได้แก่ เจดีย์ พระมหาธาตุ
จังหวัดนครศรีธรรมราช และพระพุทไธยาสน์ถ้ำคูหาภิมุข จังหวัดยะลา พระบรมธาตุไชยา
อยู่ในวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก และเป็นวัดโบราณของจังหวัด
ตั้งอยู่เลขที่ 50 หมู่ที่ 3 ตำบลเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ห่างจากที่ว่าการอำเภอ

ประมาณ 2 กิโลเมตร ห่างจากสถานีรถไฟทางตะวันตกประมาณ 1 กิโลเมตรมีถนนรักษนรกกิจ ตัดผ่านหน้าวัด จากคำบอกเล่าของชาวเมืองไชยาได้มีตำนานที่เล่าขานเกี่ยวกับเจดีย์พระบรมธาตุ ไชยาว่า ครั้งหนึ่งมีพี่น้องชาวอินเดียนสองคนชื่อ ปะหมอ กับปะหมัน ทั้งสองเดินทางโดยเรือใบเข้ามาถึงเมืองไชยา ได้พาบริวารขึ้นบกที่บ้านนาค่ายตรงวัดหน้าเมือง ในตำบลเลเม็ด เจ้าเมืองมอบให้ ปะหมอ ซึ่งเป็นนายช่างมีความเชี่ยวชาญการก่อสร้าง สร้างเจดีย์พระบรมธาตุไชยา ครั้นเสร็จก็ตัดมือตัดเท้า เสีย เพื่อมิให้ปะหมอไปสร้างเจดีย์ที่ดงามเช่นนี้ ให้ผู้ใดทนบาดพิษบาดแผลไม่ได้ถึงแก่ความตาย เจ้าเมืองได้หล่อรูปพระโพธิสัตว์ อวโลกิเตศวรไว้ เป็นเครื่องหมายแทนตัวหมอ ส่วนน้องชายที่ชื่อปะหมันได้ไปครองเกาะพัดหมัน และตั้งรากอยู่ที่นั่นจนกระทั่งสิ้นชีวิต สถานที่ตั้งบ้านเรือนของปะหมันนั้นเป็นที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง มีนาล้อมเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่เศษ สมัยโบราณที่นี้ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านมาก คณะมนิราห์ที่เดินทางผ่านจะต้องหยุดไหว้รำร้อง ถวายมือ คณะใดไม่เคารพคนในคณะจะชัก หรือเกิดเหตุขัดข้องต่างๆ ถ้าใครไปตั้งคอกเลี้ยงหมูในบริเวณดังกล่าวหมูจะตายหมดทั้งคอก เจดีย์พระบรมธาตุไชยาเป็นสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัยองค์เดียวที่ยังอยู่ในสภาพที่ดีที่สุด สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 ไม่ปรากฏประวัติการสร้างและผู้สร้าง เข้าใจว่าสร้างในขณะที่เมืองไชยาสมัยศรีวิชัยกำลังเจริญรุ่งเรืองสูงสุด หลักฐานที่ยืนยันถึงอาณาจักรศรีวิชัยอายุ ไม่ต่ำกว่า 1200 ปี จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ใช้ภาพของเจดีย์พระบรมธาตุนี้เป็นสัญลักษณ์ ในดวงตราประจำจังหวัดและเป็นสัญลักษณ์ในธงประจำกอง และผ้าพันคอลูกเสือด้วย ซึ่งถือกันว่าถ้าใครไปเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี หากไม่ได้ไปนมัสการ พระบรมธาตุไชยาแล้วก็เหมือนกับยังไปไม่ถึงจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนทางด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมนั้น มีลักษณะเป็นเจดีย์องค์เดียว ในปัจจุบันที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ที่สุด โดยองค์เจดีย์พระบรมธาตุมีความสูงจากฐานใต้ดินถึงยอด 24 เมตร ตั้งอยู่บนฐาน สี่เหลี่ยมสูงย่อเก็จ ฐานฐานวัดจากทิศตะวันตกยาว 13 เมตร ฐานนี้สร้างก่อนสมัยที่พระยาภิวัฒน์ (หนู ตีลโล) จะบูรณะ ตั้งอยู่บนผิวดินซึ่งมีระดับต่ำกว่าพื้นดินปัจจุบันทางวัดได้ขุด บริเวณโดยรอบฐานเป็นเสมือนสระกว้างประมาณ 50 เซนติเมตร ลึกประมาณ 60-70 เซนติเมตร เพื่อให้ฐานเดิม ปัจจุบันมีน้ำขังอยู่รอบฐานตลอดปี บางปีในหน้าแล้งรอบๆ ฐานเจดีย์พระบรมธาตุ จะแห้ง มีตาน้ำพุ ขึ้นมา ซึ่งชาวบ้านถือว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์สามารถแก้โรคภัยต่างๆ ได้ ต่อมาทางวัด ได้ใช้ปูนซีเมนต์ ปิดตาน้ำเสีย โดยองค์เจดีย์พระบรมธาตุเป็นทรงสี่เหลี่ยมจตุรมุขย่อมุขด้านหน้าหรือมุขด้านตะวันออก เปิดมีบันไดขึ้นสำหรับให้ประชาชนเข้าไปนมัสการพระพุทธรูปภายในเจดีย์ เมื่อเข้าไปภายในจะเห็นองค์พระเจดีย์หลวง เห็นผนังก่ออิฐแบบไม่สอปูนลดหลั่นกันขึ้นไปถึงยอดมุข อีกสามด้านที่บัพทุกชั้นมีเจดีย์ทิศหรือเจดีย์บริวารตั้งซ้อนอยู่ด้วย หลังคาทำเป็น 3 ชั้นลดหลั่น กันขึ้นไปแต่ละชั้นประดับรูปวง

โค้งขนาดเล็กและสถาปัตยกรรมรวม 24 องค์ เหนือขึ้นไปเป็นส่วนยอด ซึ่งได้รับการซ่อมแซมครั้งใหญ่ ในรัชกาลที่ 5 เป็นการบูรณะปฏิสังขรณ์ยอดเจดีย์ที่เดิมหักลงมาถึงคอ ระวัง ทำให้เห็นลวดลายละเอียดเสียหายมาก รวมทั้งฐานเจดีย์ที่จมอยู่ใต้ดินได้ขุดดินโดยรอบฐาน พระเจดีย์ และทำลายรากไม้ในบริเวณนั้นแล้ว ก่ออิฐถือปูนตลอดเพื่อให้เห็นฐานเดิมของเจดีย์ อีกทั้งลวดลายประดับเจดีย์ ได้มีการสร้างเพิ่มเติมใหม่ด้วยปูนปั้นเกือบทั้งหมด เป็นลายปั้นใหม่ ตามความคิดของผู้บูรณะ มิได้อาศัยหลักทางโบราณคดี รวมถึงลานระหว่างเจดีย์และพระระเบียง เปลี่ยนจากอิฐหน้าวัวเป็นกระเบื้องซีเมนต์ จนถึงในรัชกาลปัจจุบัน พ.ศ.2521-2522 ได้รับการ บูรณะปฏิสังขรณ์ใหญ่อีกครั้ง โดยการบูรณะ ในครั้งนี้เป็นการซ่อมแซมของเก่าที่มีอยู่เดิมให้คง สภาพดี เพื่อไว้เป็นปูชนียสถานที่สำคัญของชาติสืบต่อไป

วัดเวียง วัดเวียง ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านเวียง ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำวังในเขตตำบล อ้อมแรด อำเภอไชยา เป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์คู่กับเมืองไชยา ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านในด้านสถาปัตยกรรม ถือว่าเป็นวัดที่มีฝีมือสกุลช่างที่ยอดเยี่ยม มีความสำคัญคล้ายคลึงกับ วัดปงยางคก และวัดไหล่หิน ตามพงศาวดารเมืองเกืงกล่าวไว้ว่า วัดเวียงสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2192 โดยขุนด่านสุดตาได้เป็นอุปาสกอยู่ในวัดพระธาตุลำปางหลวง มีลูกสามคนได้ร่วมกันสร้างวัดเวียงเกืง และได้มีการบูรณะซ่อมแซมตลอดมา มีศิลปกรรมที่น่าสนใจคือ

- ชุ่มประตู่โขง มีลักษณะที่ได้รับอิทธิพลรูปแบบจากวัดพระธาตุลำปางหลวง แต่ฝีมือการสร้างเป็นงานช่างฝีมือพื้นบ้าน

- วิหาร เป็นวิหารโล่ง ยอดจั่วซ้อนกันภายในวิหารมีชุ่มพระพุทธรูป รูปลักษณะ เหมือน ชุ่มประตู่โขง ประดิษฐานพระประธาน เหมือนวิหารหลวงวัดพระธาตุลำปางหลวงวิหาร วัดเวียงเป็นตัวอย่างของวิหารล้านนาดั้งเดิม ที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคต่อมา

- หอพระธรรม เป็นอาคารเครื่องไม้ชั้นเดียว หลังคาปั้นหย้าซ้อนกันสองชั้น อาคาร เป็นแบบปิดล้อมมีช่องหน้าต่าง ลักษณะเป็นเรือนของเมืองเกืง ปัจจุบันใช้เป็นที่พักเก็บรวบรวมวัตถุโบราณของวัด เป็นอาคารที่มีค่าทางสถาปัตยกรรมอีกแห่ง

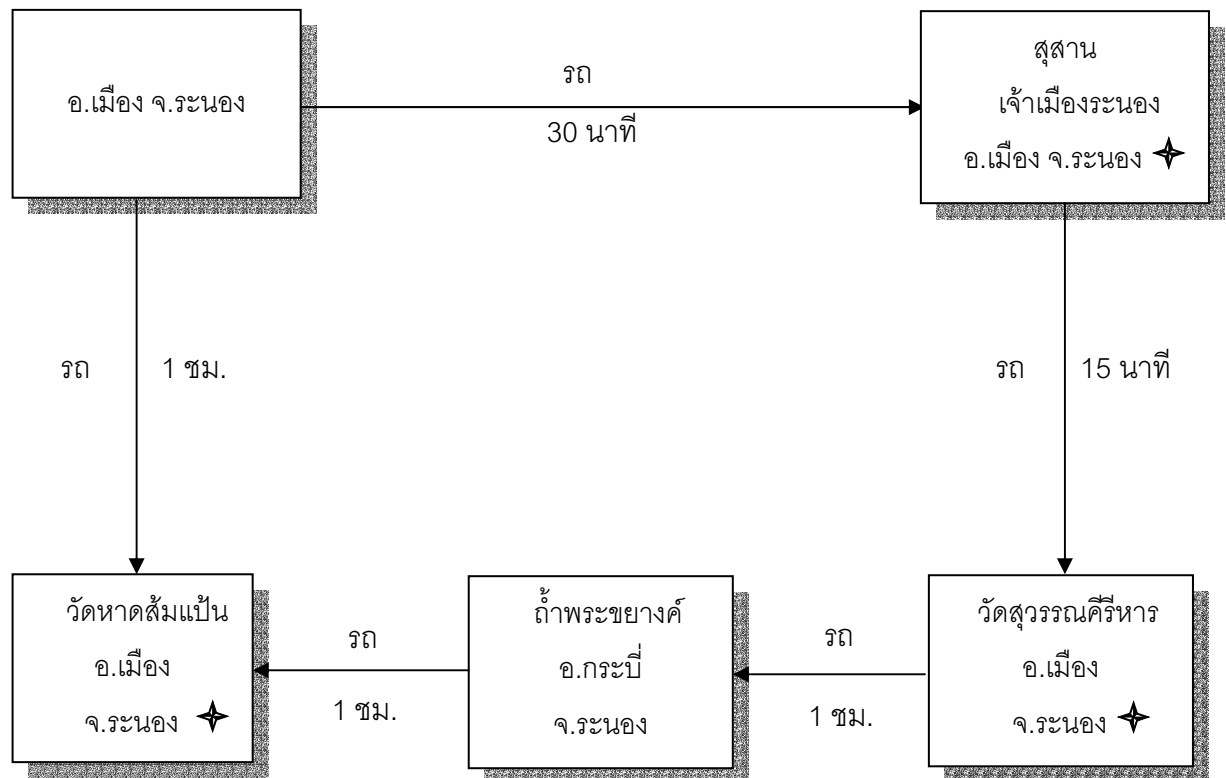
วัดแก้ว วัดรัตนารามหรือวัดแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านวัดแก้ว เลขที่ 124 หมู่ที่ 2 อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเนื้อที่ประมาณ 12 ไร่เศษ วัดรัตนารามหรือวัดแก้วเป็นวัดเก่าแก่ ไม่ทราบแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด แต่สันนิษฐานว่าสร้างร่วมสมัยเดียวกับพระบรมธาตุไชยา คือ ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 - 15 วัดนี้ได้บูรณะขึ้นมาใหม่หลายยุคสมัย ปัจจุบันยังเป็นวัดที่ยังคงสภาพเก่าแก่อยู่มากมิได้มีสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ เพิ่มเติมขึ้นแต่อย่างใด วัดนี้มีเจดีย์วัดแก้วซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมสมัยศรีวิชัย สร้างในราวพุทธศตวรรษที่ 14-15 ลักษณะขององค์เจดีย์เป็นแบบก่ออิฐแต่ไม่ถือปูน ฐาน

ด้านล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุข 4 ด้าน ระหว่างมุขทำเป็นย่อมุมไม้สิบสอง ชุ่มทางทิศ ตะวันออกมีทางเดินไปห้องกลางขององค์เจดีย์ ภายในชุ่มมีพระพุทธรูปปางมารวิชัยประดิษฐานอยู่ ทุกชุ่ม กองโบราณคดีกรมศิลปากร ได้ขุดแต่งบูรณะในปี พ.ศ. 2519

ถ้ำใหญ่เขาประสังค์ ตั้งตระหง่านสูงยาวที่ ถนนสายในริมทะเล อ.พุนพิน-ท่าฉาง ก่อนถึง อ.ท่าชนะ จะเห็นป้ายทางเข้าวัดถ้ำใหญ่ หมู่ 5 ต.วัง อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี พื้นที่รอบ ๆ เขาประสังค์รายล้อมด้วยนาข้าวและต้นตาล สำหรับบันไดขึ้นถ้ำใหญ่เรียงขึ้นไปตามมุมผาที่ลาดเอียง สวยงามทัศนียภาพระหว่างทางขึ้นลงไปสู่ปากถ้ำใหญ่ ถึงปากถ้ำก็เห็นพระพุทธรูปเพิงได้รับการ อาบน้ำทองใหม่สวยงาม

เส้นทางที่ 3 ย้อนรอยวัฒนธรรม

- 07.00 น. - เดินทางออกจากจุดนัดหมาย
- สุสานเจ้าเมืองระนอง
  - วัดสุวรรณคีรีวิหาร
  - ถ้ำพระขยงค์
  - วัดหาดส้มแป้น
- 18.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดระนอง

ภาพที่ 4.3 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 3 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ
ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

สุสานเจ้าเมืองระนอง ตั้งอยู่ด้านขวามือของทางหลวงหมายเลข 4004 (ระนอง-ปากน้ำ) ห่างจากเขตเทศบาลเมืองประมาณ 1 กิโลเมตร สุสานเจ้าเมืองระนองเป็นที่ฝังศพของ พระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี (คอซู้เจียง) เจ้าเมือง ระนองคนแรก บริเวณ สุสานซึ่งเป็นที่ดิน ที่ได้รับพระราชทานจากราชการที่ 5 ตั้งอยู่บนเนินเขาขนาดเล็ก หันหน้าไปทางทิศใต้ บริเวณลานกว้างหน้าสุสานปูศิลาขึ้นไปจนถึงสุสานด้านข้างทั้งสองเป็นที่ตั้งตุ๊กตาหินโบราณ ซึ่งนำมาจากประเทศจีนในสมัยที่เจ้าเมืองระนองยังมีชีวิตอยู่ ถัดมาเป็นเสาหินแกรนิต 2 เสา ด้านหน้าสุสาน บริเวณริมถนนมีป้ายหินแกรนิตจารึกประวัติความเป็นมา และคำสรรเสริญเกียรติคุณของพระยาดำรงสุจริต มหิศรภักดี (คอซู้เจียง) อยู่ด้วย

วัดสุวรรณคีรีวิหาร ตั้งอยู่ที่ตำบลเขานิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง สร้างขึ้นเมื่อเดือนเมษายน 2433 ในสมัยรัชกาลที่ 5 ครั้งเสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายตะวันตกชาวบ้านนิยมเรียกว่า"วัดหน้าเมือง"ภายในอุโบสถมีพระพุทธรูปหินอ่อน 5 องค์ เจดีย์ทรงพม่าและธรรมมาสน์ที่รัชกาลที่ 5 ทรงพระราชทานให้อีกด้วย

ถ้ำพระขยางค์ ถ้ำพระขยางค์ เดิมชื่อถ้ำขหายัง อยู่ในเทือกเขาเขตตำบลลำเลียง ห่างจากที่ว่าการอำเภอกระบรีไปทางใต้ 18 กิโลเมตร โดยมีทางแยกซ้ายจากถนนเพชรเกษม (ระนอง-ชุมพร) ที่กม. 563-564 เข้าไป 1 กิโลเมตร ถ้ำพระขยางค์เป็นถ้ำขนาดเล็ก ซึ่งมีตำนานเก่าแก่ที่เกี่ยวกับการสร้างเมืองกระบรี จากปากถ้ำเข้าไปประมาณ 40 เมตร มีบันไดขึ้นสู่ด้านบนสามารถทะลุออกภายนอกซึ่งเป็นบริเวณที่เชื่อกันว่า มีการนำเอาสมุนไพรมานำมาปลูกไว้ การเที่ยวชมควรเตรียมเทียนไข หรือไฟฉายพกติดตัวไปด้วย บรรยากาศภายในถ้ำค่อนข้างอับชื้น ส่วนหนึ่งอาจมีผลมาจากมูลของค้างคาว ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก อนึ่ง ในช่วงเทศกาลตรุษจีนของทุกปีจะจัดเทศกาลงานปิดทองพระบริเวณถ้ำพระขยางค์ เป็นเวลา 3-7 วันเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเข้าชมความสวยงามของถ้ำตลอดจนสมุนไพรมากมายที่อยูบนเขา

วัดหาดส้มแป้น ตั้งอยู่หมู่ 3 ตำบลหาดส้มแป้น ห่างจากเทศบาลเมืองระนองไปตามทางหลวงหมายเลข 4005 (ถนนชลระอุ) ระยะทาง 7 กิโลเมตรห่างจากสวนสาธารณะรักษะวาริน 6 กิโลเมตร สิ่งน่าสนใจภายในวัดคือ ปลาพลวง ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากอาศัยอยู่ในคลองหาดส้มแป้น ไม่มีผู้ใดจับปลาดังกล่าวเพราะถือว่าเป็นปลาศักดิ์สิทธิ์ ในบริเวณวัดมีศาลาริมน้ำสำหรับให้นักท่องเที่ยวให้อาหารปลา และวัดหาดส้มแป้นยังเป็นที่ตั้งของศาลาที่ประดิษฐานรูปเหมือนหลวงพ่อดล่าย ซึ่งเป็นพระภิกษุที่ประชาชนในภาคใต้ให้ความเคารพ นับถือมาก และมรณภาพที่วัดนี้

1.2 นักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน 3 เส้นทาง ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

เส้นทางที่ 1 ลือชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

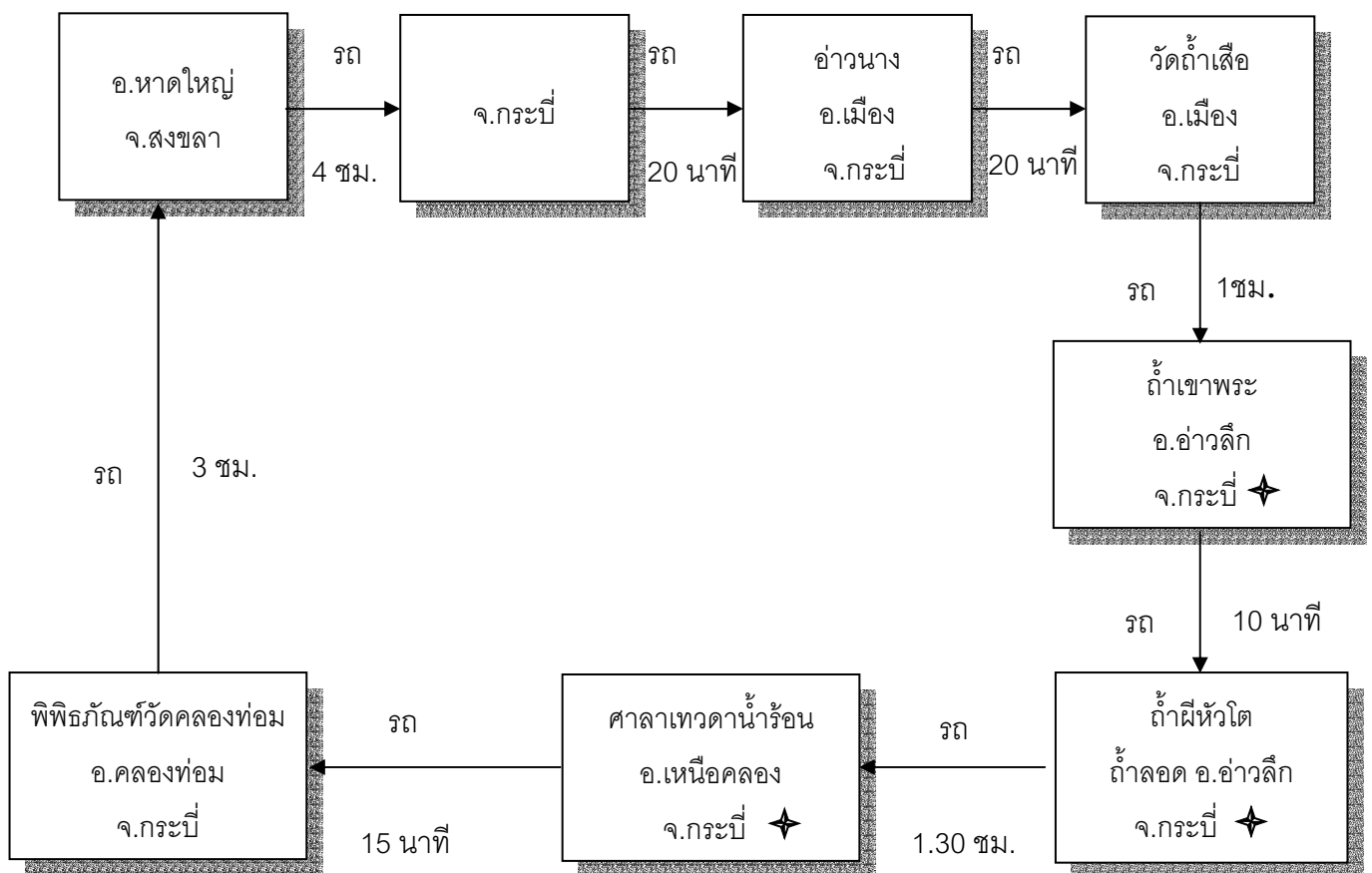
วันแรก

- 08.00 น. - พร้อมเดินทางออกจากอำเภอหาดใหญ่
- อ่าวนาง
  - วัดถ้ำเสือ
  - ถ้ำเขาพระ
  - ถ้ำผีหัวโต, ถ้ำลอด

- 17.00 น. - เข้าที่พักจังหวัดกระบี่

วันที่สอง

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
 - ศาลาเทวดาน้ำร้อน
 - พิพิธภัณฑวัดคลองท่อม
- 17.30 น. - ถึงที่พักอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 4.4 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

อ่าวนาง มีทิวทัศน์โดยรอบสวยงามด้วยภูเขาหินปูนและหาดทรายที่สวยงาม ได้แก่ หาดไร่เล หาดถ้ำพระนาง หาดน้ำเมา นอกจากนี้บริเวณหน้าอ่าว มีเกาะน้อยใหญ่รูปร่างต่างกันไป อาทิ เกาะไก่ เกาะทัพ เกาะหม้อและเกาะปอดะ ซึ่งมีหาดทรายขาวสะอาด น้ำใส มีฝูงปลาการ์ตูนเป็นจำนวนมาก เหมาะสำหรับเล่นน้ำและชมหาดทรายที่สวยงาม ได้แก่ หาดไร่เล หาดถ้ำพระนาง หาดน้ำเมา

วัดถ้ำเสือ อยู่ห่างจากตัวเมืองกระบี่มาไม่ไกลนักราวๆ 5-6 กิโลเมตร ชื่อวัดนั้นมีข้อสันนิษฐานว่าเนื่องจากในอดีตเคยมีเสืออาศัยอยู่ และภายในถ้ำยังปรากฏหินธรรมชาติเป็นรูปแบบของอุ้งเท้าเสือ ส่วนที่มาของวัดนี้น่าจะมาจากพระธุดงค์ที่เดินทางจาริกไปเพื่อหาสถานที่วิเวกในการปฏิบัติธรรมมาอาศัยอยู่ตามถ้ำ และมีชาวบ้านที่ศรัทธาตามมากกราบไหว้เป็นจำนวนมากจนกลายเป็นวัดในเวลาต่อมาวัดแห่งนี้เป็นที่รู้จักกันดีในจังหวัดกระบี่ และจังหวัดใกล้เคียง ทั้งความโดดเด่นของวัดและชื่อเสียงของ"หลวงพ่ोजำเนียร" เจ้าอาวาสวัดถ้ำเสือที่มีผู้เลื่อมใสศรัทธามาช้านาน สภาพโดยทั่วไปของวัดถ้ำเสือมีลักษณะ เป็นสวนป่า เป็นโพรงถ้ำ มีเพิงผาและแหล่งถ้ำธรรมชาติ เช่น ถ้ำคนธรรพ์ ถ้ำลอด ถ้ำช้างแก้ว ถ้ำลูกธนู ถ้ำพระ เป็นต้น ถ้ำบางแห่งที่ตั้งอยู่ใกล้บริเวณวัดยังสามารถใช้เป็นศูนย์กลางการนั่งฌานของพระภิกษุและเหล่าอุบาสก อุบาสิกาได้อีกด้วยในขณะที่ทัศนียภาพก็ร่มรื่น แวดล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ อายุนับร้อยนับพันปีเนื่องจากมีเขาล้อมอยู่ทุกด้าน บริเวณนั้นนอกจากเป็นสถานที่วิปัสสนาแล้ว ยังเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญถึงสองสมัยคือ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์มีการขุดพบวัตถุโบราณหลายอย่าง เช่น เครื่องมือหิน เศษภาชนะดินเผา พระพิมพ์ดิบ สิ่งสำคัญใน"วัดถ้ำเสือ"นั้นที่ดูเหมือนจะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์มากที่สุดและเป็นที่ยอมรับชื่นชอบ ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติก็คือการที่ได้มาแวะสักการะขอพรจาก"เจ้าแม่กวนอิม"ซึ่งมีความสูงใหญ่กว่า 5 เมตร ที่ตั้งประดิษฐานอยู่ภายในวัด นอกเหนือจากแวะสักการะเจ้าแม่กวนอิมแล้วยังสามารถแวะกราบไหว้ "พระพุทธรูปหยกขาว"ศิลปะพม่าอายุนับร้อยปีและ"พระพุทธรูปบาทจำลอง"ได้อีกด้วย ที่นี้มีฝูงลิงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวที่มาสามารถแวะทักทายและนำอาหารให้ฝูงลิงเหล่านี้ได้ใครที่มาเที่ยว วัดถ้ำเสือแล้วยังไม่ได้ขึ้นเขาพิชิตบันได 1,277 ขั้น ถือว่ายังไม่มาถึงวัด เมื่อขึ้นบันไดมาแล้วทุก 100 ขั้นของบันไดจะเขียนตัวเลขบอกไว้ให้เรานับว่าเหลืออีกกี่ขั้นจึงจะถึงบนยอดเขา สาเหตุที่ต้องตะเกียกตะกายขึ้นบันไดกว่า 1,200 ขั้นนั้นก็เพื่อขึ้นไปสักการะ"พระธาตุเจดีย์ระฆังใหญ่"ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขานั้นเอง ซึ่งจากข้างบนนี้ จะสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของเมืองกระบี่ได้รอบทิศทีเดียว วัดถ้ำเสือจึงเป็นอีกแห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาเยือนยังจังหวัดกระบี่ไม่ควรพลาด การเดินทางก็ไม่ยากออกจาก

ตัวเมืองมาตามถนนเส้นทางสาย กระบี่ – ตรังประมาณ 5-6 กิโลเมตรก็ถึงแล้วหากหลงทางก็สามารถสอบถามจากชาวบ้านได้เชื่อแน่ว่ารู้จักกันทุกคน

ศาลาเทวดาน้ำร้อน ชมบ่อน้ำร้อนเค็มเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวบ้านเหนือคลอง แม้จะเป็นบ่อน้ำร้อนเล็ก ๆ แต่ก็มีคนมาสนใจชม เพราะน้ำในบ่อมีลักษณะพิเศษคือทั้งร้อนและมีรสเค็ม ต่างจากบ่อน้ำร้อนทั่วไป ที่ตั้งการเดินทางรถยนต์ส่วนตัว อยู่ทางซ้ายของ ถ. เพชรเกษม ตรงหัวสะพานข้ามคลองบ่อน้ำร้อน ก่อนถึงที่ว่าการ อ.เหนือคลองเล็กน้อย รถสองแถวนั่งรถสายกระบี่ หัวหินหรือกระบี่เหนือคลอง ค่ารถ 15 บาทเดิมมีบ่อน้ำร้อนสองบ่อเรียกว่า“บ่อไผ่-บ่อเหมีย”เมื่อ ถ.เพชรเกษมตัดผ่านได้ถมทับไปบ่อหนึ่งเล่ากันว่าสมัยที่บริเวณนี้ยังเป็นป่า มีฝูงงาช้างใหญ่มีงอนสองตัว อยู่เฝ้าบ่อน้ำร้อน ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นบ่อเจ้าที่หรือภูเทวดา เทวดาน้ำร้อนหรือทวดน้ำร้อน ปัจจุบันบ่อน้ำร้อน อยู่ในศาลาจัตุรมุขมีน้ำพุร้อนที่รสเค็มผุดขึ้นมาจากใต้ดิน แล้วไหลลงคลองข้าง ๆ ชาวบ้านนิยมมากราบไหว้บนบานตั้งแต่ครั้งอดีตบ้างก็เชื่อว่าบ่อน้ำนี้มีสรรพคุณในการรักษาโรคผิวหนัง

พิพิธภัณฑวัดคลองท่อม ที่ตั้งและการเดินทาง อยู่ในวัดคลองท่อม ถ. เพชรเกษม ต. คลองท่อมใต้ อ. คลองท่อม ห่างจากที่ว่าการ อ.คลองท่อม ประมาณ 1 กม.ประวัติในปีพ.ศ. 2523 กรมศิลปากรได้ขุดค้นเนินดินที่หมู่ 2 บ้านควนลูกปัด ต. คลองท่อมใต้ พบลูกปัดโบราณ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้อีกมากมาย จึงสันนิษฐานว่าในอดีตบริเวณนี้น่าจะเป็นแหล่งชุมชนหรือเป็นเมืองท่าที่สำคัญแห่งหนึ่งในเส้นทางการค้าระหว่างอินเดียได้กับเอเชียอาคเนย์ เพราะโบราณวัตถุบางชิ้นเป็นของจากดินแดนอันห่างไกล ทั้งจากอินเดีย โรมัน เปอร์เซีย และอาหรับอีกทั้งน่าจะเคยเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมลูกปัดที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในดินแดนแถบนี้ ต่อมาโบราณวัตถุเหล่านี้ ถูกขุดขโมยเรื่อยมาจนสูญหายไปเป็นจำนวนมาก พระครูอาทรสังวรกิจเจ้าอาวาส วัดคลองท่อม เกรงว่าสมบัติของชาติจะถูกทำลายจนไม่มีเหลือประมาณปี พ.ศ. 2525 จึงเริ่มซื้อรวบรวมลูกปัดและโบราณวัตถุจากชาวบ้านนำมาเปิดเป็นพิพิธภัณฑ

ถ้ำเขาพระ ถ้ำเขาพระ ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 4 บ้านเขาพระ ต.อ่าวลึกใต้ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ อยู่ห่างจากตัวเมืองกระบี่ ประมาณ 48 กม. เป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์เขาพระสุญญาดาราม อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภออ่าวลึก 2 กม. ภายในถ้ำเขาพระ มีพระพุทธรูปเก่าแก่อยู่องค์หนึ่ง ซึ่งภายหลังได้มีผู้สร้างพระพุทธรูปขนาดเท่ากัน ขนาดข้างไว้อีก 2 องค์ และพระพุทธรูปไม้แกะสลัก องค์เล็ก ๆ รายรอบฐาน

ถ้ำผีหัวโตและถ้ำลอด ตั้งอยู่ในเขตอำเภออ่าวลึกในเทือกเขาผีหัวโต ซึ่งมีลักษณะเป็นเขาหินปูนล้อมรอบด้วยบึงและป่าโกงกาง นั่งเรือจากท่าเรือบ่อท่อไปประมาณ 10 นาทีเลยทางแยกไปถ้ำลอดได้เล็กน้อย จากปากถ้ำมองเข้าไปจะเห็นทางแยกเป็น 2 ทาง ทางซ้ายมือ จะตัดตรงไปยังด้านหลังของถ้ำที่เป็นโพรงใหญ่ มีแสงสว่างส่องเข้ามาถึงได้ ส่วนด้านขวามือ เป็นทางที่จะตรงเข้าไปยังห้องโถงของตัวถ้ำ แต่เดิมภายในถ้ำเคยพบหัวกะโหลกมนุษย์ซึ่งมีขนาดโตกว่าปกติจึงมีชื่อว่า “ถ้ำผีหัวโต” นอกจากนี้บนผนังถ้ำยังปรากฏภาพเขียนสีก่อนสมัยประวัติศาสตร์จำนวนมาก อาทิ รูปคน รูปสัตว์ ตลอดจนรูปอวัยวะต่างๆ และบนพื้นถ้ำมีเปลือกหอยทับถมกันอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ตามเพิงผาและผนังถ้ำบนเกาะน้อยใหญ่ในเขตป่าชายเลนตอนกลางอุทยานแห่งชาติยังเป็นแหล่งภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ถ้ำชาวเล แหลมท้ายแรด เกาะกาโรส แหลมไฟไหม้ ระยะทางแหลมสัก-แหลมไฟไหม้ 5 กิโลเมตร แหลมสัก-ถ้ำชาวเล 2 กิโลเมตร แหลมสัก-เขากาโรส หรือเกาะกาโรส 7 กิโลเมตร การเดินทางเช่าเหมาเรือหางยาวที่ทำเรือแหลมสักตามระยะใกล้เคียง และควรเดินทางช่วงน้ำขึ้นจะได้ขึ้นฝั่งสะดวก

เส้นทางที่ 2 ประวัติศาสตร์อันลือชื่อ

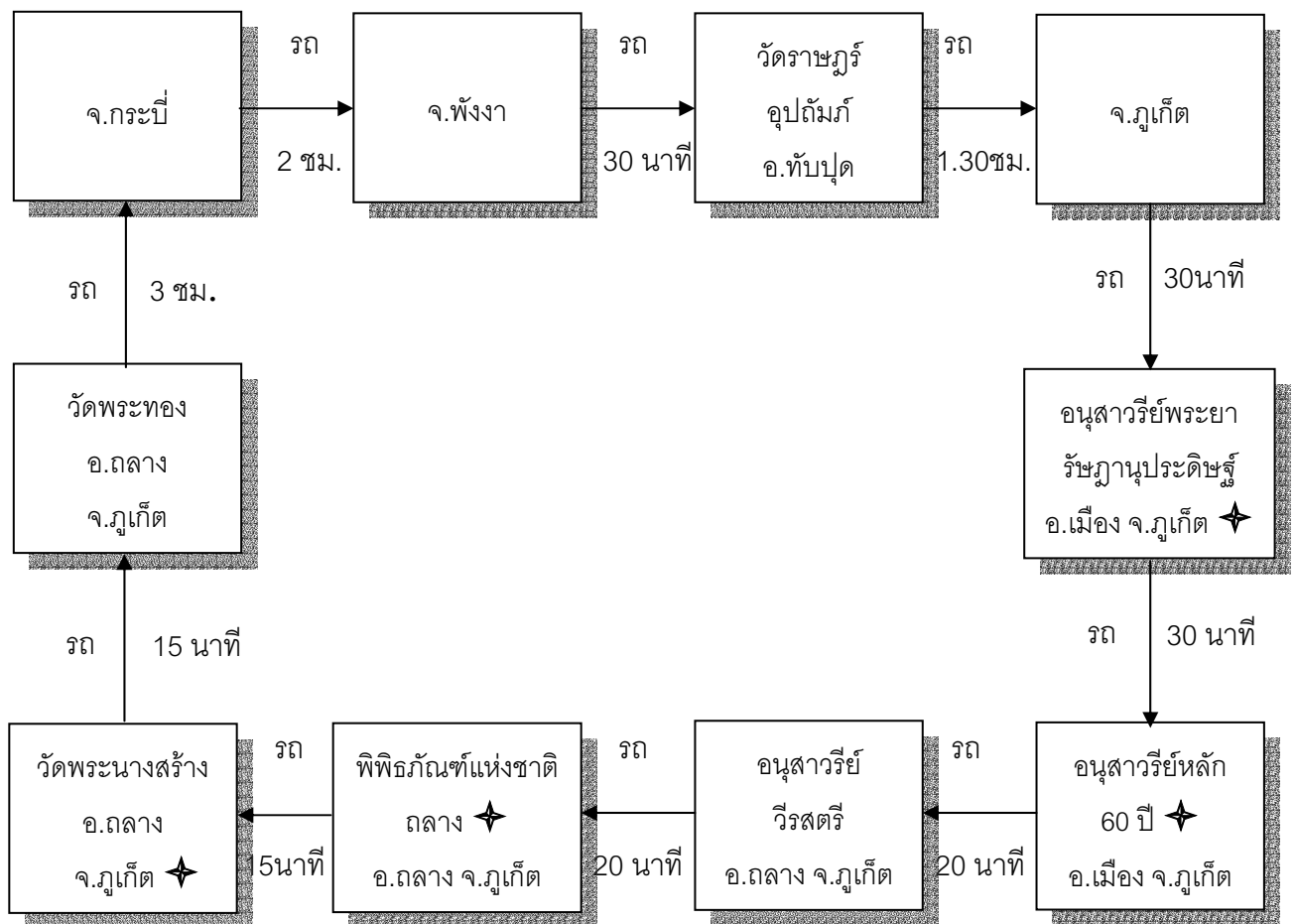
วันแรก

- 08.00 น. - พร้อมเดินทางออกจากจังหวัดกระบี่
- วัดราษฎร์อุปัถม์
  - อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์
  - อนุสาวรีย์หลัก 60 ปี
- 17.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดภูเก็ต

วันที่สอง

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
- อนุสาวรีย์วีรสตรี
  - พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกลาง
  - วัดพระนางสร้าง
  - วัดพระทอง
- 18.00 น. - ถึงจังหวัดกระบี่

ภาพที่ 4.5 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดราชบุรีอุปถัมภ์ วัดสุวรรณคูหา ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลกระโสม ตามทางหลวงหมายเลข 4 (พังงา-ภูเก็ต) ห่างจากตัวเมืองพังงาประมาณ 9 กิโลเมตร บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 30 จะมีถนนลาดยาง แยกเข้าขวามือไปอีก 1 กิโลเมตร วัดสุวรรณคูหานี้ชาวบ้านทั่วไป เรียกว่า “วัดถ้ำ” เป็นวัดสำคัญของจังหวัดพังงา เนื่องจากเป็นโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และทางโบราณคดี บริเวณที่ตั้งวัดมีภูเขา ซึ่งมีถ้ำใหญ่น้อย ถ้ำที่สำคัญ ได้แก่ ถ้ำใหญ่ ถ้ำแจ้ง ถ้ำมืด และถ้ำแก้ว โดยถ้ำใหญ่อยู่ตอนล่างสุด ตลอดความยาวของถ้ำประดับตกแต่งด้วยกระเบื้องถ้วย จานเชิงลายคราม และเบญจรงค์ ถ้ำใหญ่นี้ใช้เป็นวิหารมีพระพุทธรูปต่าง ๆ ประดิษฐานอยู่หลายองค์ ที่สำคัญคือ พระพุทธไสยาสน์ มีความงดงามมาก นอกจากนั้นยังมีพระปรมาลิไธ

ย่ของพระเจ้าแผ่นดิน และพระราชวงศ์หลายพระองค์ เช่น จปร. ปปร. ภปร. รพ. เป็นต้น นอกจากนั้นบริเวณหน้าถ้ำยังเป็นที่อยู่อาศัยของฝูงลิงจำนวนมากที่ลงมาหาอาหาร เก็บค่าเข้าชม เฉพาะ ชาวต่างชาติ คนละ 10 บาท

อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์ เป็นสมุหเทศาภิบาลและเป็นผู้สำเร็จราชการ มณฑลภูเก็ตในปี พ.ศ.2444 มีลักษณะเป็นรูปเหมือนโลหะในท่ายืนที่ฐานมีจารึกประวัติของท่าน

อนุสาวรีย์หลัก 60 ปี อยู่ที่สะพานหินสุด ถนนภูเก็ต สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2512 เพื่อเป็นที่ระลึกแก่กัปตันเอ็ดเวิร์ด ฮอร์สไมล์ ชาวออสเตรเลีย ผู้นำเรือชุดแรกมาใช้ชุดแร่ในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2452

อนุสาวรีย์วีรสตรี ตั้งอยู่ที่สี่แยกท่าเรือก่อนถึงตัวเมืองภูเก็ต 12 กิโลเมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2509 เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งวีรกรรมของ ท้าวเทพกษัตรีและท้าวศรีสุนทร

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกลาง ตั้งอยู่ห่างจากอนุสาวรีย์วีรสตรีประมาณ 50 เมตร ตัวอาคารได้รับการออกแบบให้มีรูปทรงเป็นบ้านท้องถิ่นของชาวภูเก็ต มี 2 หลัง อาคารหลังแรก จัดแสดงเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ชายฝั่งทะเลตะวันตก สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์เมื่ออารยธรรม อินเดียเผยแพร่เข้ามาประวัติและวิธีการทำเหมืองแร่ดีบุก และสวนยางพารา ศิลปะพื้นบ้าน และชาติพันธุ์วิทยาของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณคาบสมุทรมลายู สำหรับอาคารหลังที่สอง จัดแสดงฉากและเรื่องราวของศึกกลางหาวความเป็นอยู่และประเพณีที่น่าสนใจของชาวจีนในภูเก็ต และเรื่องราวความเป็นมาและถิ่นอาศัยของชาวเลในภูเก็ต เปิดให้เข้าชมทุกวัน เว้นวันจันทร์ วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ตั้งแต่เวลา 09.00-16.00 น.ค่าเข้าชมคนไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท

วัดพระนางสร้าง วัดพระนางสร้าง อยู่ห่างจากตัวเมือง 20 กิโลเมตร ไปตามเส้นทาง ถนนเทพกษัตรี ถึงสี่แยกอำเภอถลาง ตั้งอยู่ทางด้านซ้ายเป็นวัดที่เก่าแก่ และเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ เมืองถลางที่สำคัญแห่งหนึ่ง เพราะเคยเป็นค่ายสู้รบกับพม่า เมื่อปี พ.ศ. 2328 นอกจากนี้ภายใน อุโบสถเก่ายังเป็นທີ່ประดิษฐานพระพุทธรูปดีบุกที่เก่าแก่ 3 องค์ เรียกว่า “พระในพุง” หรือ “พระสาม กษัตรี” ซึ่งอยู่ในพระอุทรของพระพุทธรูปหล่อองค์ใหญ่อีกชั้นหนึ่ง

วัดพระทอง (วัดพระผุด) อยู่ห่างจากตัวเมืองภูเก็ตประมาณ 20 กิโลเมตร จากตัวเมือง ภูเก็ต เลี้ยวว่าการอำเภอถลาง ไปเล็กน้อยจะมีทางแยกขวามือเข้าวัดพระทองวัดนี้มีพระพุทธรูปผุด ขึ้นจากพื้นดินเพียงครึ่งองค์ เมื่อคราวศึกพระเจ้าปะดุง ยกพลมาตีเมืองถลาง พ.ศ.2328 ทหารพม่า พยายามชุด พระผุดเพื่อนำกลับไปพม่า แต่ชุดลงไปคราวใด ก็มีฝูงแตน ไล่ต่อย จนต้องละความ พยายาม ต่อมาชาวบ้านได้นำทองหุ้มพระพุทธรูป ที่ผุดจากพื้นดินเพียงครึ่งองค์ ดังปรากฏอยู่จน ถึงปัจจุบัน พระผุด คือ พระทอง พระครูวิถิตถาวรสมณวัตร (ฝรั่ง) ท่านเป็นเจ้าของอาวาสรูปที่ 15 เมื่อท่าน

แก้ปริศนาได้ ท่านก็บูรณปฏิสังขรณ์วัด ท่านได้ขุดดินหลังพระมุดซึ่งเป็นดินทราย เกรงว่า จะทรุด จึงได้เอาเหล็กแหลมตอกเข้าไปใต้ฐานพระพุทธรูป ที่อยู่ในดิน สกัดเนื้อพระพุทธรูป ไปพิสูจน์ช่างทองรับว่าเป็นทองคำจริงอยู่ด้านใน คำกล่าวเล่าลือว่า พระมุดคือพระทองคำ ก็มีผู้ยอมรับมากขึ้น วัดพระทองจึงเป็นชื่อวัดอีกชื่อหนึ่งเหตุเพราะพระพุทธรูปด้านในเป็นทองคำ

เส้นทางที่ 3 ตำนานอันเล่าขาน

วันแรก

- 08.00 น. - พร้อมเดินทางจากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- วัดมัสณีมาวาสวรวิหาร
  - วัดหาดใหญ่ใน
  - มัสยิดกรือเซะ
  - เมืองโบราณยะรัง
- 18.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดปัตตานี

วันที่สอง

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
- วัดคูหาภิมุข
  - วัดช้างไห้
- 18.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดสงขลา

วัดหาดใหญ่ใน วัดหาดใหญ่ใน ตั้งอยู่ถนนเพชรเกษมใกล้สะพานคลองอู่ตะเภา เป็นที่ประดิษฐานพระนอนขนาดใหญ่ยาว 35 เมตร สูง 15 เมตร กว้าง 10 เมตร ชื่อ “พระพุทธรู้ตถกมล” ที่ว่ากันว่าใหญ่เป็นอันดับสามของโลก ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมไปนมัสการ

มัสยิดกรือเซะ ตั้งอยู่บ้านกรือเซะ หมู่ที่ 2 ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 6 กิโลเมตร อยู่ติดกับถนนสายปัตตานี-นราธิวาส มัสยิดกรือเซะ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัสยิดปิตุกรือบัน ชื่อนี้เรียกตามรูปทรงของประตูมัสยิด ซึ่งมีลักษณะเป็นวงโค้งแหลมแบบกอธิกของชาวยุโรป และแบบสถาปัตยกรรมของชาวตะวันออกกลาง (คำว่า ปิตุ แปลว่า ประตู กรือบัน แปลว่า ช่องประตูที่มีรูปโค้ง) มัสยิดกรือเซะเป็นอาคาร ก่ออิฐถือปูน ขนาดกว้าง 15.10 เมตร ยาว 29.60 เมตร สูง 6.50 เมตร เสาทรงกลม เลียนรูปแบบเสากกอธิกของยุโรป ช่องประตูหน้าต่างมีทั้งแบบโค้งแหลมและโค้งมนแบบกอธิกโดมและหลังคามีสี่รูปทรงโค้งมน อิฐที่ใช้ก่อมีลักษณะเป็นอิฐสมัยอยุธยา ตรงฐานมัสยิดมีอิฐรูปแบบคล้ายอิฐสมัยทวารวดีปะปนอยู่บ้าง สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (2529:55-56) ได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้างมัสยิดกรือเซะไว้หลายกระแส หนังสือสยาเราะห์ปัตตานีของหะยีหวันหะซัน กล่าวว่าสุลต่านลองยูนุสเป็นผู้สร้างประมาณปีฮิจเราะห์ 1142 ตรงกับพุทธศักราช 2265 สมัยอยุธยาตอนปลาย และว่าเหตุที่ก่อสร้างไม่สำเร็จเนื่องจากเกิดสงครามแย่งชิงราชสมบัติระหว่างสุลต่านลองยูนุสกับระตูปะกาลันซึ่งเป็นพระอนุชาของพระองค์ หลังจากสุลต่านลองยูนุสสิ้นพระชนม์แล้ว ระตูปุยุตได้รับตำแหน่งสุลต่านเมืองปัตตานี คนต่อมา ได้ย้ายศูนย์การปกครองเมืองปัตตานีไปตั้งอยู่ ณ บ้านปุยุต (ปัจจุบันอยู่ในเขตท้องที่ตำบลปุยุต อำเภอเมืองปัตตานีบริเวณที่ตั้งวังของระตูปุยุตยังคงปรากฏร่องรอยกำแพงอยู่จนบัดนี้) จึงไม่มีใครคิดสร้างมัสยิดกรือเซะต่อเติม ทั้งไว้รกร้างจนเกิดเป็นตำนานเล่าสืบต่อกันมา ส่วนประวัติการสร้างมัสยิดอีกกระแสหนึ่ง มาจากความเชื่อเรื่องตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวว่า ลิ้มโต๊ะเคี่ยมพี่ชายซึ่งมาเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามที่ปัตตานี ต่อมาในสมัยรายาปิรุ (พ.ศ. 2159-2167) ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง แต่กลับสร้างไม่สำเร็จ สร้างถึงยอดโดมคราวใดก็พังทลายลงมาทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากในสมัยนั้นช่างยังขาดความรู้ในการก่อสร้างหลังคารูปโดม การก่อสร้างจึงยังคงค้างคาและทิ้งร้างมาเป็นเวลานาน ในปี พ.ศ.2525 กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะในวาระแห่งปีเฉลิมฉลองกรุงเทพมหานครมีอายุครบ 200 ปี และในปี พ.ศ. 2542 กรมศิลปากรมีโครงการปรับปรุงบูรณะภายในให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ ส่วนภายนอกยังคงรักษาสภาพโบราณสถานเอาไว้เช่นเดิม

เมืองโบราณยะรัง เมืองโบราณยะรัง เป็นชุมชนสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทยและเชื่อว่าเป็นที่ตั้งอาณาจักรโบราณที่มีชื่อว่า “ลังกาสุกะ” หรือ “ลังยาเสียว” ตามที่มีหลักฐานปรากฏในเอกสารของจีน ซวอ มลายู และอาหรับ ลักษณะของเมืองโบราณยะรัง สันนิษฐานว่า มีผังเมืองเป็นรูปวงรีขนาดใหญ่ในพื้นที่ประมาณ 9 ตารางกิโลเมตรเป็นเมืองที่มีการสร้างทับซ้อนกันถึง 3 เมือง ขยายตัวเชื่อมต่อกัน ประกอบไปด้วยเมืองโบราณบ้านวัดมีศูนย์กลางเป็นลานจัตุรัสกลางเมืองล้อมรอบด้วยคูน้ำและมีซากเนินดินโบราณสถานกระจายอยู่โดยรอบกว่า 25 แห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางทิศตะวันตกและทางทิศเหนือในบริเวณพื้นที่บ้านจาและเมืองโบราณบ้านจาละ มีศูนย์กลางอยู่ที่สระน้ำ โอบล้อมด้วยคูเมืองรูปสี่เหลี่ยมถัดจากกลุ่มโบราณสถานบ้านวัดขึ้นไปทางทิศเหนือประมาณ 1 กิโลเมตร

เมืองโบราณบ้านปราแ้ว เป็นเมืองคูน้ำ คันดินขนาดเล็กที่มีผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านไม่เท่า มีป้อมดินทั้ง 4 มุมเมือง และมีคลองส่งน้ำต่อเชื่อมกับคูเมืองโบราณบ้านจาละสี่มุมเมืองด้านทิศเหนือทั้ง 2 ด้าน นอกจากร่องรอยของคูน้ำ คันดินคูเมืองโบราณทั้ง 3 แห่งแล้วภายในกลุ่มเมืองโบราณนี้ยังปรากฏซากโบราณสถานเนินดินกระจายอยู่ทั่วไปไม่น้อยกว่า 30 แห่งการเดินทางไปสู่แหล่งเมืองโบราณสามารถใช้เส้นทางสิโรต (ทางหลวงหมายเลข 410)จากจังหวัดปัตตานีลงไปทางจังหวัดยะลาประมาณ 15 กิโลเมตร จะมีทางแยกซ้ายมือสายยะรัง-มายอ (ทางหลวงหมายเลข 4061) ประมาณ 1.2 กิโลเมตร เข้าสู่เขตเมืองโบราณและเลี้ยวซ้ายขึ้นไปทางทิศเหนือประมาณ 400 เมตร ถึงเขตโบราณสถานบ้านจาละ

วัดคูหาภิมุข วัดคูหาภิมุข หรือ "วัดหน้าถ้ำ" เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่เลขที่ 136 หมู่ 1 บ้านหน้าถ้ำ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา พ.ศ. 2390 ผู้ใหญ่บ้านอาศัยอยู่ที่บ้านหน้าถ้ำ ได้สร้างวัดคูหาภิมุขเพื่อประกอบพิธีบำเพ็ญกุศลในหมู่บ้าน ภายในวัดคูหาภิมุขมีถ้ำใหญ่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ภายในถ้ำยังมีหินงอกหินย้อยและน้ำใสสะอาดไหลรินจากโขดหินวัดคูหาภิมุขเป็นวัดที่สำคัญของเมืองยะลามีพิพิธภัณฑสถาน ศรีวิชัย เก็บวัตถุโบราณที่ได้มาจาก วัดถ้ำ ภูเขากำป่น พระพิมพ์ดินดิบ สถูปเม็ดพระศก อิฐฐานพระพุทธรูป จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เปลี่ยนชื่อ "วัดหน้าถ้ำ" เป็น "วัดคูหาภิมุข" พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้พระยาเยะหริงมาสร้างเมืองยะลา ตั้งที่ว่าการ ภู บ้านท่าสาป ตำบลท่าสาป และสร้างวัดขึ้นที่ริมเขาหน้าถ้ำที่มีพระพุทธรูปไสยาสน์ภายในถ้ำ พ.ศ. 2472 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี ได้เสด็จมาประทับแรม ที่แห่งนี้ มีพระปรมาภิไธยย่อ ป.ป.ร. ที่ผาหินภายในวัดคูหาภิมุข

วัดช้างให้ หรือวัดราษฎร์บูรณะเป็นที่รู้จักกันดีของชาวพุทธทั้งในและต่างประเทศตั้งอยู่ริมทางรถไฟสายหาดใหญ่-สุไหงโกลนหรือทางรถยนต์สายปัตตานี-หนองจิก-นาเกตุ-นาประดู่-ยะลา ห่างจากตลาดนาประดู่ประมาณ 4 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองปัตตานี 30 กิโลเมตร วัดช้างให้ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นมากกว่า 300 ปีแล้ว ไม่ทราบชัดว่าใครเป็นผู้สร้าง แต่จากตำนานกล่าวว่าพระยาแก้มดำ เจ้าเมืองไทรบุรี ต้องการหาชัยภูมิสำหรับสร้างเมืองใหม่ให้กับน้องสาวจึงได้เสด็จอิฐฐานปล่อยช้างออกเดินป่าโดยมีเจ้าเมืองไพรพลและบริวารออกเดินติดตาม เวลาว่างเลยไปหลายวันจนกระทั่งวันหนึ่งช้างเสียเท้าได้หยุดอยู่ที่ป่า พร้อมทั้งเดินวนเวียนแล้วร้องขึ้น 3 ครั้ง พระยาแก้มดำ ถือเป็นนิมิตหมายอันดี จึงจะใช้บริวารดังกล่าวสร้างเมืองแต่น้องสาวไม่ชอบจึงให้ช้างออกเดินทางหาทำเลใหม่ พระยาแก้มดำจึงสร้างวัดตรงบริเวณดังกล่าวแทนแล้วขนานนามว่า “วัดช้างให้” หลังจากทีพระยาแก้มดำได้เดินทางกลับถึงเมืองไทรบุรีได้นิมนต์พระภิกษุองค์หนึ่งซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ท่านลังกา” หรือ “สมเด็จพระโคะ” หรือ “หลวงพ่อดวดเหยียบน้ำทะเลจืด” มาเป็นเจ้าอาวาสองค์แรก ท่านลังกาได้เดินทางชุดงคไปมาระหว่างเมืองไทรบุรีกับวัดช้างให้และได้สั่งลูกศิษย์ว่าถ้าท่านมรณภาพขอให้นำศพไปทำการฌาปนกิจ ณ วัดช้างให้เมื่อท่านมรณภาพที่เมืองไทรบุรี ลูกศิษย์ได้หามศพเดินทางหยุดที่ใดก็จะปักไม้ไว้ (ปัจจุบันจึงมีสถูปตามที่ต่างๆ) เมื่อถึงวัดช้างให้ก็ทำการฌาปนกิจศพ ลูกศิษย์ก็นำอัฐิส่วนหนึ่งกลับไปเมืองไทรบุรีและส่วนหนึ่งฝังที่วัดช้างให้โดยปักแกนไม้เป็นเครื่องหมายไว้ (ขณะนี้ได้บูรณะสร้างเป็นสถูปอยู่ติดกับทางรถไฟ) มีผู้คนมากกราบไหว้บนบานอธิษฐานได้ผลตามประสงค์ความศักดิ์สิทธิ์จึงเลื่องลือไปไกลหลังจากนั้นวัดช้างให้ก็ร้างไปนา พ.ศ.2480 พระครูมณูญสมภารเจ้าอาวาสวัดพลานุภาพ เจ้าคณะตำบลทุ่งปลาให้พระช่วงมาเป็นเจ้าอาวาส พระช่วงได้ชักชวนบ้านมาแผ้วถางป่าสร้างกุฏิศาลาการเปรียญหลังคามุงจากพร้อมเสนาสนะอื่นๆ และได้ลาสิกขาเมื่อปี พ.ศ.2484 พระอาจารย์ทิม ธมมธโร (พระครูวิสัยโสภณ) เป็นเจ้าอาวาสตั้งชื่อตามหลักฐานกรมการศาสนาว่า “วัดราษฎร์บูรณะ” สร้างศาลาการเปรียญใหม่ กุฏิ 8 หลัง สร้างหอฉัน (โรงครัว) สร้างหอรบะซัง สร้างพระเครื่องสมเด็จหลวงพ่อดวดเหยียบน้ำทะเลจืด พ.ศ.2497 สร้างอุโบสถ สร้างวิหารประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ่อดวดสร้างสถูปบรรจุอัฐิหลวงพ่อดวด และพระอาจารย์ทิม ธมมธโร มรณภาพ ปี พ.ศ.2512 (เป็นเจ้าอาวาส 28 ปี) พ.ศ.2512 พระครูใบฎีกาขาวเป็นเจ้าอาวาสได้จัดงานพิธียกฉัตรทองยอดเจดีย์และปรับปรุงสถูปสมเด็จหลวงพ่อดวด จัดซื้อที่ดินและสร้างอาคารโรงเรียนราชมนูรังสฤษฎ์ สังกัดกรมสามัญศึกษา (เป็นเจ้าอาวาส 9 ปี) พ.ศ.2521 พระครูอนุกูลปริยัติกิจ (สวัสดี อรุณ) เป็นเจ้าอาวาสมาจนถึงปัจจุบันได้จัดตั้งมูลนิธิสมเด็จหลวงพ่อดวดและพระครูวิสัยโสภณ (ทิม ธมมธโร) วัดช้างให้ ให้ทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร-นักเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย์ สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมและโรงเรียนศุภย

พุทธศาสนา วันอาทิตย์ สร้างกุฏิสร้างหอประชุมที่พัทลุง สร้างโรงพยาบาลโคกโพธิ์ เห็นชอบให้เช่าที่ธรณีสงฆ์จำนวน 50 ไร่เศษ เป็นที่จัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพวัดช้างให้สร้างสถานีรถไฟวัดช้างให้บริจาคเครื่องมือแพทย์ให้โรงพยาบาลต่าง ๆ และบริจาคเงินสิ่งของอื่น ๆ แก่ทางราชการอีกมากมาย

1.3 นักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน 3 เส้นทาง มีรายละเอียดดังนี้

เส้นทางที่ 1 สามจังหวัดแห่งอารยธรรมตอนใต้

วันแรก

- 08.00 น. - พร้อมเดินทางออกจากจังหวัดสงขลา
- วัดมัสณีมาวาสวรวิหาร
- วัดหาดใหญ่ใน

- 16.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดกระบี่

วันที่สอง

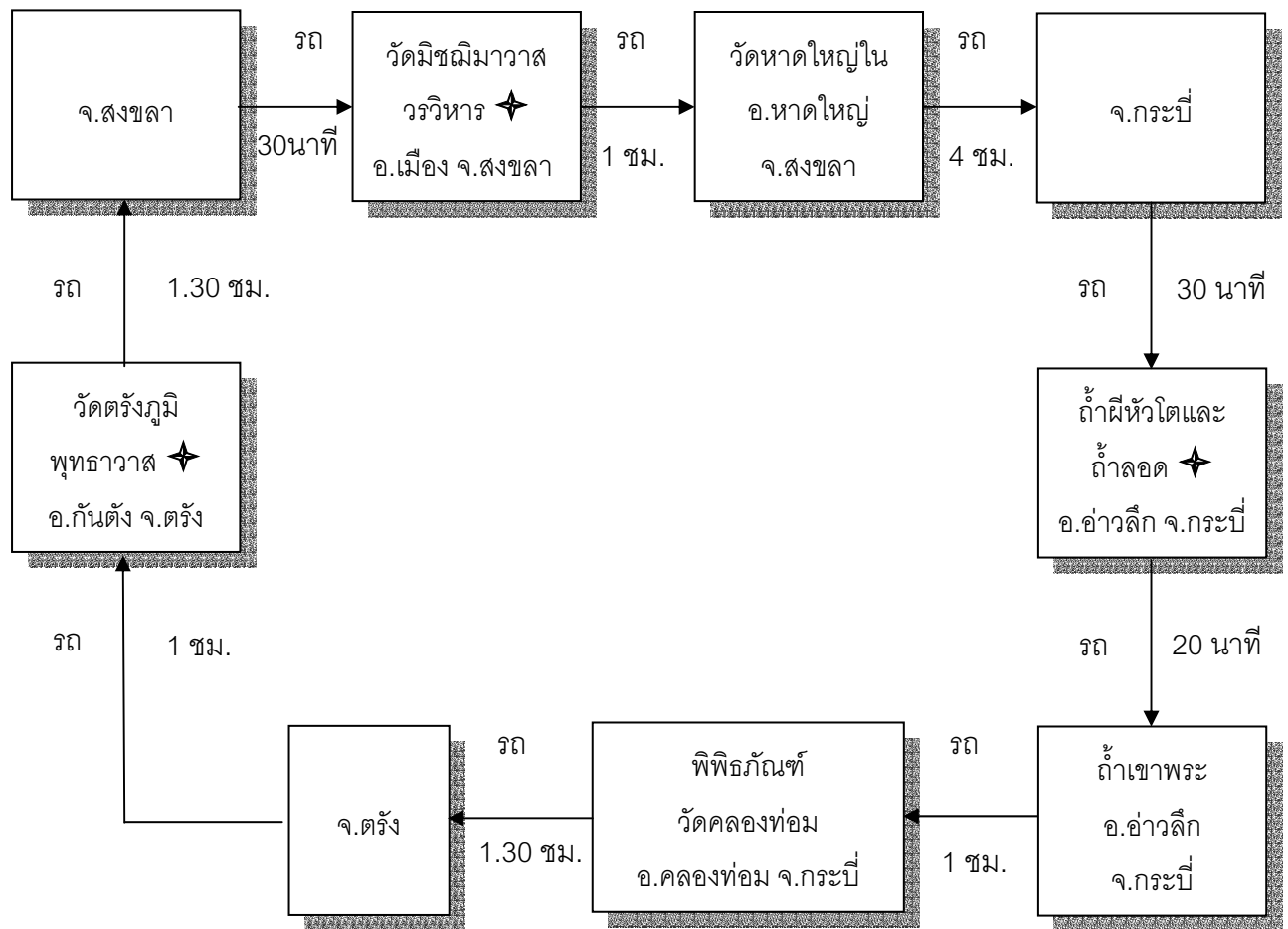
- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
- ถ้ำผีหัวโตและถ้ำลอด
- ถ้ำเขาพระ
- พิพิธภัณฑ์วัดคลองท่อม

- 17.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดตรัง

วันที่สาม

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
- วัดตรังคภูมิพุทธาวาส
16.00 น. - ถึงจุดหมายปลายทาง

ภาพที่ 4.7 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดมัสฌิมาวาสวรวิหาร วัดมัสฌิมาวาสวรวิหารเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง สร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย เดิมชื่อวัดยายศรีจันทร์ภายหลังมีผู้สร้างวัดเลียบขึ้นทางเหนือ และวัดโพธิ์ขึ้นทางใต้ ชาวบ้านจึงเรียกว่า วัดกลาง ต่อมาในปี พ.ศ.2431 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้เสด็จมาเมืองสงขลาทรงเปลี่ยนชื่อเป็น วัดมัสฌิมาวาส ในปี พ.ศ.2460 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้า ฯ ยกขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยาวิเชียรคีรี (บุญสังข์) ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา ได้บูรณะและสร้างโบสถ์หลังปัจจุบันพร้อมด้วยศาลาการเปรียญ หอไตร ศาลาฤาษี และกำแพงวัด

วัดหาดใหญ่ใน วัดหาดใหญ่ใน ตั้งอยู่ถนนเพชรเกษมใกล้สะพานคลองอู่ตะเภา เป็นที่ประดิษฐานพระนอนขนาดใหญ่ยาว 35 เมตร สูง 15 เมตร กว้าง 10 เมตรชื่อ “พระพุทธรู้หมดมณฑล” ที่ว่ากันว่าใหญ่เป็นอันดับสามของโลก ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมไปนมัสการ

ถ้ำผีหัวโตและถ้ำลอด ตั้งอยู่ในเขตอำเภออ่าวลึกในเทือกเขาผีหัวโต ซึ่งมีลักษณะเป็นเขาหินปูนล้อมรอบด้วยบึงและป่าโกงกาง นั่งเรือจากท่าเรือบ่อท่อไปประมาณ 10 นาที เลยทางแยกไปถ้ำลอดได้เล็กน้อย จากปากถ้ำมองเข้าไปจะเห็นทางแยกเป็น 2 ทาง ทางซ้ายมือจะตัดตรงไปยังด้านหลังของถ้ำที่เป็นโพรงใหญ่ มีแสงสว่างส่องเข้ามาถึงได้ ส่วนด้านขวามือเป็นทางที่จะตรงเข้าไปยังห้องโถงของถ้ำ แต่เดิมภายในถ้ำเคยพบหัวกะโหลกมนุษย์ซึ่งมีขนาดโตกว่าปกติจึงมีชื่อว่า “ถ้ำผีหัวโต” นอกจากนี้บนผนังถ้ำยังปรากฏภาพเขียนสีก่อนสมัยประวัติศาสตร์จำนวนมาก อาทิ รูปคน รูปสัตว์ ตลอดจนรูปอวัยวะต่างๆ และบนพื้นถ้ำมีเปลือกหอยทับถมกันอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ตามเพิงผาและผนังถ้ำบนเกาะน้อยใหญ่ในเขตป่าชายเลนตอนกลางอุทยานแห่งชาติยังเป็นแหล่งภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ถ้ำชาวเล แหล่มท้ายแรด เกาะกาโรส แหล่มไฟไหม้ ระยะทางแหลมสัก-แหลมไฟไหม้ 5 กิโลเมตร แหลมสัก-ถ้ำชาวเล 2 กิโลเมตร แหลมสัก-เขากาโรส หรือเกาะกาโรส 7 กิโลเมตร การเดินทางเช่าเหมาเรือหางยาวที่ทำเรือแหลมสักตามระยะใกล้-ไกล และควรเดินทางช่วงน้ำขึ้นจะได้ขึ้นฝั่งสะดวก

ถ้ำเขาพระ ถ้ำเขาพระ ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 4 บ้านเขาพระ ต.อ่าวลึกใต้ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ อยู่ห่างจากตัวเมืองกระบี่ ประมาณ 48 กม. เป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์เขาพระสุญญาคาราม อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภออ่าวลึก 2 กม. ภายในถ้ำเขาพระ มีพระพุทธรูปเก่าแก่อยู่องค์หนึ่ง ซึ่งภายหลังได้มีผู้สร้างพระพุทธรูปขนาดเท่ากัน ขนาบข้างไว้อีก 2 องค์ และพระพุทธรูปไม้แกะสลักองค์เล็ก ๆ รายรอบฐาน

พิพิธภัณฑ์วัดคลองท่อม ที่ตั้งและการเดินทาง อยู่ในวัดคลองท่อม ถ. เพชรเกษม ต. คลองท่อมใต้ อ. คลองท่อม ห่างจากที่ว่าการ อ.คลองท่อม ประมาณ 1 กม. ประวัติในปี พ.ศ. 2523 กรมศิลปากรได้ขุดค้นเนินดินที่หมู่ 2 บ้านควนลูกปัด ต. คลองท่อมใต้ พบลูกปัดโบราณ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้อีกมากมาย จึงสันนิษฐานว่าในอดีตบริเวณนี้น่าจะเป็นแหล่งชุมชนหรือเป็นเมืองท่าที่สำคัญแห่งหนึ่งในเส้นทางการค้าระหว่างอินเดียได้กับเอเชียอาคเนย์ เพราะโบราณวัตถุบางชิ้นเป็นของจากดินแดนอันห่างไกล ทั้งจากอินเดีย โรมัน เปอร์เซีย และอาหรับ อีกทั้งน่าจะเคยเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมลูกปัดที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในดินแดนแถบนี้ ต่อมาโบราณวัตถุเหล่านี้ถูกขุดขโมยเรื่อยมาจนสูญหายไปเป็นจำนวนมาก พระครูอาทรสังวรกิจ

เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม เกรงว่าสมบัติของชาติจะถูกทำลายจนไม่มีเหลือ รวปี พ.ศ. 2525 จึงเริ่มซื้อรวบรวมลูกปัดและโบราณวัตถุจากชาวบ้านนำมาเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี

วัดตรังคภูมิพุทธาวาส เป็นวัดที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปหินอ่อนที่อัญเชิญมาจากพม่า ตั้งแต่เมื่อสร้างเมืองกันตัง เป็นพระพุทธรูปหินอ่อนที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดตรัง พระพุทธรูปเป็นพระประธานในโบสถ์หลังเก่า ปางมารวิชัย ขัดสมาธิเพชร หน้าตักกว้าง 43 นิ้ว สูง 64 นิ้ว พระเศวตาลูรูปเปลวเพลิง ซึ่งแตกต่างจากพระพุทธรูปหินอ่อนจากพม่าทั่วไปที่เป็นรูปเมไล

เส้นทางที่ 2 พิพิธภัณฑ์ดินแดนดึกดำบรรพ์

วันแรก

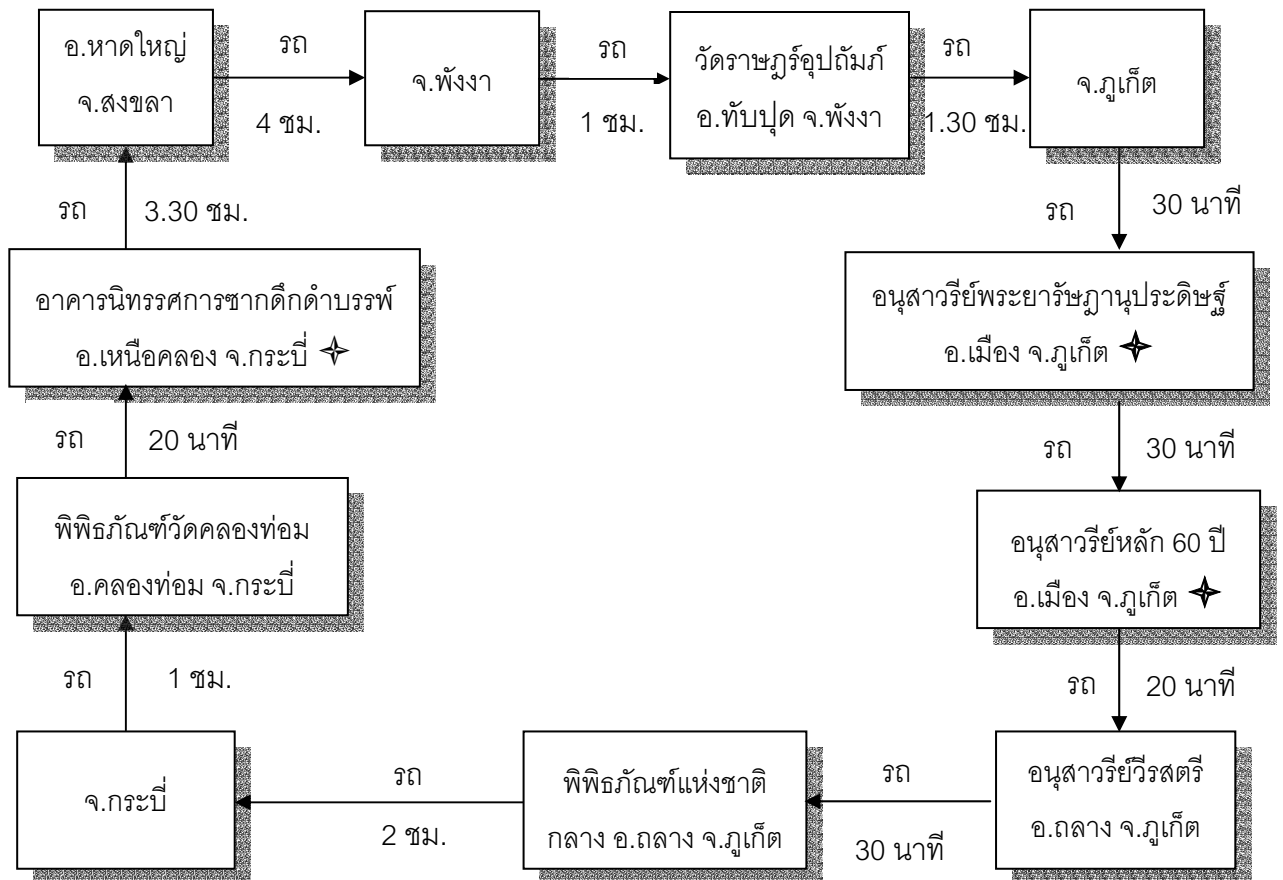
- 08.00 น. - พร้อมเดินทางออกจากจังหวัดสงขลา
- นมัสการที่วัดราษฎร์อุปถัมภ์
- 17.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดพังงา

วันที่สอง

- 08.00 น. - พร้อมเดินทางออกจากจังหวัดพังงา
- อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์
- อนุสาวรีย์หลัก 60 ปี
- อนุสาวรีย์วีรสตรี
- พิพิธภัณฑ์แห่งชาติกลาง
- 17.30 น. - ถึงที่พักจังหวัดกระบี่

วันที่สาม

- 08.00 น. - พร้อมเดินทางออกจากจังหวัดกระบี่
- อาคารนิทรรศการซากดึกดำบรรพ์
- พิพิธภัณฑ์คลองท่อม

ภาพที่ 4.8 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดราษฎร์อุปถัมภ์ วัดราษฎร์อุปถัมภ์ หรือวัดบางเหี่ยง จากที่ว่าการอำเภอทับปุด ไปบ้านบางเหี่ยง ตามทางหลวงหมายเลข 4118 ระยะทาง 11 กิโลเมตร วัดตั้งอยู่บนเขาชัน เจดีย์เป็นรูปประซังควา โดยมีพระพุทธรูปล้อมรอบฐานโดยรอบ เป็นวัดที่มีภูเขาล้อมรอบสมบูรณ์ ด้วยต้นไม้ใหญ่ ในวัดมีถาวรวัตถุทางธรรมที่สำคัญ คือ พระธาตุเจดีย์เทพนิมิต ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานนามว่า “พระมหาธาตุเจดีย์พุทธธรรมบันลือ” ในวัดยังมีเจ้าแม่ กวนอิม และพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ขนาดใหญ่ สร้างไว้เพื่อปกป้องชาวใต้ให้พ้นจากภัยอันตรายทาง ธรรมชาติ

อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์ เป็นสมุหเทศาภิบาลและเป็นผู้สำเร็จราชการมณฑลภูเก็ตในปี พ.ศ.2444 มีลักษณะเป็นรูปเหมือนโลหะในท่ายืนที่ฐานมีจารึกประวัติของท่าน

อนุสาวรีย์หลัก 60 ปี อยู่ที่สะพานหินสุด ถนนภูเก็ต สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2512 เพื่อเป็นที่ระลึกแก่กัปตันเอ็ดเวิร์ด ไรล์สไมล์ ชาวออสเตรเลีย ผู้นำเรือซูดแร่มารับใช้ซูดแรในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2452

อนุสาวรีย์วีรสตรี อนุสาวรีย์วีรสตรี อนุสาวรีย์ท้าวเทพกษัตรีและท้าวศรีสุนทร ตั้งอยู่ที่สี่แยกท่าเรือ ห่างจากตัวเมืองภูเก็ต 12 กิโลเมตร เป็นอนุสาวรีย์ที่ชาวภูเก็ตร่วมกันสร้างขึ้น เมื่อปี 2509 เพื่อเชิดชูเกียรติวีรสตรีผู้กล้าหาญแห่งเมืองถลาง

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง ตั้งอยู่ห่างจากอนุสาวรีย์วีรสตรีประมาณ 50 เมตร ตัวอาคารได้รับการออกแบบให้มีรูปทรงเป็นบ้านท้องถิ่นของชาวภูเก็ต มี 2 หลังอาคารหลังแรกจัดแสดงเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ชายฝั่งทะเลตะวันตก สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์เมื่ออารยธรรมอินเดียเผยแพร่เข้ามาประวัติและวิถีการทำเหมืองแร่ดีบุก และสวนยางพารา ศิลปะพื้นบ้าน และชาติพันธุ์วิทยาของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณคาบสมุทรมลายู สำหรับอาคารหลังที่สองจัดแสดงฉากและเรื่องราวของคีตกถลาง ชีวิตความเป็นอยู่และประเพณีที่น่าสนใจของชาวจีนในภูเก็ต และเรื่องราวความเป็นมาและถิ่นอาศัยของชาวเลในภูเก็ตเปิดให้เข้าชมทุกวัน เว้นจันทร์-อังคารและวันหยุด นักชัตฤกษ์ ตั้งแต่เวลา 09.00-16.00 น. ค่าเข้าชมคนไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท

พิพิธภัณฑ์วัดคลองท่อม ที่ตั้งและการเดินทาง อยู่ในวัดคลองท่อม ถ. เพชรเกษม ต. คลองท่อมใต้ อ. คลองท่อม ห่างจากที่ว่าการ อ.คลองท่อม ประมาณ 1 กม. ประวัติในปี พ.ศ. 2523 กรมศิลปากรได้ขุดค้นเนินดินที่หมู่ 2 บ้านควนลูกปัด ต. คลองท่อมใต้ พบลูกปัดโบราณ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้อีกมากมาย จึงสันนิษฐานว่าในอดีตบริเวณนี้น่าจะเป็นแหล่งชุมชนหรือเป็นเมืองท่าที่สำคัญแห่งหนึ่งในเส้นทางการค้าระหว่างอินเดียใต้กับเอเชียอาคเนย์ เพราะโบราณวัตถุบางชิ้นเป็นของจากดินแดนอันห่างไกล ทั้งจากอินเดีย โรมัน เปอร์เซีย และอาหรับ อีกทั้งน่าจะเคยเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมลูกปัดที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในดินแดนแถบนี้ ต่อมาโบราณวัตถุเหล่านี้ถูกขุดขโมยเรื่อยมาจนสูญหายไปเป็นจำนวนมาก พระครูอาทรสังวรวิจิ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม เกรงว่าสมบัติของชาติจะถูกทำลายจนไม่มีเหลือ รวปี พ.ศ. 2525 จึงเริ่มซื้อรวบรวมลูกปัดและโบราณวัตถุจากชาวบ้านนำมาเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี

อาคารนิทรรศการซากดึกดำบรรพ์ ที่นี้ได้รวบรวมซากสิ่งมีชีวิตหรือ "ฟอสซิล" ที่ประทับอยู่ในหิน มีทั้งรูปโครงกระดูก รอยตีนสัตว์ ใบไม้ ไม้กลายเป็นถ่านหินนำมาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวชมฟอสซิลเหล่านี้สำรวจพบระหว่างการขุดถ่านหินลิกไนต์ เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า บางชิ้นมีอายุหลายสิบล้านปี ที่ตั้งและการเดินทางอาคารนิทรรศการตั้งอยู่ในโรงไฟฟ้ากระบี่ใหม่ของ กฟผ. อ.เหนือคลองจาก อ.เหนือคลองใช้ ถ.เพชรเกษมถึงหลักกม. 92 จะป้ายทางเข้าอยู่ทางขวามือ เลี้ยวเข้าไปประมาณ 8 กิโลเมตรสิ่งที่น่าสนใจก็คือ นิทรรศการถาวรจัดแสดงในอาคารชั้นเดียวเปิดแสดงเมื่อปีพ.ศ.2542 ฟอสซิลต่างๆจัดแสดงในตู้กระจกพร้อมคำอธิบายประกอบมีฟอสซิลสัตว์มีกระดูกสันหลังโบราณหลายชนิดที่นักวิทยาศาสตร์สันนิษฐานว่าเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ฟอสซิลชิ้นสำคัญ ได้แก่ กรามและฟันของลิงชนิดใหม่ของโลกอายุประมาณ 35-37 ล้านปี เขี้ยวของเสือเขี้ยวดาบซึ่งพบเป็นครั้งแรกในเมืองไทย

เส้นทางที่ 3 อดีตอันเล่าลือสถาปัตยกรรม

วันแรก

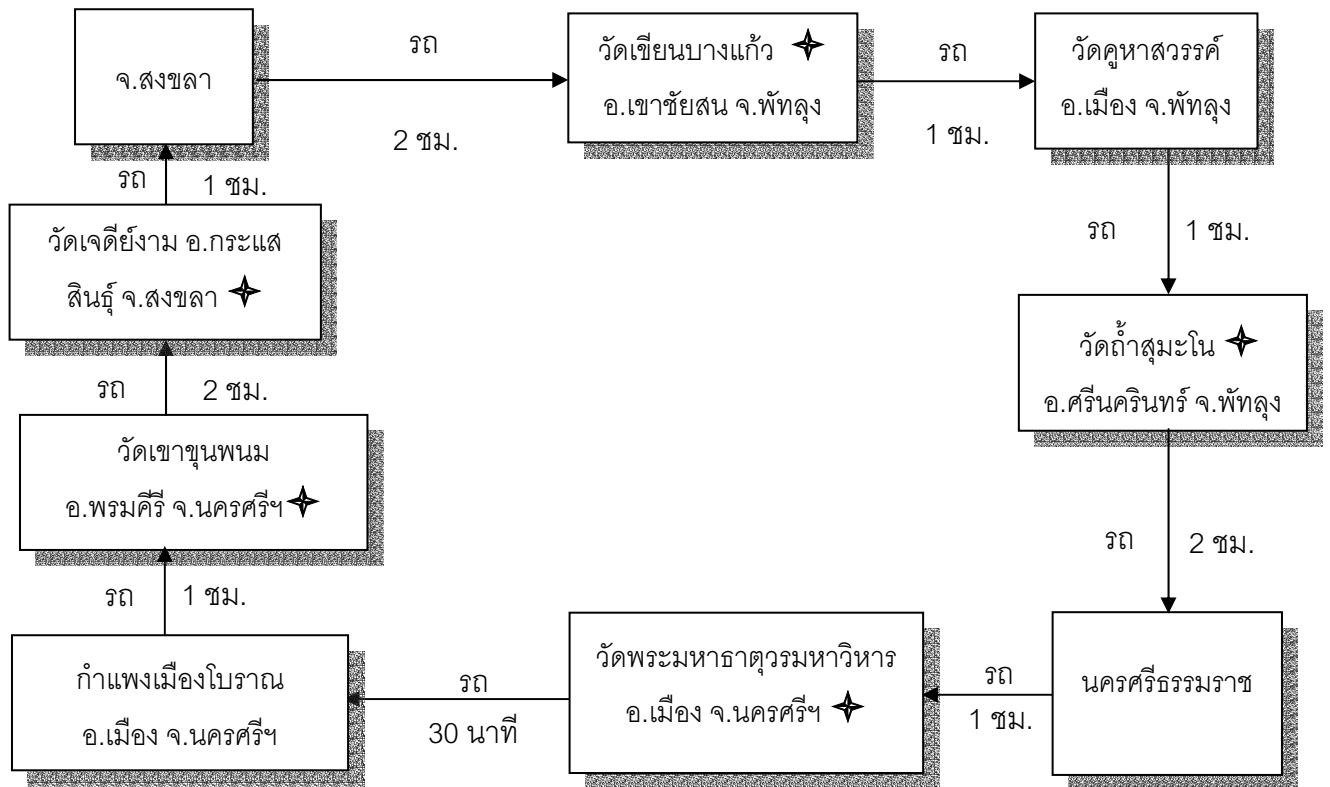
- 08.00 น. - พร้อมเดินทางออกจากจังหวัดสงขลา
- วัดเขียนบางแก้ว
  - วัดคูหาสวรรค์
  - วัดถ้ำสุมะโน
- 17.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่สอง

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
- วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
  - เมืองกำแพง เมืองโบราณ
- 17.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่สาม

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
- วัดเขาขุนพนม
  - วัดเจดีย์งาม
- 17.00 น. - ถึงจุดหมายปลายทางจังหวัดสงขลา

ภาพที่ 4.9 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 3 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดเขียนบางแก้ว วัดเขียนบางแก้ว ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ต.จองถนน อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง เป็นวัดโบราณอายุกว่า 1,000 ปี โดยสร้างขึ้นในสมัยศรีวิชัย ตามตำนานกล่าวถึงวัดเขียนบางแก้วว่า นางเลือดขาวกับพระยา कुमार เป็นผู้สร้างวัดขึ้น มีกุฏิ วิหาร ศาลาการเปรียญ พระพุทธรูป พระมหาเจดีย์ เสร็จแล้วให้จารึกเรื่องราวการก่อสร้างลงบนแผ่นทองคำเรียกว่า "เพลาวัด" โดยสร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ.1492 ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.1493 เจ้าพระยา कुमार กับนางเลือดขาว ได้ัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ จากเกาะลังกามาบรรจุไว้ในพระมหาธาตุเจดีย์ อย่างไรก็ตามตำนานการสร้างวัดเขียนบางแก้ว มีประวัติจารึกเรื่องราวไว้หลายตำนาน เช่น ประวัติเขียนบางแก้วของ พระครูสังฆรักษ์ (เพิ่ม) กล่าวว่าเจ้าพระยากรุงทอง เจ้าเมืองพัทลุงเป็นผู้สร้างวัดขึ้น เมื่อวันพฤหัสบดีเดือน 8 ขึ้น 5 ค่ำ ปีกุน พร้อมกับสร้าง พระมหาธาตุและก่อพระเชตุพนวิहार ส่วนทำเนียบวัดในจังหวัดพัทลุงของพระครูอุริยะสังวร (เอียด) อดีตเจ้าคณะจังหวัดพัทลุงกล่าวว่า วัดเขียนบางแก้ว

สร้างเมื่อ พ.ศ. 1482 จากหลักฐานทางเอกสารดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วัดเขียนบางแก้วน่าจะเป็นวัดที่สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษ 15-18 แต่นักโบราณคดีกำหนดอายุจากรูปแบบสถาปัตยกรรมขององค์พระธาตุ เข้าใจว่าสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา และได้รับอิทธิพลจากพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ภายในบริเวณจัดได้พบโบราณวัตถุสำคัญได้แก่ ศิวะลึงค์และฐานโยนิ แสดงว่าบริเวณท้องที่แห่งนี้มีการติดต่อรับอารยธรรมอินเดียมาตั้งแต่สมัยต้นประวัติศาสตร์ราวพุทธศตวรรษที่ 12-14 และคงเป็นที่ตั้งชุมชนโบราณที่นับถือศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย ในสมัยอยุธยาตอนต้น วัดเขียนบางแก้วเป็นวัดที่มีความเจริญมาก เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา เป็นที่ตั้งของคณะป่าแก้ว ต่อมาในสมัยอยุธยาตอนกลาง เมืองพัทลุงเกิดสงครามกับพวกโจรสลัดมลายูเสมอๆ จนบางครั้งพวกโจรสลัดเข้ามาเผาผลาญบ้านเรือนราษฎร และวัดเสียหายเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้วัดเขียนบางแก้วจึงทรุดโทรมเป็นวัดร้างชั่วคราว จนเมื่อชาวพัทลุงสามารถรวมตัวกันได้จึงบูรณะวัดขึ้นอีก และเป็นเช่นนี้อยู่หลายครั้ง ดังปรากฏในหนังสือกัลปนาวัดหัวเมืองพัทลุงในสมัยอยุธยา กล่าวถึงการบูรณะ วัดเขียนบางแก้วครั้งใหญ่ 2 ครั้ง คือครั้งแรก ราวสมัยอยุธยาตอนกลาง ระหว่าง พ.ศ.2109-2111 ตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ผู้นำในการบูรณะคือ เจ้าอินบุตรปะชาวสนกับนางเป้า ชาวบ้านสะทัง ตำบลหานโพธิ์ อำเภอบางสะพาน และครั้งที่ 2 สมัยพระเพทราชา พ.ศ.2242 ผู้นำในการบูรณปฏิสังขรณ์คือ พระครูอินทรเมาสีศรีญาณสาครบวรนนทราชจุฬามณีศรีอุปติษเภร คณะป่าแก้วหัวเมืองพัทลุง เมื่อได้ทำการบูรณะแล้วจึงเดินทางเข้าไปยังกรุงศรีอยุธยา ขอให้สมเด็จพระวันรัตน์นำถวายพระ ขอบพระบรมราชานุญาตให้ญาติโยมที่ร่วมทำการบูรณะ เว้นเสียส่วยสาอากรให้ทางราชการ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ตามทูลขอทุกประการ เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งที่ 2 พ.ศ. 2310 วัดเขียนบางแก้วกลายเป็นวัดร้าง จนเมื่อมีการบูรณะขึ้นใหม่ในสมัยปลายรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงมีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่เรื่อยมาตรวจจนปัจจุบันพระมหาธาตุเจดีย์บางแก้ว เป็นเจดีย์ก่ออิฐฐานแปดเหลี่ยม วัดโดยรอบยาว 16.50 เมตร สูงถึงยอด 22 เมตร รอบพระมหาธาตุบริเวณฐานซุ้มพระพุทธรูปโค้งมน 3 ซุ้ม กว้าง 1.28 เมตร สูง 2.63 เมตร ภายในซุ้มมีพระพุทธรูปปูนปั้นปางสมาธิ รอบพระเศียรมีประภารัตนมีรูปโค้ง ขนาดหน้าตักกว้าง 0.94 เมตร สูง 1.25 เมตร ระหว่างซุ้มพระ มีเศียรช้างปูนปั้นโผล่ออกมา เหนือซุ้มพระมีเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยม อิทธิพลศิลปะจีน ด้านทิศตะวันออก มีบันไดสู่ฐานทักษิณ เหนือบันไดทำเป็นซุ้มยอดอย่างจีน มุมบันไดทั้ง 2 ซ้าง มีซุ้มลักษณะโค้งแหลม ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นนูนสูง ปางสมาธิ ประทับขัดสมาธิเพชร ฐานทักษิณและฐานรองรับองค์ระฆังเป็นรูปแปดเหลี่ยม มีลวดลายปูนปั้นรูปดอกไม้ แต่เดิมเป็นรูปมารแบก เหนือฐานทักษิณมีเจดีย์ทิศตั้งอยู่ที่มุมทั้งสี่มุม องค์ระฆังเป็นแบบโศภนว่าถัดจากองค์ระฆัง เป็นบัลลังก์รูปสี่เหลี่ยม

จตุรัส ประดับด้วยถ้วยชาม ทั้งสี่มุมของบัลลังก์มีรูปกาปูนปั้นมุมละ 1 ตัว ซึ่งหมายถึงสมณศักดิ์ของคณะสงฆ์ทั้ง 4 (พระมหาพันธ์ ธรรมนาโก สร้างไว้เมื่อ ปี 2515) ส่วนยอดสุดเป็นพานขนาดเล็ก 1 ใบ ภายในมีดอกบัวทองคำ จำนวน 5 ดอก 4 ใบ (ทองคำถูกขโมยไป เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2521) ลักษณะศิลปกรรมได้รับอิทธิพลจากพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช น่าจะสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนต้น วัดเขียนบางแก้ว กรมศิลปกรประกาศขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 54 วันที่ 3 มกราคม 2480 และประกาศเขตโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 103 ตอนที่ 65 วันที่ 22 เมษายน 2529 เนื้อที่ประมาณ 22 ไร่ 2 งาน 97 ตารางวา (กรมศิลปากร : 431)

วัดคูหาสวรรค์ วัดคูหาสวรรค์ หรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า"วัดคูหาสูง"เนื่องจากบริเวณวัดตั้งอยู่เชิงเขาเป็นที่สูง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเชิงเขาหัวแตก ตำบลคูหาสวรรค์ ในเขตเทศบาลเมืองพัทลุง อยู่ห่างจากสถานีรถไฟไปทางทิศตะวันตกประมาณ 500 เมตร เป็นวัดโบราณที่ยังไม่มีหลักฐานยืนยันแน่นอนว่าสร้างขึ้นในสมัยใด ตามตำนานนางเลือดขาวระบุว่า เมื่อตายายคือ ตาสามโม่กับยายเพชรถึงแก่กรรมแล้ว กุมารกับนางเลือดขาวได้นำอัฐิของท่านทั้ง 2 ไปเก็บไว้ในถ้ำคูหาสวรรค์ วัดคูหาสวรรค์เป็นวัดที่มีความสำคัญด้านศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษาเล่าเรียน และการพัฒนาจิตใจ ภายในวัดถ้ำคูหาสวรรค์ภายในมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์องค์ใหญ่ 1 องค์ และพระพุทธรูปประทับนั่งรอบถ้ำขนาดกลาง 35 องค์ พระมหากษัตริย์หลายพระองค์เคยเสด็จประพาสที่นี่ ดังพระปรมาภิไธยย่อที่จารึกไว้ว่า "จปร" ที่หน้าถ้ำเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2502 และพระปรมาภิไธยย่อ "ภปร" และ "สก"

วัดถ้ำสุมนะโน วัดถ้ำสุมนะโน ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านา กิ่ง.อ.ศรีนครินทร์ จ.พัทลุง อยู่ห่างจากตัวเมืองพัทลุง ไปตามถนนเพชรเกษม (พัทลุง - ตรัง) ระยะทางประมาณ 21 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของถ้ำสุมนะโน ตัวถ้ำอยู่ห่างจากถนนประมาณ 500 เมตร เป็นถ้ำที่มีหินงอกหินย้อยและห้องโถงกว้างขวางใหญ่โต และร่มเย็นสวยงามวิจิตรตระการตาตามธรรมชาติ มีลมพัดเย็นตลอดเวลา ถ้ำมีสองชั้น คือชั้นแรกเสมอกับพื้นราบ ส่วนอีกชั้นเป็นชั้นใต้ดิน ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปปางต่าง ๆ หลายองค์ นอกจากนี้ ถ้ำสุมนะโนยังเป็นสถานที่ที่ป็นนาปฏิบัติธรรม ของพุทธศาสนิกชนที่มีชื่อเสียงโด่งดังในกลุ่มของผู้ที่แสวงธรรมอีกด้วย ซึ่งสถานที่สร้างวัดถ้ำสุมนะโนนี้ เดิมเป็นสถานที่ว่างเปล่าเป็นป่าปกคลุมมีดินกลบอยู่ จนไม่มีใครสงสัยว่าเป็นถ้ำ แต่เนื่องด้วยถูกค้นพบโดย พระอาจารย์เดช สุมนะ ท่านเป็นพระที่มีภูมิปัญญาเดิม อยู่ทางภาคอีสาน อุปสมบทเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2516 เมื่อบวชแล้วออกธุดงค์อยู่ 5 พรรษา แล้วเข้ามาศึกษาปริยัติธรรมที่กรุงเทพมหานครและหลังจากออกพรรษาแล้วก็กลับไปเยี่ยมพระอาจารย์ ท่านหนึ่งทางแถบภาคอีสาน และเมื่อได้มีโอกาสกราบท่านแล้ว พระอาจารย์ท่านได้ปรารภขึ้นว่า "ท่านเดชเอ๋ย หลวงพ่ออยู่ในถ้ำ ร้อนก็ไม่ร้อน หนาวก็ไม่หนาว" คำพูด

สั้นๆประโยชน์นี้เป็นที่ประทับใจของอาจารย์เดชมาก ประมาณปี 2525 คิดจะออกจากการเรียนปริยัติธรรมที่กรุงเทพมหานครแล้วกลับไปสู่ป่าตามเดิม จึงนึกถึงคำพูดสั้นๆในวันนั้น ก็ได้ไปตั้งจิตอธิษฐานที่อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม(วัดพระแก้ว) ว่าขอให้พบถ้ำที่ถูกต้อง และหลังจากอธิษฐานแล้ว ก็ได้แสวงหาถ้ำมาเรื่อยๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2529 ได้รู้ดังศไปทางภาคเหนือ จึงจำพรรษาที่วัดถ้ำเชียงดาวและในพรรษานั้นเองก็รู้จุดที่ตัวเองต้องการว่าอยู่ทางภาคใต้ ระยะทางจาก จ.พัทลุงไปทางจ.ตรัง มาตามถนนเพชรเกษมประมาณ 25 ก.ม. จนกระทั่งออกพรรษาก็รู้ดังศลงมาทางภาคใต้ มาพักที่ จ.ภูเก็ต เพราะคุ้นเคยกับญาติธรรมชาว จ.ภูเก็ต เพราะเคยจำพรรษาที่นั่น แล้วก็เดินทางต่อมาพักที่ถ้ำน้ำใต้บ่อ วันที่ 27 เมษายน 2530 ได้รู้ดังศมาถึงจุดหมายที่กำหนดไว้ วันรุ่งขึ้นก็ค้นหาถ้ำที่ตนเองต้องการ จนพบภูเขาเล็กๆลูกหนึ่ง ซึ่งปกคลุมไปด้วยป่า จึงแหวกป่าเข้าไปในภูเขาก็เห็นถ้ำที่ตนถูกใจ จึงได้เข้าไปภายในถ้ำเปล่งวาจาตั้งสัจจะอธิษฐานในถ้ำแห่งนี้ว่า "ข้าพเจ้าจะพัฒนาถ้ำแห่งนี้ให้เป็นที่รวมญาติสายโลหิตแห่งธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า" วันปฐมแห่งการพัฒนาถ้ำครั้งแรกเกิดขึ้นในวันที่ 28 เมษายน 2530 ตรงกับวันอังคาร ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 6 ปีเถาะชาวนีได้รู้ไปถึงญาติธรรมชาว จ.ภูเก็ต ก็ได้เดินทางมาช่วยพัฒนาถ้ำแห่งนี้เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2530 ถ้ำแห่งนี้ไม่มีชื่อมาก่อน คณะญาติธรรมจึงได้ตั้งชื่อว่า "ถ้ำสุมะโน" ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา โดยตั้งชื่อตามฉายาของผู้ค้นพบถ้ำเป็นคนแรก ต่อมาคุณบัญชา นำศรีรัตน ถวายที่ดินรอบภูเขา 8 ไร่ ที่มีเอกสาร น.ส.3ก ให้สร้างวัดมีนามว่า วัดถ้ำสุมะโน และมีผู้ศรัทธาซื้อที่ดินถวายเพิ่มเติมรอบภูเขาสองลูก 78 ไร่ รวมทั้งภูเขาด้วยประมาณ 500 ไร่

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนิน ตำบลในเมืองมีเนื้อที่ 25 ไร่ 2 งาน วัดพระมหาธาตุเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชั้นวรมหาวิหาร เดิมชื่อ วัดพระบรมธาตุ ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ประกาศจดทะเบียนวัดพระมหาธาตุเป็นโบราณสถาน นับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของภาคใต้ ตามตำนานกล่าวว่า สร้างเมื่อปี พ.ศ.854 สร้างมามากกว่า 1,500 ปี มีศิลปะการก่อสร้างแบบศรีวิชัย โดยเจ้าชายธนกุมารและพระนางเหมชาลาและบาทู (นักบวช) ชาวลังกา เป็นผู้นำเสด็จพระบรมธาตุมาประดิษฐาน ณ หาดทรายแก้วและสร้างเจดีย์องค์เล็ก ๆ เพื่อเป็นที่หมายไว้ ต่อมาปี พ.ศ. 1093 พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช (พระเจ้าจันทรภาณุ) ได้ทำการสร้างเมืองนครศรีธรรมราชขึ้น พร้อมการก่อสร้างเจดีย์ขึ้นใหม่เป็นทรงศากยเจี และในปี พ.ศ. 1770 พระองค์จึงได้รับเอาพระภิกษุจากลังกามาตั้งคณะสงฆ์และบูรณะพระบรมธาตุเจดีย์ให้ เป็นไปตามแบบสถาปัตยกรรมทรงลังกา อันเป็นแบบที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันคือ เป็นทรงระฆังคว่ำ หรือโอคว่ำ มีปล้องไฉน 52 ปล้อง รอบพระมหาธาตุมีเจดีย์ 158 องค์ สูงจากฐานถึงยอด 37 วา 2 ศอก ยอดสุดของปล้องไฉนหุ้มทองคำเหลืองอร่าม สูง 6 วา 1 ศอก แผ่นเป็นแผ่นหนาเท่าใบลาน

หุ้มไว้ น้ำหนัก 800 ชั่ง (หรือ 960 กิโลกรัม) ภายในวัดพระมหาธาตุฯ วิหารที่มีความสำคัญหลายองค์ประดิษฐานอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระวิหารหลวงซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา วิหารสามจอมมีพระพุทธรูป "พระเจ้าศรีธรรมโศกราช" ทรงเครื่องอย่างกษัตริย์ วิหารพระมหาภิเนษกรม (พระทรงม้า) ทางขึ้นไปบนลานประทักษิณ วิหารทับเกษตร วิหารเขียน และวิหารโพธิ์ลังกาซึ่งเป็นที่จัดและแสดงโบราณวัตถุ

กำแพงเมืองโบราณ กล่าวกันว่าสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกราช เป็นกำแพงก่ออิฐที่ยังคงเหลือเป็นแนวค่อนข้างสมบูรณ์ ทอดตัวขนานไปกับคูเมืองตั้งแต่ป้อมประตูชัยศักดิ์ไปทางทิศตะวันออกประมาณ 100 เมตร

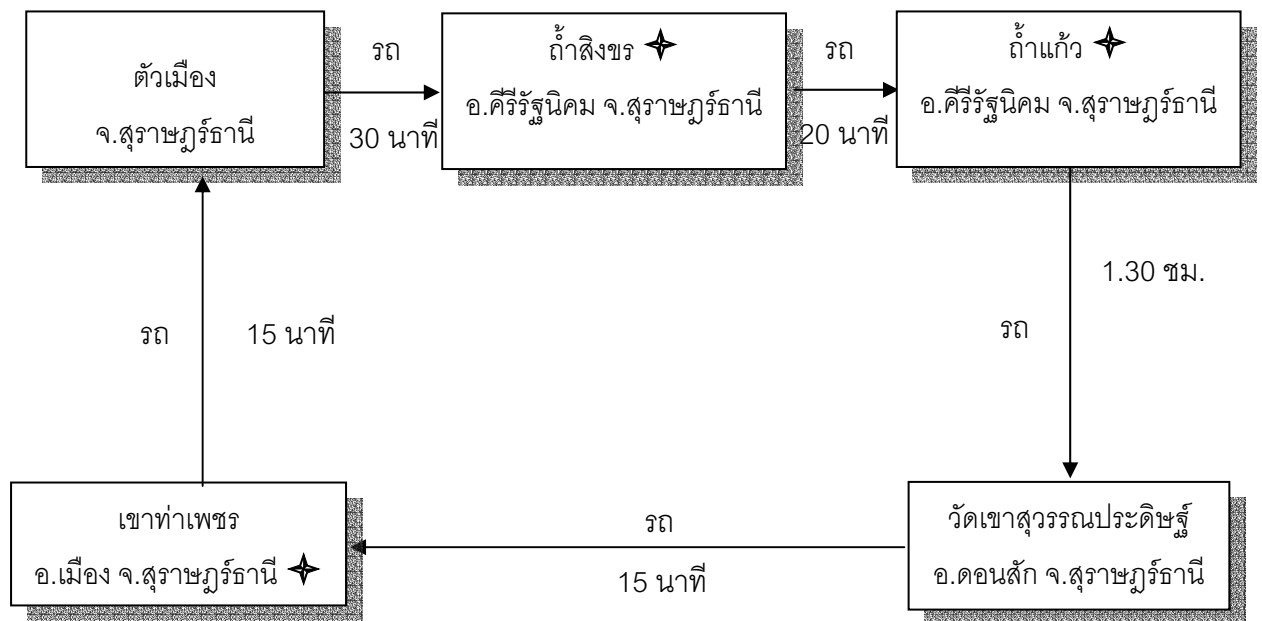
วัดเขาขุนพนม อยู่ในเขตหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านเกาะ จากตัวเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข 4016 ถึง กิโลเมตรที่ 21 ผ่านตลาดพรหมโลก มีทางแยกขวาไปอีก 2.5 กิโลเมตร วัดเขาขุนพนมเป็นวัดที่มีความสำคัญ ทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี มีถ้ำที่มีกำแพงก่ออิฐถือปูน มีใบเสมาเช่นเดียวกับกำแพงเมือง ผนังด้านหน้า มีลายปูนปั้นประดับเครื่องลายครามจีน ในถ้ำมีพระพุทธรูปสำริดประมาณ 30 องค์ และพระพุทธรูปสำริด ถ้ำในวัดแห่งนี้มีหลายถ้ำทะลุถึงกัน สันนิษฐานว่าเป็นที่ ประทับของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี แต่บางท่านก็ว่าเป็นที่พักผ่อนเจ้าหญิง เกศิณีธิดาของเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ช่วง พ.ศ. 2312 – 2319 จากคำบอกเล่าให้กับไทยทั้วรของพระภิกษุที่วัดแห่งนี้ เชื่อกันว่าเป็นที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชบำเพ็ญเพียรภาวนาพร้อมด้วย ผู้ติดตามจำนวนหนึ่ง หลังจากทรงสละราชสมบัติ พระองค์ได้สวรรคตในขณะเป็นภิกษุที่วัดแห่งนี้

วัดเจติยัม ไหว้เจติยทรงลังกาเป็นวัดขนาดเล็ก มีองค์พระเจติยขนาดไม่ใหญ่นัก แต่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ควรชม วัดเจติยัมสร้างขึ้นในสมัยศรีวิชัยมีชื่อเดิมว่า วัดพระใจดีงาม ขึ้นกับเขียนบางแก้ว คณะป่าแก้ว เมืองพัทลุง การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวจาก อ.สทิงพระ ใช้ทางหลวงหมายเลข 408 ไปทาง อ. ระโนด ผ่านวัดดีหลวง วัดสีหยงไปประมาณ 2 กม. จะเห็นวัดเจติยัมอยู่ทางขวามือบริเวณสี่แยก รถประจำทาง ขึ้นรถเมล์สีแดง-ขาวสายสงขลา-ระโนดที่สถานีขนส่งสงขลาถึงหน้าสนใจของสถานที่นี้ก็คือ เจติยพระมหาธาตุ เป็นเจติยทรงระฆังคว่ำ ลักษณะคล้ายเจติยพระธาตุ นครศรีธรรมราช สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลของศิลปะในพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ที่เข้ามาเผยแพร่ แทนที่ศิลปะศรีวิชัยที่เป็นรูปแบบเดิมของเจติยองค์นี้ อย่างไรก็ตามยังสามารถเห็นศิลปะศรีวิชัยที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันคือ การสร้างเจติยบริวารล้อมรอบเจติยองค์ใหญ่ ซึ่งเป็นคติพุทธลัทธิมหายาน ในปี พ.ศ. 2512 มีการบูรณะใหม่โดยการฉาบปูนทับองค์เจติยทั้งองค์ แต่เว้นช่องผนังด้านทิศใต้ไว้เพื่อให้เห็นการเรียงอิฐแบบเดิม

1.4 นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มทัวร์ 1 วัน 3 เส้นทาง

เส้นทางที่ 1 ตำนานแผ่นดินไชยา

- 08.00 น. - เริ่มเดินทางออกตัวเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ถ้ำสิงขร
  - ถ้ำแก้ว
  - วัดเขาสุวรรณประดิษฐ์
  - เขาท่าเพชร
- 17.30 น. - เดินทางกลับเข้าตัวเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 4.10 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดถ้ำสิงขร ตั้งอยู่ที่หมู่ 3 บ้านถ้ำ ตำบลบ้านถ้ำสิงขร อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า ครั้งสมัยอยุธยาพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งได้สาวชาวบ้านแถบนี้เป็นชายา ต่อมาน้องชายของสาวผู้นั้นบวชเป็นพระภิกษุ เดินทางไปเมืองหลวงแล้วได้เข้าไปเทศน์ในวังที่พี่สาวอยู่และจำกันได้ เป็นที่ปลื้ม ปิติกันทั้งสองฝ่าย พระเจ้าแผ่นดินได้จัดขบวนมาส่งพระภิกษุที่เป็นน้องชายพระชายา ซึ่งต่อมา เรียกว่า ท่านเจ้าฟ้า และโปรดฯ ให้สร้างวัดขึ้นสามวัด คือ วัดถ้ำสิงขร วัดถ้ำรอบ และวัดเขาอานนท์ ท่านเจ้าฟ้าจำพรรษาเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกอยู่ที่วัดเขาอานนท์

ถ้ำแก้ว อยู่ห่างจากถ้ำพระประมาณ 2 กม.เป็นถ้ำขนาดใหญ่ อยู่บนเทือกเขาหัวแดง อีกด้านหนึ่ง มีหินงอกหินย้อยเป็นแก้วแวววาวสวยงามมาก

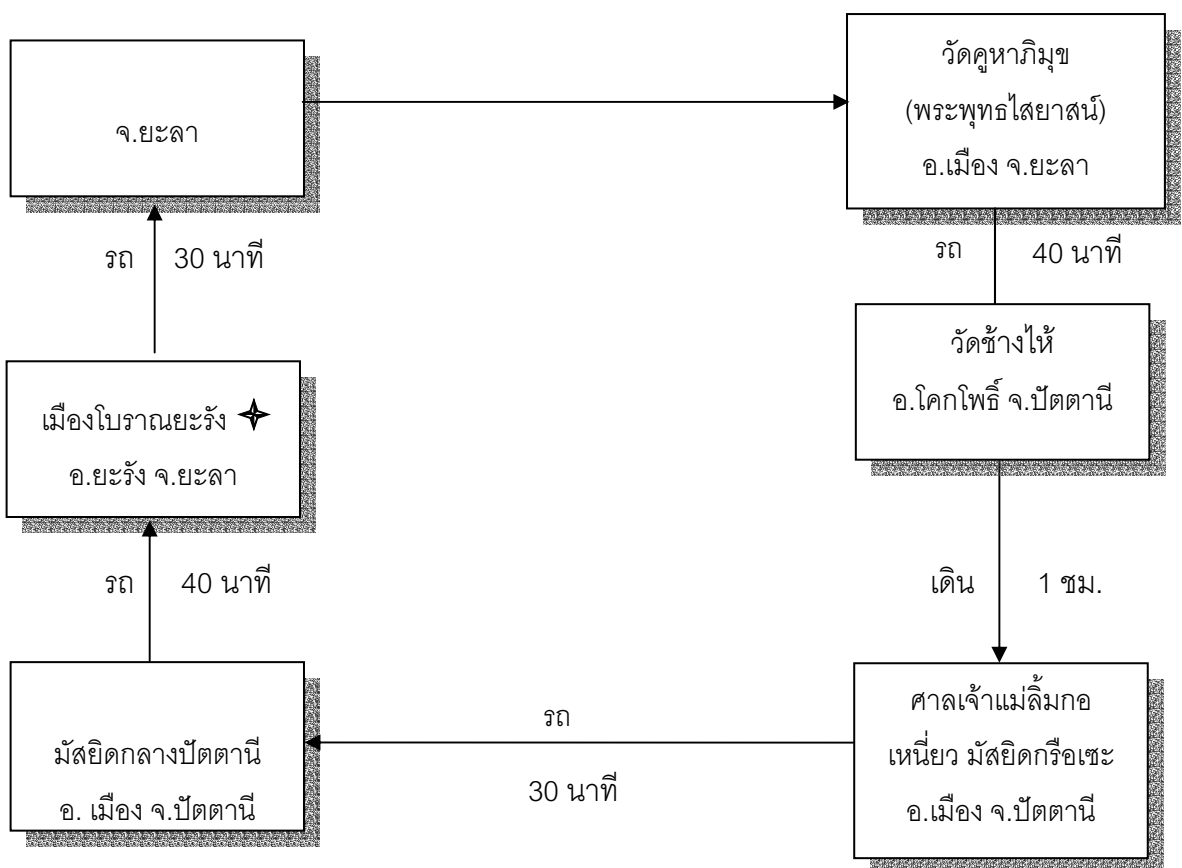
วัดเขาสุวรรณประดิษฐ์ ความเป็นมาคือ มีเกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งภาคใต้ คือ พระครูสุวรรณประดิษฐ์การ (หลวงพ่ोज้อย) ที่มรณภาพไปแล้ว ปัจจุบันได้บรรจุร่างของท่านอยู่ในโลงแก้วภายในอุโบสถ การเดินทางโดยรถยนต์ จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางสายธนบุรี-ปากท่อ (ทางหลวงหมายเลข 35) จากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข 4 โดยผ่านจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร แล้วเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 41 จนถึงสุราษฎร์ธานี รวมระยะทาง 685 กิโลเมตรรถโดยสารประจำทาง บริษัท ขนส่ง จำกัด เปิดบริการเดินรถระหว่าง กรุงเทพฯ-สุราษฎร์ธานี ทุกวัน ใช้เวลาเดินทาง 11 ชั่วโมง รถออกจากสถานีขนส่งสายใต้ ถนนบรมราชชนนี นอกจากนี้ยังมีบริการรถโดยสารปรับอากาศ กรุงเทพฯ-เกาะสมุย

เขาท่าเพชร ความเป็นมาคือ ปี พ.ศ. 2508 ป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี ได้กำหนดให้บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาท่าเพชร ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื้อที่ประมาณ 2,906 ไร่ เป็นวนอุทยานเขาท่าเพชร เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่นี้เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ในปี พ.ศ. 2519 กองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจพื้นที่บริเวณดังกล่าวและพบว่า เหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติด้านป่าไม้และสัตว์ป่าแก่ประชาชนทั่วไป จึงได้ยกเลิก วนอุทยานเขาท่าเพชร และจัดตั้งเป็นศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าเขาท่าเพชร เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2519 และเนื่องจากป่าเขาท่าเพชรมีสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่ประจำและอพยพย้ายถิ่นมาอยู่อาศัยอยู่จำนวนมากสถานที่ตั้งและขนาดของพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาท่าเพชร ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาท่าเพชร ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเนื้อที่ประมาณ 2,893 ไร่เส้นทางคมนาคมโดยเครื่องบิน รถไฟ และรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ จากกรุงเทพฯ ถึงจังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วเดินทาง

ต่อไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4009 (บ้านดอน-นาสาร) ถึงหลักกิโลเมตรที่ 6 เลี้ยวซ้ายไปอีกประมาณ 0.5 กิโลเมตร ถึงเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาท่าเพชร

เส้นทางที่ 2 ยึดเหนี่ยวสามวัฒนธรรม

- 07.00 น. - เดินทางออกจากจุดนัดหมายแล้วเดินทางเที่ยวจังหวัดยะลา
- 07.30 น. - แวะนมัสการที่วัดคูหาภิมุข (พระพุทธไสยาสน์)
อ.เมือง จ.ยะลา
- 08.00 น. - เดินทางต่อที่จังหวัดปัตตานี แวะนมัสการที่วัดช้างไห้
อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี
- 11.00 น. - แวะที่สุสานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ต่อด้วยมัสยิดกรือเซะ
พร้อมรับประทานอาหารกลางวัน
อ.เมือง จ.ปัตตานี
- 13.30 น. - เดินทางต่อและแวะที่มัสยิดกลางปัตตานี
อ.เมือง จ.ปัตตานี
- 14.30 น. - เดินทางต่อที่เมืองโบราณ อำเภอยะรัง
อ.ยะรัง จ.ยะลา
- 15.00 น. - เดินทางกลับจังหวัดยะลา

ภาพที่ 4.11 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดคูหาภิมุข วัดคูหาภิมุข หรือ "วัดหน้าถ้ำ" เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย
ตั้งอยู่เลขที่ 136 หมู่ 1 บ้านหน้าถ้ำ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา พ.ศ. 2390
ผู้ใหญ่บ้านอาศัยอยู่ที่บ้านหน้าถ้ำ ได้สร้างวัดคูหาภิมุขเพื่อประกอบพิธีบำเพ็ญกุศลในหมู่บ้าน
ภายในวัดคูหาภิมุขมีถ้ำใหญ่ ประดิษฐาน พระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ ภายในถ้ำ ยังมีหินงอก
หินย้อย และน้ำใสสะอาดไหลริน จากโขดหิน วัดคูหาภิมุข เป็นวัดที่สำคัญของเมืองยะลามีพิพิธภัณฑ
ศรวิชัย เก็บวัตถุโบราณที่ได้มาจาก วัดถ้ำ ภูเขากำป็น พระพิมพ์ดินดิบ สถูปเม็ดพระศก อิฐฐาน
พระพุทธรูป จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เปลี่ยนชื่อ "วัดหน้าถ้ำ" เป็น "วัดคูหาภิมุข" พระบาทสมเด็จพระ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้พระยาเยหริงมาสร้างเมืองยะลา ตั้งที่ว่าการ ๓ บ้านท่า
สาป ตำบลท่าสาป และสร้างวัดขึ้นที่ริมเขาหน้าถ้ำที่มีพระพุทธรูปไสยาสน์ภายในถ้ำ พ.ศ. 2472
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี ได้เสด็จมาประทับแรมที่
วันแห่งนี้

วัดช้างให้ หรือวัดราษฎร์บูรณะ เป็นที่รู้จักกันดีของชาวพุทธทั้งใน
และต่างประเทศตั้งอยู่ริมทางรถไฟสายหาดใหญ่-สุโขทัย-ลก หรือทางรถยนต์ สายปัตตานี-หนองจิก
- นาเกตุ-นาประดู่-ยะลา ห่างจากตลาดนาประดู่ประมาณ 4 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองปัตตานี
30 กิโลเมตร วัดช้างให้ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ เป็นวัดเก่าแก่ สร้างขึ้นมากกว่า
300 ปีแล้ว ไม่ทราบชัดว่าใครเป็นผู้สร้าง แต่จากตำนานความเชื่อกล่าวว่าพระยาแก้มดำ เจ้าเมืองไทร
บุรี ต้องการหาชัยภูมิสำหรับสร้างเมืองใหม่ให้กับน้องสาวจึงได้เสี่ยงอธิษฐานปล่อยช้างออกเดินป่า
โดยมีเจ้าเมืองไพรพลและบริวารออกเดินติดตาม เวลาผ่านไปหลายวันจนกระทั่งวันหนึ่งช้างเสี่ยง
หายได้หยุดอยู่ที่ป่า พร้อมทั้งเดินวนเวียนแล้วร้องขึ้น 3 ครั้ง พระยาแก้มดำ ถือเป็นนิมิตหมายอันดี
จึงจะใช้บริเวณดังกล่าวสร้างเมืองแต่น้องสาวไม่ชอบ จึงให้ช้างออกเดินทางหาทำเลใหม่ พระยาแก้ม
ดำจึงสร้างวัดตรงบริเวณดังกล่าวแทนแล้วขนานนามว่า "วัดช้างให้" หลังจากที่พระยาแก้มดำได้
เดินทางกลับถึงเมืองไทรบุรี ได้มีนิมิตพระภิกษุองค์หนึ่งซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "ท่านลังกา" หรือ "สมเด็จพระ
พะโคะ" หรือ "หลวงพ่อดุจดายุบน้ำทะเลจืด" มาเป็นเจ้าอาวาสองค์แรก ท่านลังกาได้เดินทางจุดธูป
ไปมาระหว่างเมืองไทรบุรีกับวัดช้างให้ และได้ส่งลูกศิษย์ว่าถ้าท่านมรณภาพขอให้นำศพไปทำการ

ฌาปนกิจ ณ วัดช้างให้เมื่อท่านมรณภาพที่เมืองไทรบุรี ลูกศิษย์ได้ห้ามศพเดินทางหยุดที่ใดก็จะปักไม้ไว้ (ปัจจุบันจึงมีสถูปตามที่ต่างๆ) เมื่อถึงวัดช้างให้ก็ทำการฌาปนกิจศพ ลูกศิษย์ก็นำอัฐิส่วนหนึ่งกลับไปเมืองไทรบุรีและส่วนหนึ่งฝังที่วัดช้างให้โดยปักแกนไม้เป็นเครื่องหมายไว้ (ขณะนี้ได้บูรณะสร้างเป็นสถูปอยู่ติดกับทางรถไฟ) มีผู้คนมากราบไหว้บนบานอธิษฐานได้ผลตามประสงค์ ความศักดิ์สิทธิ์จึงเลื่องลือไปไกล หลังจากนั้นวัดช้างให้ก็ร้างไปนา พ.ศ.2480 พระครูมณูญสมภาร เจ้าอาวาสวัดพลานุภาพ เจ้าคณะตำบลทุ่งพลาให้พระช่วงมาเป็นเจ้าอาวาส พระช่วงได้ชักชวนบ้านมาแผ้วถางป่าสร้างกุฏิศาลาการเปรียญหลังคามุงจากพร้อมเสนาสนะอื่น ๆ และได้ลาสิกขาเมื่อปี พ.ศ.2484 พระอาจารย์ทิม ธมมโร (พระครูวิสัยโสภณ) เป็นเจ้าอาวาสตั้งชื่อตามหลักฐานกรมการศาสนาว่า “วัดราชวรานุวัตร” สร้างศาลาการเปรียญใหม่ กุฏิ 8 หลัง สร้างหอดฉัน (โรงครัว) สร้างหอระฆัง สร้างพระเครื่องสมเด็จหลวงพ่อดลห้อยบนน้ำทะเลเจ็ด พ.ศ.2497 สร้างอุโบสถ สร้างวิหารประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ่อดล สร้างสถูปบรรจุอัฐิหลวงพ่อดล และพระอาจารย์ทิม ธมมโร มรณภาพปี พ.ศ. 2512 (เป็นเจ้าอาวาส 28 ปี) พ.ศ.2512 พระครูใบฎีกาขาวเป็นเจ้าอาวาสได้จัดงานพิธียกฉัตรทองยอดเจดีย์และปรับปรุงสถูปสมเด็จหลวงพ่อดล จัดซื้อที่ดินและสร้างอาคารโรงเรียนราชมนูรีรังสรรค์ สังกัดกรมสามัญศึกษา (เป็นเจ้าอาวาส 9 ปี) พ.ศ.2521 พระครูอนุกุลปริยัติกิจ (สวัสดี อรุโณ) เป็นเจ้าอาวาสมาจนถึงปัจจุบันได้จัดตั้งมูลนิธิสมเด็จหลวงพ่อดลและพระครูวิสัยโสภณ (ทิม ธมมโร) วัดช้างให้ ให้ทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร-นักเรียน พุทธศาสนาวินาศิตย สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมและโรงเรียนศูนย์พุทธศาสนาวินาศิตย สร้างกุฏิ สร้างหอประชุมที่พักสงฆ์ สร้างโรงพยาบาลโคกโพธิ์ เห็นชอบให้เช่าที่ดินสงฆ์จำนวน 50 ไร่เศษ เป็นที่จัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพวัดช้างให้สร้างสถานีรถไฟวัดช้างให้ บริจาคเครื่องมือแพทย์ให้โรงพยาบาลต่าง ๆ และบริจาคเงินสิ่งของอื่น ๆ แก่ทางราชการอีกมากมาย

ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เป็นศาลที่ประดิษฐานรูปแกะสลัก ของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว พระหมอม เจ้าแม่ทับทิม ตั้งอยู่ที่ถนนอาเนาะรู อำเภอเมืองปัตตานี ศาลเจ้าแห่งนี้เป็นที่เคารพสักการะของชาวจีนและชาวไทยโดยทั่วไปมาก ประวัติการสร้างหรือความเป็นมาของศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว มีการเล่าสืบต่อกันมาเป็นตำนานที่เกี่ยวกับประวัติเมืองปัตตานี จากการศึกษาจากบันทึกในสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ. 2064-2109) เมื่อประมาณกว่า 400 ปีกล่าวว่า ลิ้มกอเหนี่ยวและพี่ชาย ชื่อลิ้มโต๊ะเคี่ยมเป็นชาวเมืองฮุ่ยไต้ แขวงเมืองแต้จิ๋ว เดิมลิ้มโต๊ะเคี่ยม รับราชการอยู่ที่เมืองดังกล่าว ครั้นเมื่อสิ้นบุญบิดาแล้วจึงมารับราชการที่เมืองจัวจิ๋วในช่วงที่โจรสลัดญี่ปุ่นกำเริบหนัทางเมืองหลวงได้แต่งตั้งขุนพล เช็ก ก็ กวง เป็นแม่ทัพเรือปราบสลัดญี่ปุ่นจึงเป็นโอกาสดีของคู่อริที่จะใส่ความลิ้มโต๊ะเคี่ยม ลิ้มโต๊ะเคี่ยมจึงหนีไปยังเกาะก๊อ (เกาะไต้หวัน) และหนีต่อไปยัง

เกาะลูซอน (ฟิลิปปินส์) แต่ต้องปะทะกับกองเรือของสเปนที่ยึดครองอยู่ หลังจากนั้นลัมโต๊ะเคี่ยมจึงเดินทางมายังปัตตานี ได้ทำงานเป็นนายด่านเก็บภาษี จึงได้สร้างท่าเรือพาณิชย์แห่งหนึ่งชื่อ “โตะเคี่ยม” ภายหลังลัมโต๊ะเคี่ยมได้เข้ารับนับถือศาสนาอิสลามมีภรรยาเป็นเชื้อพระวงศ์ของเจ้าเมืองปัตตานีเป็นที่โปรดปรานของเจ้าเมืองปัตตานีจนได้รับบรรดาศักดิ์เป็นหัวหน้าด่านเก็บส่วยสาอากรต่าง ๆ ทางเมืองจีนมารดาและน้องสาว สืบเสาะข่าวก็ไม่ทราบ ลัมกอเหนี่ยวน้องสาวจึงขออนุญาตมารดาออกติดตามพี่ชายและนำกองเรือมาถึงเมืองปัตตานีได้พบพี่ชายและขอร้องให้พี่ชายเดินทางกลับเมืองจีน พี่ชายได้รับปากกับเจ้าเมืองปัตตานีไว้ว่าจะสร้างมัสยิดประจำเมืองให้แล้วเสร็จ ลัมกอเหนี่ยวไม่ละความพยายามจึงขอพักอยู่ที่เมืองปัตตานีต่อไป เพื่อหาโอกาสอันควรชักชวนให้พี่ชายกลับ ต่อมาเมืองปัตตานีเกิดการกบฏแย่งชิงกันเป็นใหญ่ ภายหลังเจ้าเมืองถึงแก่อนิจกรรม ลัมโต๊ะเคี่ยมจึงเข้าร่วมต่อสู้กับกบฏ ลัมกอเหนี่ยวเข้าช่วยพี่ชายแต่พิจารณาเห็นว่าสู้เข้าศึกไม่ได้ จึงฆ่าตัวตายไม่ยอมตายด้วยอาวุธของศัตรู จากการกระทำอย่างอาชญาและเด็ดเดี่ยวเยี่ยงชายชาติวีรของลัมกอเหนี่ยว ได้ก่อให้เกิดชาวจีนในปัตตานีมีความศรัทธาในตัวนางจึงแกะสลักรูปลัมกอเหนี่ยวประดิษฐานไว้ที่ศาลเจ้าไกล้มัสยิดกรือเซะที่ ลัมโต๊ะเคี่ยมสร้างไว้ไม่สำเร็จ ต่อมาภายหลังปรากฏว่ามีความศักดิ์สิทธิ์จนเป็นที่เลื่องลือทั่วไปอีกตำนานหนึ่งกล่าวว่า เมื่อลัมกอเหนี่ยวได้ฟังคำปฏิญาณของพี่ชายที่ไม่ยอมเดินทางกลับเมืองจีน จึงอธิษฐานขอให้การก่อสร้างมัสยิดกรือเซะไม่สำเร็จและผูกคอตายที่ต้นมะม่วงหิมพานต์ไกล้มัสยิดกรือเซะ ตามคำสัญญาที่ให้ไว้กับมารดา ก่อนจะออกเดินทางมาตามหาพี่ชาย เมื่อย้ายเมืองปัตตานีไปที่วังจะบังติกอ ชาวจีนในเมืองปัตตานีก็ย้ายชุมชนจากกรือเซะไปสร้างชุมชนชาวจีนที่ตำบลอาเนาะรู และสร้างศาลเจ้าแม่ลัมกอเหนี่ยวนำรูปแกะสลักเจ้าแม่มาประทับ ณ ศาลเจ้าแม่แห่งนี้เพื่อสักการะจนถึงปัจจุบันนี้ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี จะมีงานประเพณีแห่เจ้าแม่ลัมกอเหนี่ยวไปตามถนนสายต่างๆภายในตัวเมืองฯ ทำพิธีลุยไฟบริเวณหน้าศาลเจ้าเล่งจูเกียงว่ายนํ้าข้ามแม่น้ำตานีบริเวณสะพานเดชานุชิต ในงานนี้มีผู้ที่เคารพศรัทธาเป็นมาร่วมงานเป็นจำนวนมากทุกปี

มัสยิดกรือเซะ ตั้งอยู่บ้านกรือเซะ หมู่ที่ 2 ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมือง

จังหวัดปัตตานี อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 6 กิโลเมตร อยู่ติดกับถนนสายปัตตานี - นราธิวาส มัสยิดกรือเซะ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัสยิดปิตุกรือบัน ชื่อนี้เรียกตามรูปทรงของประตูมัสยิด ซึ่งมีลักษณะเป็นวงโค้งแหลมแบบกอธิคของชาวยุโรป และแบบสถาปัตยกรรมของชาวตะวันออกกลาง (คำว่า ปิตุ แปลว่า ประตู กรือบัน แปลว่า ช่องประตูที่มีรูปโค้ง) มัสยิดกรือเซะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ขนาดกว้าง 15.10 เมตร ยาว 29.60 เมตร สูง 6.50 เมตร เสาทรงกลมเลียนรูปลักษณะแบบเสากอธิคของยุโรป ช่องประตูหน้าต่างมีทั้งแบบโค้งแหลมและโค้งมนแบบ

กอธิค โดมและหลังคามีรูปทรงโค้งมน อิฐที่ใช้ก่อมีลักษณะเป็นอิฐสมัยอยุธยา ตรงฐานมัสยิดมีอิฐรูปแบบคล้ายอิฐสมัยทวารวดีปะปนอยู่บ้าง สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (2549 : 55-56) ได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้างมัสยิดกรือเซะไว้หลายกระแส หนังสือยาระวะห์ปัตตานีของหะยีหวันหะซัน กล่าวว่าสุลต่านลองยูนุสเป็นผู้สร้าง ประมาณปีฮิจเราะฮ์ 1142 ตรงกับพุทธศักราช 2265 สมัยอยุธยาตอนปลาย และว่าเหตุที่ก่อสร้างไม่สำเร็จเนื่องจากเกิดสงครามแย่งชิงราชสมบัติระหว่างสุลต่านลองยูนุสกับระตุปะกัลันซึ่งเป็นพระอนุชาของพระองค์ หลังจากสุลต่านลองยูนุสสิ้นพระชนม์แล้ว ระตุปะกัลันได้รับตำแหน่งสุลต่านเมืองปัตตานีคนต่อมา ได้ย้ายศูนย์การปกครองเมืองปัตตานีไปตั้งอยู่ ณ บ้านปูยุด (ปัจจุบันอยู่ในเขตท้องที่ตำบลปูยุด อำเภอเมืองปัตตานีบริเวณที่ตั้งวังของระตุปะกัลันยังคงปรากฏร่องรอยกำแพงอยู่จนบัดนี้) จึงไม่มีใครคิดสร้างมัสยิด กรือเซะต่อเติม ทั้งไว้รกร้างจนเกิดเป็นตำนานเล่าสืบต่อกันมา ส่วนประวัติการสร้างมัสยิดอีกกระแสหนึ่งมาจากความเชื่อเรื่องตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวว่า ลิ้มโต๊ะเคี่ยมพี่ชายซึ่งมาเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามที่ปัตตานี ต่อมาในสมัยรายาปิรุ (พ.ศ. 2159-2167) ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง แต่กลับสร้างไม่สำเร็จ สร้างถึงยอดโดมคราวใดก็พังทลายลงมาทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากในสมัยนั้นช่างยังขาดความรู้ในการก่อสร้างหลังคารูปโดม การก่อสร้างจึงยังคงค้างคาและทิ้งร้างมาเป็นเวลานาน ในปี พ.ศ.2525 กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะในวาระแห่งปีเฉลิมฉลองกรุงเทพมหานครมีอายุครบ 200 ปี และในปี พ.ศ. 2542 กรมศิลปากรมีโครงการปรับปรุงบูรณะภายในให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ ส่วนภายนอกยังคงรักษาสภาพโบราณสถานเอาไว้เช่นเดิม

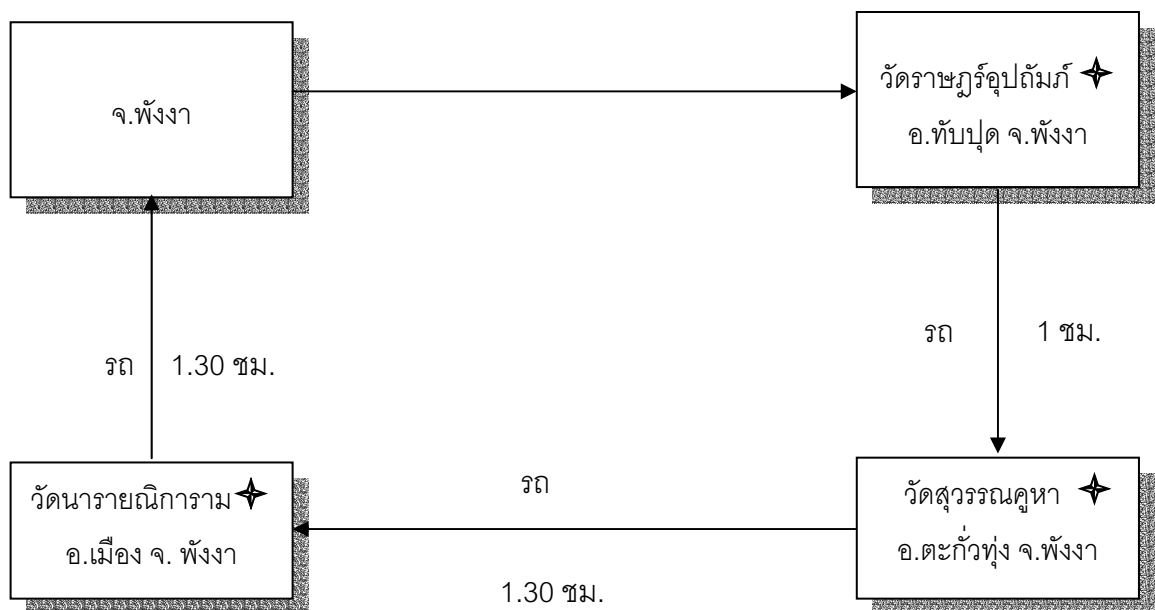
มัสยิดกลางปัตตานี มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ถนนยะรัง ตำบลอาเนาะรู อำเภอเมืองปัตตานี เลขทะเบียนที่ 249 มีประวัติและความเป็นมาดังนี้ ในปีพุทธศักราช 2497 รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของศาสนาอิสลามว่าเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวปัตตานีส่วนใหญ่นับถืออย่างเคร่งครัดอันจะนำมาซึ่งสันติสุข ประกอบกับในพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประชากรนับถือศาสนาอิสลาม (มุสลิม) เป็นจำนวนมาก สมควรสร้างมัสยิดกลางที่มีขนาดใหญ่ และสวยงามขึ้นเพื่อเป็นศรีสง่าแก่ชาวไทยผู้นับถือศาสนาอิสลามทั่วประเทศตลอดจนเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจ ของชาวไทยมุสลิม จึงได้พิจารณาพื้นที่บริเวณริมถนนหลวงสายปัตตานี-ยะลา ตำบลอาเนาะรู อำเภอเมืองปัตตานี เนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ 55 ตารางวา คณะรัฐมนตรีจึงได้อนุมัติงบประมาณสำหรับการก่อสร้างมัสยิดกลางปัตตานีขึ้น โดย ฯพณฯ พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้นได้เดินทางมาวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ.2500 เวลา 10.00 น. มัสยิดกลางแห่งนี้ใช้เวลาในการก่อสร้างและตกแต่งอย่างวิจิตรพิสดารเป็นเวลา 9 ปีกว่าจะแล้วเสร็จต่อมาเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2506 ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ใน

สมัยนั้นได้เดินทางมาประกอบพิธีเปิดอย่างเป็นทางการและมอบมัสยิดแห่งนี้ให้แก่ชาวไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี โดยให้ตั้งชื่อว่า “มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี” มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานีสร้างเป็นตึกคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น รูปทรงคล้ายกับ “ทัชมาฮาล” ประเทศอินเดีย ตรงกลางเป็นอาคารมียอดโดมขนาดใหญ่และมีโดมบริวาร 4 ทิศ มีหอคอยอยู่สองข้างสูงเด่นเป็นสง่า บริเวณด้านหน้ามัสยิดมีสระน้ำสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ ภายในมัสยิดมีลักษณะเป็นห้องโถง มีระเบียงสองข้าง ภายในห้องโถงมีบัลลังก์ทรงสูงและแคบเป็นที่สำหรับ “คอฎิบ” ยืนอ่านคุฏบะฮ์ในการละหมาดวันศุกร์ หอคอยสองข้างนี้เดิมใช้เป็นหอกกลางสำหรับตีกลอง เป็นสัญญาณเรียกให้มุสลิมมาร่วมปฏิบัติศาสนกิจ ต่อมาใช้เป็นที่ตั้งตั้งลำโพง เครื่องขยายเสียงแทนเสียงกลอง ปัจจุบันขยายด้านข้างออกไปทั้ง 2 ข้าง และสร้างหอบัง (อะซาน) พร้อมขยายสระน้ำและที่อาบน้ำละหมาดให้ดูสง่างามยิ่งขึ้น ภายในมัสยิดประดับด้วยหินอ่อนอย่างสวยงาม

เมืองโบราณยะรัง เมืองโบราณยะรัง เป็นชุมชนสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทยและเชื่อว่าเป็นที่ตั้งอาณาจักรโบราณที่มีชื่อว่า “ลังกาสุกะ” หรือ “ลังยาเสียว” ตามที่มีหลักฐานปรากฏในเอกสารของจีน ชาว มลายู และอาหรับ ลักษณะของเมืองโบราณยะรัง สันนิษฐานว่า มีผังเมืองเป็นรูปวงรีขนาดใหญ่ในพื้นที่ประมาณ 9 ตารางกิโลเมตร เป็นเมืองที่มีการสร้างทับซ้อนกันถึง 3 เมือง ขยายตัวเชื่อมต่อกัน ประกอบไปด้วยเมืองโบราณบ้านวัด มีศูนย์กลางเป็นลานจัตุรัสกลางเมือง ล้อมรอบด้วยคูน้ำและมีซากเนินดินโบราณสถานกระจายอยู่โดยรอบกว่า 25 แห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางทิศตะวันตกและทางทิศเหนือในบริเวณพื้นที่บ้านจาละ เมืองโบราณบ้านจาละ มีศูนย์กลางอยู่ที่สระน้ำ โอบล้อมด้วยคูเมืองรูปสี่เหลี่ยมถัดจากกลุ่มโบราณสถานบ้านวัดขึ้นไปทางทิศเหนือประมาณ 1 กิโลเมตรเมืองโบราณบ้านปราง เป็นเมืองคูน้ำคันดินขนาดเล็กที่มีผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านไม่เท่ามีป้อมดินทั้ง 4 มุมเมือง และมีคลองส่งน้ำต่อเชื่อมกับคูเมืองโบราณบ้านจาละสี่มุมเมืองด้านทิศเหนือทั้ง 2 ด้าน นอกจากร่องรอยของคูน้ำ คันดินคูเมืองโบราณทั้ง 3 แห่งแล้วภายในกลุ่มเมืองโบราณนี้ ยังปรากฏซากโบราณสถานเนินดินกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปไม่น้อยกว่า 30 แห่งการเดินทางไปสู่แหล่งเมืองโบราณสามารถใช้เส้นทางสิโรต (ทางหลวงหมายเลข 410) จากจังหวัดปัตตานีลงไปทางจังหวัดยะลาประมาณ 15 กิโลเมตร จะมีทางแยกซ้ายมือสายยะรัง-มายอ (ทางหลวงหมายเลข 4061) ประมาณ 1.2 กิโลเมตร เข้าสู่เขตเมืองโบราณและเลี้ยวซ้ายขึ้นไปทางทิศเหนือประมาณ 400 เมตร ถึงเขตโบราณสถานบ้านจาละ

เส้นทางที่ 3 ถ้ำตะกั่วทุ่งอันล่ำลือ

- 08.30 น. - เดินทางออกจากตัวเมืองจังหวัดพังงา
- 09.30 น. - แวะนมัสการที่วัดราษฎร์อุปถัมภ์ (วัดบางเรียง) นมัสการพระมหาธาตุเจดีย์ พุทธธรรมบันลือ ต่อด้วยวัดสุวรรณคูหา (ถ้าตามเสด็จสี่กษัตริย์)
- 12.00 น. - รับประทานอาหารกลางวัน โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.00 น. - เดินทางที่วัดนารายณิการาม (สักการะเทวรูปพระนารายณ์จำลอง)
- เทวรูปพระนารายณ์จำลองและโบราณวัตถุ
- พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
- 17.00 น. - เดินทางถึงที่พักจังหวัดพังงา

ภาพที่ 4.12 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 3 สำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดราษฎร์อุปถัมภ์ วัดราษฎร์อุปถัมภ์ หรือวัดบางเหียง จากที่ว่าการอำเภอบ้าน
โปดไปบ้านบางเหียง ตามทางหลวงหมายเลข 4118 ระยะทาง 11 กิโลเมตร วัดตั้งอยู่บนเขา
ล้าน เจดีย์เป็นรูปประฆังคว่ำ โดยมีพระพุทธรูปล้อมรอบฐานโดยรอบ เป็นวัดที่มีภูเขาล้อมรอบ
สมบูรณ์ด้วยต้นไม้ใหญ่ ในวัดมีถาวรวัตถุทางธรรมที่สำคัญ คือ พระธาตุเจดีย์เทพนิมิต ซึ่ง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานนามว่า “พระมหาธาตุ เจดีย์พุทธธรรมบันลือ”
ในวัดยังมีเจ้าแม่กวนอิม และพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ขนาดใหญ่ สร้างไว้เพื่อปกป้องชาวใต้ให้พ้น
จากภัยอันตรายทางธรรมชาติ

วัดสุวรรณคูหา หมู่ที่ 2 ตำบลกระโสม อำเภอดงหลวง การเดินทาง ใช้เส้นทางสาย
พังงา-โคกกลอย(ทางหลวงหมายเลข 4) ไป 7 กิโลเมตรถึงหลักกิโลเมตรที่ 31 อำเภอดงหลวงจะมี
ถนนลาดยางแยกเข้าขวามือไปอีก 1 กิโลเมตร วัดสุวรรณคูหานี้ ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า “วัดถ้ำ” เป็น
วัดที่น่าสนใจและมีความสำคัญที่สุดของจังหวัดพังงา เนื่องจากเป็นโบราณสถานที่สำคัญทาง
ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ในบริเวณที่ตั้งวัดมีภูเขาสูงหนึ่งซึ่งเขาสูงนี้มีถ้ำใหญ่น้อยหลายแห่งทั้งที่
ต่ำและที่สูง ถ้ำที่สำคัญมี ถ้ำใหญ่ ถ้ำแจ้งถ้ำมืด และถ้ำแก้ว ถ้ำใหญ่อยู่ตอนล่างสุด เวลาเข้าถ้ำ
จะต้องผ่านก่อนเสมอ มีขนาดใหญ่กว่าถ้ำอื่น กว้างประมาณ 20 เมตรเศษ ยาวประมาณ 40 เมตรเศษ
พื้นถ้ำเรียบ เพดานโค้งครึ่งวงกลมเหมือนประทุนเรือ ตลอดความยาวของ ถ้ำประดับตกแต่งด้วย
กระเบื้องถ้วยจานเชิงลายคราม และเบญจรงค์ชนิดขนาดต่าง ๆ ถ้ำใหญ่ใช้เป็นวิหารมี พระพุทธรูป
ปูนปั้นต่าง ๆ ประดิษฐานอยู่จำนวนหลายองค์ที่สำคัญคือ พระพุทธไสยาสน์ ขนาดยาว 7 วา 2 ศอก
องค์หนึ่งสวยงามมาก นอกจากนั้นยังมีพระปรมาภิไธยย่อของพระเจ้าแผ่นดินและพระราชวงศ์
หลายพระองค์

วัดนารายณิการาม ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลเหล ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ
14 กิโลเมตร หรือตามทางหลวงหมายเลข 401 (ตะกั่วป่า-สุราษฎร์ธานี) จะมีทางแยกขวาเข้าไป
2 กิโลเมตร เป็นที่ประดิษฐานเทวรูปพระนารายณ์ เทวรูปพระลักษณ องค์จำลอง ซึ่งองค์จริงอยู่ที่
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อำเภอดงหลวง จังหวัดภูเก็ต และเทวรูปพระแม่นางสีดา (นางสีดา) ซึ่งเป็น
องค์จริง นอกจากนี้ยังพบศิลาจารึกอายุ 1,300-1,400 ปี ที่ขุดได้บริเวณยอดเขาเลียง อยู่ภายในวัด
รูปสลักเหล่านี้มีความสำคัญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมือง “ตะโกลา” (ชื่อเดิมของเมือง
ตะกั่วป่า) และการเผยแพร่เข้ามาของวัฒนธรรมอินเดียในภูมิภาคแถบนี้ นอกจากนั้นอำเภอดงหลวง

ยังมีน้ำตกอื่น ๆ ที่ชาวบ้านนิยมไปเที่ยวพักผ่อน คือ น้ำตกแสงทองเป็นน้ำตกเล็ก ๆ และน้ำตกหินลาดหรือน้ำตกแก่งหิน เป็นน้ำตกที่มีโขดหินและธารน้ำใส

1.5 นักท่องเที่ยวทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน 3 เส้นทาง มีรายละเอียดดังนี้

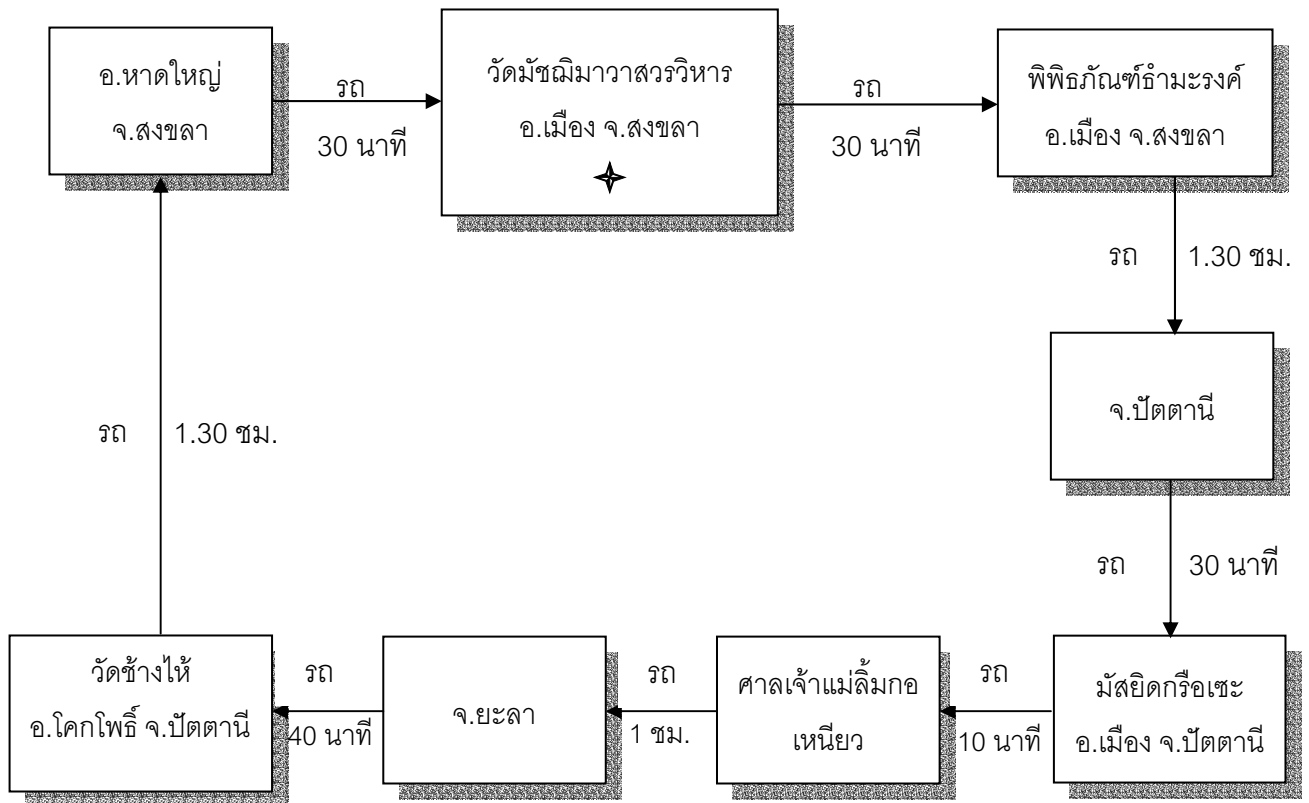
เส้นทางที่ 1 จิตรกรรมอันงดงาม

วันแรก

- 08.00 น. เดินทางออกจากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- 09.30 น. - เดินทางถึงวัดมัสยิดมิมาวาสวรวิหาร ชมจิตรกรรมฝาผนังและโบราณวัตถุในวัด
- 11.00 น. - ต่อด้วยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พร้อมรับประทานอาหารร่วมกัน โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.00 น. - เดินทางเข้าจังหวัดปัตตานี ชมมัสยิดกรือเซะ
และศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว
- 16.00 น. - เข้าที่พักจังหวัดปัตตานี พร้อมรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน

วันที่สอง

- 08.00 น. - เดินทางออกจากจังหวัดปัตตานี เดินทางเข้าจังหวัดยะลา
- 13.30 น. - แวะนมัสการหลวงปู่ทวดที่วัดช้างให้ราษฎร์บูรณาราม
- 14.30 น. - เดินทางถึง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 4.13 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 2 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดมณีมาวาสวรวิหาร วัดมณีมาวาสวรวิหารเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ่อ่าง อำเภอมะนัง สร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย เดิมชื่อวัดยายศรีจันทร์ภายหลังมีผู้สร้างวัดเลียบขึ้นทางเหนือ และวัดโพธิ์ขึ้นทางใต้ชาวบ้านจึงเรียกว่า วัดกลาง ต่อมาในปี พ.ศ. 2431 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้เสด็จมาเมืองสงขลาทรงเปลี่ยนชื่อเป็น วัดมณีมาวาส ในปี พ.ศ. 2460 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ยกขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยาวิเชียรคีรี (บุญสังข์) ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา ได้บูรณะและสร้างพระอุโบสถหลังปัจจุบันพร้อมด้วยศาลาการเปรียญ หอไตร ศาลาฤาษี และกำแพง

วัด - พระอุโบสถเป็นอาคารทรงไทยสมัยรัตนโกสินทร์โดยย่อส่วน และปรับปรุงจากแบบพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นฝีมือช่างหลวงในกรมช่างสิบหมู่จากกรุงเทพ ร่วมกับช่างเมืองสงขลา ส่วนประกอบของซ่อฟ้ามีแต่ตัวล้อยองไม่มีนาคสะดุ้ง เสาของพระอุโบสถเป็นสี่เหลี่ยมไม้อุ่มม ประตูและหน้าต่างเป็นซุ้มมงกุฎ หน้าบันทั้งภายนอกและภายในเป็นประติมากรรมปูนปั้นนูนสูงปิดทองและติดกระจก หน้าบันด้านทิศตะวันออก เป็นรูปปั้นพระพรหมสี่หน้าทรงหงส์ ล้อมด้วยกนกกลายไทย ด้านทิศตะวันตกเป็นรูปปั้นพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ อยู่ในวงล้อมที่เป็น กนกกลายไทย ที่หน้าบันด้านในทิศตะวันออก มีรูปปั้นราหูอมจันทร์หน้าตรง ที่หน้าบันด้านในทิศตะวันตกมีรูปปั้นราหูอมจันทร์หน้าเอียง พระประธานในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปหินอ่อนปางสมาธิราบหน้าตักกว้าง 55 เซนติเมตร ประดิษฐานอยู่ในบุษบกพุทธรูปลักษณะแบบไทยผสมจีน กล่าวคือฝีมือปั้นหุ่นเป็นฝีมือช่างท้องถิ่นแล้วนำไปแกะสลักหินอ่อนที่ประเทศจีนภายนอกพระอุโบสถ ระหว่างช่องเสาโดยรอบกำแพง มีภาพจำหลักหินเรื่องสามก๊ก เป็นฝีมือช่างจีน ที่เสาประตูกำแพงแก้วพระอุโบสถทั้งสี่ประตูมีศิลาจารึกอักษรจีน มีข้อความต่อเนื่องกัน ภายในพระอุโบสถ มีจิตรกรรมฝาผนังทั้งสี่ด้าน เป็นภาพเขียนสีฝุ่นบนผนังปูน เป็นงานฝีมือช่างหลวง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นเรื่องพุทธประวัติทศชาติชาดก และเทพชุมนุม ประกอบด้วยเทพในชั้นจตุรุมหาราชิก ยักษ์และครุฑต่ำลงมาเป็นภาพปฐมสมโพธิ แบ่งเรื่องโดยใช้เส้นสีเทา เส้นแบ่งภาพเป็นรูปหยักฟันปลา เพื่อแบ่งส่วนที่เป็นโลกสวรรค์ และโลกมนุษย์เริ่มจากเทพยดา ในหมื่นจักรวาลมาชุมนุมกันในสวรรค์ชั้นดุสิต เพื่ออัญเชิญพระบรมโพธิสัตว์ ให้มาปฏิสนธิในโลกมนุษย์ ภาพนี้เด่นกว่าภาพทั้งหลายเป็นภาพพระโพธิสัตว์ประทับในปราสาทมีกำแพงแก้วชั้นในล้อมอยู่ด้านนอก เทพยดาทั้งหลายนั่งพนมมือ เหนือขึ้นไปเป็นหมู่เมฆ มีปราสาทอยู่ไกล ๆ เหล่าเทพยดาเรียงรายกันอยู่ ถัดมาเป็นภาพพระเจ้าสุทโธทนะทรงประกอบพิธีแรกนาขวัญ ต่อมาเป็นภาพประสูติเจ้าชายสิทธัตถะ ทั้งหมดเป็นภาพพุทธประวัติที่ต่อเนื่องกันไป มีการสอดแทรกภาพชีวิตของชาวบ้านที่ถอดแบบจากคนในท้องถิ่นเอาไว้ด้วย ด้านหน้าของภาพปราสาทส่วนล่างเป็นริมฝั่งน้ำยาวเหยียดเป็นแม่น้ำอโนมา เจ้าชายสิทธัตถะทรงตัดพระเกศา ณ ริมฝั่งแม่น้ำนี้ พระอินทร์เอาผอบมารองรับพระเกศา แล้วนำไปประดิษฐานไว้ในพระจุฬามณีเจดีย์ ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ตามริมฝั่งแม่น้ำแสดงชุมชนชาวบ้าน ภาพเจ้าชายสิทธัตถะทรงบำเพ็ญเพียรจนพระวรกายผ่ายผอม แล้วมีภาพพระอินทร์เสด็จมาติดขอสามสาย จากนั้นเป็นภาพพระพุทธองค์ทรงบาตร ณ กรุงราชคฤห์ รับมธุปายาสแล้วทรงลอยถาดจนล่องรู้ไปถึงพญานาคในเมืองบาดาล ตามผนังด้านหน้าพระอุโบสถเป็นภาพมารผจญ ด้านล่างที่ประทับมีแม่ธรณีบีบมวยผม ทำให้น้ำท่วมเหล่ามารทั้งหลายต่อไปเป็นภาพปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ ต่อมาทรงแสดงเทศนาโปรดพระเจ้าพิมพิสาร โปรดพระราชบิดา และพระนางพิมพา ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์

ทรงพระมานพยามหาชมพูแล้วเป็นภาพเสด็จขึ้นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์โปรดพุทธมารดา แล้วเสด็จไปโปรดสัตว์นรก จากนั้นเป็นภาพกระทำภักติในเรือนนายจุน แล้วเสด็จเข้าสู่ปรีณิพพานที่กรุงกุสินารา ภาพสุดท้ายเป็นภาพโศกนาฏกรรมแบ่งพระธาตุ และพระอินทร์อัญเชิญพระเขี้ยวแก้ว ด้านขวาไปไว้ในเจดีย์จุฬามณี ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ชั้นล่างสุดติดกับช่องหน้าต่าง แบ่งเป็นห้องๆรวม 18 ห้องเป็นเรื่องราวตามลำดับคือพระเตมีย์ พระชนกพระสุวรรณสาม พระเนมิราช พระมหิสถพระภูริทัต พระจันทกุมาร พระนารถ พระวิฑูร และ พระเวสสันดร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เคยเป็นบ้านพักของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษของประเทศไทย ภายในอาคารมีการจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของตระกูลในอดีต พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเคยเป็นบ้านพักของรองอำมาตย์โทขุนวิจิตรทัศนทรรณ (ปึ้ง ติณสูลานนท์) พระอัครมเหสีเมืองสงขลาบิดาของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ พลเอกเปรมเป็นบุตรคนที่ 6 และเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 16 ของประเทศ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งองคมนตรี เรือนจำกลางสงขลาได้ใช้บ้านหลังนี้แสดงข้าวของเครื่องใช้และประวัตินักสู้ของติณสูลานนท์ เปิดให้เข้าชมอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 4 ก.ย.2532 ปัจจุบันเรือนจำกลางสงขลาได้มอบให้เทศบาลเมืองสงขลาเป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ตั้งอยู่ที่ ถ.จะนะ ต.ปอแดง อ.เมืองสงขลาใกล้กับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา

มัสยิดกรือเซะ มัสยิดกรือเซะ ตั้งอยู่บ้านกรือเซะ หมู่ที่ 2 ตำบลตันหยงลูโละอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 6 กิโลเมตร อยู่ติดกับถนนสายปัตตานี - นราธิวาส มัสยิดกรือเซะ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัสยิดปิตุกรือบัน ชื่อนี้เรียกตามรูปทรงของประตูมัสยิด ซึ่งมีลักษณะเป็นวงโค้งแหลมแบบกอซิกของชาวยุโรป และแบบสถาปัตยกรรมของชาวตะวันออกกลาง (คำว่า ปิตุ แปลว่า ประตู กรือบัน แปลว่าช่องประตูที่มีรูปโค้ง) มัสยิดกรือเซะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ขนาดกว้าง 15.10 เมตร ยาว 29.60 เมตร สูง 6.50 เมตร เสาทรงกลม เลียนรูปแบบเสากอซิกของยุโรป ช่องประตูหน้าต่างมีทั้งแบบโค้งแหลมและโค้งมนแบบกอซิก โดมและหลังคามีสถูปทรงโค้งมน อิฐที่ใช้ก่อมีลักษณะเป็นอิฐสมัยอยุธยา ตรงฐานมัสยิดมีอิฐรูปแบบคล้ายอิฐสมัยทวารวดีปะปนอยู่บ้าง สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (2529:55-56) ได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้างมัสยิดกรือเซะไว้หลายกระแส หนังสือสยามะห์ปัตตานีของหะยีหวันหะชัน กล่าวว่าสุลต่านลองยูนุสเป็นผู้สร้างประมาณปีฮิจเราะห์ 1142 ตรงกับพุทธศักราช 2265 สมัยอยุธยาตอนปลาย และว่าเหตุที่ก่อสร้างไม่สำเร็จเนื่องจากเกิดสงครามแย่งชิงราชสมบัติระหว่างสุลต่านลองยูนุสกับระตูปะกาลันซึ่งเป็นพระอนุชาของพระองค์ หลังจากสุลต่านลองยูนุสสิ้นพระชนม์แล้ว ระตูปุยุดได้รับตำแหน่งสุลต่านเมืองปัตตานีคนต่อมา ได้ย้ายศูนย์การปกครองเมืองปัตตานีไปตั้งอยู่ ณ บ้านปุยุด (ปัจจุบันอยู่ในเขตท้องที่ตำบลปุยุด อำเภอเมืองปัตตานีบริเวณที่ตั้งวังของระตูปุยุดยังคงปรากฏร่องรอยกำแพงอยู่จน

บัดนี้) จึงไม่มีใครคิดสร้างมัสยิด กรือเซะต่อเติม ทั้งไว้รกร้างจนเกิดเป็นตำนานเล่าสืบต่อกันมา ส่วนประวัติการสร้างมัสยิดอีกกระแสหนึ่ง มาจากความเชื่อเรื่องตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวว่า ลิ้มโต๊ะเคี่ยมพี่ชายซึ่งมาเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามที่ปัตตานี ต่อมาในสมัยรายนีรุ (พ.ศ. 2159-2167) ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง แต่กลับสร้างไม่สำเร็จ สร้างถึงยอดโดมคราวใดก็พังทลายลงมาทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากในสมัยนั้นช่างยังขาดความรู้ในการก่อสร้างหลังคารูปโดม การก่อสร้างจึงยังคงค้างคาและทิ้งร้างมาเป็นเวลานาน ในปี พ.ศ.2525กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะในวาระแห่งปีเฉลิมฉลองกรุงเทพมหานครมีอายุครบ 200 ปีและในปี พ.ศ. 2542 กรมศิลปากรมีโครงการปรับปรุงบูรณะภายในให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ส่วนภายนอกยังคงรักษาสภาพโบราณสถานเอาไว้เช่นเดิม

ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เป็นศาลที่ประดิษฐานรูปแกะสลัก ของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว พระหมอ เจ้าแม่ทับทิม ตั้งอยู่ที่ถนนอาเนาะรู อำเภอเมืองปัตตานี ศาลเจ้าแห่งนี้เป็นที่เคารพสักการะของชาวจีนและชาวไทยโดยทั่วไปมาก ประวัติการสร้างหรือความเป็นมาของศาล เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว มีการเล่าสืบต่อๆ กันมาเป็นตำนานที่เกี่ยวกับประวัติเมืองปัตตานี จากการศึกษาจากการบันทึกในสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ. 2064-2109) เมื่อประมาณกว่า 400 ปี กล่าวว่า ลิ้มกอเหนี่ยวและพี่ชาย ชื่อลิ้มโต๊ะเคี่ยมเป็นชาวเมืองฮุ่ยไต้ แขวงเมืองแต้จิ๋ว เดิมลิ้มโต๊ะเคี่ยมรับราชการอยู่ที่เมืองดังกล่าว ครั้นเมื่อสิ้นบุญบิดาแล้วจึงมารับราชการที่เมืองจัวจิว ในช่วงที่โจรสลัดญี่ปุ่นกำเริบหนักทางเมืองหลวงได้แต่งตั้งขุนพล เช็ก กี้ กวง เป็นแม่ทัพเรือปราบสลัดญี่ปุ่น จึงเป็นโอกาสดีของคู่อริที่จะใส่ความลิ้มโต๊ะเคี่ยม ลิ้มโต๊ะเคี่ยมจึงหนีไปยังเกาะกิลู่ง (เกาะไต้หวัน) และหนีต่อไปยังเกาะลูวอน (ฟิลิปปินส์) แต่ต้องปะทะกับกองเรือของสเปนที่ยึดครองอยู่ หลังจากนั้นลิ้มโต๊ะเคี่ยมจึงเดินทางมายังปัตตานี ได้ทำงานเป็นนายด่านเก็บภาษี ต่อมาจึงได้สร้างท่าเรือพาณิชย์แห่งหนึ่งชื่อ “โต๊ะเคี่ยม” ภายหลังลิ้มโต๊ะเคี่ยมได้เข้ารับนับถือศาสนาอิสลามมีภรรยาเป็นเชื้อพระวงศ์ของเจ้าเมืองปัตตานีเป็นที่โปรดปรานของเจ้าเมืองปัตตานีจนได้รับบรรดาศักดิ์เป็นหัวหน้าด่านเก็บส่วยสาอากรต่าง ๆ ทางเมืองจีนมารดาและน้องสาวสืบเสาะข่าวก็ไม่ทราบลิ้มกอเหนี่ยวน้องสาวจึงขออนุญาตมารดาออกติดตามพี่ชายและนำกองเรือมาถึงเมืองปัตตานี ได้พบพี่ชายและขอร้องให้พี่ชายเดินทางกลับเมืองจีน พี่ชายได้รับปากกับเจ้าเมืองปัตตานีไว้ว่าจะสร้างมัสยิดประจำเมืองให้แล้วเสร็จ ลิ้มกอเหนี่ยวไม่ละความพยายามจึงขอพักอยู่ที่เมืองปัตตานีต่อไป เพื่อหาโอกาสอันควรชักชวนให้พี่ชายกลับ ต่อมาเมืองปัตตานีเกิดการกบฏแย่งชิงกันเป็นใหญ่ ภายหลังเจ้าเมืองถึงแก่อนิจกรรม ลิ้มโต๊ะเคี่ยมจึงเข้าร่วมต่อสู้กับกบฏ ลิ้มกอเหนี่ยวเข้าช่วยพี่ชายแต่พิจารณาเห็นว่าสู้เข้าศึกไม่ได้ จึงฆ่าตัวตายไม่ยอมตายด้วยอาวุธของศัตรู จากการกระทำอย่างอาญาและเด็ดเดี่ยว

เยี่ยงชายชาติศรีของลี้มกอเหนี่ยว ได้ก่อให้เกิดชาวจีนในปัตตานีมีความศรัทธา ในตัวนางจิ้งแเกาะสลักรูป ลี้มกอเหนี่ยวประดิษฐานไว้ที่ศาลเจ้าไกล้ม้สยิดกรือเซะที่ลี้มโตะเคี่ยมสร้างไว้ไม่สำเร็จ ต่อมา ภายหลังปรากฏว่ามีความศักดิ์สิทธิ์จนเป็นที่เลื่องลือทั่วไป อีกตำนานหนึ่งกล่าวว่า เมื่อลี้มกอเหนี่ยว ได้ฟังคำปฏิเสธของพี่ชายที่ไม่ยอมเดินทางกลับเมืองจีน จึงอธิษฐานขอให้การก่อสร้างมัสยิดกรือเซะ ไม่สำเร็จและผูกคอตายที่ต้นมะม่วงหิมพานต์ไกล้ม้สยิดกรือเซะ ตามคำสัญญาที่ให้ไว้กับมารดา ก่อนจะออกเดินทางมาตามหาพี่ชาย เมื่อย้ายเมืองปัตตานีไปที่วังจะบังติกอ ชาวจีนในเมืองปัตตานี ก็ย้ายชุมชนจากกรือเซะไปสร้างชุมชนชาวจีน ที่ตำบลอาเนาะรู และสร้างศาลเจ้าแม่ลี้มกอเหนี่ยว นำรูปแเกาะสลักเจ้าแม่มาประทับ ณ ศาลเจ้าแม่แห่งนี้เพื่อสักการะจนถึงปัจจุบันนี้ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี จะมีงานประเพณีแห่เจ้าแม่ลี้มกอเหนี่ยวไปตามถนนสายต่าง ๆ ภายในตัว เมืองฯ ทำพิธีลุยไฟบริเวณหน้าศาลเจ้าเล่งจูเกียง ว่ายน้ำข้ามแม่น้ำตานีบริเวณสะพานเดชานุชิต ในงานนี้มีผู้ที่เคารพศรัทธามาร่วมงานเป็นจำนวนมากทุกปี

วัดช้างให้ วัดช้างให้ หรือวัดราษฎร์บูรณะ เป็นที่รู้จักกันดีของชาวพุทธทั้งในและ ต่างประเทศตั้งอยู่ริมทางรถไฟสายหาดใหญ่-สุไหงโกโลก หรือทางรถยนต์ สายปัตตานี – หนองจิก - นาเกตุ-นาประดู่-ยะลา ห่างจากตลาดนาประดู่ประมาณ 4 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมือง ปัตตานี 30 กิโลเมตร วัดช้างให้ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ เป็นวัดเก่าแก่ สร้างขึ้นมากกว่า 300 ปีแล้ว ไม่ทราบชัดว่าใครเป็นผู้สร้าง แต่จากตำนานความเชื่อกล่าวว่า พระยาแก้มดำ เจ้าเมืองไทรบุรี ต้องการหาชัยภูมิสำหรับสร้างเมืองใหม่ให้กับน้องสาว จึงได้เสด็จ อธิษฐานปล่อยช้างออกเดินป่าโดยมีเจ้าเมืองไพรพลและบริวารออกเดินติดตาม เวลาว่างเลยไป หลายวัน จนกระทั่งวันหนึ่งช้างเสียทนายได้หยุดอยู่ที่ป่า พร้อมทั้งเดินวนเวียนแล้วร้องขึ้น 3 ครั้ง พระยาแก้มดำ ถือเป็นนิมิตหมายอันดี จึงจะใช้บริเวณดังกล่าวสร้างเมืองแต่น้องสาวไม่ชอบ จึงให้ ช้างออกเดินทางหาทำเลใหม่ พระยาแก้มดำจึงสร้างวัดตรงบริเวณดังกล่าวแทนแล้วขนานนามว่า “วัดช้างให้” หลังจากที่พระยาแก้มดำได้เดินทางกลับถึงเมืองไทรบุรี ได้นิมนต์พระภิกษุองค์หนึ่งซึ่ง ชาวบ้านเรียกว่า “ท่านลังกา” หรือ “สมเด็จพระโคะ” หรือ “หลวงพ่อดุจดเญียบน้ำทะเลจืด” มาเป็น เจ้าอาวาสองค์แรก ท่านลังกาได้เดินทางรุดตไปมาระหว่างเมืองไทรบุรีกับวัดช้างให้และได้ส่ง ลูกศิษย์ว่าถ้าท่านมรณภาพขอให้นำศพไปทำการฌาปนกิจ ณ วัดช้างให้เมื่อท่านมรณภาพที่เมือง ไทรบุรี ลูกศิษย์ได้ห้ามศพเดินทางหยุดที่ใดก็จะปักไม้ไว้ (ปัจจุบันจึงมีสถูปตามที่แตกต่างกัน) เมื่อถึง วัดช้างให้ก็ทำการฌาปนกิจศพ ลูกศิษย์ก็นำอัฐิส่วนหนึ่งกลับไปเมืองไทรบุรีและส่วนหนึ่งฝังที่ วัดช้างให้โดยปักแกนไม้เป็นเครื่องหมายไว้ (ขณะนี้ได้บูรณะสร้างเป็นสถูปอยู่ติดกับทางรถไฟ) มีผู้คน มากกราบไหว้บนบานอธิษฐานได้ผลตามประสงค์ความศักดิ์สิทธิ์จึงเลื่องลือไปไกล หลังจากนั้น

วัดช้างให้ก็ร้างไปนา พ.ศ.2480 พระครูมณูญสมภารเจ้าอาวาสวัดพลานุภาพ เจ้าคณะตำบลทุ่งปลาให้พระช่วงมาเป็นเจ้าอาวาส พระช่วงได้ชักชวนบ้านมาแผ้วถางป่าสร้างกุฏิศาลาการเปรียญหลังคามุงจากพร้อมเสนาสนะอื่นๆ และได้ลาสิกขาเมื่อปี พ.ศ.2484 พระอาจารย์ทิม ธรรมธโร (พระครูวิสัยโสภณ) เป็นเจ้าอาวาสตั้งชื่อตามหลักฐานกรมการศาสนาว่า “วัดราษฎร์บูรณะ” สร้างศาลาการเปรียญใหม่ กุฏิ 8 หลัง สร้างหอฉัน (โรงครัว) สร้างหอรบสงฆ์ สร้างพระเครื่องสมเด็จหลวงพ่อดอหน้อยบ่น้ำทะเลเจ็ด พ.ศ.2497 สร้างอุโบสถ สร้างวิหารประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ่อดอ สร้างสกุปรบรรจุอัฐิหลวงพ่อดอและพระอาจารย์ทิม ธรรมธโร มรณภาพปี พ.ศ. 2512 (เป็นเจ้าอาวาส 28 ปี) พ.ศ.2512 พระครูใบฎีกาขาวเป็นเจ้าอาวาสได้จัดงานพิธียกฉัตรทองยอดเจดีย์และปรับปรุงสกุปรสมเด็จหลวงพ่อดอ จัดซื้อที่ดินและสร้างอาคารโรงเรียนราชมนูนี้รังสฤษฎ์ สังกัดกรมสามัญศึกษา (เป็นเจ้าอาวาส 9 ปี) พ.ศ.2521 พระครูอนุกูลปริยัติกิจ (สวัสดิ์ อรุโณ) เป็นเจ้าอาวาสมาจนถึงปัจจุบัน

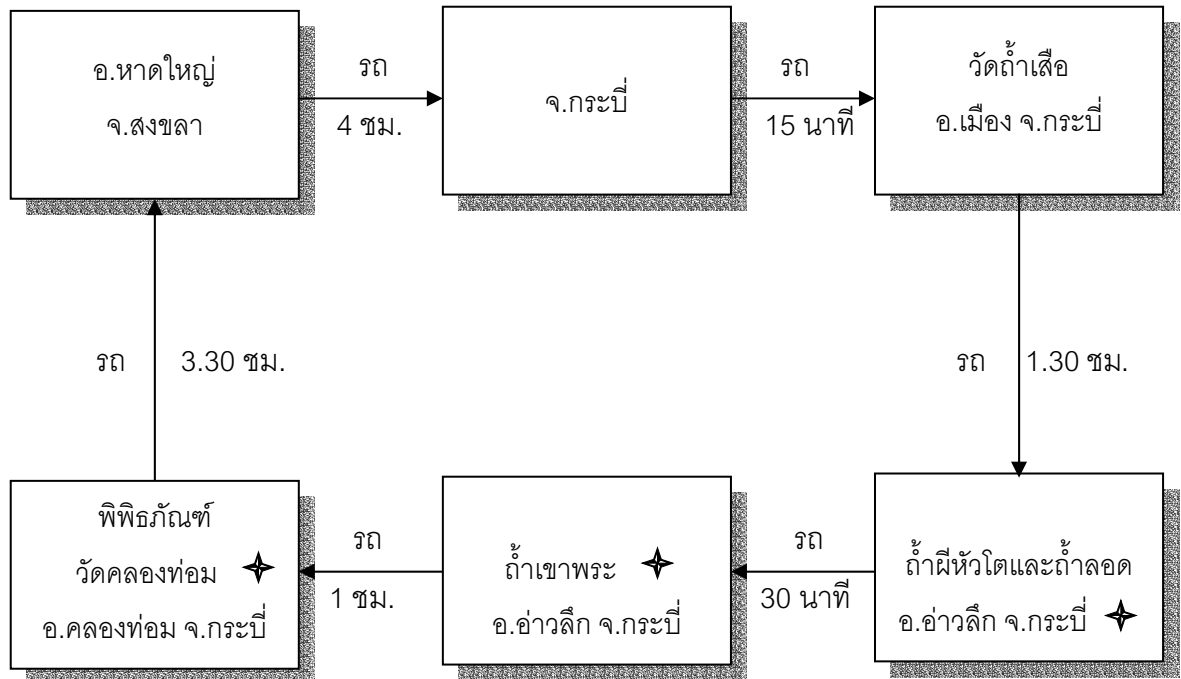
เส้นทางที่ 2 ความโดดเด่นของถ้ำ

วันแรก

- 08.00 น. - เดินทางออกจากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สู่จังหวัดกระบี่
- 12.00 น. - จังหวัดกระบี่พร้อมรับประทานอาหารกลางวันโดยคณะทัวร์บริการ
- 13.00 น. - เดินทางเข้าสู่วัดถ้ำเสือ
- 14.30 น. - เดินทางเข้าที่ถ้ำผีหัวโตและถ้ำลอด
- 16.00 น. - เดินทางเข้าที่พักจังหวัดกระบี่

วันที่สอง

- 08.00 น. - เดินทางออกจากตัวเมืองจังหวัดกระบี่
- 09.00 น. - แวะถ้ำเขาพระ และต่อดำยพิพิธภัณฑวัดคลองท่อม
- 12.30 น. - รับประทานอาหารกลางวัน โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.30 น. - ออกจากจังหวัดกระบี่ เดินทางกลับ
- 17.30 น. - เดินทางถึง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 4.14 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 2 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดถ้ำเสือ ที่อยู่ห่างจากตัวเมืองกระบี่มาไม่ไกลนัก ประมาณ 5-6 กิโลเมตร ชื่อวัดนั้นมีข้อสันนิษฐานว่าเนื่องจากในอดีตเคยมีเสืออาศัยอยู่ และภายในถ้ำยังปรากฏหินธรรมชาติ เป็นรูปแบบของอุ้งเท้าเสือ ส่วนที่มาของวัดนี้น่าจะมาจากพระธุดงค์ที่เดินทางจาริก ไปเพื่อหาสถานที่ วิเวกในการปฏิบัติธรรม มาอาศัยอยู่ตามถ้ำ และมีชาวบ้านที่ศรัทธาตามมากกราบไหว้เป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นวัดในเวลาต่อมา วัดแห่งนี้เป็นที่รู้จักกันดีในจังหวัดกระบี่ และจังหวัดใกล้เคียง ทั้งความโดดเด่นของวัดและชื่อเสียงของ"หลวงพ่ोजำเนียร" เจ้าอาวาสวัดถ้ำเสือที่มีผู้เลื่อมใส ศรัทธามาช้านาน สภาพโดยทั่วไปของวัดถ้ำเสือมีลักษณะ เป็นสวนป่า เป็นโพรงถ้ำ มีเพิงผาและ แหล่งถ้ำธรรมชาติ เช่น ถ้ำคนธรรพ์ ถ้ำลอด ถ้ำช้างแก้ว ถ้ำลูกธนู ถ้ำพระ เป็นต้น ถ้ำบางแห่งที่ตั้งอยู่ใกล้บริเวณวัดยังสามารถใช้เป็นศูนย์กลางการนั่งฌานของพระภิกษุและเหล่าอุบาสก

อุบาสิกาได้อีกด้วย ในขณะที่ทัศนียภาพก็ร่มรื่นแวดล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ อายุนับร้อยนับพันปี เนื่องจากมีเขาล้อมอยู่ทุกด้าน บริเวณนี้นอกจากเป็นสถานที่วิปัสสนาแล้ว ยังเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญถึงสองสมัยคือ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ มีการขุดพบวัตถุโบราณหลายอย่าง เช่น เครื่องมือหิน เศษภาชนะดินเผา พระพิมพ์ดิบ สิ่งสำคัญใน"วัดถ้ำเสือ"นั้นที่ดูเหมือนจะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์มากที่สุดและเป็นที่ยอมรับชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติก็คือการที่ได้มาแวะสักการะขอพรจาก"เจ้าแม่กวนอิม"ซึ่งมีความสูงใหญ่กว่า 5 เมตร ที่ตั้งประดิษฐานอยู่ภายในวัด นอกเหนือจากแวะสักการะเจ้าแม่กวนอิมแล้วยังสามารถแวะกราบไหว้พระพุทธรูปหยกขาว"ศิลปะพม่าอายุนับร้อยปีและ "พระพุทธรูปบาทจำลอง" ได้อีกด้วย ที่นี้มีฝูงลิงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากนักท่องเที่ยวที่มาสามารถแวะทักทายและนำอาหารให้ฝูงลิงเหล่านี้ได้ ใครที่มาเที่ยววัดถ้ำเสือแล้วยังไม่ได้ขึ้นเขาพิชิตบันได 1,200 ขั้น ถือว่ายังไม่ถึงวัดเมื่อขึ้นบันไดมาแล้วทุก 100 ขั้นของบันไดจะเขียนตัวเลขบอกไว้ให้ทราบว่าเหลืออีกกี่ขั้นจึงจะถึงบนยอดเขาสาเหตุที่ต้องตะเกียดตะกายขึ้นบันไดกว่า 1,200 ขั้นนั้นก็เพื่อขึ้นไปสักการะ "พระธาตุเจดีย์ระฆังใหญ่" ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขานั้นเอง ซึ่งจากข้างบนนี้จะสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของเมืองกระบี่ได้รอบทิศทีเดียว วัดถ้ำเสือจึงเป็นอีกแห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาเยือนยังจังหวัดกระบี่ไม่ควรพลาด การเดินทางก็หาไม่ยากออกจากตัวเมืองมาตามถนนเส้นทางสายกระบี่ – ตรังประมาณ 5-6 กิโลเมตรก็ถึงแล้ว หากหลงทางก็สามารถสอบถามจากชาวบ้านได้เชื่อแน่ว่ารู้จักกันทุกคน

ถ้ำผีหัวโตและถ้ำลอด ตั้งอยู่ในเขตอำเภออ่าวลึกในเทือกเขาผีหัวโต ซึ่งมีลักษณะเป็นเขาหินปูนล้อมรอบด้วยบึงและป่าโกงกาง นั่งเรือจากท่าเรือบ่อท่อไปประมาณ 10 นาที เลยทางแยกไปถ้ำลอดได้เล็กน้อย จากปากถ้ำมองเข้าไปจะเห็นทางแยกเป็น 2 ทาง ทางซ้ายมือจะตัดตรงไปยังด้านหลังของถ้ำที่เป็นโพรงใหญ่ มีแสงสว่างส่องเข้ามาถึงได้ ส่วนด้านขวามือเป็นทางที่จะตรงเข้าไปยังห้องโถงของตัวถ้ำ แต่เดิมภายในถ้ำเคยพบหัวกะโหลกมนุษย์ซึ่งมีขนาดโตกว่าปกติจึงมีชื่อว่า "ถ้ำผีหัวโต" นอกจากนี้บนผนังถ้ำยังปรากฏภาพเขียนสีก่อนสมัยประวัติศาสตร์จำนวนมาก อาทิ รูปคน รูปสัตว์ ตลอดจนรูปอวัยวะต่าง ๆ และบนพื้นถ้ำมีเปลือกหอยทับถมกันอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ตามเพิงผาและผนังถ้ำบนเกาะน้อยใหญ่ในเขตป่าชายเลนตอนกลางอุทยานแห่งชาติยังเป็นแหล่งภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ถ้ำชาวละ หล่มท้ายแรด เกาะกาโรส หล่มไฟไหม้ ระยะทางหล่มสัก-หล่มไฟไหม้ 5 กิโลเมตร หล่มสัก-ถ้ำชาวละ 2 กิโลเมตร หล่มสัก-เขากาโรส หรือเกาะกาโรส 7 กิโลเมตร การเดินทางเข้าเหมาเรือหางยาวที่ทำเรือหล่มสักตามระยะใกล้-ไกล และควรเดินทางช่วงน้ำขึ้นจะได้ขึ้นฝั่งสะดวก

ถ้าเขาพระ ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 4 บ้านเขาพระ ต.อ่าวลึกใต้ อ.อ่าวลึก

จ.กระบี่ อยู่ห่างจากตัวเมืองกระบี่ ประมาณ 48 กม. เป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์เขาพระสุญญาตาราม อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภออ่าวลึก 2 กม. ภายในถ้าเขาพระมีพระพุทธรูปเก่าแก่อยู่องค์หนึ่ง ซึ่งภายหลังได้มีผู้สร้างพระพุทธรูปขนาดเท่ากัน ขนาดข้างไว้อีก 2 องค์ และพระพุทธรูปไม้แกะสลัก องค์เล็กๆ รอบฐาน

พิพิธภัณฑวัดคลองท่อม ที่ตั้งและการเดินทาง อยู่ในวัดคลองท่อม ถ. เพชรเกษม

ต. คลองท่อมใต้ อ. คลองท่อม ห่างจากที่ว่าการ อ.คลองท่อม ประมาณ 1 กม. ประวัติ ในปี พ.ศ. 2523 กรมศิลปากรได้ขุดค้นเนินดินที่หมู่ 2 บ้านควนลูกปัด ต. คลองท่อมใต้ พบลูกปัดโบราณ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้อีกมากมาย จึงสันนิษฐานว่าในอดีตบริเวณนี้น่าจะเป็นแหล่งชุมชนหรือเป็นเมืองท่าที่สำคัญแห่งหนึ่งในเส้นทางการค้าระหว่างอินเดียได้กับเอเชียอาคเนย์ เพราะโบราณวัตถุบางชิ้นเป็นของจากดินแดนอันห่างไกล ทั้งจากอินเดีย โรมัน เปอร์เซีย และอาหรับ อีกทั้งน่าจะเคยเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมลูกปัดที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในดินแดนแถบนี้ ต่อมา โบราณวัตถุเหล่านี้ถูกขุดขโมยเรื่อยมาจนสูญหายไปเป็นจำนวนมาก พระครูอาทรสังวรวิจิ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม เกรงว่าสมบัติของชาติจะถูกทำลายจนไม่มีเหลือ รวปี พ.ศ. 2525 จึงเริ่มซื้อ รวบรวมลูกปัดและโบราณวัตถุจากชาวบ้านนำมาเปิดเป็นพิพิธภัณฑ

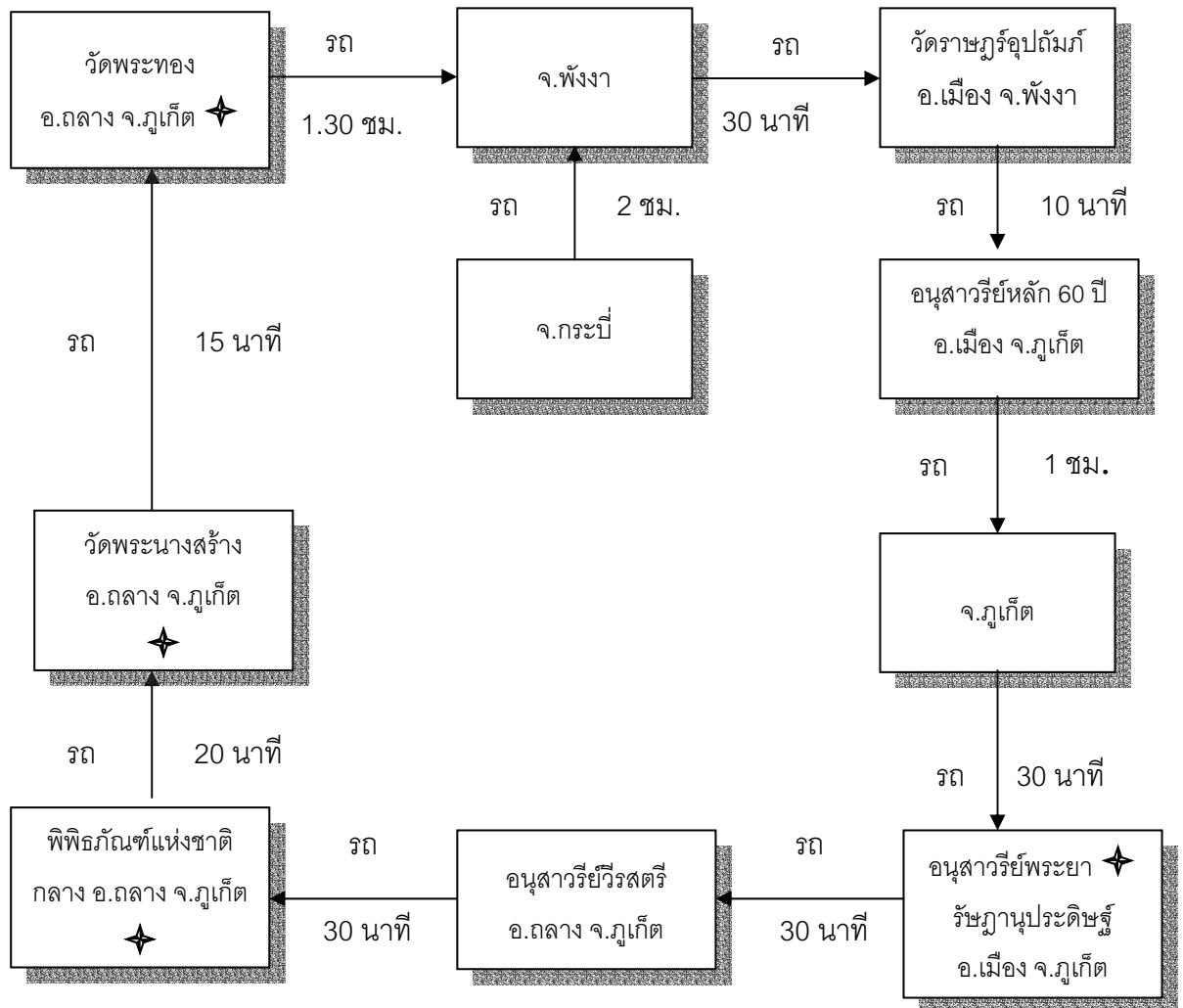
เส้นทางที่ 3 อนุสรณ์แห่งวีรกรรม

วันแรก

- 08.00 น. - เดินทางออกจากจังหวัดกระบี่ สู่จังหวัดพังงา
- 10.00 น. - ถึงจังหวัดพังงาแวะนมัสการที่วัดราษฎร์อุปถัมภ์ (วัดบางเรียง)
- 12.30 น. - ทานอาหารกลางวันพร้อมกันที่จังหวัดภูเก็ตคณะทัวร์บริการ
- 13.30 น. - อนุสาวรีย์หลัก 60 ปีต่อด้วยอนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์
- 16.30 น. - เดินทางเข้าที่พักจังหวัดภูเก็ต

วันที่สอง

- 08.00 น. - รับประทานอาหารเช้า คณะทัวร์บริการ
- 09.00 น. - แวะอนุสาวรีย์วีรสตรีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง
- 12.00 น. - รับประทานอาหารกลางวัน โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.00 น. - แวะที่วัดพระนางสร้าง ต่อด้วยวัดพระทอง
- 16.00 น. - เดินทางกลับจังหวัดกระบี่
- 18.00 น. - ถึงจังหวัดกระบี่

ภาพที่ 4.15 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 3 สำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 2 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดราษฎร์อุปถัมภ์ วัดราษฎร์อุปถัมภ์ หรือวัดบางเหริ่ง จากที่ว่าการอำเภอทับปุด
ไปบ้านบางเหริ่ง ตามทางหลวงหมายเลข 4118 ระยะทาง 11 กิโลเมตร วัดตั้งอยู่บนเขาล้านเจดีย์
เป็นรูปประฆังคว่ำ โดยมีพระพุทธรูปล้อมรอบฐานโดยรอบ เป็นวัดที่มีภูเขาล้อมรอบสมบูรณ์ด้วย
ต้นไม้ใหญ่ ในวัดมีถาวรวัตถุทางธรรมที่สำคัญ คือพระธาตุเจดีย์เทพนิมิต ซึ่งพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานนามว่า “พระมหาธาตุ เจดีย์พุทธธรรมบันลือ” ในวัดยังมีเจ้าแม่กวนอิมและพระพุทธรูปอัฐมิ่งคลชัยนาคปรกสร้างไว้เพื่อปกป้องชาวใต้ให้พ้นจากภัยอันตรายทางธรรมชาติ

อนุสาวรีย์หลัก 60 ปี อยู่ที่สะพานหินสุด ถนนภูเก็ต สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2512 เพื่อเป็นที่ระลึกแก่กัปตันเอ็ดเวิร์ด ไรล์สไมล์ ชาวออสเตรเลีย ผู้นำเรือชุดแรกมาใช้ชุดแร่ในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2452

อนุสาวรีย์วีรสตรี ตั้งอยู่ที่สี่แยกท่าเรือก่อนถึงตัวเมืองภูเก็ต 12 กิโลเมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2509 เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งวีรกรรมของ ท้าวเทพกระษัตรีและท้าวศรีสุนทร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง ตั้งอยู่ห่างจากอนุสาวรีย์วีรสตรีประมาณ 50 เมตร ตัวอาคารได้รับการออกแบบให้มีรูปทรงเป็นบ้านท้องถิ่นของชาวภูเก็ต มี 2 หลัง อาคารหลังแรกจัดแสดงเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ชายฝั่งทะเลตะวันตก สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์เมื่ออารยธรรมอินเดียเผยแพร่เข้ามาประวัตินี้และวิธีการทำเหมืองแร่ดีบุก และสวนยางพารา ศิลปะพื้นบ้านและชาติพันธุ์วิทยาของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณคาบสมุทรมลายู สำหรับอาคารหลังที่สองจัดแสดงจากและเรื่องราวของศึกกลาง ซีวิตความเป็นอยู่และประเพณีที่น่าสนใจของชาวจีนในภูเก็ต และเรื่องราวความเป็นมาและถิ่นอาศัยของชาวเลในภูเก็ต

วัดพระนางสร้าง อยู่ห่างจากตัวเมือง 20 กิโลเมตร ไปตามเส้นทางถนนเทพกระษัตรี ถึงสี่แยกอำเภอถลาง ตั้งอยู่ทางด้านซ้ายเป็นวัดที่เก่าแก่ และเป็นแหล่งประวัติศาสตร์เมืองถลางที่สำคัญแห่งหนึ่ง เพราะเคยเป็นค่ายสู้รบกับพม่า เมื่อปี พ.ศ. 2328 นอกจากนี้ภายในอุโบสถเก่ายังเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปดีบุกที่เก่าแก่ 3 องค์ เรียกว่า “พระในพุง” หรือ “พระสามกษัตริย์” ซึ่งอยู่ในพระอุทรของพระพุทธรูปหล่อองค์ใหญ่อีกชั้นหนึ่ง

อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์ เป็นสมุหเทศาภิบาลและเป็นผู้สำเร็จราชการมณฑลภูเก็ตในปี พ.ศ.2444 มีลักษณะเป็นรูปเหมือนโลหะในท่ายืนที่ฐานมีจารึกประวัติของท่าน

วัดพระทอง (วัดพระผุด) อยู่ห่างจากตัวเมืองภูเก็ตประมาณ 20 กิโลเมตร จากตัวเมืองภูเก็ต เลี้ยวว่าการอำเภอถลาง ไปเล็กน้อยจะมีทางแยกขวามือเข้าวัดพระทองวัดนี้มีพระพุทธรูปผุด ขึ้นจากพื้นดินเพียงครึ่งองค์ เมื่อคราวศึกพระเจ้าปะดุงยกพลมาตีเมืองถลาง พ.ศ. 2328 ทหารพม่าพยายามขุด พระผุดเพื่อนำกลับไปพม่า แต่ขุดลงไปคราวใด ก็มีฝูงแตนไล่ตอมยจนต้องละความพยายาม ต่อมาชาวบ้าน ได้นำทองหุ้มพระพุทธรูป ที่ผุดจากพื้นดินเพียงครึ่งองค์ดังปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบัน

พระผุด หรือ พระทอง พระครูวิถิตถาวรสมณวัตร (ฝรั่ง) ท่านเป็นเจ้าของอาวาสรูปที่ 15 เมื่อท่านแก่ปริศนาได้ ท่านก็บูรณปฏิสังขรณ์วัด ท่านได้ขุดดินหลัง พระผุดซึ่งเป็นดินทราย เกรงว่า จะทรุด จึงได้เอาเหล็กแหลมตอกเข้าไปใต้ฐานพระพุทธรูป ที่อยู่ในดิน สกัดเนื้อพระพุทธรูป ไปพิสูจน์ ช่างทองรับว่าเป็นทองคำจริงอยู่ด้านใน คำกล่าวเล่าลือว่า พระผุดคือพระทองคำ ก็มีผู้ยอมรับมากขึ้น วัดพระทอง จึงเป็นชื่อวัดอีกชื่อหนึ่ง เหตุเพราะ พระพุทธรูปด้านในเป็นทองคำ

1.6 ท่องเที่ยวกับทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน 3 เส้นทาง

เส้นทางที่ 1 ประดูสู่แหล่งศิลปาจาริก

วันแรก

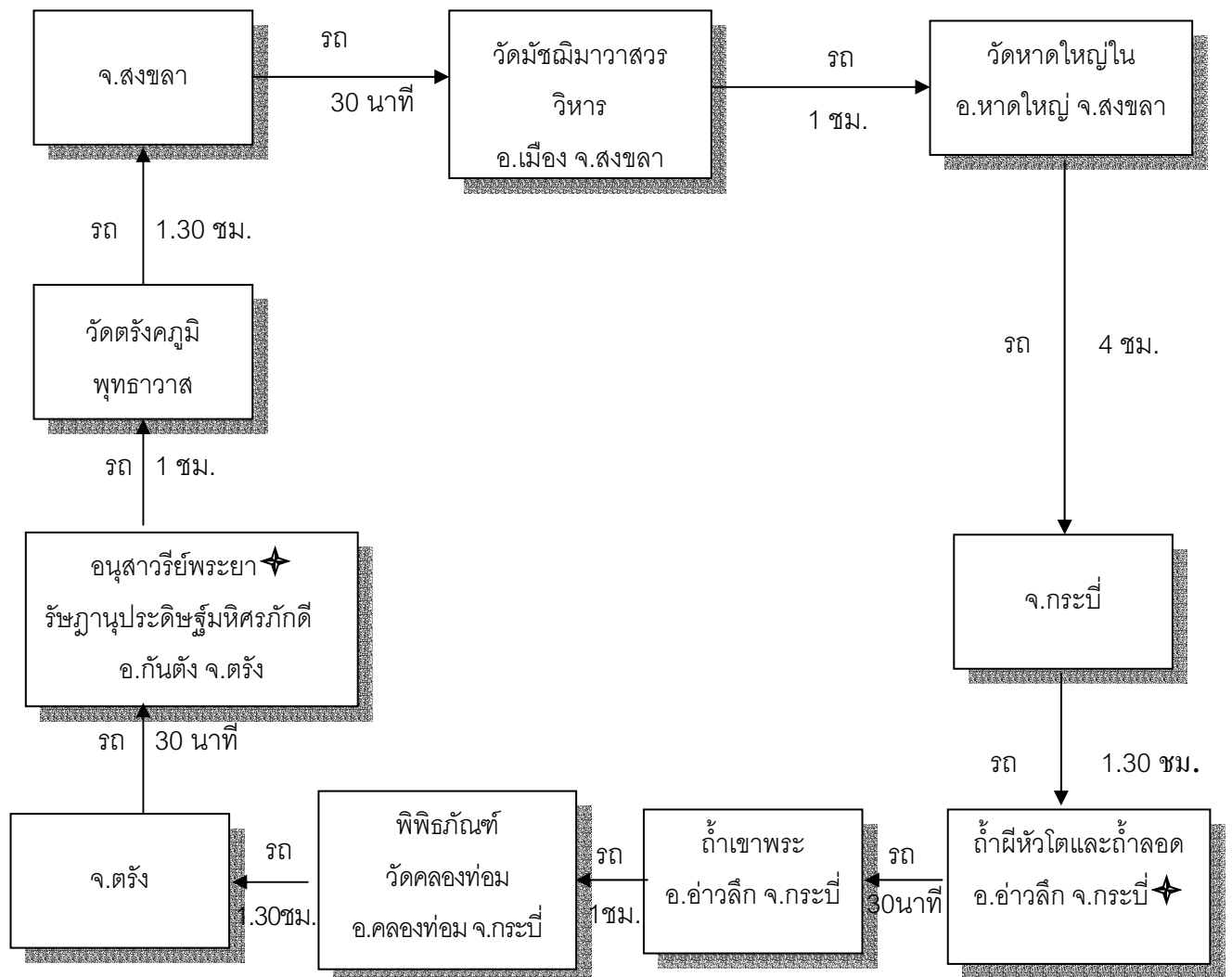
- 08.00 น. - เดินทางออกจากตัวเมืองจังหวัดสงขลา
- 09.30 น. - เดินทางถึงวัดมัสยิดมิมาวาสวรวิหาร ชมจิตรกรรมฝาผนังและ โบราณวัตถุในวัด และวัดหาดใหญ่ใน ภายในวัดเป็นที่ประดิษฐานพร้อมรับประทานอาหารกลางวัน คณะทัวร์บริการ
- 16.00 น. - ถึงจังหวัดกระบี่เข้าพักจังหวัดกระบี่

วันที่สอง

- 08.00 น. - เดินทางออกจากจังหวัดกระบี่
- 09.30 น. - เข้าถ้ำผีหัวโตและถ้ำลอด ชมภาพเขียนสีอายุพันปีนับร้อย
- 12.00 น. - พร้อมรับประทานอาหารกลางวัน โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.00 น. - เดินทางต่อที่ถ้ำเขาพระและต่อด้วยพิพิธภณฑ์วัดคลองท่อม
- 17.00 น. - เดินทางเข้าที่พักจังหวัดตรัง

วันที่สาม

- 08.00 น. - เดินทางจากที่พักจังหวัดตรัง
- 09.00 น. - เดินทางถึงอนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี
- 10.30 น. - ต่อด้วยวัดตรังคภูมิพุทธาวาส
- 12.00 น. - พร้อมรับประทานอาหารร่วมกัน โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.30 น. - เดินทางกลับจังหวัดสงขลา
- 16.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดสงขลา

ภาพที่ 4.16 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 3 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดมณีมาวาสวรวิหาร วัดมณีมาวาสวรวิหารเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง สร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย เดิมชื่อวัดยายศรีจันทร์ ภายหลังมีผู้สร้างวัดเลียบขึ้นทางเหนือ และวัดโพธิ์ขึ้นทางใต้ ชาวบ้านจึงเรียกว่า วัดกลาง ต่อมาในปี พ.ศ.2431 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้เสด็จมาเมืองสงขลาทรงเปลี่ยน

ชื่อเป็น วัดมัทธนิมารวาส ในปี พ.ศ.2560 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้า ฯ ยกขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยาวิเชียรคีรี (บุญสังข์) ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา ได้บูรณะและสร้างพระอุโบสถหลังปัจจุบันพร้อมด้วยศาลาการเปรียญ หอไตร ศาลาฤาษี และกำแพงวัดพระอุโบสถ เป็นอาคารทรงไทยสมัยรัตนโกสินทร์โดยย่อส่วน และปรับปรุงจากแบบพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นฝีมือช่างหลวงในกรมช่างสิบหมู่จากกรุงเทพ ฯ ร่วมกับช่างเมืองสงขลา ส่วนประกอบของซ่อฟ้ามีแต่ตัวลายองไม่มีนาคนาคสะดุ้ง เสาของพระอุโบสถเป็นสี่เหลี่ยมไม่ย่อมุม ประตูและหน้าต่างเป็นซุ้มมงกุฎ หน้าบันทั้งภายนอกและภายในเป็นประติมากรรมปูนปั้น นูนสูงปิดทองและติดกระจก หน้าบันด้านทิศตะวันออก เป็นรูปปั้นพระพรหมสี่หน้าทรงหงส์ ล้อมด้วยกนกกลายไทย ด้านทิศตะวันตกเป็นรูปปั้นพระอินทร ทรงช้างเอราวัณอยู่ในวงล้อมที่เป็นกนกกลายไทย ที่หน้าบันด้านในทิศตะวันออก มีรูปปั้นราหูอมจันทร์หน้าตรงที่หน้าบันด้านในทิศตะวันตกมีรูปปั้นราหูอมจันทร์หน้าเอียง พระประธานในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปหินอ่อนปางสมาธิราบ หน้าตักกว้าง 55 เซนติเมตร ประดิษฐานอยู่ในบุษบกพุทธลักษณะแบบไทยผสมจีน กล่าวคือฝีมือปั้นหุ่นเป็นฝีมือช่างท้องถิ่นแล้วนำไปแกะสลักหินอ่อนที่ประเทศจีนภายนอกพระอุโบสถ ระหว่างช่องเสาโดยรอบกำแพง มีภาพจำหลักหินเรื่องสามก๊ก เป็นฝีมือช่างจีน ที่เสาประตูกำแพงแก้วพระอุโบสถทั้งสี่ประตู มีศิลาจารึกอักษรจีน มีข้อความต่อเนื่องกัน ภายในพระอุโบสถ มีจิตรกรรมฝาผนังทั้งสี่ด้าน เป็นภาพเขียนสีฝุ่นบนผนังปูน เป็นงานฝีมือช่างหลวงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นเรื่องพุทธประวัติ ทศชาติชาดก และเทพชุมนุม ประกอบด้วยเทพในชั้นจตุรุมหาราชิก ยักษ์และครุฑ ต่ำลงมาเป็นภาพปฐมสมโพธิ แบ่งเรื่องโดยใช้เส้นสีเทา เส้นแบ่งภาพเป็นรูปหยักฟันปลา เพื่อแบ่งส่วนที่เป็นโลกสวรรค์ และโลกมนุษย์เริ่มจากเทพยดา ในหมื่นจักรวาลมาชุมนุมกันในสวรรค์ชั้นดุสิต เพื่ออัญเชิญพระบรมโพธิสัตว์ ให้มาปฏิสนธิในโลกมนุษย์ ภาพนี้เด่นกว่าภาพทั้งหลาย เป็นภาพพระโพธิสัตว์ประทับในปราสาท มีกำแพงแก้วชั้นในล้อมอยู่ด้านนอก เทพยดาทั้งหลายนั่งพนมมือ เหนือขึ้นไปเป็นหมู่เมฆ มีปราสาทอยู่ไกล ๆ เหล่าเทพยดาเรียงรายกันอยู่ ถัดมาเป็นภาพพระเจ้าสุทโธทนะทรงประกอบพิธีแรกนาขวัญ ต่อมาเป็นภาพประสูติเจ้าชายสิทธัตถะ ทั้งหมดเป็นภาพพุทธประวัติที่ต่อเนื่องกันไป มีการสอดแทรกภาพชีวิตของชาวบ้านที่ถอดแบบจากคนในท้องถิ่นเอาไว้ด้วย ด้านหน้าของภาพปราสาทส่วนล่างเป็นริมฝั่งน้ำยาวเหยียดเป็นแม่น้ำอโนมา เจ้าชายสิทธิตถะทรงตัดพระเกศา ณ ริมฝั่งแม่น้ำนี้พระอินทร์ เอาผอบมารองรับพระเกศา แล้วนำไปประดิษฐานไว้ในพระจุฬามณีเจดีย์ ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ตามริมฝั่งแม่น้ำแสดงชุมชนชาวบ้าน ภาพเจ้าชายสิทธิตถะทรงบำเพ็ญเพียร

จนพระวรกายผ่ายผอม แล้วมีภาพพระอินทร์เสด็จมาติด ขอสสามสาย จากนั้นเป็นภาพพระพุทธองค์ ทรงบาตร ณ กรุงราชคฤห์รับมรุปายาสแล้วทรงลอยถาดจนล่วงรู้ไปถึงพญานาคในเมืองบาดาล ตามผนังด้านหน้าพระอุโบสถเป็นภาพมารผจญ ด้านล่างที่ประทับมีแม่ธรณีบีบมวยผม ทำให้น้ำท่วมเหล่ามารทั้งหลาย ต่อไปเป็นภาพปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ ต่อมาทรงแสดงเทศนาโปรด พระเจ้าพิมพิสาร โปรดพระราชบิดา และพระนางพิมพา ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ ทรงทรมานพญามหาชมพู แล้วเป็นภาพเสด็จขึ้นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์โปรดพุทธมารดา แล้วเสด็จไปโปรดสัตว์นรก จากนั้นเป็นภาพกระทำกตึกในเรือนนายจุน แล้วเสด็จเข้าสู่ปรินิพพานที่กรุงกุสินารา ภาพสุดท้ายเป็นภาพโศกพราหมณ์แบ่งพระธาตุ และพระอินทร์อัญเชิญพระเขี้ยวแก้ว ด้านขวาไปไว้ในเจดีย์จุฬามณี ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ชั้นล่างสุดติดกับช่องหน้าต่าง แบ่งเป็นห้อง ๆ รวม 18 ห้อง เป็นเรื่องทศชาติตามลำดับคือพระเตมีย์ พระชนกพระสุวรรณสาม พระเนมิราช พระมโหสถ พระภริทัต พระจันทกุมาร พระนารถ พระวิฑูร และพระเวสสันดร

วัดหาดใหญ่ใน วัดหาดใหญ่ใน ตั้งอยู่ถนนเพชรเกษมใกล้สะพานคลองอู่ตะเภาเป็นที่ประดิษฐานพระนอนขนาดใหญ่ยาว 35 เมตร สูง 15 เมตร กว้าง 10 เมตร ชื่อ “พระพุทธหัตถมงคล” ที่ว่ากันว่าใหญ่เป็นอันดับสามของโลก ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมไปนมัสการ

ถ้ำผีหัวโตและถ้ำลอด ตั้งอยู่ในเขตอำเภออ่าวลึกในเทือกเขาผีหัวโต ซึ่งมีลักษณะเป็นเขาหินปูนล้อมรอบด้วยบึงและป่าโกงกาง นั่งเรือจากท่าเรือบ่อท่อไปประมาณ 10 นาที เลี้ยวทางแยกไปถ้ำลอดได้เล็กน้อย จากปากถ้ำมองเข้าไปจะเห็นทางแยกเป็น 2 ทาง ทางซ้ายมือจะตัดตรงไปยังด้านหลังของถ้ำที่เป็นโพรงใหญ่ มีแสงสว่างส่องเข้ามาถึงได้ ส่วนด้านขวามือเป็นทางที่จะตรงเข้าไปยังห้องโถงของตัวถ้ำ แต่เดิมภายในถ้ำเคยพบหัวกะโหลกมนุษย์ซึ่งมีขนาดโตกว่าปกติจึงมีชื่อว่า “ถ้ำผีหัวโต” นอกจากนี้บนผนังถ้ำยังปรากฏภาพเขียนสีก่อนสมัยประวัติศาสตร์จำนวนมาก อาทิ รูปคน รูปสัตว์ ตลอดจนรูปอวัยวะต่าง ๆ และบนพื้นถ้ำมีเปลือกหอยทับถมกันอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ตามเพิงผาและผนังถ้ำบนเกาะน้อยใหญ่ในเขตป่าชายเลนตอนกลางอุทยานแห่งชาติยังเป็นแหล่งภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ถ้ำชาวเล แหลมท้ายแรด เกาะกาโรส แหลมไฟไหม้ ระยะทางแหลมสัก-แหลมไฟไหม้ 5 กิโลเมตร แหลมสัก-ถ้ำชาวเล 2 กิโลเมตร แหลมสัก-เขากาโรสหรือเกาะกาโรส 7 กิโลเมตร การเดินทาง เช่าเหมาเรือหางยาวที่ทำเรือแหลมสักตามระยะใกล้-ไกลและควรเดินทางช่วงน้ำขึ้นจะได้ขึ้นฝั่งสะดวก

ถ้ำเขาพระ ถ้ำเขาพระ ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 4 บ้านเขาพระ ต.อ่าวลึกใต้ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ อยู่ห่างจากตัวเมืองกระบี่ ประมาณ 48 กม. เป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์เขาพระสุญญาตาราม อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภออ่าวลึก 2 กม. ภายในถ้ำเขาพระ มีพระพุทธรูปเก่าแก่อยู่องค์หนึ่ง ซึ่งภายหลังได้มีผู้สร้าง พระพุทธรูปขนาดเท่ากัน ขนาดข้างไว้อีก 2 องค์ และพระพุทธรูปไม้แกะสลัก องค์เล็ก ๆ ครอบรอบฐาน

พิพิธภัณฑวัดคลองท่อม ที่ตั้งและการเดินทาง อยู่ในวัดคลองท่อม ถ. เพชรเกษม ต. คลองท่อมใต้ อ.คลองท่อม ห่างจากที่ว่าการ อ.คลองท่อม ประมาณ 1 กม. ประวัติ ในปี พ.ศ. 2523 กรมศิลปากรได้ขุดค้นเนินดินที่หมู่ 2 บ้านควนลูกปัด ต. คลองท่อมใต้ พบลูกปัดโบราณ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้อีกมากมาย จึงสันนิษฐานว่าในอดีตบริเวณนี้น่าจะเป็นแหล่งชุมชนหรือเป็นเมืองที่สำคัญแห่งหนึ่งในเส้นทางการค้าระหว่างอินเดียได้กับเอเชียอาคเนย์ เพราะโบราณวัตถุบางชิ้นเป็นของจากดินแดนอันห่างไกล ทั้งจากอินเดีย โรมัน เปอร์เซีย และอาหรับ อีกทั้งน่าจะเคยเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมลูกปัดที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในดินแดนแถบนี้ ต่อมาโบราณวัตถุเหล่านี้ถูกขุดขโมยเรื่อยมาจนสูญหายไปเป็นจำนวนมาก พระครูอาทรสังวรวิจิ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม เกรงว่าสมบัติของชาติจะถูกทำลายจนไม่มีเหลือ รวปี พ.ศ. 2525 จึงเริ่มซื้อรวบรวมลูกปัดและโบราณวัตถุจากชาวบ้านนำมาเปิดเป็นพิพิธภัณฑอนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี

อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาและวางรากฐานสำคัญให้กับการเมืองตรังในหลายด้าน โดยเฉพาะการเป็นผู้นำต้นแบบพาราเข้ามาปลูก และส่งเสริมจนเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ผู้มาเยือนเมืองตรังควรไปแสดงความสักการะต่ออนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ที่ชาวตรังให้ความเคารพนับถือ อย่างมาก อนุสาวรีย์ตั้งอยู่ในสวนสาธารณะพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ที่ตั้งอยู่บนเนินเตี้ยๆ กลางสาธารณะ เป็นรูปพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีในเครื่องแบบสมุหเทศาภิบาล ถือกระบี่หล่อด้วยโลหะสูงประมาณ 2 เมตร ตั้งอยู่บนฐานคอนกรีตสูง 3 เมตร ทางขึ้นสู่แท่นสักการะประดับด้วยต้นปาล์มซึ่งเป็นปาล์มหายาก

วัดตรงคุมิพุทธาวาส เป็นวัดที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปหินอ่อนที่อัญเชิญมาจากพม่า ตั้งแต่เมื่อสร้างเมืองกันตัง เป็นพระพุทธรูปหินอ่อนที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดตรัง พระพุทธรูปเป็นพระประธานในโบสถ์หลังเก่า ปางมารวิชัย ขัดสมาธิเพชร หน้าตักกว้าง 43 นิ้ว สูง 64 นิ้ว พระเกตุมาลา रूपเปลวเพลิง ซึ่งแตกต่างจากพระพุทธรูปหินอ่อนจากพม่าทั่วไปที่เป็นรูปมาลี

เส้นทางที่ 2 เล่าขานตำนานวัฒนธรรม

วันแรก

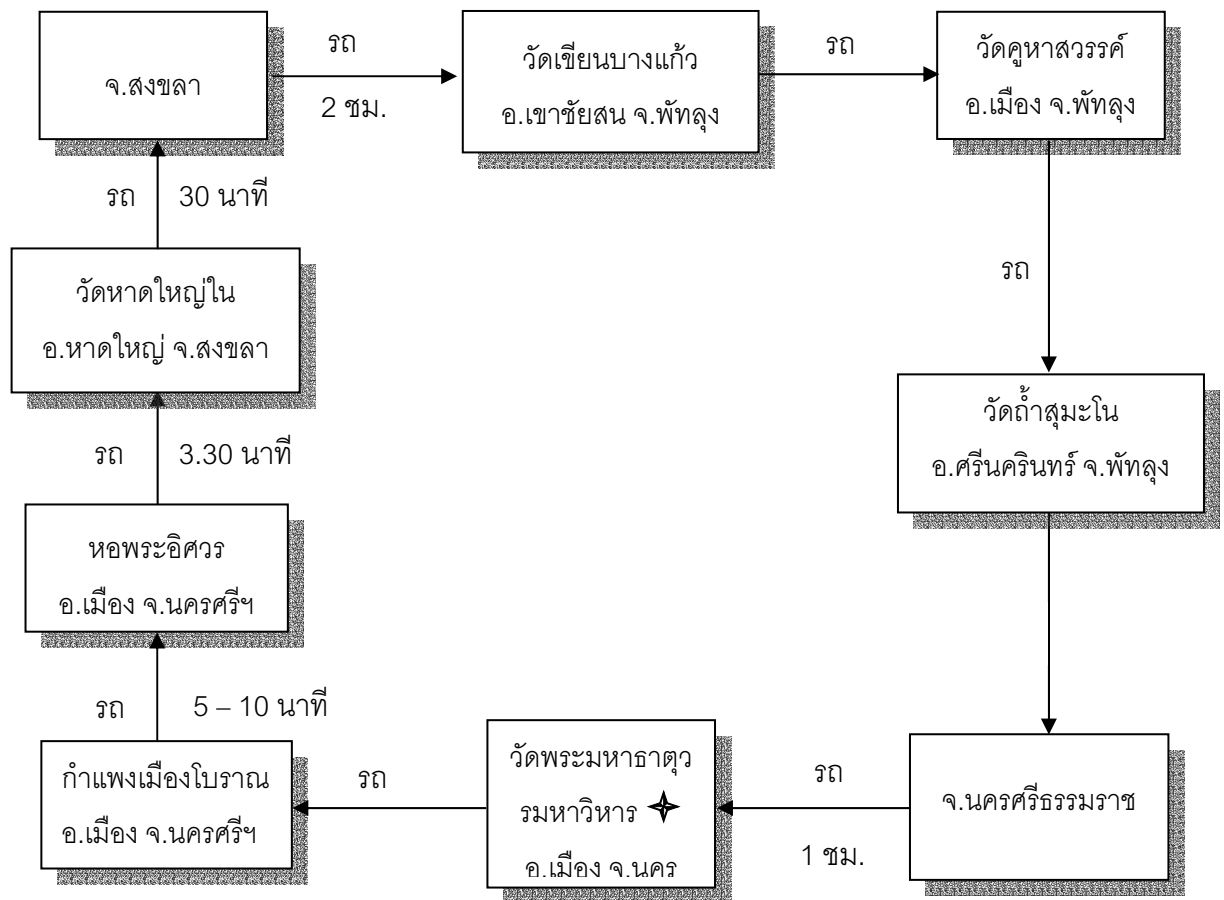
- 08.00 น. - เดินทางออกจากจังหวัดสงขลาพร้อมเดินทางไปจังหวัดพัทลุง
- 10.00 น. - ถึงจังหวัดพัทลุงแวะที่วัดเขียนบางแก้ว จากนั้นรับประทาน
อาหารกลางวัน คณะทัวร์บริการ
- 13.00 น. - เดินทางต่อไปวัดคูหาสวรรค์ ต่อด้วยวัดถ้ำสุมะโน
- 17.00 น. - เข้าที่พักจังหวัดพัทลุง

วันที่สอง

- 08.00 น. - เดินทางออกจากจังหวัดพัทลุง
- 10.00 น. - ถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช แวะนมัสการที่วัดพระมหาธาตุ
วรมหาวิหาร
- 12.00 น. - รับประทานอาหารกลางวัน โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.00 น. - เดินทางชมกำแพงเมืองโบราณและต่อด้วยหอพระอิศวร
- 17.00 น. - เข้าที่พักจังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่สาม

- 08.00 น. - เดินทางออกจากจังหวัดนครศรีธรรมราช เดินทางกลับ
- 12.30 น. - รับประทานอาหารกลางวัน ที่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.30 น. - เดินทางกลับเข้าจังหวัดสงขลา
- 16.30 น. - ถึงจุดหมายปลายทางที่จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 4.17 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 3 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดเขายายสน วัดเขายายสน ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ต.จองถนน อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง เป็น
วัดโบราณอายุกว่า 1,000 ปี โดยสร้างขึ้นในสมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13-1 ตามตำนาน "เพลาวัด"
กล่าวถึงวัดเขายายสนว่า นางเลือดขาวกับพระยา कुमार เป็นผู้สร้างวัดขึ้น มีกุฏิ วิหาร ศาลา
การเปรียญ พระพุทธรูป พระมหาเจดีย์ เสร็จแล้วให้จารึกเรื่องราวการก่อสร้างลงบนแผ่นทองคำ

เรียกว่า "เพลาวัด" โดยสร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ.1492 ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.1493 เจ้าพระยาภูมรกับนางเลียดขาว ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ จากเกาะลังกามาบรรจุไว้ในพระมหาธาตุเจดีย์

วัดคูหาสวรรค์ วัดคูหาสวรรค์ หรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า "วัดคูหาสูง" เนื่องจากบริเวณวัดตั้งอยู่เชิงเขาเป็นที่สูง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเชิงเขาหัวแตกตำบลคูหาสวรรค์ ในเขตเทศบาลเมืองพัทลุง อยู่ห่างจากสถานีรถไฟไปทางทิศตะวันตกประมาณ 500 เมตร เป็นวัดโบราณที่ยังไม่มีหลักฐานยืนยันแน่นอนว่าสร้างขึ้นในสมัยใด ตามตำนานนางเลียดขาวระบุว่า เมื่อ ตายายคือตาสามโม่กับยายเพชรถึงแก่กรรมแล้ว ภูมรกับนางเลียดขาวได้นำอัฐิของท่านทั้ง 2 ไปเก็บไว้ในถ้ำคูหาสวรรค์ วัดคูหาสวรรค์เป็นวัดที่มีความสำคัญด้านศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษาเล่าเรียน และการพัฒนาจิตใจ ภายในวัดถ้ำคูหาสวรรค์ภายในมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์องค์ใหญ่ 1 องค์ และพระพุทธรูปประทับนั่งรอบถ้ำขนาดกลาง 35 องค์ พระมหากษัตริย์หลายพระองค์เคยเสด็จประพาสที่นี่ ดังพระปรมาภิไธยย่อที่จารึกไว้ว่า "จปร" ที่หน้าถ้ำ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2502 และพระปรมาภิไธยย่อ "ภปร" และ "สก"

วัดถ้ำสุมะโน วัดถ้ำสุมะโน ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านา กิ่ง.อ.ศรีนครินทร์ จ.พัทลุงอยู่ห่างจากตัวเมืองพัทลุง ไปตามถนนเพชรเกษม (พัทลุง - ตรัง) ระยะทางประมาณ 21 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของถ้ำสุมะโน ตัวถ้ำอยู่ห่างจากถนนประมาณ 500 เมตร เป็นถ้ำที่มีหินงอกหินย้อยและห้องโถงกว้างขวางใหญ่โต และร่มเย็นสวยงามวิจิตรตระการตาตามธรรมชาติ มีลมพัดเย็นตลอดเวลา ถ้ำมีสองชั้น คือชั้นแรกเสมอกับพื้นราบส่วนอีกชั้นเป็นชั้นใต้ดิน ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปปางต่าง ๆ หลายองค์ นอกจากนี้ ถ้ำสุมะโนยังเป็นสถานที่ที่วิปัสณาปฏิบัติธรรม ของพุทธศาสนิกชนที่มีชื่อเสียงโด่งดังในกลุ่มของผู้ที่แสวงธรรมอีกด้วย

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนิน ตำบลในเมืองมีเนื้อที่ 25 ไร่ 2 งาน วัดพระมหาธาตุเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชั้นวรมหาวิหาร เดิมชื่อ วัดพระบรมธาตุ ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ประกาศจดทะเบียนวัดพระมหาธาตุเป็นโบราณสถาน นับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของภาคใต้ตามตำนานกล่าวว่า สร้างเมื่อปี พ.ศ. 854 สร้างมามากกว่า 1,500 ปีมีศิลปะการก่อสร้างแบบศรีวิชัยโดยเจ้าชายธนกุมารและพระนางเหมชาลาและบาคุ (นักบวช) ชาวลังกา เป็นผู้นำเสด็จพระบรมธาตุมาประดิษฐาน ณ หาดทรายแก้วและสร้างเจดีย์องค์เล็กๆ เพื่อเป็นที่หมายไว้ต่อมาปี.ศ.1093 พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช (พระเจ้าจันทรภาณุ) ได้ทำการสร้างเมืองนครศรีธรรมราชขึ้น พร้อมการก่อสร้างเจดีย์ขึ้นใหม่เป็นทรงสาฎก และในปี พ.ศ. 1770 พระองค์จึงได้รับเอาพระภิกษุจากลังกามาตั้งคณะสงฆ์และบูรณะพระบรมธาตุเจดีย์ให้เป็นไปตามแบบสถาปัตยกรรมทรงลังกา อันเป็นแบบที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันคือ เป็นทรงระฆังคว่ำรอบพระมหาธาตุ

มีเจดีย์ 158 องค์สูงจากฐานถึงยอด 37 วา 2 ศอก ยอดสุดของปล้องไฉนหุ้มทองคำเหลืองอร่ามสูง 6 วา 1 ศอก แผ่นเป็นแผ่นหนาเท่าใบลานหุ้มไว้ น้ำหนัก 800 ชั่ง (หรือ 960 กิโลกรัม) ภายในวัดพระมหาธาตุฯ วิหารที่มีความสำคัญหลายองค์ประดิษฐานอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระวิหารหลวงซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา วิหารสามจอมมีพระพุทธรูป "พระเจ้าศรีธรรมโศกราช" ทรงเครื่องอย่างกษัตริย์ วิหารพระมหาภิเนษกรม (พระทรงม้า) ทางขึ้นไปบนลานประทักษิณ วิหารทับเกษตร วิหารเขียน และวิหารโพธิ์ลังกาซึ่งเป็นที่จัดและแสดงโบราณวัตถุ

กำแพงเมืองโบราณ กล่าวกันว่าสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกราช เป็นกำแพงก่ออิฐที่ยังคงเหลือเป็นแนวค่อนข้างสมบูรณ์ ทอดตัวขนานไปกับคูเมืองตั้งแต่ป้อมประตูชัยศักดิ์ไปทางทิศตะวันออกประมาณ 100 เมตร

หอพระอิศวร อยู่ในอำเภอเมือง ทางทิศใต้ของวัดเสมาเมือง อยู่ตรงกันข้ามกับหอพระนารายณ์ บูรณะใหม่เมื่อ พ.ศ.2500 เป็นที่ประดิษฐานเทวรูปพระอิศวร เป็นองค์เทพสูงสุดของศาสนาพราหมณ์ ลัทธิไศวนิกาย ด้านทิศใต้ของหอพระอิศวร มีเสาชิงช้าสำหรับทำพิธีไล่สิ่งชั่วของพราหมณ์เมื่อนครศรีธรรมราช และได้ยกเลิกไป เมื่อ พ.ศ.2468 เมื่อก่อนใกล้กับเสาชิงช้ามีโบสถ์พราหมณ์ แต่ได้ผู้พงจนไม่เหลือซากแล้วภายในโบสถ์มีเทวรูปหล่อด้วยสำริด อายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 18 - 25 อาทิ พระพิฆเนศวร พระศิวะนาฏราช พระอุมาและรูปหงส์ซึ่งย้ายเข้ามาไว้ในหอพระอิศวรแต่ทางพิพิธภัณฑ์สถานเกรงว่าจะสูญหาย จึงย้ายไปเก็บรักษาไว้ในห้องจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์สถานนครศรีธรรมราช และได้หล่อรูปจำลองไว้แทนในหอพระอิศวร

วัดหาดใหญ่ใน วัดหาดใหญ่ใน ตั้งอยู่ถนนเพชรเกษมใกล้สะพานคลองอู่ตะเภาเป็นที่ประดิษฐานพระนอนขนาดใหญ่ยาว 35 เมตร สูง 15 เมตร กว้าง 10 เมตร ชื่อ "พระพุทธรูปหัตถมงคล" ที่ว่ากันว่าใหญ่เป็นอันดับสามของโลก ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมไปนมัสการ

เส้นทางที่ 3 ผสมผสานตำนานประวัติศาสตร์

วันแรก

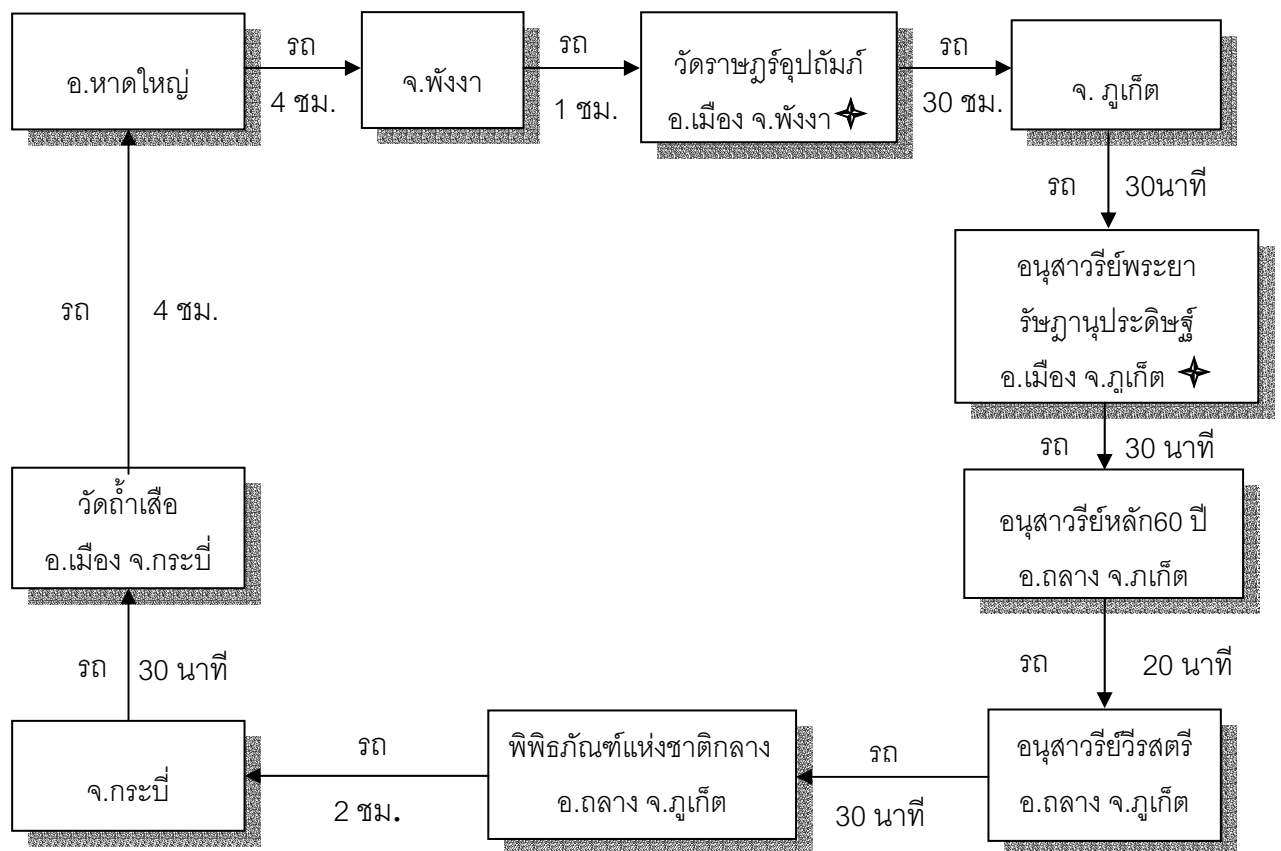
- 08.00 น. - เดินทางออกจากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สู่จังหวัดพังงา
- 11.30 น. - เดินทางถึงจังหวัดพังงาพร้อมรับประทานอาหารกลางวัน
โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.00 น. - เดินทางแวะนมัสการที่วัดราษฎร์อุปถัมภ์ (วัดบางเรียง)
- 15.00 น. - เดินทางเข้าจังหวัดภูเก็ต
- 17.00 น. - เดินทางถึงที่พักจังหวัดภูเก็ต

วันที่สอง

- 08.00 น. - เดินทางจากตัวเมืองจังหวัดภูเก็ต
- 09.00 น. - แวะอนุสาวรีย์พระยาธรรมาธิราชบุรีประดิษฐ์ต่อด้วยอนุสาวรีย์หลัก 60 ปี
- 11.30 น. - รับประทานอาหารกลางวัน โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.00 น. - แวะที่อนุสาวรีย์วีรสตรี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง
- 15.30 น. - เดินทางกลับเข้าที่พักจังหวัดกระบี่
- 17.30 น. - ถึงที่พักจังหวัดกระบี่

วันที่สาม

- 08.00 น. - เดินทางออกจากตัวเมืองจังหวัดกระบี่
- 09.00 น. - แวะที่วัดถ้ำเสือ
- 2.00 น. - รับประทานอาหารกลางวัน โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.30 น. - เดินทางออกจากจังหวัดกระบี่

ภาพที่ 4.18 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 3 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 3 สำหรับนักท่องเที่ยวกับกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 3 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

วัดราษฎร์อุปถัมภ์ วัดสุวรรณคูหา ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลกระโสม ตามทางหลวง
หมายเลข 4 (พังงา-ภูเก็ต) ห่างจากตัวเมืองพังงาประมาณ 9 กิโลเมตร บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 30 จะมี
ถนนลาดยาง แยกเข้าขวามือไปอีก 1 กิโลเมตร วัดสุวรรณคูหานี้ชาวบ้านทั่วไป เรียกว่า
“วัดถ้ำ” เป็นวัดสำคัญของจังหวัดพังงา เนื่องจากเป็นโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และ
ทางโบราณคดี บริเวณที่ตั้งวัดมีภูเขา ซึ่งมีถ้ำใหญ่น้อย ถ้ำที่สำคัญ ได้แก่ ถ้ำใหญ่ ถ้ำแจ้ง ถ้ำมืด และ
ถ้ำแก้ว โดยถ้ำใหญ่อยู่ตอนล่างสุด ตลอดความยาวของถ้ำประดับตกแต่งด้วยกระเบื้อง
ถ้วยจานเซรามิก และเบญจรงค์ ถ้ำใหญ่นี้ใช้เป็นวิหารมีพระพุทธรูปต่างๆประดิษฐานอยู่
หลายองค์ ที่สำคัญคือ พระพุทธไสยาสน์ มีความงามมาก นอกจากนั้นยังมีพระปรมาภิไธยย่อของ
พระเจ้าแผ่นดิน และพระราชวงศ์หลายพระองค์ เช่น จปร. ปปร. ภปร. รพ. เป็นต้น นอกจากนั้นบริเวณ
หน้าถ้ำยังเป็นที่อยู่อาศัยของฝูงลิงจำนวนมากที่ลงมาหาอาหาร

อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์ อยู่ในบริเวณสวนสาธารณะเขตเทศบาลนครตรัง
ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 1 กม. มีบริเวณกว้างขวางเต็มไปด้วยพันธุ์ไม้ดอกและไม้ใบต่าง ๆ
พร้อมด้วยสนามเด็กเล่น นับเป็นสวนสาธารณะที่สวยงามซึ่งทางราชการได้ร่วมมือกับประชาชน
ชาวจังหวัดตรัง สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สำหรับพระยารัษฎานุประดิษฐ์ผู้พัฒนาเมืองตรังให้
เจริญรุ่งเรือง

อนุสาวรีย์หลัก 60 ปี อยู่ที่สะพานหินสุด ถนนภูเก็ต สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2512 เพื่อ
เป็นที่ระลึกแก่กัปตันเอ็ดเวิร์ด ไรต์ไมล์ ชาวออสเตรเลีย ผู้นำเรือชุดแรกมาใช้ชุดแร่ในประเทศไทย
เมื่อ พ.ศ. 2452

อนุสาวรีย์วีรสตรี ตั้งอยู่ที่สี่แยกท่าเรือก่อนถึงตัวเมืองภูเก็ต 12 กิโลเมตรสร้างขึ้นเมื่อ
พ.ศ. 2509 เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งวีรกรรมของ ท้าวเทพกษัตรีและท้าวศรีสุนทร

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกลาง ตั้งอยู่ห่างจากอนุสาวรีย์วีรสตรีประมาณ 50 เมตร
ตัวอาคารได้รับการออกแบบให้มีรูปทรงเป็นบ้านท้องถิ่นของชาวภูเก็ตมี 2 หลังอาคารหลังแรก
จัดแสดงเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ชายฝั่งทะเลตะวันตก สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์เมื่ออารยธรรม
อินเดียเผยแพร่เข้ามาประวัตินและวิธีการทำเหมืองแร่ดีบุกและสวนยางพารา ศิลปะพื้นบ้านและชาติ
พันธุ์วิทยาของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณคาบสมุทรมลายูสำหรับอาคารหลังที่สองจัดแสดงจากและ

เรื่องราวของศึกกลาง ซีวิตความเป็นอยู่และประเพณีที่น่าสนใจของชาวจีนในภูเก็ต และเรื่องราวความเป็นมาและถิ่นอาศัยของชาวเลในภูเก็ต

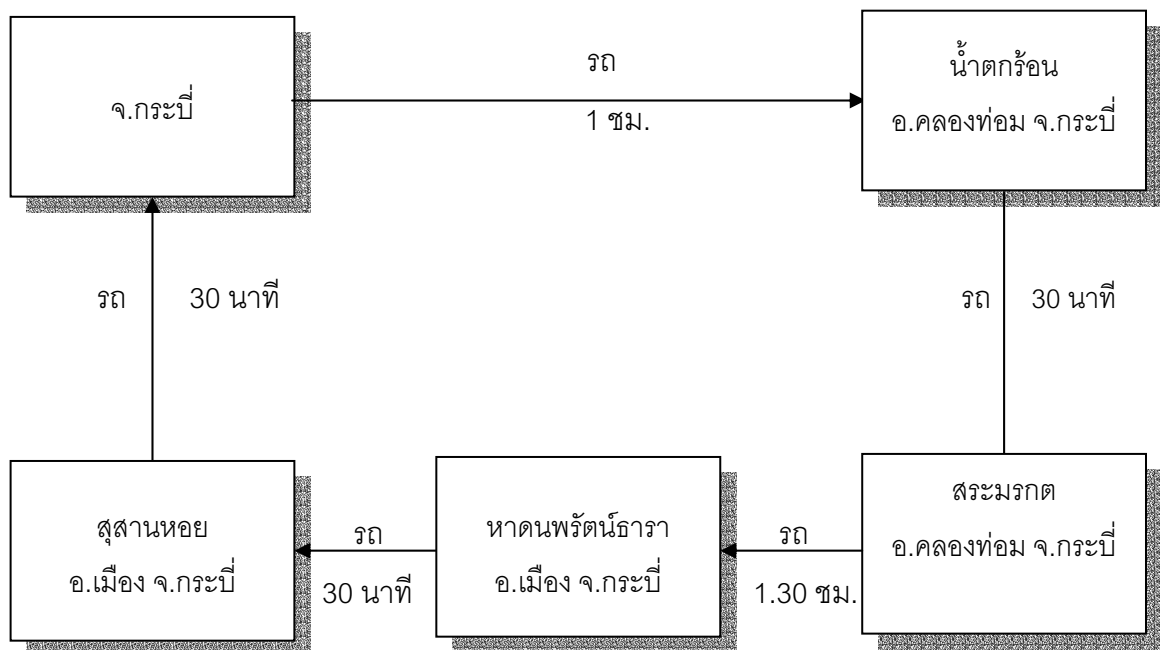
วัดถ้ำเสือ วัดถ้ำเสือ" ที่อยู่ห่างจากตัวเมืองกระบี่มาไม่ไกลนักราวๆ 5-6 กิโลเมตร ชื่อวัดนั้นมีข้อสันนิษฐานว่าเนื่องจากในอดีตเคยมีเสืออาศัยอยู่ และภายในถ้ำยังปรากฏหินธรรมชาติ เป็นรูปแบบของอุ้งเท้าเสือ ส่วนที่มาของวัดนี้น่าจะมาจากพระธุดงค์ที่เดินทางจาริกไปเพื่อหาสถานที่วิเวกในการปฏิบัติธรรม มาอาศัยอยู่ตามถ้ำ และมีชาวบ้านที่ศรัทธาตามมากกราบไหว้เป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นวัดในเวลาต่อมา วัดแห่งนี้เป็นที่รู้จักกันดีในจังหวัดกระบี่ และจังหวัดใกล้เคียง ทั้งความโดดเด่นของวัดและชื่อเสียงของ"หลวงพ่ोजำเนียร" เจ้าอาวาสวัดถ้ำเสือที่มีผู้เลื่อมใสศรัทธามาช้านาน สภาพโดยทั่วไปของวัดถ้ำเสือมีลักษณะเป็นสวนป่าเป็นโพรงถ้ำ มีเพิงผาและแหล่งถ้ำธรรมชาติ

2. **เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ** การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ได้จัดเส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระและกับกลุ่มจัดทัวร์ โดยจัดเส้นทางเป็นระยะเวลา 1 วัน 2 วัน และ 3 วัน ดังนี้

2.1 นักท่องเที่ยวจากอิสระ 1 วัน 3 เส้นทาง

เส้นทางที่ 1 ศูนย์รวมรวมทางธรรมชาติ

- 07.00 น. - เดินทางออกจากจังหวัดกระบี่
- น้ำตกร้อน
  - สระมรกต
  - หาดนพรัตน์ธารา
  - สุสานหอย
- 07.30 น. - กลับถึงที่พัก

ภาพที่ 4.19 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

น้ำตกร้อน หรือน้ำตกร้อนคลองท่อม ตั้งอยู่ใน อ.คลองท่อม จ.กระบี่ เป็นน้ำตกขนาดเล็ก สูงประมาณ 5 เมตร กว้างประมาณ 10 เมตร มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 42 องศาเซลเซียส น้ำตกร้อนคลองท่อม เกิดจากแหล่งแร่ร้อนใต้ดินที่ซึมขึ้นมาจากผิวดินลักษณะคล้ายน้ำพุร้อน และไหลไปรวมกันตามความลาดเอียงของพื้นที่ ซึ่งบางช่วงของสายน้ำก็จะมีวันลอยกรุ่นและคราบหินปูนธรรมชาติพอกอยู่ดูแล้วก็สวยแปลกตาดีส่วนบริเวณที่ธารน้ำร้อนไหลลดระดับลงสู่คลองท่อมจะมีลักษณะเป็นคล้ายชั้นน้ำตกเล็กๆมีแอ่งน้ำอุ่นอยู่ข้างล่างให้นักท่องเที่ยวเล่นน้ำกันอย่างสนุกสนาน ในขณะที่ด้านบนมีแอ่งน้ำเล็กๆดูคล้ายอ่างอาบน้ำหลาย ๆ แอ่งให้นักท่องเที่ยวได้ลงไปนอนแช่น้ำแร่อุ่น ๆ

สระมรกต ตั้งอยู่ที่จังหวัดกระบี่ อำเภอคลองท่อม สระมรกตนี้ต้องเดินเข้าไปชมจากทางเข้า ประมาณ 800 เมตร หรือจะเลือกเดินทางเดินชมธรรมชาติ ซึ่งไกลกว่าแต่จะมาบรรจบกันที่สระมรกตที่เดียวกันซึ่งทางเดินชมธรรมชาตินี้ก็จะร่มรื่นไปด้วยแมกไม้ และข้างทางจะมีสายน้ำตกไหลข้างๆตลอดทางพอเดินถึงบริเวณสระก็จะเห็นพลับพลาที่ประทับตั้งอยู่ริมสระ ซึ่งเป็นพลับพลาที่เขาทำเอาไว้รองรับ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ แต่ก็มีหามชั้นจะเห็นน้ำที่นี้เป็นสีเขียวมรกตเหตุก็เป็นเพราะ แดงที่เรีย และสาหร่ายในน้ำซึ่งจะทำให้มีสีต่างๆแตกต่างกันและนอกจากนั้นสายน้ำแร่ใต้ดินที่มีอยู่บริเวณนี้ ยังทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอนจึงทำให้น้ำมีความใสมากด้วย ที่สำคัญ ถ้าเดินขึ้นไปทางตอนเหนือก็จะเห็นสายน้ำที่ไหลลงมารวมกันจนกลายเป็นสระมรกตแห่งนี้ ถ้าเดินไปอีกจนถึงต้นน้ำก็จะเจออีกสระหนึ่งซึ่งน้ำจะใสและเป็นสีออกน้ำเงิน

หาดนพรัตน์ธารา เดิมมีชื่อว่า "หาดคลองแห้ง" ทั้งนี้เพราะเมื่อน้ำลง น้ำคลองที่ไหลมาจากภูเขาทางด้านเหนือจะแห้งขอดกลายเป็นหาดทรายยาวเหยียดทอดลงไปในทะเล บรรจบกับเกาะเขาปากคลอง บริเวณหาดเป็นทรายละเอียดปะปนด้วยเปลือกหอยเล็กๆประดับด้วยทิวสนเรียงรายไปตามชายทะเลยาวเหยียด มองออกไปในพื้นน้ำ มีทิวทัศน์ของเกาะแก่งกระจายระจายน้อยใหญ่ เหมาะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดี มีระยะห่างจากตัวจังหวัดกระบี่ประมาณ 18 กิโลเมตร จากหาดนี้มีถนนเลียบริมชายฝั่งทะเลไปจนถึงอ่าวพระนางและบริเวณสุสานหอย 75 ล้านปี

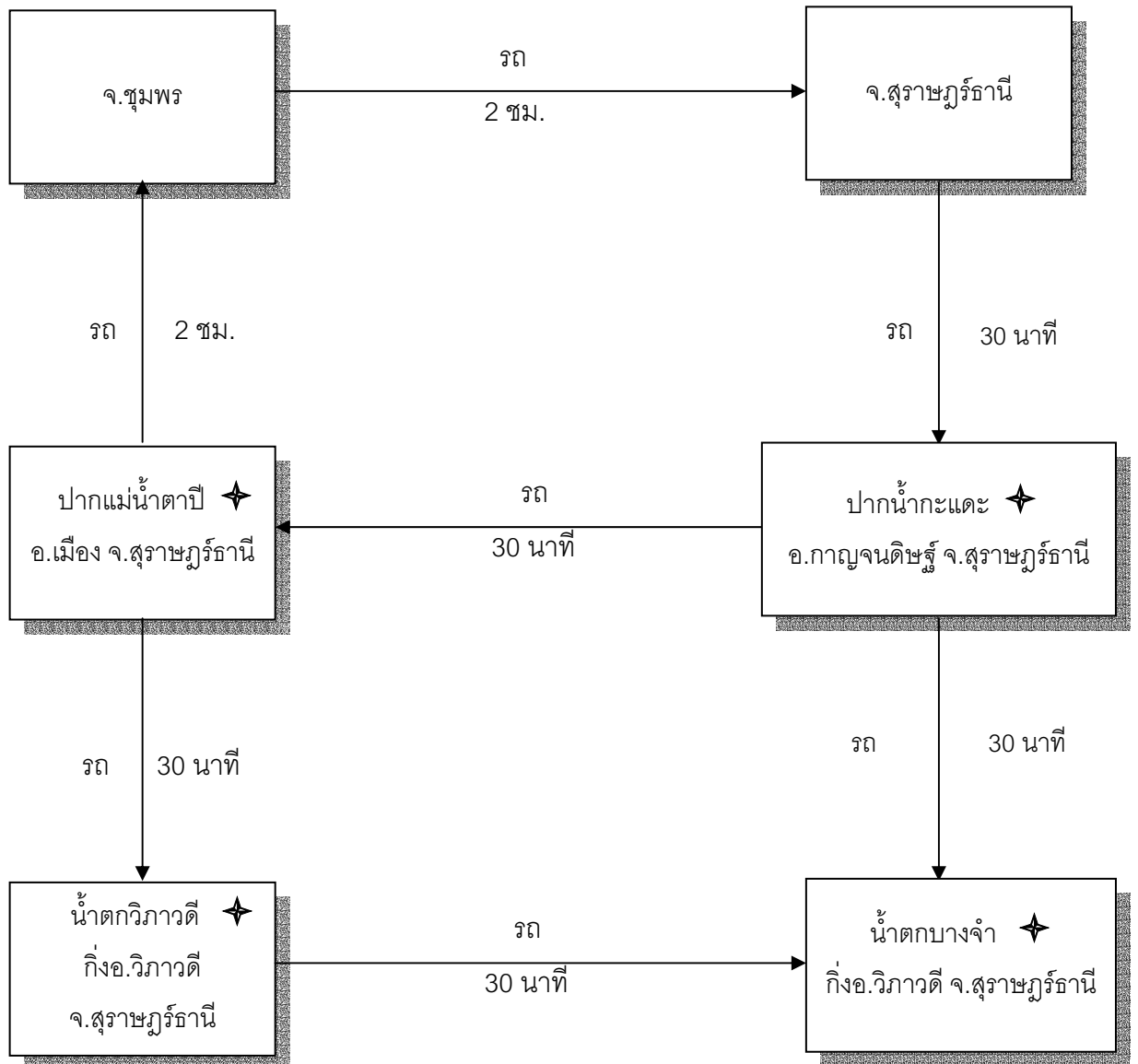
สุสานหอย ตั้งอยู่บริเวณชายทะเลบ้านแหลมโพธิ์ ห่างจากตัวเมืองประมาณ 17 กิโลเมตร ใช้เส้นทางเดียวกับทางไปหาดนพรัตน์ธารา เมื่อถึงบ้านไผ่ไทย จะมีป้ายบอกทางไปสุสานหอย บริเวณที่เป็นสุสานหอยแห่งนี้ เดิมเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ มีหอยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะหอยขมมีขนาดราว 2 ซม. ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงบริเวณพื้นผิวโลก น้ำทะเลไหลเข้ามาท่วมบริเวณหนองน้ำจนหมด ทำให้หอยหินปูนในน้ำทะเลหล่อเปลือกหอยได้น้ำ

จนเป็นเนื้อเดียวกัน กลายเป็นแผ่นหินแข็งที่เรียกว่า Shelly Limestone หนาประมาณ 40 เซนติเมตร เมื่อแผ่นดินบริเวณนี้ถูกยกตัวขึ้นสูง ซากฟอสซิลเหล่านี้จึงปรากฏให้เห็นเป็นลานหินกว้างใหญ่ยื่นลงไปในทะเล จากการคำนวณหาอายุทางธรณีวิทยาพบว่า ฟอสซิลนี้มีอายุราว 40 ล้านปี ซึ่งมีเพียง 3 แห่งในโลกเท่านั้น คือที่ประเทศสหรัฐอเมริกา (มลรัฐชิคาโก) ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย

เส้นทางที่ 2 ชุมชนรื่นฤทัย

- 08.00 น. - เดินทางออกจากจังหวัดชุมพร
- ปากน้ำกะแดะ
  - น้ำตกบางจำ
  - น้ำตกวิภาวดี
  - ปากแม่น้ำตาปี

ภาพที่ 4.20 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ
ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

ปากน้ำกะแดะ ตั้งอยู่ ต.กะแดะ อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี การเดินทางติดริม
ทะเลปากน้ำกะแดะ ที่จอดรถสะดวกสบาย มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด มีดนตรีในร้าน

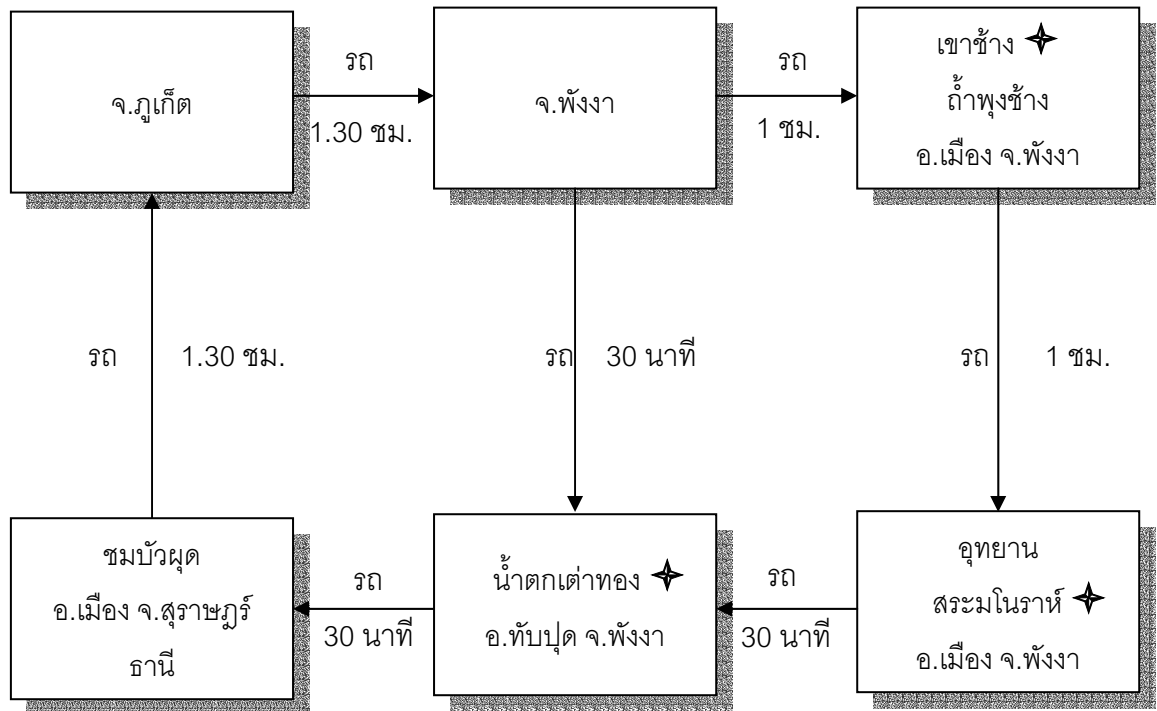
น้ำตกบางจำ อยู่ในตำบลตะกุกเหนือ กิ่งอำเภอวิภาวดี เป็นน้ำตกขนาดกลาง
มีน้ำมากฤดูฝน

น้ำตกวิภาวดี น้ำตกวิภาวดี ตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองยัน หมู่ที่ 8 ตำบลตะกุกใต้ กิ่งอำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี การเดินทางจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีไปตามทางหลวงหมายเลข 41 ประมาณ 45 กิโลเมตร จะมีป้ายชี้ทางก่อนเข้ากิ่งอำเภอวิภาวดี (ก่อนถึงสี่แยกบ้านควนรา-หนองน้ำจืด) เลี้ยวซ้ายเข้าไปอีกประมาณ 26 กิโลเมตร จะถึงที่ว่าการกิ่งอำเภอวิภาวดี และจากที่ทำการกิ่งอำเภอก็ไปอีกประมาณ 10 กิโลเมตรแล้วเลี้ยวขวาเข้าสู่ตัวน้ำตก ตรงป้ายชี้ทางเข้าหน่วยรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองยันอีกประมาณ 8 กิโลเมตร

ปากแม่น้ำตาปี ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลบางกุ้ง ห่างจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีประมาณ 7 กิโลเมตร ตามเส้นทางสุราษฎร์ธานี-ปากน้ำ การเดินทางจากตัวเมืองมีควรถูกตึกอยู่เยื้องกับห้างจุฬาสรรพสินค้า ถนนบ้านดอน ปากน้ำตาปีมีร้านอาหารทะเลร้านอาหารทะเลอยู่หลายร้าน สามารถรับประทานอาหารพร้อมชมทิวทัศน์บรรยากาศธรรมชาติของทะเลอ่าวบ้านดอนได้ด้วย

เส้นทางที่ 3 พรรณไม้ พันธุ์พืชนานาพันธุ์

- 08.30 น. - เดินทางออกจากตัวเมืองจังหวัดภูเก็ต
- จังหวัดพังงา
  - เขาช้าง ถ้ำฟุ้งช้าง
  - อุทยานสระมโนราห์
  - น้ำตกเต่าทอง
  - ชมบัวผุด
- 18.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 4.21 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 3 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

เขาช้าง ถ้ำพุงช้าง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพังงา บริเวณวัดประพาสประจิม เขต เยื้องด้านหลังศาลากลางใหม่

อุทยานสระนางมโนราห์ อยู่ในเขตตำบลนบปริง อำเภอเมือง การเดินทางไปชมธารน้ำตกสระนางมโนราห์นี้ ใช้เส้นทางพังงา-กระบี่ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 4 ไป 3 กิโลเมตร. แล้วแยกขวาข้ามสถานีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตไปอีก 3 กิโลเมตร ถึงบริเวณธารน้ำตกสวนอุทยานสระนางมโนราห์แห่งนี้ มีพื้นที่กว้างประมาณ 180 ไร่ สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าที่ร่มรื่นมีพรรณไม้ต่างๆอยู่มาก ลักษณะเด่นของสวนอุทยานแห่งนี้ คือ ธารน้ำตกที่เกิดจากลำธารไหลจากไหล่เขาตกลงสู่แอ่งน้ำขนาดใหญ่ตลอดปี

น้ำตกเต่าทอง น้ำตกเต่าทอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลบ่อแสน ห่างจากตัวเมืองพังงา 19 กิโลเมตร อยู่ก่อนถึงอำเภอทับปุด 8 กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่ไหลจากในถ้ำและไหลสู่ฝายเพื่อกักเก็บน้ำให้ประชาชนได้ใช้ ภายในบริเวณน้ำตกร่มรื่นสามารถเล่นน้ำได้

ชมบัวผุด บัวผุด เป็นดอกไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก เป็นกาฝากชนิดหนึ่งอาศัยกินน้ำเลี้ยงจาก "ย่านไก่อัดัม" พบมากบริเวณเขาหลังบ้านถ้ำผึ่ง โดยมากดอกบัวผุดจะบานในช่วงเดือนพฤศจิกายน - พฤษภาคม

2.2 นักท่องเที่ยวจากอิสระ 2 วัน 3 เส้นทาง

เส้นทางที่ 1 ผจญภัยป่าไม้เขียวขจี

วันแรก

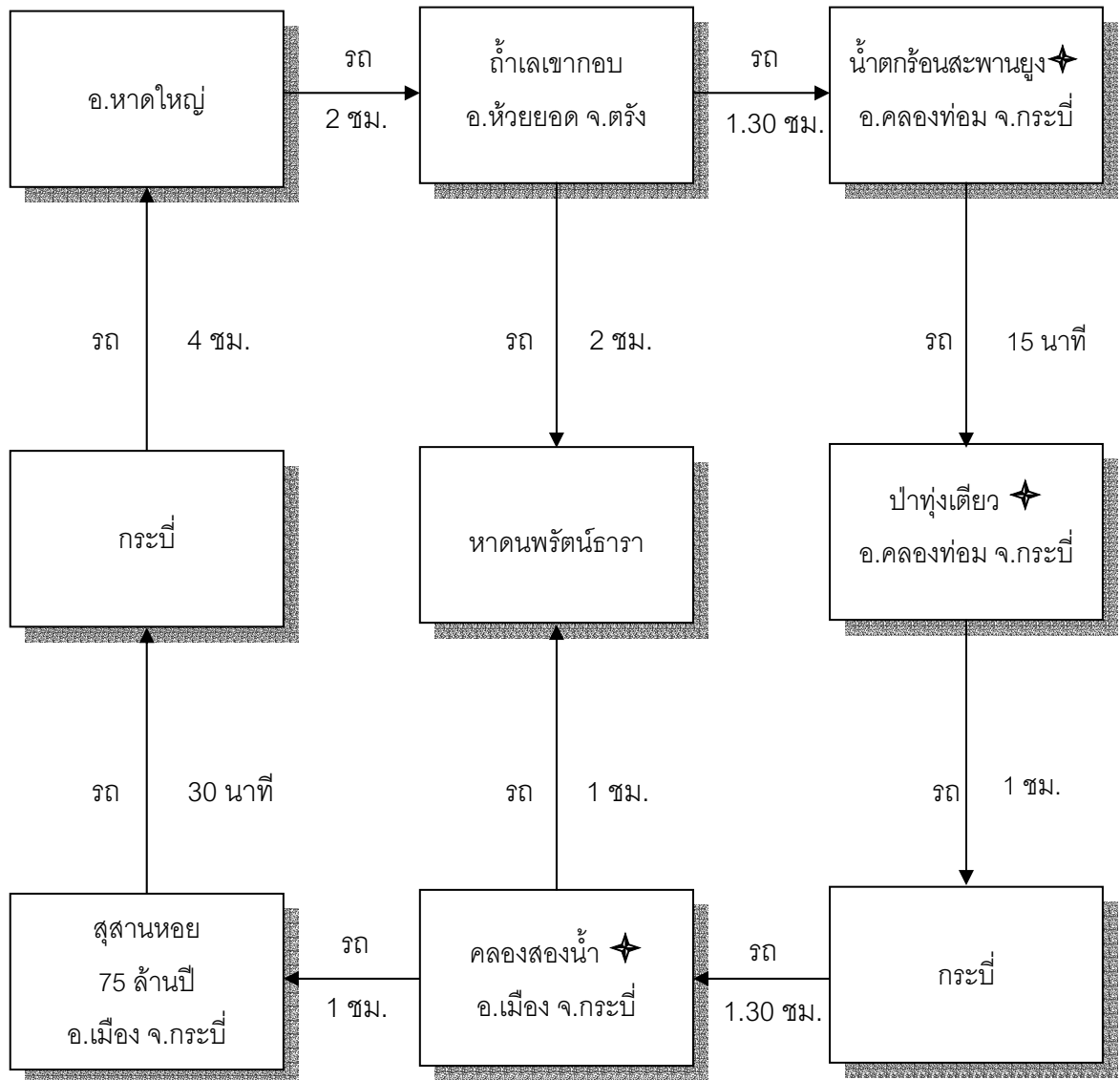
- 07.00 น. - เดินทางออกจากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
 - ถ้ำเลเขากอบ
 - น้ำตกร้อน
 - ป่าทุ่งเดียว

- 18.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดกระบี่

วันที่สอง

- 08.00 น. - เดินทางออกจากที่พักจังหวัดกระบี่
 - หาดนพรัตน์ธารา
 - คลองสองน้ำ
 - สุสานหอย 75 ล้านปี

- 17.30 น. - เดินทางถึง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 4.22 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

ถ้ำเลเขากอบ เป็นหนึ่งในความหลากหลายอันงดงามอัศจรรย์ของธรณีสัณฐานบนผืนดินไทย ตั้งอยู่ ต.เขากอบ อ.ห้วยยอด ห่างจากตัวเมืองตรัง 28 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศตะวันตกประมาณ 6 กม. ห่างจากถนนเพชรเกษมประมาณ 700 ม. เป็นถ้ำขนาดใหญ่ ภายใต้ภูเขาหินปูน ภายในมีถ้ำแบ่งเป็นห้อง ๆ จำนวนมาก เช่น ถ้ำรากไทร ถ้ำคนธรรพ์, ถ้ำเจ้าสาว เป็นต้น เส้นทางคดเคี้ยว วกวนระยะทางรวมประมาณ 4 กิโลเมตรพื้นที่

ของถ้ำทั้งหมดประมาณ 200 ไร่ ซึ่งพื้นที่กว่าครึ่ง จะมีน้ำขังเกือบตลอดปี มีธารน้ำไหลผ่านและล้อมรอบ แต่เดิมมีโคลนตมจำนวนมาก ทำให้น้ำตื้นเขิน ต่อมาได้รับการปรับปรุงจากทางราชการ ทำการขุดลอกสายน้ำ และติดตั้งระบบไฟฟ้าภายในถ้ำ ทำให้สามารถล่องเรือไปตามสายน้ำขึ้นชมหินงอกหินย้อยรูปร่างต่าง ๆ บนเพดานและพื้นถ้ำ ซึ่งเป็นความมหัศจรรย์ตามธรรมชาติ มีถ้ำลอดที่จะต้องนอนราบไปกับเรือ เพื่อลอดถ้ำ เปรียบเสมือนได้ลอดท้องมังกรหินงอกหินย้อยเหล่านี้ยังคงมีการเติบโตไปเรื่อย ๆ จึงถือว่า ถ้ำเลเขากอบ นี่เป็นถ้ำเป็น ส่งผลให้อุณหภูมิภายในถ้ำค่อนข้างสูง ปัจจุบัน ถ้ำเล อยู่ในความดูแลของ อบต. เขากอบ การเที่ยวถ้ำ แห่งนี้ต้องลงเรือไป ค่าเรือคนละ 30 บาท หรือเหมาลำละ 200 บาท นั่งได้ 7 คนสามารถถ่ายภาพภายในถ้ำได้ตามอัธยาศัย

น้ำตกร้อนสะพานยูง เป็นน้ำตกเล็ก ๆ มีความกว้างไม่มาถึง 10 เมตร และสูงไม่มาถึง 5 เมตร แต่มีความโดดเด่นอยู่ที่ ลำธารและสายน้ำตกที่ไหลมาจากเทือกเขานอจู้จี้ที่มีความอุ่นถึงร้อนอยู่ตลอดเวลาในอุณหภูมิประมาณ 42 องศา

ป่าทุ่งเตียว ป่าดงดิบที่ราบต่ำที่เป็นแหล่งอาศัยของนกแก้วแล้วทองดำ สัตว์ป่าสงวน ไก่ลัสสุณพันธุ์และพบที่นี้เพียงแห่งเดียว โดยมีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติไปสิ้นสุดที่สระมรกต เป็นสระน้ำธรรมชาติสีเขียวมรกต

สระมรกต แห่งนี้ อยู่ที่จังหวัด กระบี่ อำเภอคลองท่อม สระมรกตนี้ต้องเดินเข้าไปชมจากทางเข้า ประมาณ 800 เมตร หรือจะเลือกเดินทางเดินชมธรรมชาติ ซึ่งไกลกว่าแต่จะมารับชมกันที่สระมรกตที่เดียวกัน ซึ่งทางเดินชมธรรมชาตินี้ก็จะร่มรื่นไปด้วยแมกไม้ และข้างทางจะมีสายน้ำตก ไหลข้าง ๆ ตลอดทาง พอเดินถึงบริเวณสระก็จะเห็นพลับพลาที่ประทับ ตั้งอยู่ริมสระ ซึ่งเป็นพลับพลาที่เขาทำเอาไว้ รองรับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา แต่ก็ห้ามขึ้นจะเห็นน้ำที่นี้เป็นสีเขียวมรกต เหตุก็เป็นเพราะ แบริศที่เรีย และสาหร่ายในน้ำซึ่งจะทำให้มีสีต่าง ๆ แตกต่างกัน และ นอกจากนั้น สายน้ำแร่ใต้ดินที่มีอยู่บริเวณนี้ ยังทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอน จึงทำให้น้ำมีความใสมากด้วย ที่สำคัญ ถ้าเดินขึ้นไปทางตอนเหนือก็จะเห็นสายน้ำที่ไหลลงมารวมกันจนกลายเป็นสระมรกตแห่งนี้ แล้วถ้าเดินไปอีกจนถึงต้นน้ำก็จะเจออีกสระหนึ่งซึ่งน้ำจะใสและเป็นสีออกน้ำเงิน

หาดนพรัตน์ธารา เดิมมีชื่อว่า "หาดคลองแห้ง" ทั้งนี้เพราะเมื่อน้ำลง น้ำคลองที่ไหลมาจากภูเขาทางด้านเหนือจะแห้งขอดกลายเป็นหาดทรายยาวเหยียดทอดลงไปในทะเล บรรจบกับเกาะเขาปากคลอง บริเวณหาดเป็นทรายละเอียดปะปนด้วยเปลือกหอยเล็กๆประดับด้วยทิวสนเรียงรายไปตามชายทะเลยาวเหยียด มองออกไปในพื้นน้ำ มีทิวทัศน์ของเกาะแก่งกระจายน้อยใหญ่ เหมาะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดี มีระยะห่างจากตัวจังหวัดกระบี่ประมาณ

18 กิโลเมตร จากหาดนี้มีถนนเลียบริมชายฝั่งทะเลไปจนถึงอ่าวพระนางและบริเวณอุทยานหอย 75 ล้านปี

คลองสองน้ำ เป็นลำธารสายสั้นๆ ประมาณ 5 กิโลเมตร กำเนิดจากแอ่งน้ำผุดบนเขาช่องพระแก้ว ไหลผ่านสระมรกตก่อนไปบรรจบกับทะเล ทำให้พื้นที่แอ่งน้ำท่าปอมเป็นป่าพรุที่มีลักษณะพิเศษคือ มีน้ำเค็มและน้ำจืดไหลมาบรรจบกัน มีพื้นที่ราว 300 ไร่ คลองสองน้ำนี้ใสราวกระจก มองดูเป็นสีเขียวมรกตเนื่องจากมีสารละลายหินปูนหรือแคลเซียมคาร์บอเนต และกำมะถันปนอยู่มาก เป็นพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทั้งระบบนิเวศแบบป่าพรุน้ำจืด แบบพื้นที่ชุ่มน้ำ แบบป่าดิบ และแบบป่าชายหาด จึงเป็นที่อยู่อาศัยของทั้งปลาน้ำจืดและน้ำกร่อย ป่าท่าปอม คลองสองน้ำ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 บ้านหนองจิก ต.เขาคราม อ.เมือง จ.กระบี่ เป็นป่าชายหาด ที่มีน้ำเค็มท่วมถึง ผสมกับป่าพรุที่มีธารน้ำจืด เป็นธารน้ำพุที่ผุดจากใต้ดิน ไหลหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนตามเวลาน้ำขึ้นน้ำลง คลองท่าปอม จึงเป็นคลองสองน้ำ คือ น้ำจืดและน้ำเค็ม

อุทยานหอย 75 ล้านปี ตั้งอยู่บริเวณชายทะเลบ้านแหลมโพธิ์ ห่างจากตัวเมืองประมาณ 17 กิโลเมตร ใช้เส้นทางเดียวกับทางไปหาดนพรัตน์ธารา เมื่อถึงบ้านไสไทย จะมีป้ายบอกทางไปสู่สวนหอย บริเวณที่เป็นสวนหอยแห่งนี้ เดิมเป็นหนองน้ำจืดขนาดใหญ่ มีหอยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะหอยขมมีขนาดราว 2 ซม. ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงบริเวณพื้นผิวโลก น้ำทะเลไหลเข้ามาท่วมบริเวณหนองน้ำจนหมด ทำให้ธาตุหินปูนในน้ำทะเลหล่อเปลือกหอยได้น้ำจนเป็นเนื้อเดียวกัน กลายเป็นแผ่นหินแข็งที่เรียกว่า Shelly Limestone หนาประมาณ 40 เซนติเมตร เมื่อแผ่นดินบริเวณนี้ถูกยกตัวขึ้นสูง ซากฟอสซิลเหล่านี้จึงปรากฏให้เห็นเป็นลานหินกว้างใหญ่ยื่นลงไปในทะเล จากการคำนวณหาอายุทางธรณีวิทยาพบว่าฟอสซิลนี้มีอายุราว 40 ล้านปี ซึ่งมีเพียง 3 แห่งในโลกเท่านั้น คือที่ประเทศสหรัฐอเมริกา (มลรัฐชิคาโก) ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย

เส้นทางที่ 2 ทศนาจารทิพทัศนธรรมชาติ

วันแรก

- 08.00 น. - เดินทางออกจากอำเภอหาดใหญ่
- ภูเขาอกทะลุ
  - หาดแสนสุขจำปา
- 18.00 น. - ถึงที่พัก

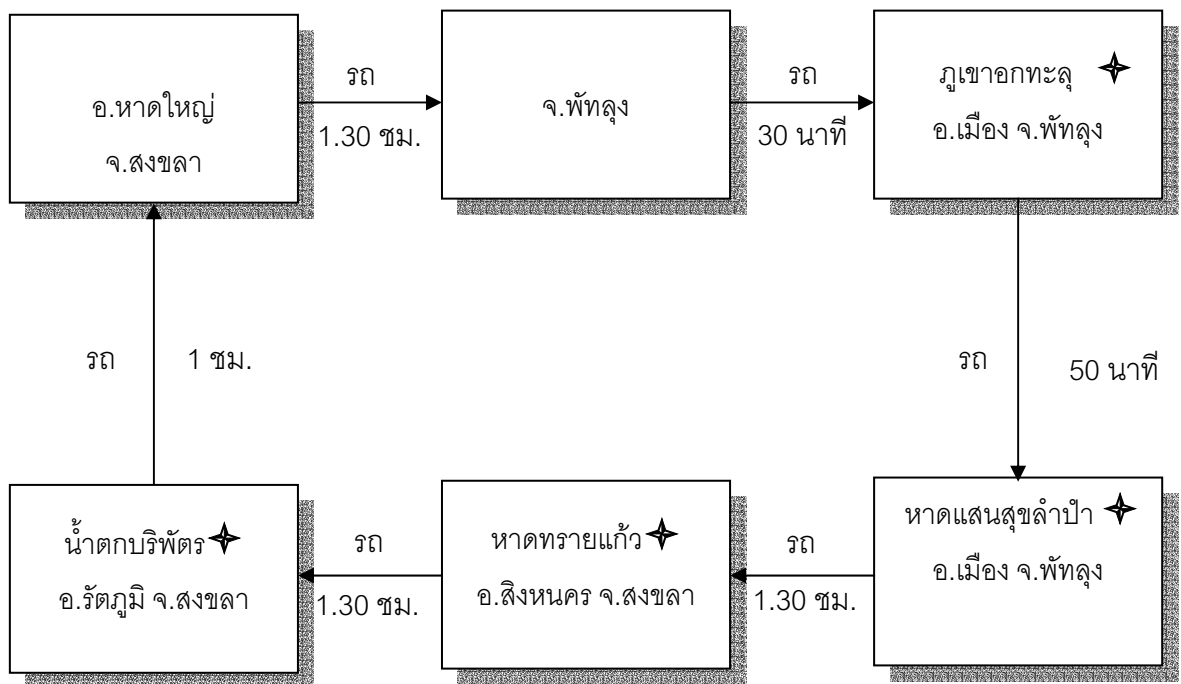
วันที่สอง

08.00 น. - เดินทางออกจากที่พัก

- หาดทรายแก้ว

- น้ำตกบริพัตร

16.30 น. ถึงที่พักอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 4.23 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

ภูเขากทะเล จากวัดคูหาสวรรค์มุ่งหน้าไปบนทางหลวงหมายเลข 4047 สู่สถานีรถไฟพัทลุงจะพบ ภูเขากทะเล ตั้งตระหง่านอยู่ทางด้านตะวันออกของสถานีรถไฟ ภูเขากทะเลเป็นสัญลักษณ์ของพัทลุงที่มีความสูงประมาณ 250 เมตร มีทางสำหรับขึ้นไปชมทิวทัศน์ของตัวเมืองจากยอดเขานี้ได้ ลักษณะพิเศษของ ภูเขากทะเลนี้คือ มีช่องแลทะลุยอดภูเขายู่บริเวณเกือบตอนปลายของยอดเขา ซึ่งเป็นที่มาของชื่อภูเขากทะเลนี้

หาดแสนสุขลำปำ เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลสาบสงขลา เป็นบริเวณที่ร่มรื่น อากาศเย็นสบายมองไปด้านหน้าเห็นทิวทัศน์ของทะเลสาบสงขลา มีเกาะใหญ่ - เกาะน้อย รายเรียงสวยงามมาก ห่างจากริมฝั่งไปประมาณ 40 เมตรเศษ มีศาลาทรงไทย 1 หลัง เรียกว่า ศาลาลำปำที่รัก เดิมเคยมีผู้มาขอเช่าทำกิจการจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่ม แต่ในระยะหลังสังเกตได้ว่าความสนใจของประชาชน เปลี่ยนแปลงจากการนั่งในห้องแคบ ๆ เป็นที่โล่งแจ้ง จึงมีผู้นำอาหาร เครื่องดื่มและปลูกร้านค้าเล็ก ๆ ภายนอกมากขึ้น โดยเฉพาะบนเกาะลำปำ มีสะพานเชื่อมรถผ่านไปมาได้ ยาวประมาณ 40 เมตร เกาะนี้มีเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่เศษ ผู้คนมาใช้บริการโดยเฉพาะในวันหยุดราชการมีมากเป็นพิเศษ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของนักทัศนาจรจากต่างถิ่น และบริเวณใกล้เคียง เป็นชายหาดสำหรับการชมวิวนั่งพักผ่อน บางบริเวณสามารถเล่นน้ำได้ ตรงปากคลองลำปำภายในทะเลสาบตื้นเขิน จนกลายเป็นเกาะกลางน้ำขนาดใหญ่ บริเวณหาดแสนสุขลำปำ มีร้านขายอาหารเครื่องดื่มบริการมากมาย และมีร้านอาหารลำปำรีสอร์ท ซึ่งมีที่พักประเภทบังกะโล สำหรับให้นักท่องเที่ยวเช่าพักผ่อน มีอาหารบริการ และยังมีห้องโถงขนาดใหญ่ที่สามารถจัดประชุมหรือสัมมนาได้ด้วย

หาดทรายแก้ว อยู่ห่างจากตัวเมือง ๗ กิโลเมตร ตามเส้นทางสงขลา-สติงพระ เป็นหาดทรายยาวประมาณ ๓ กิโลเมตร มีโรงแรมที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ตามเส้นทางสงขลา-สติงพระ ยังมีหาดทรายอื่น ๆ อีก เช่น หาดสติงพระและหาดม่วงงาม

น้ำตกบริพัตร ห่างจากอำเภอเมือง 52 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 406 ระหว่างกิโลเมตรที่ 35-36 แยกจากปากทาง 800 เมตรเป็นน้ำตกเล็ก ๆ มีน้ำตลอดปี อยู่ท่ามกลางแมกไม้เขียวขจี เหมาะกับการเล่นน้ำ สามารถเดินขึ้นไปตามบันไดหินเรียบเขาชันบนมีแอ่งน้ำเล็ก ๆ อีก 1 แห่ง

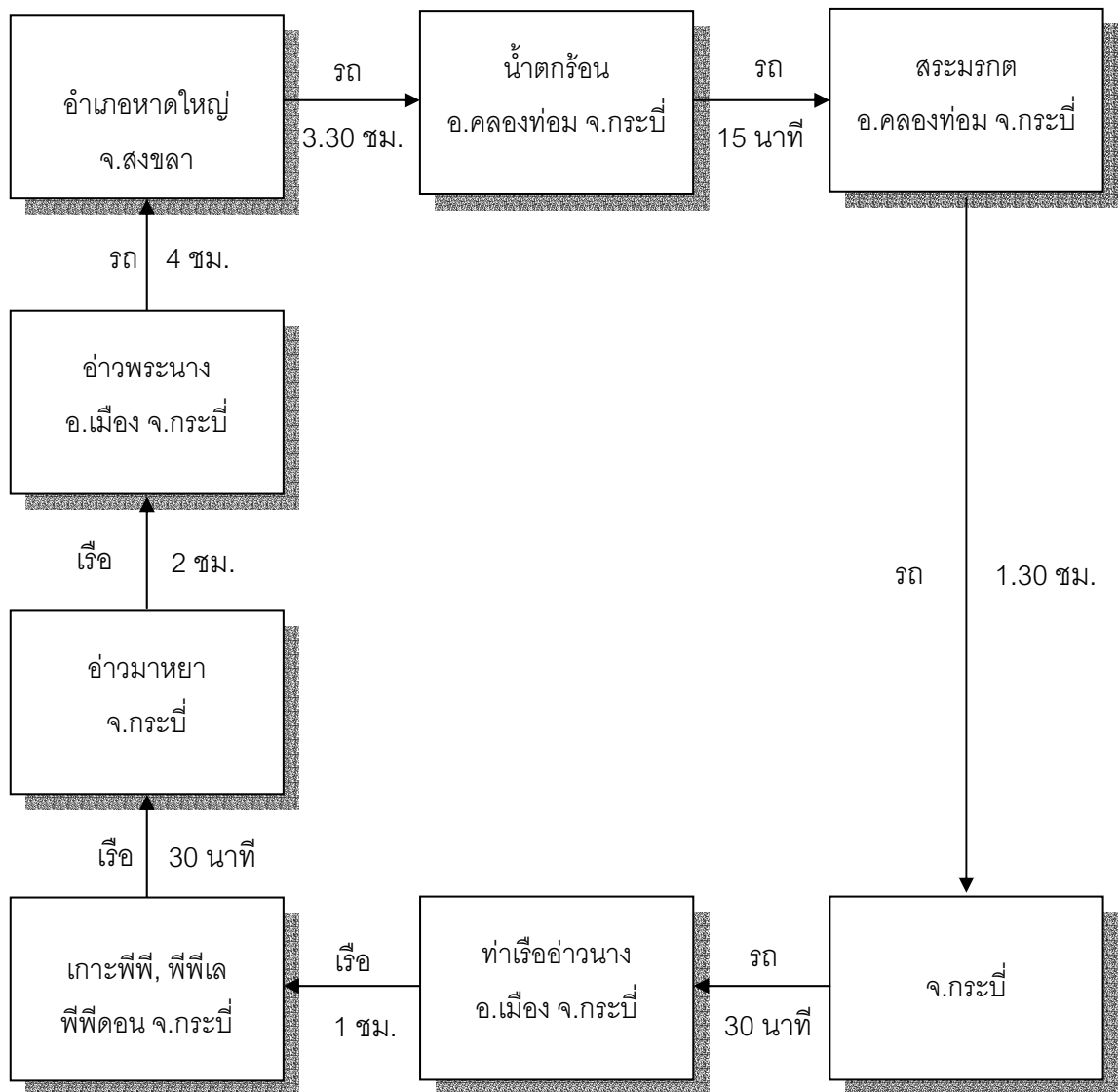
เส้นทางที่ 3 สายน้ำลำธารอันดามัน

วันแรก

- 08.00 น. - เดินทางออกจากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
 - น้ำตกร้อน
 - สระมรกต
 18.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดกระบี่

วันที่สอง

- 08.00 น. - เดินทางพร้อมจะดำน้ำทะเลกระบี่
- เกาะพีพี
  - เกาะพีพีเล
  - เกาะพีพีดอน
  - อ่าวมาหยา
  - อ่าวพระนาง

ภาพที่ 4.24 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 2 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 3 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ
ระยะเวลา 2 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

น้ำตกร้อน หรือน้ำตกร้อนคลองท่อม ตั้งอยู่ใน อ.คลองท่อม จ.กระบี่ เป็นน้ำตกขนาดเล็ก สูงประมาณ 5 เมตร กว้างประมาณ 10 เมตร มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 42 องศาเซลเซียส น้ำตกร้อนคลองท่อม เกิดจากแหล่งแร่ร้อนใต้ดินที่ซึมขึ้นมาจากผิวดินลักษณะคล้ายน้ำพุร้อน และไหลไปรวมกันตามความลาดเอียงของพื้นที่ ซึ่งบางช่วงของสายน้ำก็จะมีควันลอยกรุ่นและคราบหินปูนธรรมชาติพอกอยู่ดูแล้วก็สวยแปลกตาดี ส่วนบริเวณที่ธารน้ำร้อนไหลลดระดับลงสู่คลองท่อมจะมีลักษณะเป็นคล้ายชั้นน้ำตกเล็ก ๆ มีแอ่งน้ำอุ่นอยู่ข้างล่างให้นักท่องเที่ยวเล่นน้ำกันอย่างสนุกสนาน ในขณะที่ด้านบนมีแอ่งน้ำเล็ก ๆ ดูคล้ายอ่างอาบน้ำหลาย ๆ แอ่งให้นักท่องเที่ยวได้ลงไปนอนแช่น้ำแร่อุ่น ๆ ซึ่งเชื่อว่าจะดีต่อสุขภาพ

สระมรกต แห่งนี้ อยู่ที่จังหวัด กระบี่ อยู่อำเภอคลองท่อม ที่สระมรกตนี้ต้องเดินเข้าไปชมจากทางเข้า ประมาณ 800 เมตร หรือจะเลือกเดินทางเดินชมธรรมชาติ ซึ่งไกลกว่า แต่ จะมาบรรจบกันที่สระมรกตที่เดียวกัน ซึ่งทางเดินชมธรรมชาตินี้ก็จะร่มรื่นไปด้วยแมกไม้ และข้างทางจะมีสายน้ำตก ไหลข้าง ๆ ตลอดทาง พอเดินถึงบริเวณสระก็จะเห็นพลับพลาที่ประทับ ตั้งอยู่ริมสระ ซึ่งเป็นพลับพลาที่เขาทำเอาไว้ รองรับ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ แต่ก็ห้ามขึ้นจะเห็นน้ำที่นี้เป็นสีเขียวมรกต เหตุที่เป็นเพราะ แร่ที่เรียกว่า และสาหร่ายในน้ำซึ่งจะให้น้ำมีสีต่าง ๆ แตกต่างกัน และนอกจากนั้น สายน้ำแร่ใต้ดินที่มีอยู่บริเวณนี้ ยังทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอน จึงทำให้น้ำมีความใสมากด้วย

น้ำตกธารโบกขรณี อยู่ในเขตอำเภออ่าวลึก บริเวณอุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี สภาพทั่วไปเป็นป่าไม้ร่มรื่น มีน้ำใสไหลตลอดจากภูเขาลงมาสู่แอ่งธารโบกขรณี เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและศึกษาธรรมชาติไปในตัวด้วย

เกาะพีพี จากคำบอกเล่า เดิมชาวทะเลเรียกหมู่เกาะนี้ว่า ปูเลาปีอาปี คำว่า ปูเลา แปลว่า เกาะ คำว่า ปีอาปี แปลว่า ต้นไม้ทะเลชนิดหนึ่งจำพวกแสม ต่อมาเรียกว่า ต้นปีปี ภายหลังกลายเสียงเป็น พีพี หมู่เกาะพีพีประกอบด้วยเกาะ 6 เกาะ คือ เกาะพีพีดอน เกาะพีพีเล เกาะปิ๊ะนอก เกาะปิ๊ะใน เกาะยูง เกาะไม้ไผ่ อยู่ห่างจากชายฝั่งกระบี่ประมาณ 42 กิโลเมตร ลักษณะโดยทั่วไปเป็นเว้าอ่าวรูปครึ่งวงกลม อยู่ในวงล้อมของภูเขาหินปูนที่สูงชันจนเกือบเป็นทะเลใน หรือที่ชาวเกาะเรียกว่า ปิละ

เกาะพีพีเล มีพื้นที่เพียง 6.6 ตารางกิโลเมตร เป็นเกาะที่เต็มไปด้วยภูเขาหินปูน มีหน้าผาสูงชัน ตั้งฉากกับพื้นผิวน้ำทะเล โดยรอบเกือบทั้งเกาะ มีพื้นน้ำลึกเฉลี่ยประมาณ 20 เมตร โดยมีบริเวณน้ำลึกที่สุด ประมาณ 34 เมตร อยู่ทาง ตอนใต้ของเกาะ เกาะแห่งนี้มีเว้าอ่าวสวยงาม อาทิ อ่าวปิเล อ่าวมาหยา อ่าวโล๊ะซามะ ฯลฯ นอกจากนี้ทางทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือยังมีถ้ำไว้ง ซึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2515 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เสด็จ ประพาสถ้ำแห่งนี้ และทรงพระราชทานนามใหม่ว่า "ถ้ำพญานาค" ตามรูปร่างหิน- ก้อนหนึ่ง ที่คล้ายเศียรพญานาค อันเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านที่มาเก็บรังนกนางแอ่นบนเกาะแห่งนี้ ภายในถ้ำทางทิศ ตะวันออกและทิศใต้ พบภาพเขียนสีสมัยประวัติศาสตร์ เป็นรูปช้าง และรูปเรือชนิดต่าง ๆ เช่น เรือใบยุโรป, เรือใบอาหรับ, เรือสำเภา, เรือกำปั่น, เรือใบใช้กังหัน และ เรือกลไฟ เป็นต้น

เกาะพีพีดอน มีเนื้อที่ประมาณ 28 ตารางกิโลเมตร กว้าง 3.5 กิโลเมตรและมีความ ยาว 8 กิโลเมตรทางเหนือของเกาะคือ แหลมตง เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชาวเลประมาณ 15-20 ครอบครัว ส่วนใหญ่อพยพมาจากเกาะลิเป๊ะ ในอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ที่จังหวัดสตูล บริเวณแหลมตงนี้ มีธรรมชาติใต้ทะเลสวยงามมาก เหมาะแก่การดำน้ำ เช่นเดียวกับกับ ที่บริเวณ ปลายแหลม หัวระเกด หาดยาวและหินแพนอกจากนี้ยังมีเว้าอ่าวคูที่มีความสวยงามติดอันดับโลก ของอ่าวตันไทร และอ่าวโล๊ะดาลัม ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานที่พักจำนวนมากบริการแก่นักท่องเที่ยวทั่วไป

อ่าวมาหยา เกิดขึ้นด้วยกระบวนการเดียวกันกับอ่าวปิเล แต่ส่วนหนึ่งของหน้าผา ที่โอบล้อมพังทลายกลายเป็นช่องเปิดขนาดใหญ่เชื่อมต่อกับทะเลภายนอก น้ำทะเลไหลเวียน เข้าออกได้ดี เกาะหินปูนแห่งนี้ยังตั้งอยู่ห่างชายฝั่งหลายสิบกิโลเมตร ตะกอนที่มาจากอ่าวพังงา มีอิทธิพลน้อยมาก น้ำทะเลใสช่วยให้แสงส่องผ่านในระดับเหมาะสม ตัวอ่อนของปะการัง ที่ล่องลอยอยู่ทั่วบริเวณพากันลงเกาะบนหินที่ทับถมอยู่กลางอ่าว เมื่อยึดที่มั่นได้ แต่ละตัวสืบพันธุ์ แบบไม่อาศัยเพศแบ่งตัวจากหนึ่งเป็นสอง...สองเป็นสี่ เวลาผ่านไปหลายพันปี แนวปะการังขยาย ขนาดปกคลุมทั่วอ่าวมาหยา ในเวลาเดียวกับที่ทะเลมีการเปลี่ยนแปลง กระบวนการของธรรมชาติ ยังเกิดขึ้นบนชายฝั่ง ตะกอนทรายตกทับถมรวมกันกลายเป็นหาด ผลของพืชชายทะเลที่ล่องลอย มากับน้ำบ้าง มากับสัตว์ต่างๆ บ้าง เจริญงอกงามกลายเป็นป่า ชายหาด กินพื้นที่ตอนในของอ่าว ประมาณ 50 ไร่

อ่าวพระนาง หรือ อ่าวถ้ำพระนาง ไม่ใช่ อ่าวนาง เป็นอ่าวที่ชื่อคล้ายกันแต่อยู่คนละที่กัน อ่าวนางอยู่ที่ชายฝั่งรถเข้าถึง แต่ อ่าวพระนาง หรือ อ่าวถ้ำพระนางจะต้องนั่งเรือมา คนละที่กัน หากยืนจากอ่าวนางแล้วมองไปทางซ้ายจะเห็นสันเขาทอดตัวเป็นแนวยาวไปในทะเล ท้ายสุดของกำแพงภูเขานั้นมีถ้ำอยู่ถ้ำหนึ่งชื่อว่าถ้ำพระนาง ปากทางเข้าถ้ำมีลักษณะเป็นอ่าว มีหาดทรายทอดตัวเป็นแนวยาวไปจนถึงปากถ้ำ นี่ละที่เป็นที่มาของชื่อ อ่าวถ้ำพระนาง หรือมักจะเรียกกันสั้น ๆ ว่า อ่าวพระนาง

2.3 นักท่องเที่ยวจากอิสระ 3 วัน 3 เส้นทาง

เส้นทางที่ 1 สูดยอดธรรมชาติน่าค้นหา

วันแรก

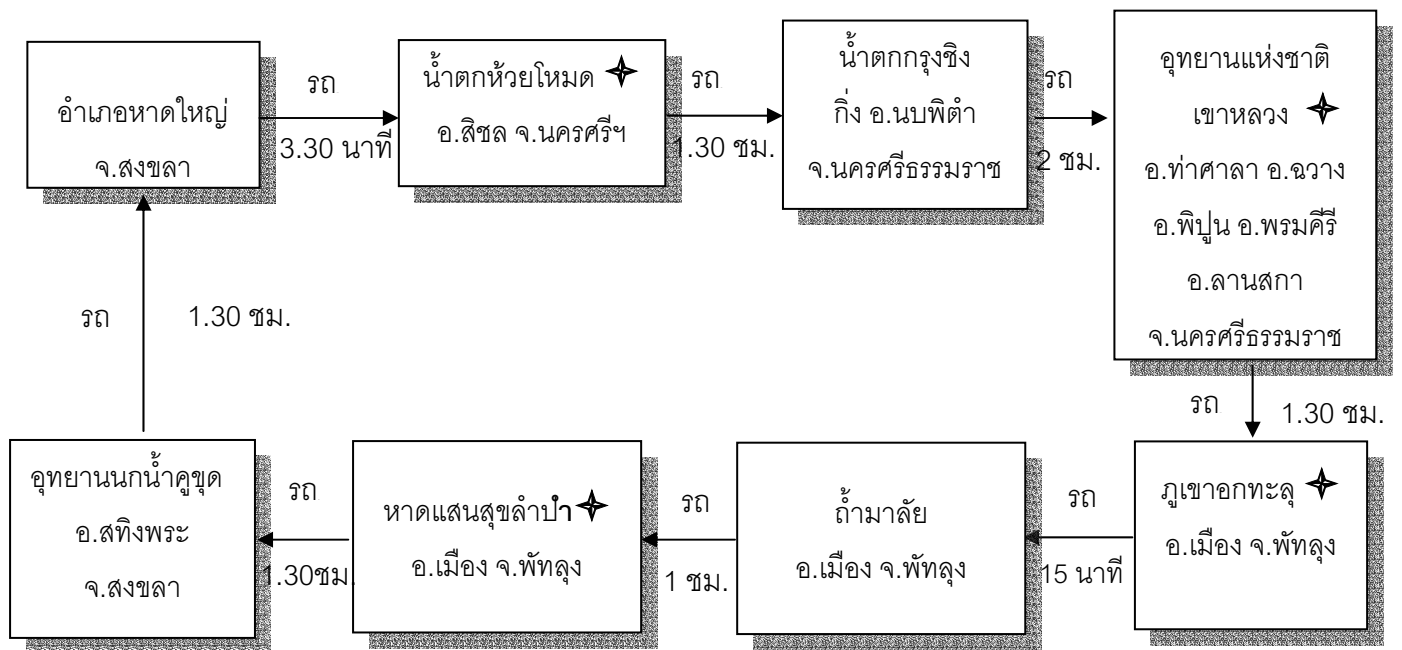
- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
 - น้ำตกห้วยโหมด
 - น้ำตกกรุงชิง
 16.30 น. - ถึงที่พักอุทยานแห่งชาติเขาหลวง

วันที่สอง

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
 - ภูเขาอกทะลุ
 - หาดแสนสุขลำปำ
 18.00 น. - ถึงที่พัก

วันที่สาม

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
 - อุทยานนกน้ำคุชูด
 18.00 น. - ถึงที่พัก

ภาพที่ 4.25 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

น้ำตกห้วยโหมด ตั้งอยู่ในเขต อุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด เป็นน้ำตกขนาดกลาง มี 3 ชั้น อยู่บริเวณตำบลเขาน้อย อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

น้ำตกกรุงชิง ตั้งอยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาหลวง ตำบลกรุงชิง กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช น้ำตกกรุงชิง เป็นน้ำตกที่มีความสวยงาม เป็นแหล่งต้นน้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงชาว จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง ที่มาของชื่อ กรุงชิง มาจากพรรณไม้ชนิดหนึ่งในตระกูลปาล์ม ชื่อว่า "ต้นชิง" ที่มีอยู่มากมายในเขตอุทยานแห่งชาติ เขาหลวงจากที่ทำการอุทยานฯ นักท่องเที่ยวจะต้องเดินเท้า เพื่อเข้าไปชมความยิ่งใหญ่ของน้ำตก โดยใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมงเศษ ไป-กลับ ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง เส้นทางบางช่วงเป็นทางลาดชัน แต่ก็ไม่มากนัก สามารถเดินไปตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติได้อย่างสะดวกน้ำตก กรุงชิง ประกอบไปด้วยน้ำตก 6 ชั้น มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป อันได้แก่ หนามมดแพนทาน ฝนแสนห่า หนานปลิว หนานโจร หนานต้นตอ หนานวังเรือบิน ชั้นที่มีความสวยงามมากที่สุด คือ หนานฝนแสนห่า มีลักษณะเป็นหน้าผาสูงประมาณ 100 เมตร กระแสน้ำไหลผ่านทั้งตัวลงมาสู่เบื้องล่าง ซึ่งเป็นแอ่งน้ำตรงจุดนี้นักท่องเที่ยวสามารถลงเล่นน้ำได้

อุทยานแห่งชาติเขาหลวง มีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในท้องที่อำเภอท่าศาลา อำเภอฉวาง อำเภอเมือง อำเภอพิปูน อำเภอพรหมคีรีและอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช สภาพป่าเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย มีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่ง เช่น ถ้ำ น้ำตก ยอดเขา ทิวทัศน์ต่าง ๆ และสัตว์ป่านานาชนิด อุทยานแห่งชาติเขาหลวงมีเนื้อที่ประมาณ 567 ตารางกิโลเมตร หรือ 356,250 ไร่ ได้จัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2517

ภูเขาอกทะลุ จากวัดคูหาสวรรค์มุ่งหน้าไปบนทางหลวงหมายเลข 4047 สู่สถานีรถไฟพัทลุงจะพบ ภูเขาอกทะลุ ตั้งตระหง่านอยู่ทางด้านตะวันออกของสถานีรถไฟ ภูเขาอกทะลุเป็นสัญลักษณ์ของพัทลุงที่มีความสูงประมาณ 250 เมตร มีทางสำหรับขึ้นไปชมทิวทัศน์ของตัวเมืองจากยอดเขานี้ได้ ลักษณะพิเศษของ ภูเขาอกทะลุคือ มีช่องทะลุยอดภูเขาอยู่บริเวณเกือบตอนปลายของยอดเขา ซึ่งเป็นที่มาของชื่อภูเขาอกทะลุ

หาดแสนสุขลำปำ เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลสาบสงขลา เป็นบริเวณที่ร่มรื่น อากาศเย็นสบายมองไปด้านหน้าเห็นทิวทัศน์ของทะเลสาบสงขลา มีเกาะใหญ่ - เกาะน้อย รายเรียงสวยงามมาก ห่างจากริมฝั่งไปประมาณ 40 เมตรเศษ มีศาลาทรงไทย 1 หลัง เรียกว่า ศาลาลำปำที่รัก เดิมเคยมีผู้มาขอเช่าทำกิจการจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่ม แต่ในระยะหลังสังเกตได้ว่าความสนใจของประชาชน เปลี่ยนแปลงจากการนั่งในห้องแคบ ๆ เป็นที่โล่งแจ้ง จึงมีผู้นำอาหาร เครื่องดื่ม และปลักร้านค้าเล็ก ๆ ภายนอกมากขึ้น โดยเฉพาะบนเกาะลำปำ มีสะพานเชื่อมรถผ่านไปมาได้ ยาวประมาณ 40 เมตร ผู้คนมาใช้บริการโดยเฉพาะในวันหยุดราชการมีมากเป็นพิเศษเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของนักทัศนาจรจากต่างถิ่น และบริเวณใกล้เคียง เป็นชายหาดสำหรับการชมวิวนั่งพักผ่อน

อุทยานนกน้ำคูขุด (เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา) ตั้งอยู่ที่บ้านคูขุด หมู่ที่ 4 ตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ ห่างจากที่ว่าการอำเภอสทิงพระ เข้าไปทางแยกประมาณ 3 กิโลเมตร อยู่ทิศเหนือห่างจากสงขลา 32 กิโลเมตร ได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ทะเลสาบสงขลา เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2519 มีพื้นที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ ทั้งหมด 227,916 ไร่ (365 ตารางกิโลเมตร) อุทยานนกน้ำ เป็นส่วนหนึ่งของทะเลสาบสงขลา มีอาหารอุดมสมบูรณ์ จากการสำรวจของกรมป่าไม้พบว่ามีนกชนิดต่าง ๆ กว่า 112 ชนิด ซึ่งนกเหล่านี้จะมาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ในช่วงเดือนธันวาคม-เมษายน ที่บริเวณที่ทำการอุทยานมีเรือทัวร์ชมรอบ ๆ บริเวณอุทยานนกน้ำ ในราคาประมาณ 150 บาท ใช้เวลาเที่ยวชมนกประมาณ 1 ชั่วโมงพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกาะ คือ มีเกาะเล็ก เกาะน้อยมากมาย และหญ้าทะเลขึ้นเขียวขจีเหมือนกับทุ่งหญ้ากลางทะเลซึ่งเป็นธรรมชาติ

เส้นทางที่ 2 พรรณไม้หลากหลายพืชพันธุ์

วันแรก

- 09.00 น. - พร้อมเดินทาง
 - สวนสระกะพังสุรินทร์
 - แหยมพรหมเทพ
- 18.00 น. - ถึงที่พักจังหวัดภูเก็ต

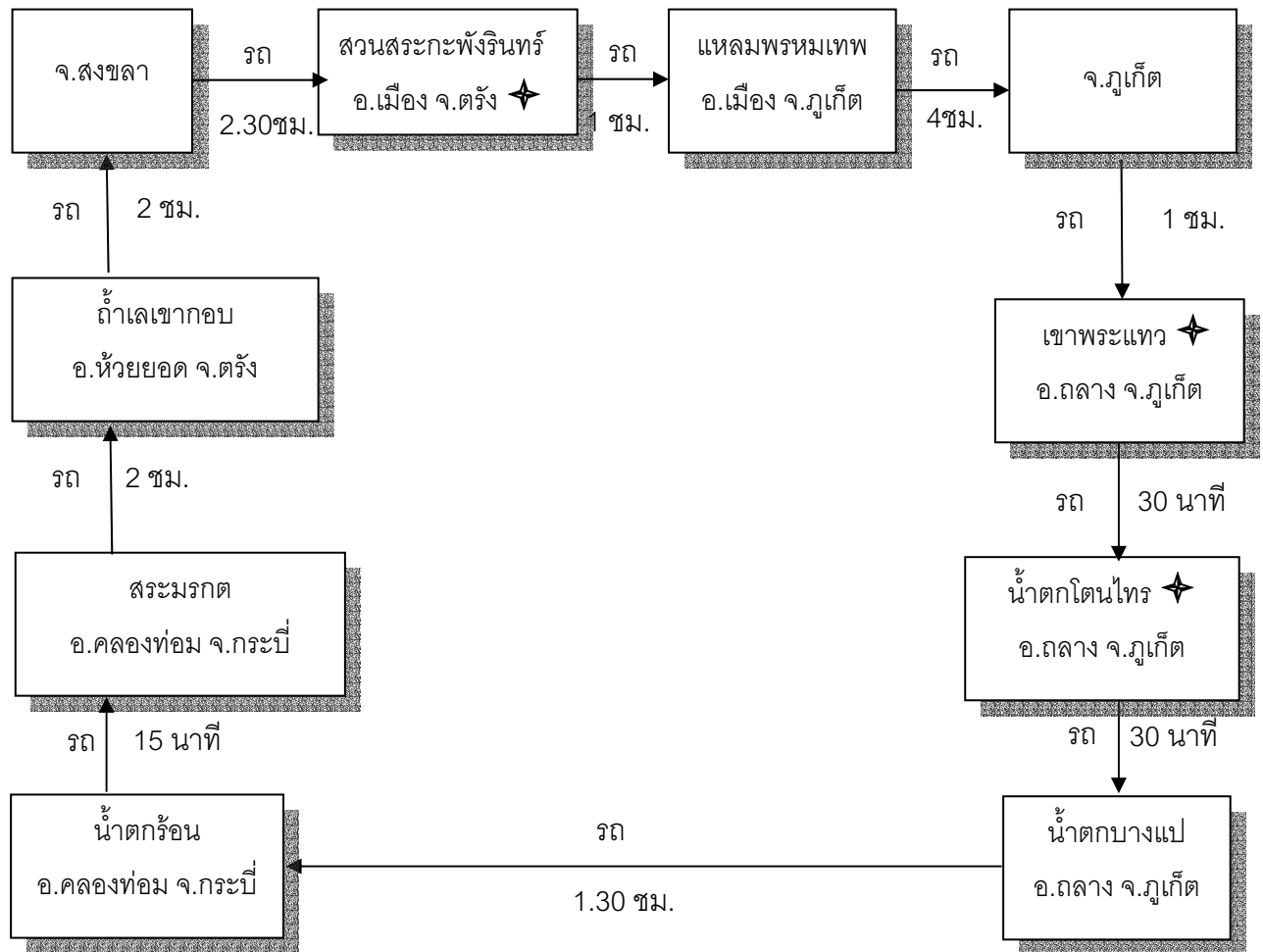
วันที่สอง

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
 - เขาพระแทว
 - น้ำตกตื้นไทร
 - น้ำตกบางแป
- 18.00 น. - ถึงที่พัก จังหวัดกระบี่

วันที่สาม

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
 - น้ำตกร้อน
 - สระมรกต
 - ถ้ำเลเขากอบ
- 18.00 น. - ถึงที่พัก จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 4.26 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

สวนสระกะพังนรินทร์ เป็นสระน้ำธรรมชาติกว้างประมาณ 50 ไร่ มีปลาเลี้ยงสวยงาม ต่างสีต่างพันธุ์และมี บัวสีในบริเวณสระ มีสะพานคอนกรีตเชื่อมไปสู่ศาลากลางน้ำที่สร้างไว้อย่างสวยงามเชื่อมถึงกันทั้ง 3 ศาลา รอบ ๆ บริเวณได้รับการแต่งเป็นสวนสวยงาม มีสวนสัตว์และภัตตาคาร ร้านอาหารได้ร่มไม้ไว้บริการแก่ ผู้เข้าไปเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ เป็นสถานที่เหมาะแก่การพักผ่อนยามเย็น เพราะตั้งอยู่ไม่ไกลจากบริเวณ อนุสาวรีย์พระยาวิชิตวงศาประดิษฐ์เท่าใดนัก

แหลมพรหมเทพ อยู่ห่างจากหาดราไวย์ประมาณ 2 กิโลเมตรเป็นแหลมที่อยู่ตอนใต้สุดของเกาะภูเก็ต ชาวบ้านเรียกว่าแหลมเจ้า บริเวณแหลมพรหมเทพ เป็นส่วนที่สวยงามที่สุดส่วนหนึ่งของเกาะภูเก็ต เหนือแหลมพรหมเทพเป็นที่ราบสำหรับจอดรถ ซึ่งอยู่บนหน้าผาสูงริมทะเล จากหน้าผานี้จะมองเห็นแหลมพรหมเทพ ทอดยาวออกไปในทะเล สามารถที่จะเห็นเกาะหลายเกาะรวมทั้งเกาะแก้วพิสดาร ทางด้านขวามือจะเห็นแนว หาดทรายของหาดในหานชัดเจนจากบนหน้าผามีทางเดินลงเขาไปจนถึงสุดแหลมพรหมเทพได้ เป็นสถานที่ชม พระอาทิตย์ตกได้งดงามยิ่งนัก

เขาพระแทว อยู่ห่างจากตัวเมืองภูเก็ตประมาณ 20 กิโลเมตร จากตัวเมืองภูเก็ตไปอำเภอถลาง เมื่อถึงสี่แยกในเขตเมืองถลางซึ่งอยู่ห่างจากตัวภูเก็ต 18 กิโลเมตร แยกไปทางซ้ายมืออีกประมาณ 2 กิโลเมตร ได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานสัตว์ป่า เมื่อเดือนกรกฎาคม 2512 มีเนื้อที่ 13,925 ไร่ เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าหลายชนิดอยู่ตามธรรมชาติ และมีพรรณไม้หายากคือ “ปาล์มหลังขาว” โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

น้ำตกโดนไทร อยู่ห่างจากตัวเมือง 22 กิโลเมตร ไปตามถนนเทพกษัตรีถึงสี่แยกอำเภอถลางแล้วเลี้ยวขวาไป 3 กิโลเมตร ก็จะถึงบริเวณน้ำตกโดนไทร เป็นน้ำตกขนาดเล็ก น้ำจะไหลแรงในช่วงฤดูฝน มีต้นไม้ใหญ่ร่มรื่นเหมาะแก่การพักผ่อน

น้ำตกบางแป ไปจากตัวเมือง ถึงอนุสาวรีย์ ท้าวเทพกษัตรีฯ ท้าวศรีสุนทร แล้วเลี้ยวขวา ไปทางตำบลปากคลอง 7 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดเล็ก มีสวนรุกขชาติร่มรื่นและสถานอนุบาลชะนี ซึ่งเป็นโครงการเพื่อฟื้นฟู สภาพร่างกาย และจิตใจของชะนี ที่ถูกจับมาเลี้ยง ให้พร้อมที่จะกลับคืนสู่ป่า ต่อไป สำหรับผู้ที่ต้องการ เดินป่าสัมผัสธรรมชาติ ทางอุทยานฯ ได้จัดทำ ทางเดินเท้าไว้ 3 เส้นทาง ขอคำแนะนำได้ จากเจ้าหน้าที่ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ในเขตอุทยานฯ นักท่องเที่ยว ผู้ที่ประสงค์ จะเข้าพักผ่อน ที่อุทยานสัตว์ป่า เขาพระแทว ต้องทำหนังสือขออนุญาต ถึงผู้อำนวยการ ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ บางเขน กรุงเทพฯ โทร. 579-4847 หรือติดต่อโดยตรง ที่หัวหน้าอุทยานสัตว์ป่า เขาพระแทว ที่ทำการ อุทยานสัตว์ป่า เขาพระแทว ถนนเทพกษัตรีฯ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 83100

น้ำตกร้อน หรือน้ำตกร้อนคลองท่อม ตั้งอยู่ใน อ.คลองท่อม จ.กระบี่ เป็นน้ำตกขนาดเล็ก สูงประมาณ 5 เมตร กว้างประมาณ 10 เมตร มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 42 องศาเซลเซียส น้ำตกร้อนคลองท่อม เกิดจากแหล่งแร่ร้อนใต้ดินที่ซึมขึ้นมาจากผิวดินลักษณะคล้ายน้ำพุร้อน และไหลไปรวมกันตามความลาดเอียงของพื้นที่ ซึ่งบางช่วงของสายน้ำก็จะมีควันลอยกรุ่นและคราบหินปูนธรรมชาติพอกอยู่ดูแล้วก็สวยแปลกตาดี ส่วนบริเวณที่ธารน้ำร้อนไหลลดระดับลงสู่คลองท่อมจะมี

ลักษณะเป็นคล้ายชั้นน้ำตกเล็ก ๆ มีแอ่งน้ำอุ่นอยู่ข้างล่างให้นักท่องเที่ยวเล่นน้ำกันอย่างสนุกสนาน ในขณะที่ด้านบนมีแอ่งน้ำเล็ก ๆ คูคล้ายอ่างอาบน้ำหลาย ๆ แอ่งให้นักท่องเที่ยวได้ลงไปนอนแช่น้ำแร่อุ่น ๆ ซึ่งเชื่อว่าจะดีต่อสุขภาพ

สระมรกต ตั้งอยู่ที่จังหวัด กระบี่ อำเภอคลองท่อม สระมรกตนี้ต้องเดินเข้าไปชมจากทางเข้า ประมาณ 800 เมตร หรือจะเลือกเดินทางเดินชมธรรมชาติ ซึ่งไกลกว่า แต่จะมาบรรจบกันที่สระมรกตที่เดียวกัน ซึ่งทางเดินชมธรรมชาตินี้ก็จะร่มรื่นไปด้วยแมกไม้ และข้างทางจะมีสายน้ำตกไหลข้าง ๆ ตลอดทาง พอเดินถึงบริเวณสระก็จะเห็นพลับพลาที่ประทับ ตั้งอยู่ริมสระซึ่งเป็นพลับพลาที่เขาทำเอาไว้ รองรับ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ แต่ที่ห้ามขึ้น เราจะเห็นน้ำที่นี้เป็นสีเขียวมรกต เหตุที่เป็นเพราะ แคลที่เรีย และสาหร่ายในน้ำซึ่งจะให้น้ำมีสีต่าง ๆ แตกต่างกันไป และ นอกจากนั้น สายน้ำแร่ใต้ดินที่มีอยู่บริเวณนี้ ยังทำให้สารแขวนลอยในน้ำตกตะกอน จึงทำให้น้ำมีความใสมากด้วย ที่สำคัญ ถ้าเดินขึ้นไปทางตอนเหนือก็จะเห็นสายน้ำที่ไหลลงมารวมกันจนกลายเป็นสระมรกตแห่งนี้ แล้วถ้าเดินไปอีกจนถึงต้นน้ำก็จะเจออีกสระหนึ่งซึ่งน้ำจะใสและเป็นสีออกน้ำเงินเลย

ถ้ำเลเขากอบ เป็นหนึ่งในความหลากหลายอันงดงามอัศจรรย์ของธรณีสัณฐานบนผืนดินไทย ตั้งอยู่ ต.เขากอบ อ.ห้วยยอด ห่างจากตัวเมืองตรัง 28 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศตะวันตกประมาณ 6 กม. ห่างจากถนนเพชรเกษมประมาณ 700 ม. เป็นถ้ำขนาดใหญ่ ภายใต้ภูเขาหินปูน ภายในมีถ้ำแบ่งเป็นห้อง ๆ จำนวนมาก เช่น ถ้ำรากไทร ถ้ำคนธรรพ์, ถ้ำเจ้าสาว เป็นต้น เส้นทางคดเคี้ยววกวน ระยะทางรวมประมาณ 4 กิโลเมตร พื้นที่ของถ้ำทั้งหมดประมาณ 200 ไร่ ซึ่งพื้นที่กว่าครึ่ง จะมีน้ำขังเกือบตลอดปี มีธารน้ำไหลผ่านและล้อมรอบ แต่เดิมมีโคลนตมจำนวนมาก ทำให้น้ำตื้นเขิน ต่อมาได้รับการปรับปรุงจากทางราชการทำการขุดลอกสายน้ำ และติดตั้งระบบไฟฟ้าภายในถ้ำ ทำให้สามารถล่องเรือไปตามสายน้ำขึ้นชมหินงอกหินย้อยรูปร่างต่าง ๆ บนเพดานและพื้นถ้ำ ซึ่งเป็นความมหัศจรรย์ตามธรรมชาติ มีถ้ำลอด ที่จะต้องนอนราบไปกับเรือ เพื่อลอดถ้ำ เปรียบเสมือนได้ลอดท้องมังกร หินงอกหินย้อยเหล่านี้ยังคงมีการเติบโตไปเรื่อย ๆ ส่งผลให้อุณหภูมิภายในถ้ำค่อนข้างสูง ปัจจุบันถ้ำเล อยู่ในความดูแลของ อบต. เขากอบ การเที่ยวถ้ำแห่งนี้ต้องลงเรือไปค่าเรือคนละ 30 บาท หรือเหมาลำละ 200 บาทได้ 7 คนสามารถถ่ายภาพภายในถ้ำได้ตามอัธยาศัย

เส้นทางที่ 3 เล้าขานตำนานเมืองร้อยเกาะ

วันแรก

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
- น้ำตกโตนลาด
- น้ำตกโตนตาดฟ้า

- 8.00 น. - เข้าที่พักจังหวัดสุราษฎร์ธานี

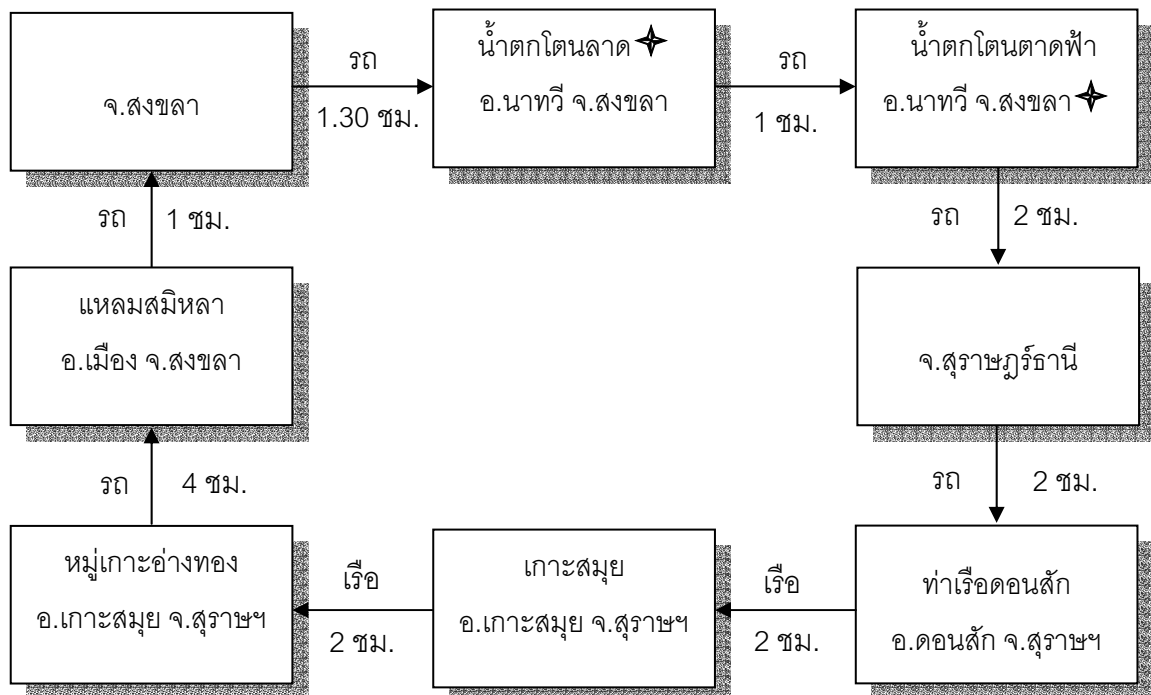
วันที่สอง

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
- หมู่เกาะอ่างทอง
- เกาะสมุย
- หินตา หินยาย

- 18.00 น. - เข้าที่พักที่สมุย

วันที่สาม

- 08.00 น. - พร้อมเดินทาง
- แหลมสมิหลา

ภาพที่ 4.27 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ ระยะเวลา 3 วัน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 3 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ
ระยะเวลา 3 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

น้ำตกโตนลาด ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1 ตำบลคลองหวัง อำเภอนาหม่อม เป็นสถานที่
ท่องเที่ยวและสำหรับจัดค่ายพักแรม

น้ำตกโตนตาตฟ้า อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง หมู่ 1 ต.คลองกวาง
อำเภอนาทวี

ท่าเรือคอนสัค อยู่ที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นท่าเรือที่จะเดินทางไปเกาะสมุย
เรือเฟอร์รี่ของบริษัทราชาเฟอร์รี่ ท่าเรือเกาะสมุย – ท่าเรือคอนสัค วันละ 15 เที่ยวเรือเฟอร์รี่
ของบริษัทซีทราฟเฟอร์รี่ ท่าเรือเกาะสมุย – ท่าเรือคอนสัค วันละ 12 เที่ยว

เกาะสมุย ตั้งอยู่ในบริเวณอ่าวไทย เป็นอำเภอหนึ่งอยู่ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ห่างจากสุราษฎร์ธานีไปทางทิศตะวันออก ประมาณ 84 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 247 ตารางกิโลเมตร
ความกว้าง 21 กิโลเมตร ยาว 25 กิโลเมตร ถนนโดยรอบเกาะ คือถนนสายทวิราชูร์ภักดี ยาว
50 กิโลเมตร พื้นที่ 1 ใน 3 เป็นที่ราบ ล้อมส่วนที่เป็นภูเขาตรงกลางเกาะ ลักษณะภูมิอากาศ เป็น
แบบมรสุมเขตร้อน มี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ฤดูหนาวเริ่มเดือน
พฤศจิกายน-มกราคม เป็นช่วงที่มีลมมรสุม และฤดูร้อนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-เมษายน ซึ่ง
คลื่นลมสงบ บนเกาะมีถนนลาดยางทั่วทั้งเกาะทำให้สะดวกสบายในการเดินทาง สามารถนำ
รถยนต์ขึ้นเรือเฟอร์รี่ไปขับขึ้นที่เกาะได้สบาย นอกจากนั้นยังมีรถมอเตอร์ไซด์ รถจี๊ปไว้ให้บริการเช่า
รถสองแถวและ รถมอเตอร์ไซด์รับจ้างบนเกาะก็มีรับ - ส่งยังหาดต่าง ๆ ตั้งแต่ 06.00-21.00 น.
ราคาก็ไม่แพงอาหารทะเลสด ๆ ก็เป็นอีกเสน่ห์ที่ชวนให้นึกถึง

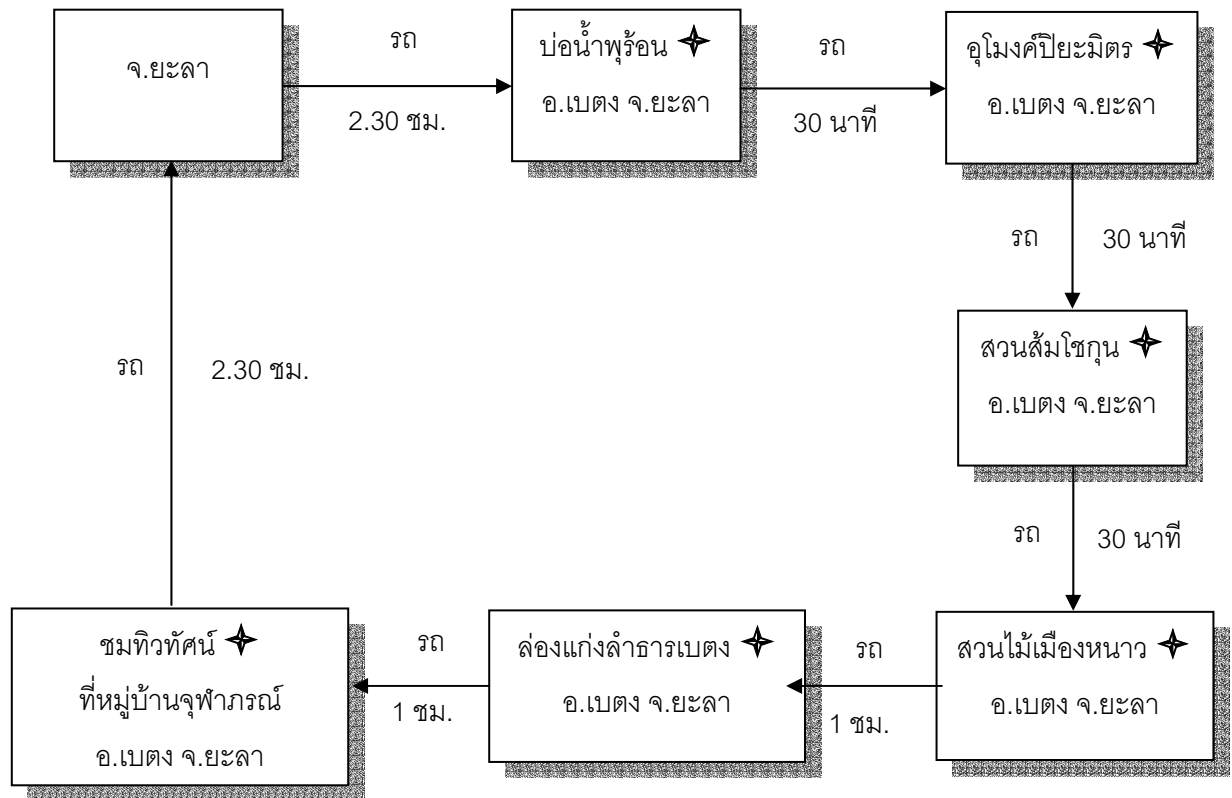
หมู่เกาะอ่างทอง เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเลแห่งที่สอง ประกาศเป็นอุทยาน
แห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2523 อยู่ห่างจากเกาะสมุยไปทางทิศตะวันตกประมาณ
20 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 63,750 ไร่ เป็นพื้นดินเพียง 50 ตารางกิโลเมตร นอกนั้นเป็นพื้นน้ำ
ประกอบด้วยเกาะต่าง ๆ 42 เกาะ ส่วนมากเป็นเกาะหินปูน เกาะที่สำคัญ ได้แก่ เกาะวัวตาหลับ
เกาะพะลวย เกาะวัวจิ๋ว เกาะแม่เกาะ เกาะสามเส้า เกาะไผ่ลวก เกาะคา เกาะหินดับ
เกาะวัวก้นดั่ง ฯลฯ หมู่เกาะนี้เดิมเป็นเขตหวงห้ามของทหารเรือ แต่ก็ได้มีราษฎรอพยพไปตั้ง
บ้านเรือน โดยประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว จับปลา และเก็บรังนก บนเกาะมีสัมปทานรังนก
นางแอ่น โดยขึ้นอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย

แหลมสมิหลา อยู่ในเขตเทศบาลเมือง ห่างจากตลาดทรัพย์สิน (ตลาดสดเทศบาล) ประมาณ 2.5 กิโลเมตร มีหาดทรายขาวสะอาด ทิวสนร่มรื่น รูปปั้นนางเงือกอันเป็นสัญลักษณ์ของ จังหวัดสงขลา และรูปปั้นหนูแมว โดยรอบบริเวณได้จัดสวนหย่อมไว้ดูร่มรื่นเหมาะเป็นที่นั่งพักผ่อน ยามเย็นเมื่อมองออกไปในทะเลจะเห็น เกาะหนูเกาะแมว อันเป็นอีกสัญลักษณ์หนึ่งของ แหลม สมิหลา ที่มีเรื่องเล่าต่อกันมาว่า มีพ่อค้าชาวจีนผู้หนึ่งคุมเรือสำเภา เดินทางมาค้าขาย ระหว่างจีน กับสงขลาเป็นประจำ วันหนึ่งพ่อค้าผู้นี้ได้ซื้อหมากับแมวลงเรือไปเมืองจีนด้วย หมากับแมวอยู่บน เรือนานๆ เกิดความเบื่อหน่ายจึงปรึกษาวางวิธีการที่จะกลับบ้าน หมากับแมวได้ทราบว่พ่อค้ามี ดวงแก้ววิเศษที่ทำให้ไม่จมน้ำแมวจึงคิดอุบายโดยให้หนูไป ขโมยแก้ววิเศษของพ่อค้ามา และหนู ขอหนึ่ขึ้นฝั่งไปด้วย ทั้งสามว่ายน้ำหนีลงจากเรือโดยที่หนูอมดวงแก้วเอาไว้ในปาก ขณะนั้นหนูนึก ขึ้นได้ว่าถ้าถึงฝั่ง หมากับแมวดวงจะแย่งเอาดวงแก้วไปจึงคิดที่จะหนี ฝ่ายแมวซึ่งว่ายน้ำตามหลังมาก็ คิดเช่นกัน จึงว่ายน้ำรีบไปหาหนู หนูดกใจว่ายน้ำไม่ทันระว่างตัว ดวงแก้ววิเศษที่อมไว้จึงตกลงจมน หายไปในน้ำ หนูและแมวต่างก็หมดแรงจมน้ำตายกลายเป็นเกาะหนูเกาะแมว อยู่ที่อ่าวหน้าเมือง ส่วนหมา ตะเกียกตะกายว่ายน้ำไปจนถึงฝั่งและสิ้นใจตายด้วยความเหน็ดเหนื่อยกลายเป็นหิน บริเวณเขาดังกวนอยู่ริมอ่าวสงขลา ดวงแก้ววิเศษที่หล่นจากปากหนูแตกละเอียดกลายเป็นหาด ทรายแก้วอยู่ทางด้านเหนือของแหลมสน

2.4 นักท่องเที่ยวจากกลุ่มทัวร์ 1 วัน 3 เส้นทาง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เส้นทางที่ 1 อลังการธรรมชาติใต้สุดสยามเมืองงามชายแดน

- 06.00 น. - เดินทางออกจากตัวเมืองจังหวัดยะลา
- 08.30 น. - แวะอาบน้ำแร่แช่น้ำร้อน ณ บ่อน้ำพุร้อนเบตง
- 10.00 น. - เยี่ยมชมอุโมงค์ปิยะมิตร
- 10.30 น. - ชมสวนส้มโชกุน
- 11.00 น. - เดินทางชมสวนไม้เมืองหนาวโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
- 12.00 น. - อาหารกลางวัน ณ ปากบางลองแก่ง
- 13.30 น. - ล่องแก่งลำธารเบตง ณ ปากบางลองแก่ง
- 15.00 น. - เดินทางไปหมู่บ้านจุฬารัตน์ 6
- 18.00 น. - อาหารค่ำ/สัมผัสบรรยากาศยามค่ำคืนของเบตง
- 21.00 น. - เดินทางถึงจังหวัดยะลา

ภาพที่ 4.28 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

บ่อน้ำพุร้อน ตั้งอยู่ที่บ้านบ่อน้ำร้อนตำบลตาเนาะแมเราะ ห่างจากอำเภอเบตงไป
ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 410 เป็นระยะทาง 5 กิโลเมตร สามารถต้มไข่สุกได้ภายใน 7 นาที
นักท่องเที่ยวนิยมอาบน้ำแร่ ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถรักษาโรคปวดเมื่อย และโรคผิวหนังได้ นอกจากนี้ยัง
มีบริการห้องอาบน้ำแร่สำหรับบริการแก่ผู้สนใจโดยคิดค่าบริการชั่วโมงละ 40 บาท

อุโมงค์ปิยะมิตร อยู่ที่บ้านปิยะมิตร 1 ตำบลตาเนาะแมเราะ อำเภอเบตง บริเวณ
ใกล้เคียงกับบ่อน้ำร้อนเบตง เป็นอุโมงค์ที่อดีตโจรคอมมิวนิสต์มลายา ได้ขุดขึ้นเพื่อใช้เป็น
ที่หลบภัยทางอากาศและเก็บอาวุธยุทโธปกรณ์ เดิมเป็นอุโมงค์ดิน กว้างประมาณคน

สองคนเดินสวนทางกันได้สูงประมาณสูงกว่าศีรษะของคนที่ยืนทั่วไปประมาณ 1 ฟุต ชูดเจาะเข้าไปในเนินดินที่มีไม้ปกคลุมหนาที่บ่อโหมงคี่มีความยาวประมาณ 1 กิโลเมตร มีทางแยกเพื่อเข้าออกได้ 9 ทาง ภายในโหมงคี่บางตอนจะเป็นห้องบัญชาการ ห้องส่งวิทยุ ห้องเก็บอาวุธ

สวนส้มโชกุน จังหวัดยะลามีผลไม้ที่ขึ้นชื่อเป็นที่รู้จัก ส้มโชกุน จุดกำเนิดที่พบครั้งแรก ที่อำเภอเบตง เป็นส้มที่กลายพันธุ์มาจากส้มแมนดารินคุณสมบัติที่โดดเด่น คือมีเปลือกบาง ร่อนเปลือกได้ แยกกลีบได้ กลิ่นหอม รสหวานอมเปรี้ยว ไม่มีขนหรือกาก เมล็ดเล็กเรียวแหลม เปลือกไม่ขม ส่วนเปลือกสามารถนำมาแปรรูปเป็นแยมหรืออุตสาหกรรมเปลือกส้มต้นจะสูงกว่าส้มเขียวหวานทั่วไป ใบจะใหญ่กว่าส้มเขียวหวานเล็กน้อยขอบใบจะบิดห่อสูงใหญ่กว่าส้มเขียวหวาน 1 เท่า ส้มโชกุนจึงได้มีการขยายพื้นที่จากจังหวัดยะลาไปสู่ทุกภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะภาคเหนือได้มีการปลูกกันอย่างขวางและตั้งชื่อใหม่ว่าส้มสายน้ำผึ้ง

สวนไม้เมืองหนาว สวนไม้ดอกเมืองหนาว ดอกไม้หลากหลายชนิดที่ขายอยู่ในตลาดของเมืองเบตงบางส่วนเป็นดอกไม้จากโครงการในพระราชดำริของหมู่บ้านปิยะมิตร หมู่บ้านของผู้ที่เคยเข้าร่วมพัฒนาชาติไทยเมื่อครั้งอดีตซึ่งปัจจุบันชาวบ้านปิยะมิตรได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และได้เข้าร่วมโครงการปลูกดอกไม้เมืองหนาวซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อส่งเสริมรายได้อีกทางหนึ่ง ผลพลอยได้จากสวนดอกไม้แห่งนี้คือ ความสวยงามของดอกไม้ที่ปลูกเรียงรายเป็นทิวแถวเฝ้าชวนให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมเพื่อสัมผัสกับความสวยงามเหล่านั้นทั้งยังได้สัมผัสกับสภาพภูมิอากาศที่มีอุณหภูมิต่ำกว่าพื้นที่อื่นของภาคใต้ พรรณไม้หลากหลายชนิด ได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีและมีพื้นที่พักสำหรับผู้ที่ต้องการจะสัมผัสกับอากาศยามเช้า

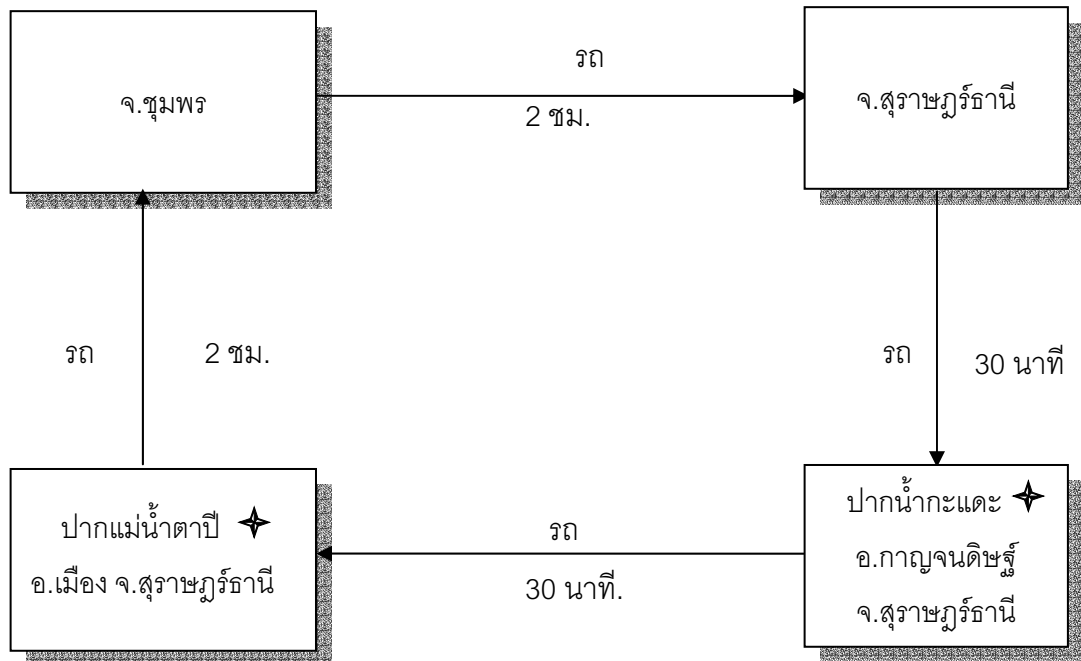
ล่องแก่งลำธารเบตง ปากบางล่องแก่ง ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ที่รายล้อมเมืองเบตง ส่งผลให้เกิดแม่น้ำ ลำธารซึ่งนอกจากจะหล่อเลี้ยงชีวิตชาวเบตงมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับผู้ชื่นชอบธรรมชาติด้วย ดังเช่นที่ปากบางล่องแก่ง สถานที่ผจญภัยทางสายน้ำที่ทำทายนักผจญภัย ปากบางล่องแก่ง เป็นสถานที่แห่งใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการผจญภัยทางลำน้ำ ซึ่งจัดว่าเป็นการล่องแก่งที่มีความยากอยู่ในระดับหนึ่งถึงสอง เพราะมีทั้งจุดที่น้ำเชี่ยว และน้ำไหลเร็วแต่ในบางช่วงดูเป็นสายน้ำเรียบ ๆ แต่ล่องไปเร็วมาก ทำให้ตลอดทางใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงของการล่องตลอดระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร เต็มไปด้วยความตื่นเต้น ปากบางล่องแก่ง อยู่ที่บ้านปากบางห่างจากตัวเมืองประมาณ 15 กิโลเมตร ใกล้ ๆ กับหมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา นอกจากล่องแก่งแล้ว ยังมีร้านอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยว นิยมบรรยากาศรับประทานเค้กลำธารธรรมชาติอีกด้วย

หมู่บ้านจุฬารณย์ ความเป็นมาคือระหว่างวันที่ 18-24 พฤศจิกายน 2531 ได้เกิดฝนตกหนักติดต่อกันในภาคใต้ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี ปริมาณน้ำฝนมากกว่า 1,000 มิลลิเมตร ทำให้เกิดการพังทลายของดินภูเขาและน้ำท่วมอย่างฉับพลัน พัดพาตะกอนดิน ททราย หิน และต้นไม้ทับถมหมู่บ้านราษฎร์ สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรเป็นประวัติการณ์ ราษฎรส่วนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อำเภอพิปูน อำเภอฉวาง อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเวียงสระ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีสภาพไร้ที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก หน่วยงานของรัฐบาล มูลนิธิและเอกชน ตลอดจนองค์กรจากต่างประเทศ ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนนับตั้งแต่เกิดภัยพิบัติ ทั้งการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและระยะยาวอย่างต่อเนื่อง สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี องค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬารณย์ มีความห่วงใยต่อราษฎรที่ประสบความเดือดร้อนและทรงมีพระบัญชา กำหนดให้การช่วยเหลือ โดยทรงจัดโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรที่ประสบอุทกภัย ให้มีที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และทำการพัฒนาให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2532 โดยมีมติคณะรัฐมนตรีให้หน่วยราชการต่างๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ ให้การสนับสนุนในการดำเนินการจัดทำโครงการหมู่บ้านจุฬารณย์พัฒนาขึ้น ซึ่งได้ดำเนินการไปแล้วจำนวน 12 หมู่บ้าน

เส้นทางที่ 2 พื้นบ้านเมืองปากน้ำ

- 08.00 น. - เดินทางออกจากตัวเมืองชุมพร สู่การท่องเที่ยว
- 10.00 น. - ถึงจังหวัดสุราษฎร์ธานีแวะแหล่งเลี้ยงหอยนางรม
ปากน้ำกะแดะเป็นแหล่งใหญ่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ซึ่งเป็นฟาร์มใหญ่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 12.00 น. - รับประทานอาหารที่ตัวเมืองของสุราษฎร์ที่ฟาร์มเป็น
อาหารทะเลทั่วบริวาร
- 13.30 น. - เดินทางต่อสู่ปากแม่น้ำตาปี นั่งเรือชมปากแม่น้ำตาปีที่วนเข้า
ไปในคลองหรือชมวิถีชีวิตชาวบ้านพื้นบ้าน ตกกุ้งทำอวน ผ่าน
บางคลองหลวงซึ่งเป็นบริเวณน้ำกร่อยมีการทำนากุ้งแซบวัย
- 15.30 น. - เดินทางออกจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 17.30 น. - ถึงจังหวัดชุมพร

ภาพที่ 4.29 เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

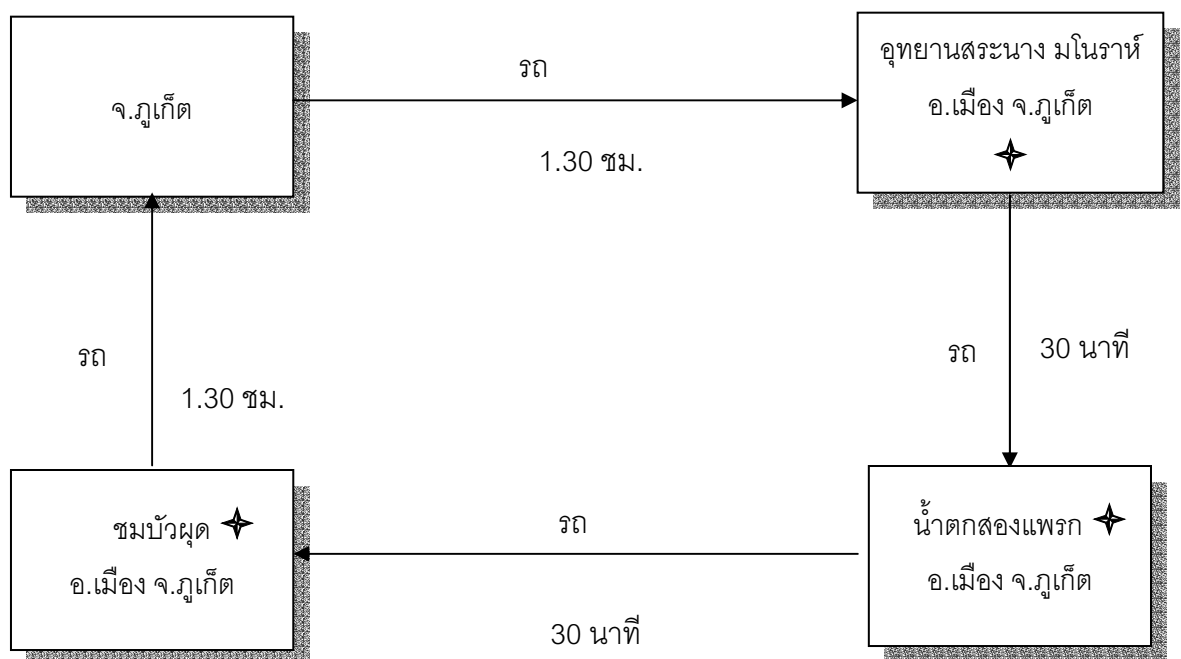
รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปากน้ำกะแดะ ตั้งอยู่ที่ ต.กะแดะ อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี การเดินทางติดริม
ทะเลปากน้ำกะแดะ ที่จอดรถสะดวกสบาย มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด มีดนตรีในร้าน

ปากแม่น้ำตาปี ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลบางกุ้ง ห่างจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีประมาณ
7 กิโลเมตร ตามเส้นทาง สุราษฎร์ธานี-ปากน้ำ การเดินทาง จากตัวเมืองมีคิวรถตุ๊กตุ๊ก อยู่เยื้องกับ
ห้างจุฬาสรรพสินค้า ถนนบ้านดอน ปากน้ำตาปีมีร้านจำหน่ายของทะเล ร้านอาหารทะเลอยู่
หลายร้าน สามารถรับประทานอาหารพร้อมชมทิวทัศน์บรรยากาศธรรมชาติของทะเลอ่าวบ้านดอนได้ด้วย

เส้นทางที่ 3 หลากหลายตำนานพรรณไม้

- 08.00 น. - เดินทางออกจากจังหวัดภูเก็ต มุ่งสู่การท่องเที่ยว
- 09.30 น. - ถึงอุทยานสระนางมโนราห์ เป็นน้ำตกอยู่ใกล้ตัวเมือง น้ำตกมีลักษณะเป็นลำธาร ไหลผ่านพื้นที่ราบขนาดเล็กและพื้นที่ต่างระดับ ทำให้เกิดเป็นแอ่งน้ำขนาดกลางเต็มไปด้วยพรรณไม้ต่าง ๆ
- 12.00 น. - รับประทานอาหารที่อุทยาน โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.00 น. - ถึงน้ำตกสองแพรกเป็นแอ่งน้ำขนาดกลางสามารถเล่นน้ำได้ เป็นลำธารที่ไหลลงมา จากภูเขา
- 14.30 น. - ถึงไหลเขาและลำน้ำ ใช้เวลาเดินอย่างน้อย 2 ชั่วโมง เดินเส้นทางจะวนเป็นวงกลม ในเส้นทางจะพบต้นหม้อข้าวหม้อแกงลิง เป็นจุดชมวิว มีน้ำตกที่มีความสวยงาม ชมบัวผุด
- 17.00 น. - เดินทางออกจากการเดินทางธรรมชาติ
- 18.00 น. - ถึงจังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 4.30 เส้นทางที่ 3 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 1 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 3 สำหรับนักท่องเที่ยวอิสระ
ระยะเวลา 1 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

อุทยานสระนางมโนราห์ อยู่ในเขตตำบลนบปริง อำเภอเมือง การเดินทางไปชมธาร
น้ำตกสระนางมโนราห์นี้ ใช้เส้นทางพังงา-กระบี่ (ทางหลวง แผ่นดิน หมายเลข 4) ไป 3 กิโลเมตร.
แล้วแยกขวาข้างสถานีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตไปอีก 3 กิโลเมตร ถึงบริเวณธารน้ำตกวนอุทยานสระ
นางมโนราห์แห่งนี้ มีพื้นที่กว้างประมาณ 180 ไร่ สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าที่ร่มรื่น มีพรรณไม้ต่าง ๆ
อยู่มาก ลักษณะเด่นของวนอุทยานแห่งนี้คือ ธารน้ำตกที่เกิดจาก ลำธารไหลจากไหล่เขาตกลงสู่
แอ่งน้ำขนาดใหญ่ตลอดปี

น้ำตกสองแพรก เขาช้างเป็นภูเขาสูงยาวที่ทอดตัวขนานไปกับถนนเพชรเกษม
มีลักษณะคล้ายช้างหมอบ โดยมีพุงช้างอยู่ตรงกลางพอดีบริเวณหน้าถ้ำมีพระพุทธรูปประดิษฐาน
อยู่ มีธารน้ำจืดไหลออกมาตรงปากถ้ำหลังพระพุทธรูป มีโพรงถ้ำขนาดเล็ก ยาวประมาณ
20 เมตร สามารถเดินเข้าไปได้ ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อย ซึ่งบางจุดเมื่อกระทบกับแสงไฟ
จะเกิดประกายวาววับคล้ายเกล็ดแก้ว เขาช้างและถ้ำพุงช้างนี้เชื่อกันว่ามีที่มาจากตำนาน
ซึ่งปัจจุบันได้ถือเอา "ช้าง" เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดพังงา

ชมบัวผุด บัวผุด เป็นดอกไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก เป็นกาฝากชนิดหนึ่งอาศัย
กินน้ำเลี้ยงจาก "ย่านไก่ต้ม" พบมากบริเวณเขาหลังบ้านถ้ำผิง โดยมากดอกบัวผุดจะบานในช่วง
เดือนพฤศจิกายน-พฤษภาคม

2.5 นักท่องเที่ยวจากกลุ่มทัวร์ 2 วัน 3 เส้นทาง

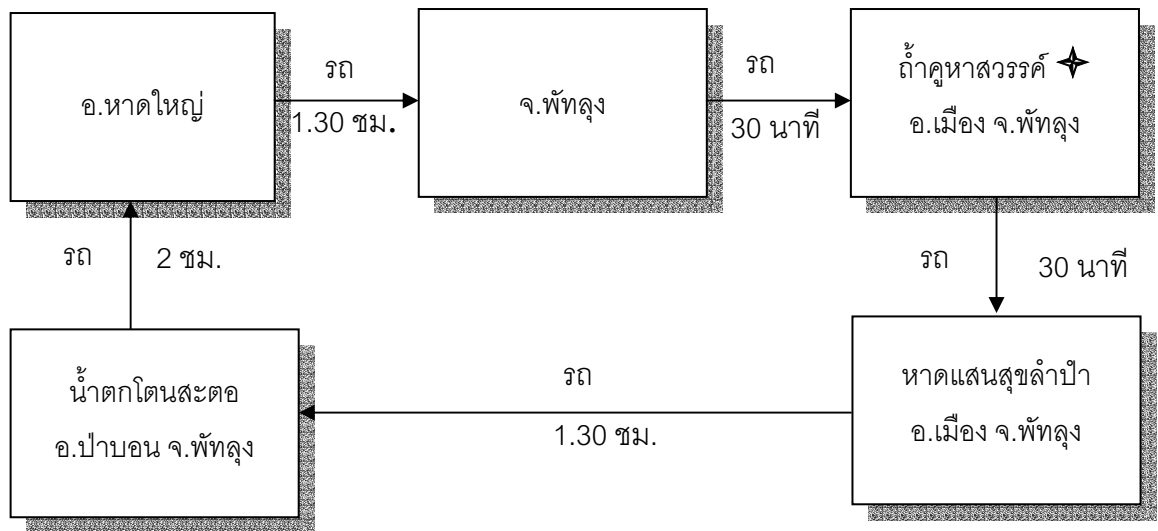
เส้นทางที่ 1 แสนสุขที่ริมฝั่งสองทะเล

วันแรก

- 08.00 น. - เดินทางออกจากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- 10.00 น. - ถึงจังหวัดพัทลุงพร้อมที่จะเดินทางท่องเที่ยว
- 10.30 น. - ถึงถ้ำคูหาสวรรค์ ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์องค์ใหญ่
- 12.00 น. - รับประทานอาหาร โดยคณะทัวร์มีบริการ
- 13.30 น. - เดินทางออกจากถ้ำคูหาสวรรค์ไปเที่ยวชมวัดวังภายในโบสถ์มี
จิตรกรรมที่สวยงาม
- 14.30 น. - ถึงหาดแสนสุขลำปำทำกิจกรรมร่วมกัน คีนี่กางเต็นท์นอน

วันที่สอง

- 08.00 น. - รับประทานอาหารเช้าพร้อมแล้วเดินทางต่อ
- 10.00 น. - เดินทางขึ้นเขาเพื่อไปเที่ยวน้ำตกโดนสะตอซึ่งมีป่าที่เป็นธรรมชาติอย่างแท้จริงและมีพรรณไม้ที่หายาก
- 12.00 น. - รับประทานอาหารบนน้ำตก โดยคณะทัวร์บริการ
- 13.30 น. - จากนั้นร่วมกันทำกิจกรรม โดยทีมงานทัวร์ชมธรรมชาติพรรณไม้
- 16.00 น. - เดินทางออกจากน้ำตกโดนสะตอ
- 16.50 น. - ถึงอำเภอหาดใหญ่

ภาพที่ 4.31 เส้นทางที่ 1 ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์ ระยะเวลา 2 วัน

หมายเหตุ : ไม่มีข้อจำกัดของการท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้ทุกประเภทในกรณีรถใหญ่
เข้าไม่ได้สามารถเปลี่ยนเป็นรถเล็กแทน

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 2 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

ถ้าคุณาสวรรค์ ภายในมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์องค์ใหญ่ 1 องค์ และพระพุทธรูป
ประทับนั่งรอบถ้ำขนาดกลาง 35 องค์ พระมหากษัตริย์หลายพระองค์เคยเสด็จประพาสที่นี่
ดังพระปรมภิไธยย่อที่จารึกไว้ว่า "จปร" ที่หน้าถ้ำ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2502 และพระปรมภิไธย
ย่อ "ภปร" และ "สก"

หาดแสนสุขลำปำ เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลสาบสงขลา เป็นบริเวณที่ร่มรื่น อากาศเย็นสบายมองไปด้านหน้าเห็นทิวทัศน์ของทะเลสาบสงขลา มีเกาะใหญ่ - เกาะน้อย รายเรียงสวยงามมาก ห่างจากริมฝั่งไปประมาณ 40 เมตรเศษ มีศาลาทรงไทย 1 หลัง เรียกว่า ศาลาลำปำที่รัก เดิมเคยมีผู้มาขอเช่าทำกิจการจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่ม แต่ในระยะหลังสังเกตได้ว่าความสนใจของประชาชนเป็นอย่างยิ่งได้เปลี่ยนแปลงจากการนั่งในห้องแคบๆ เป็นที่โล่งแจ้ง จึงมีผู้นำอาหารและเครื่องดื่มมีการปลุกร้านค้าเล็ก ๆ ภายนอกมากขึ้น โดยเฉพาะบนเกาะลำปำ มีสะพานเชื่อมรถผ่านไปมาได้ มีความยาวประมาณ 40 เมตร เกาะนี้มีเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่เศษ ผู้คนมาใช้บริการโดยเฉพาะในวันหยุดราชการมีมากเป็นพิเศษ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของนักทัศนาจรจากต่างถิ่น และบริเวณใกล้เคียง เป็นชายหาดสำหรับการชมวิวนั่งพักผ่อน บางบริเวณสามารถเล่นน้ำได้ ตรงปากคลองลำปำภายในทะเลสาบตื้นเขิน จนกลายเป็นเกาะกลางน้ำขนาดใหญ่ กรมป่าไม้ได้ปลูกต้นสนไว้เป็นสวนป่า ทำให้ความร่มรื่นเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดี เมื่อมองออกไปทางทะเลสาบจะเห็นเกาะสี่เกาะห้า ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันออก นับเป็นจุดเดียวบนฝั่งทะเลสาบด้านตะวันตกที่เป็นจุดชมวิวยอดเยี่ยม บริเวณชายหาดส่วนนี้บางครั้งก็ใช้เป็นที่จัดงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานลอยกระทง งานชักพระ ฯลฯ บริเวณหาดแสนสุขลำปำ มีร้านอาหาร เครื่องดื่มบริการมากมาย และมีร้านอาหารลำปำรีสอร์ท ซึ่งมีที่พักประเภทบังกะโล สำหรับให้นักท่องเที่ยวเช่าพักผ่อน มีอาหารบริการ และยังมีห้องโถงขนาดใหญ่ที่สามารถจัดประชุมหรือสัมมนาได้ด้วย

น้ำตกโตนสะตอ เป็นน้ำตกที่ตั้งอยู่ในเขตของหมู่ที่ 1 ตำบลหนองธงมีทัศนียภาพที่สวยงาม บริเวณน้ำตกส่วนใหญ่ยังสมบูรณ์ มีน้ำไหลตลอดปี เหมาะแก่การท่องเที่ยว

เส้นทางที่ 2 ร่มรื่นสมบูรณ์พรรณไม้นานาชนิด

วันแรก

- 07.00 น. - เดินทางออกจากนครศรีธรรมราช สู่อำเภอทุ่งเตียว
- 09.00 น. - เดินทางถึงถ้ำแก้วสุรกันต์ ชมความงดงามของธรรมชาติในถ้ำ
- 10.30 น. - เดินทางถึงน้ำตกท่าแพ
- 12.30 น. - แวะรับประทานอาหารกลางที่น้ำตก
- 13.30 น. - เดินทางสู่น้ำตกพรหมโลก
- 14.30 น. - ต่อด้วยน้ำตกอ้ายเขียว
- 16.00 น. - เดินทางออกจากน้ำตกอ้ายเขียว
- 18.00 น. - ถึงที่พัก อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทัวร์
ระยะเวลา 2 วัน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

ถ้ำแก้วสุรگانต์ อยู่ในท้องที่ตำบลเขาแก้วก่อนถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติ
ประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นถ้ำที่มีหินงอกหินย้อยสวยงามมาก บนผนังถ้ำเป็นรูปปั้นลักษณะต่าง ๆ
และมีน้ำหยดตามเพดานถ้ำ ความลึกของถ้ำแก้วสุรگانต์แห่งนี้ ประมาณ 700 เมตร

น้ำตกท่าแพ ตั้งอยู่หมู่ที่ 14 ตำบลช้างกลาง สามารถเดินทางจากตัวเมือง
นครศรีธรรมราชไปตามเส้นทางสายนครศรีธรรมราช-จันดี-ฉวาง-บ้านส้อง (ทางหลวงหมายเลข
4015) ระยะทาง 36 กิโลเมตร และมีทางแยกขวามือ มีป้ายบอกทางเข้าน้ำตกท่าแพประมาณ 2
กิโลเมตร น้ำตกท่าแพมี 10 ชั้น ชั้นที่นักท่องเที่ยวสามารถเล่นน้ำได้ คือ หานนแพน้อย หานนาง
ครวญ และหานนเตย

น้ำตกพรหมโลก ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว หมู่ที่ 5 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี
จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นแหล่งธรรมชาติที่สวยงดงาม ซึ่งแม้แต่ชื่อก็บ่งบอกได้ว่าเป็น
สวรรค์ชั้น พรหมผู้สร้างโลก น้ำตก และขุนเขาแห่งนี้เต็มไปด้วยความรื่นรมย์ ความเป็นธรรมชาติ
ที่สวยงามสมบูรณ์ด้วยพรรณไม้นานาชนิด มีน้ำตกที่สวยงามประมาณ 50 ชั้น แต่เป็นการเปิดให้
นักท่องเที่ยวชมประมาณ 4 ชั้น หานนบ่อน้ำวน หานนวังไม้ปัก หานนหัวบัว และ หานนวังอ้ายเล
จัดได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของ อ.พรหมคีรี

น้ำตกอ้ายเขียว ตั้งอยู่ในเขต อุทยานแห่งชาติเขาหลวง น้ำตกอ้ายเขียว หรือเรียก
อีกชื่อหนึ่งว่า น้ำตกในเขียว ตั้งอยู่เส้นทางเดียวกับทางไปน้ำตกพรหมโลก ในท้องที่หมู่ที่ 5 ตำบล
ทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี น้ำตกอ้ายเขียวมีที่มาจากทุเรียนบ้านในละแวกนั้นที่มีชื่อว่า “อ้ายเขียว”
ชาวบ้านจึงให้ชื่อน้ำตกแห่งนี้ว่า “น้ำตกอ้ายเขียว” เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่มีธรรมชาติงดงาม เกิด
จากคลองในเขียวซึ่งมีความยาวของลำน้ำประมาณ 35 กิโลเมตร มีชั้นน้ำตกไหลลดหลั่นกัน
ประมาณ 100 ชั้น ไหลลงมาจากหน้าผาสูงลดระดับตามความลาดเอียงของภูเขา ทางอุทยาน
แห่งชาติอนุญาตให้ท่องเที่ยวได้เพียง 9 ชั้น หานนช่องไทร หานนบังใบ หานนไม้ไผ่ หานนเสื่อผ่าน
หานนบุปผาสวรรค์ หานนหินกอง หานนหัวช้าง หานนไทรกวาดลาน และหานนฝาแฝด

หาดท่าศาลา เจียบ สงบ มีเสน่ห์ น่าค้นหา ถ้าใส่ชีวิตของชาวประมง เก็บอวน
ทอดแห ก่อกองไฟหาอาหารยามเช้า เหล่านี้นล้วนเป็นวิถีชีวิตจริง